EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 4.6.2025
SWD(2025) 203 final

PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE

Zpráva o členském státu pro rok 2025 – Česko

Průvodní dokument k

doporučení pro DOPORUČENÍ RADY

k hospodářské a sociální politice, politice zaměstnanosti a strukturální a rozpočtové politice Česka

{COM(2025) 203 final}

European Commission

Czechia

2025 Country Report

HOSPODÁŘSKÝ VÝVOJ A KLÍČOVÉ POLITICKÉ VÝZVY

Nastala sice obnova růstu, ale na ekonomiku doléhá globální nejistota

Hospodářský růst bude určován především domácí poptávkou. Růst HDP byl v posledních dvou letech nízký a v roce 2024 dosáhl 1,1 %, přičemž hlavními hnacími silami byly domácí poptávka a čistý vývoz. Domácí poptávka pravděpodobně zůstane hlavní hnací silou HDP. Obnovení růstu reálných mezd, klesající inflace a uvolněná měnová politika centrální banky pravděpodobně způsobí rychlejší růst domácí poptávky. Objem spotřeby domácností se navíc nachází pod úrovní roku 2019 a je nejnižší ve srovnání se všemi zeměmi EU, zatímco míra úspor patří k nejvyšším v EU. Tyto faktory dále podporují růst spotřeby domácností. Očekává se, že veřejné a soukromé investice zůstanou i nadále silné díky uvolněné měnové politice ([1]) a zvýšenému čerpání prostředků EU, přičemž Nástroj pro oživení a odolnost skončí v roce 2026. Soukromé investice jsou v poměru k HDP na jedné z nejvyšších úrovní v EU.

Čistý vývoz je negativně ovlivněn nejistotou v oblasti obchodu a rostoucím dovozem. Vzhledem k tomu, že 81 % vývozu tvoří průmyslové zboží (především v automobilovém průmyslu), je pravděpodobné, že nejistota ohledně obchodní politiky a výhledu hlavních obchodních partnerů zbrzdí růst českého vývozu. Na čistý vývoz mají rovněž negativní dopad strukturální problémy, jako jsou rostoucí náklady na energii a pracovní sílu. Předpokládaný nárůst domácí poptávky pravděpodobně povede ke zvýšení dovozu. Čistý vývoz tak bude podle předpokladu bránit růstu HDP.

Inflace bude i nadále klesat. Vysoká míra inflace z let 2022 a 2023 měla nepříznivé důsledky pro českou ekonomiku. Měla dopad na růst reálných mezd, přiměla domácnosti ke zvyšování úspor a zasáhla některá energeticky náročná průmyslová odvětví. V roce 2024 však inflace výrazně poklesla na 2,7 % a v roce 2025 by měla zůstat na nízké úrovni 2,2 %.

Situace na trhu práce je i nadále napjatá. Navzdory mírnému nárůstu míry nezaměstnanosti z 2,2 % v roce 2022 na 2,6 % v roce 2024 má český trh práce jednu z nejnižších měr nezaměstnanosti v EU. Míra zaměstnanosti ([2]) je rovněž vysoká a činí 82,3 %, což je více než průměr EU, který činí 75,8 %. Napjatá situace na trhu práce tak i nadále zůstává významným faktorem omezujícím hospodářský růst.

I nadále přetrvává schodek veřejných financí Česka. V roce 2024 vykázalo Česko saldo veřejných financí (rozdíl mezi veřejnými příjmy a výdaji) ve výši 2,2 % HDP, což je pokles oproti 3,8 % v roce 2023. Snížení rozpočtového schodku bylo důsledkem vládního konsolidačního balíčku a postupného ukončování opatření ke zmírnění dopadu vysokých cen energií. Saldo veřejných financí se však nadále snižuje o zhruba 2 procentní body HDP, a to zejména v důsledku trvalého snížení daně z příjmů fyzických osob s účinností od roku 2021 a vyhýbání se daňovým povinnostem. Předpokládá se, že rozpočtový schodek zůstane v zásadě nezměněn na úrovni 2,3 % HDP v roce 2025 a 2,2 % HDP v roce 2026. Plánované postupné rušení daně z neočekávaných zisků by mělo vést ke snížení příjmů v roce 2026. A konečně hrubý veřejný dluh činil na konci roku 2024 43,6 % HDP a podle prognózy se v roce 2026 zvýší na 45,4 %.

([1]) https://iate.europa.eu/entry/result/1125542/en

([2]) Vypočítáno pro věkovou kategorii 20–64 let

Ve volebním roce 2025 dojde ke zrychlení růstu čistých veřejných výdajů. V roce 2024 zůstaly čisté výdaje ([3]) v Česku beze změny, s 0% růstem (viz příloha 1). Tento výsledek byl způsoben především růstem sociálních transferů na podporu životní úrovně, platů ve veřejném sektoru a poskytování veřejných statků a služeb. V roce 2025, kdy se budou konat parlamentní volby, dle předpovědi Komise čisté výdaje vzrostou o 4,0 %, což je nižší než maximální míra růstu, kterou doporučuje Rada ([4]). Kumulativní míra růstu čistých výdajů v letech 2024 a 2025 dohromady se předpokládá ve výši 4,0 %, což je nižší než maximální míra růstu, kterou doporučuje Rada.

Český ekonomický model čelí výzvám v oblasti konkurenceschopnosti

Česká ekonomika, která je založena na průmyslu a středním postavení v hodnotovém řetězci, zaznamenala v posledních letech pomalejší růst produktivity. Česká ekonomika se vyznačuje vysokou závislostí na průmyslu (25,4 % HDP, druhý nejvyšší podíl v EU), vysokým podílem zahraničního vlastnictví v ekonomice (45 % hrubé přidané hodnoty vytvořené podniky se zahraničním vlastníkem, pátý nejvyšší podíl v EU) a relativně nízkou přidanou hodnotou v porovnání s hospodářskou výkonností (40 %, třetí nejnižší podíl v EU) (graf 1.1). Vysoký nárůst cen energií a nominálních jednotkových nákladů práce v posledních letech vyvolal tlak na konkurenceschopnost ekonomiky a vedl ke stagnaci produktivity. Produktivita práce vzrostla za posledních pět let o 1 %, přičemž v EU vzrostla o 1,3 %. K tomu přispívá i napjatá situace na trhu práce, který se potýká s nedostatky v oblasti mobility a nabídky.

Energeticky náročná odvětví v České republice čelí několika výzvám, jak si udržet konkurenceschopnost v kontextu kolísavých cen energií. Česká ekonomika má jednu z nejvyšších energetických náročností (tj. množství energie spotřebované na výrobu jednotky HDP) v EU ([5]). Jedná se o kumulativní výsledek vyššího podílu průmyslu na HDP (graf 1.1), nadprůměrné energetické náročnosti průmyslu ([6]), vyšších ztrát při přeměně energie ([7]) a vyšší energetické náročnosti fondu budov ([8]) ve srovnání s průměrnými hodnotami v EU. Vzhledem k tomu, že Česko je dosud silně závislé na fosilních palivech, je jeho ekonomika kvůli vysoké energetické náročnosti vystavena pohybům cen energií. Ceny elektřiny a plynu pro domácnosti a průmysl se sice pohybují jen mírně nad průměrem EU (5–15 % od 1. pololetí 2024), avšak od roku 2019 došlo k výraznému nárůstu zejména u elektřiny. Ceny elektřiny se za posledních pět let více než zdvojnásobily, pravděpodobně i proto, že v roce 2019 byly o 20–30 % nižší než průměrné ceny v EU (viz oddíl 3). Trvalý růst cen energií může vést ke ztrátám cenové konkurenceschopnosti ekonomiky. To se promítá nejen do vyšších vstupních nákladů pro průmysl, ale také do vyššího sociálního zatížení domácností, které by v konečném důsledku zvýšilo tlak na mzdy. Zdanění elektřiny je méně příznivé než zdanění plynu, což prohlubuje rozdíl mezi cenami elektřiny a plynu a odrazuje od elektrifikace.

([3]) Čisté výdaje jsou definovány v čl. 2 bodě 2 nařízení (EU) 2024/1263 jako veřejné výdaje očištěné o úrokové výdaje, diskreční opatření na straně příjmů, výdaje na programy Unie.

([4]) Doporučení Rady ze dne 21. ledna 2025, kterým se schvaluje národní střednědobý fiskálně-strukturální plán Česka (Úř. věst. C, C/2025/666, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/666/oj)

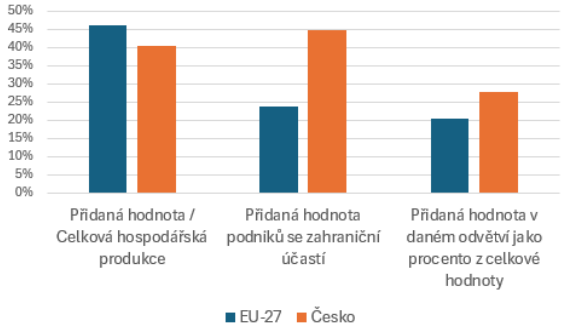
([5]) 101,21 kgoe na tisíc eur HDP ve standardu kupní síly ve srovnání s průměrem EU 78,5.

([6]) 61,7 toe na euro přidané hodnoty vyrobené v průmyslu a stavebnictví ve srovnání s průměrem EU, který činí 53,7.

([7]) 65 % výstupů přeměny energie v poměru ke vstupům přeměny energie ve srovnání s průměrem EU, který činí 81.

([8]) 15,5 tisíce kgoe na m^2 ve srovnání s průměrem EU, který činí 11,1.

Graf 1.1: **Strukturální ekonomické rozdíly mezi Českem a zeměmi EU-27**

Zdroj: Eurostat, Evropská komise

Nedostatečná diverzifikace činí Česko zranitelnějším vůči vnějším otřesům a brzdí růst produktivity. Česko je s 57% podílem vývozu na HDP jednou z ekonomik EU nejvíce závislých na obchodu. Český vývoz se však soustřeďuje především na automobilový průmysl, což jej činí zranitelným vůči narušení obchodu v důsledku změn obchodní politiky a vysoce závislým na Německu, které je jeho hlavním obchodním partnerem. Vývoz ostatního zboží a služeb sice roste, ale stále pomalu. Zdá se, že mezi příčinami je pomalý růst místních podniků a nízká výkonnost výzkumu a vývoje. Přestože domácnosti mají nejvyšší míru úspor v EU (v roce 2023 činila 19,4 %), jsou tyto úspory soustředěny do tradičních bankovních produktů nebo nemovitostí. Místní kapitálový trh je stále nedostatečně rozvinutý, což omezuje růst nových podniků, a je třeba dále posilovat podnikatelské prostředí (viz příloha 4). Další překážku růstu představuje nízká výkonnost odvětví výzkumu a vývoje v důsledku nízké vládní podpory a nízká míra znalostního transferu mezi výzkumem a podniky (viz příloha 3).

Existuje značný prostor pro zlepšení kvality veřejných financí. Veřejný dluh je nižší než 60 % HDP a Česko je vystaveno nízkému až střednímu riziku spojenému s fiskální udržitelností. Vzhledem ke střednědobým až dlouhodobým výdajovým tlakům, které jsou způsobeny například stárnutím populace, a k výzvám, které představuje model růstu, jsou však nutné další reformy, které posílí konkurenceschopnost, produktivitu a udržitelnost. Česko oznámilo postupné zvyšování výdajů na obranu do roku 2030, což by mohlo zvýšit tlak na vládní výdaje. Veřejné finance se však usilovně snaží stanovit priority a co nejproduktivněji využívat výdaje, zefektivnit daňové systémy a systémy sociálních dávek a zvýšit kvalitu služeb. Daňový systém například nestimuluje bytovou výstavbu, trh dlouhodobého nájemního bydlení ani investice do výzkumu a vývoje. Systém daní a dávek nadměrně zatěžuje osoby s nízkými příjmy a nemotivuje mladé matky k návratu do práce (viz oddíl 4). Zdanění nemovitostí je stále pod průměrem EU a ekologické daně v Česku v posledních patnácti letech klesají. To způsobilo, že daňový systém je závislý na zdanění práce a méně příznivý pro růst (viz příloha 2).

Pro omezení fiskálních tlaků souvisejících se stárnutím obyvatelstva bude mít zásadní význam úplné provedení nedávno přijatých důchodových reforem. Česko v letech 2023 a 2024 přijalo reformy, které řeší dlouhodobé doporučení pro Česko týkající se důchodů. Cílem reformy je především postupné zvýšení zákonem stanoveného věku odchodu do důchodu na 67 let do roku 2056. Kromě toho byl upraven vzorec pro výpočet důchodu, aby se zpomalil růst nově přiznaných důchodů. Byla rovněž zkrácena maximální délka předčasného důchodu z pěti na tři roky a byly zpřísněny podmínky vzniku nároku na předčasný důchod. Předpokládá se, že tato opatření v kombinaci s českým systémem sankcí za předčasný odchod do důchodu zvýší skutečný věk odchodu do důchodu a omezí nárůst výdajů na důchody v dlouhodobém horizontu o 1,9 % HDP (viz příloha 1). Plné provedení nedávno přijatých důchodových reforem by pomohlo zmírnit tlaky na výdaje související se stárnutím obyvatelstva a z toho vyplývající rizika pro fiskální udržitelnost.

Ve veřejné správě přetrvávají problémy v oblasti strategického plánování, koordinace a prováděcí kapacity. Zlepšení schopnosti přilákat a udržet si kvalifikované odborníky, budovat analytické kapacity a podporovat tvorbu politik založených na důkazech s výrazným zapojením zúčastněných stran by pomohlo zefektivnit veřejné investice a výdaje. Postupy, jako je například územní plánování a vydávání stavebních povolení, zůstávají i nadále složité a pomalé, a stávají se

tak hlavní překážkou hospodářského rozvoje (viz příloha 6).

Zvyšování inovační kapacity a dynamiky podniků

Pro zvýšení konkurenceschopnosti Česka má zásadní význam podpora inovací a zlepšení podnikatelského prostředí a přístupu firem k financování na kapitálovém trhu. Navzdory silné průmyslové a výzkumné základně brání konkurenceschopnosti a produktivitě Česka vysoké náklady na energie, příliš složité administrativní procesy a roztříštěné inovační prostředí. Mezi hlavní překážky patří byrokracie, omezené vazby mezi podnikatelským a vědeckým sektorem a nedostatečný přístup k financování. Řešení těchto problémů a provádění reforem a investic (viz přílohy 3 až 8) by mohlo významně posílit inovační kapacitu, podnikatelské prostředí a konkurenceschopnost Česka. Fungování kapitálových trhů by bylo možné zlepšit úpravou právních předpisů a pomocí drobným investorům snáze využívat nevyužitý potenciál vysokých úspor domácností (viz příloha 5). Tím by se českým podnikům otevřely nové zdroje financování. To by opět pomohlo k podpoře hospodářského růstu a umožnilo diverzifikaci ekonomiky směrem od tradičního průmyslového odvětví.

Urychlení dekarbonizace bude mít klíčový význam pro snížení nákladů na energii a zvýší konkurenceschopnost

Konkurenceschopnosti brání vysoká energetická náročnost Česka v kombinaci s nedostatečným rozšířením obnovitelných zdrojů energie. Další investice do obnovitelných zdrojů energie a do energetické účinnosti by mohly pomoci snížit náklady na energii pro průmysl i domácnosti. Využívání obnovitelných zdrojů energie, zejména větrné, a flexibilita sítí zůstává i přes regulační reformy podporované plánem pro oživení a odolnost i nadále na nízké úrovni. Jsou upřednostňovány investice do tradičnějších, centralizovaných zdrojů energie, jako je jaderná energie a plyn, navzdory vyšším nákladům a v případě plynové infrastruktury i potenciálu uvízlých aktiv. Vzhledem k omezenému společenskému přijímání obnovitelných zdrojů energie, problematickým místům kapacity sítě a nedávným změnám dotací obnovitelných zdrojů energie existuje riziko značného zpoždění budoucích investic. Pokrok ve zlepšování energetické účinnosti budov je stále pomalý, a to navzdory řadě různých programů na podporu renovací a dekarbonizace vytápění. Emise skleníkových plynů ze silniční dopravy se zvyšují, což vystavuje domácnosti, podniky a uživatele dopravy v Česku dopadům ceny uhlíku.

Rozšíření terciárního vzdělávání a zlepšení mobility na trhu práce mají klíčový význam pro zvýšení produktivity

Potenciál vysokého školství přeměnit Česko v inovativní znalostní ekonomiku není dostatečně využit. Míra dosaženého terciárního vzdělání (33,7 %) se nachází hluboko pod průměrem EU (43,1 %), zejména kvůli vysoké míře předčasného ukončení studia. To souvisí s nedostatkem středních škol s všeobecným zaměřením v Česku a omezenou prostupností mezi všeobecnými a odbornými školami, což vede k předčasné specializaci. Vzdělávací výsledky v Česku jsou navíc silně závislé na socioekonomickém zázemí. Česko se v neposlední řadě potýká se strukturálními problémy v podobě nedostatku učitelů, zejména v oblasti přírodních věd, technologií, inženýrství a matematiky (STEM), což negativně ovlivňuje výsledky žáků.

Český trh práce zajišťuje vysokou zaměstnanost, ale počet přechodů ze zaměstnání na produktivnější pracovní místa je stále nízký a účast některých sociálních skupin na trhu práce by mohla být vyšší. Konkrétně v roce 2024 mělo Česko 82,3% míru zaměstnanosti (oproti průměru EU, který činil 75,8 %) (viz příloha 10), zatímco míra volných pracovních míst přesahovala 3,3 % (oproti průměru EU, který činil 2,4 %). Český trh práce navíc vykazuje jednu z nejnižších měr přechodů mezi zaměstnáními mezi členskými státy EU – v Česku změní v průběhu roku zaměstnání pouze přibližně 1 % pracovníků (oproti průměru EU, který činí 2,3 %). Významnou překážkou mobility pracovních sil je cenová dostupnost bydlení ve městech. A konečně zaměstnanost některých skupin, například mladých žen, by mohla být vyšší, přičemž rozdíl v zaměstnanosti žen ve věku 25–34 let v roce 2024 činil 36,1 procentního bodu (oproti průměru EU, který činil 25,2 procentního bodu).

Rámeček 1:

Překážky soukromých a veřejných investic

Čisté soukromé investice Česka se snížily ze 4,8 % HDP v roce 2023 na 3,8 % v roce 2024. Podíl **veřejných investic** na HDP **klesl** z 4,9 % v roce 2023 na 4,7 % v roce 2024. K tomuto vývoji přispívá několik překážek:

- **Nedostatky v oblasti infrastruktury.** Přetrvávající nedostatky v oblasti základní infrastruktury, zejména v oblasti bydlení, energetiky a dopravy (např. nedostatek vysokorychlostních vlaků), brzdí hospodářský růst a odrazují od investic.
- **Nedostatek pracovních sil a dovedností.** Napjaté podmínky na trhu práce, regulace trhu práce a nedostatečná migrace kvalifikované pracovní síly ze zahraničí prohlubují nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi, což brání expanzi podniků a je to považováno za významnou překážku investic.
- **Vysoké náklady na podnikání.** Vysoké náklady na energie, geopolitická nejistota, nadměrná byrokratická zátěž, složitost odpočtů na výzkum a vývoj, vysoké úrokové sazby a nedostatečně rozvinutý rizikový kapitál omezují přístup podniků k financování a snižují jejich schopnost investovat.

Česku chybí dlouhodobý plánovací dokument pro veřejné investice financované z vnitrostátních zdrojů, který by zajišťoval stanovování priorit a monitorování. Využívání revolvingových finančních nástrojů podporovaných z fondů soudržnosti je navíc stále nízké (2,36 % oproti 9 % na úrovni EU) a roztříštěné napříč odvětvími, což zhoršuje schopnost Česka přejít na větší využívání těchto fondů namísto grantů. V tomto ohledu jsou finanční nástroje vhodnější pro zvýšení ekonomických pobídek a návratnosti investic a zároveň pro mobilizaci soukromých finančních prostředků. Jako příklad oblastí, v nichž by bylo možné rozšířit využívání finančních nástrojů, lze uvést čisté technologie, energetickou účinnost, bydlení a podporu malých a středních podniků. Problémem nadále zůstává i absence centra pro využívání silných finančních nástrojů.

Realizace plánu Česka pro oživení a odolnost je na dobré cestě ale čelí značným výzvám. Česko v současné době splnilo 38 % milníků a cílů svého plánu pro oživení a odolnost. Čerpání prostředků na obnovu a odolnost je omezeno zejména překážkami, včetně omezené administrativní kapacity některých prováděcích orgánů a neoptimálního využívání finančních nástrojů, jak je podrobně popsáno výše. To je patrné zejména v oblastech, jako je zelená a digitální transformace.

I nadále je důležité urychlit provádění programů politiky soudržnosti. Přezkum v polovině období nabízí možnosti, jak urychlit pokrok a lépe řešit strategické priority EU týkající se konkurenceschopnosti, obrany, bydlení, vodohospodářské odolnosti a energetické transformace.

Česko zatím nevyužilo možnosti, které poskytuje platforma STEP v rámci politiky soudržnosti, k přerozdělení zdrojů na tuto prioritu. Stále však může podporovat vývoj nebo výrobu kritických technologií v oblasti digitálních a hlubokých technologií, čistých technologií a technologií účinně využívajících zdroje a biotechnologií.

Rámeček 2:

Cíle udržitelného rozvoje OSN

Česko dosahuje dobrých výsledků v oblasti cílů udržitelného rozvoje týkajících se makroekonomické stability (cíl udržitelného rozvoje č. 8) a spravedlnosti (cíle udržitelného rozvoje č. 1 a 10), ale vzdaluje se od cílů udržitelného rozvoje týkajících se kvalitního vzdělání (cíl udržitelného rozvoje č. 4) a zdraví a kvalitního života (cíl udržitelného rozvoje č. 3). Přestože Česko dosáhlo pokroku v oblasti environmentální udržitelnosti, v oblasti klimatických opatření se nachází pod průměrem EU (cíle udržitelného rozvoje č. 12 a 13), a to kvůli vyšším čistým emisím skleníkových plynů na jednoho obyvatele a nižšímu podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie. Navzdory dosaženým zlepšením nadále přetrvávají problémy v oblasti rovnosti mužů a žen, zejména v zaměstnání a na vedoucích pozicích (cíl udržitelného rozvoje č. 5) a v oblasti přístupu k cenově dostupné energii (cíl udržitelného rozvoje č. 7).

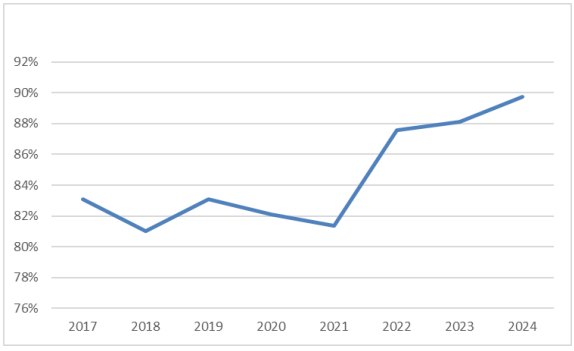
INOVACE, PODNIKATELSKÉ PROSTŘEDÍ A PRODUKTIVITA

Posílení inovací a podnikatelského prostředí

Konkurenceschopnost a produktivitu brzdí neoptimální inovační prostředí a nadměrná byrokracie. Přestože má země solidní průmyslovou a výzkumnou základnu, složité řízení výzkumu a inovací a roztříštěné výzkumné kapacity omezují efektivitu investic do výzkumu a inovací a schopnost stanovit jasné priority a provádět reformy výzkumu a inovací. Inovační kapacitu a produktivitu v Česku brzdí také nedostatek kvalifikovaných pracovníků a složitá byrokracie. Ta je ovlivněna mimo jiné nesprávným prováděním směrnic EU, v němž se Česko v posledních pěti letech umístilo na druhém nejvyšším místě. Česku by prospěla revize systému koordinace politiky řízení výzkumu a inovací pro oblast výzkumu a inovací s cílem vyjasnit odpovědnost ministerstev a orgánů zapojených do odvětví výzkumu a inovací, pokud jde o průřezové priority. Omezujícím faktorem jsou také podmínky týkající se doby platnosti povolení, slučování rodin a pracovní mobility pro vysoce kvalifikované pracovníky ze zemí mimo EU. Česku chybí specializovaná instituce na podporu politik zvyšujících produktivitu a prospělo by mu zřízení vnitrostátní rady pro produktivitu.

Navzdory výraznému zlepšení v posledních letech Česko v inovacích zaostává. Česko je mírným inovátorem s výkonností těsně pod 90 % průměru EU (viz graf 2.1). Inovační aktivita českých podniků i nadále výrazně zaostává. To se projevuje nízkým počtem inovačních výstupů včetně počtu patentových přihlášek a zavádění nových technologií. Vazby mezi podnikatelským a vědeckým sektorem jsou stále slabé. Existuje prostor pro zlepšení, pokud jde o organizaci veřejné podpory inovativních podniků. Úsilí o zlepšení tohoto stavu by mělo být spojeno s iniciativami, které by zvýšily atraktivitu daňových odpočtů v oblasti výzkumu a vývoje pro podniky a snížily byrokratickou zátěž (výdaje na výzkum a vývoj viz graf 2.2). Nepřímou veřejnou podporu ve formě daňových pobídek na výzkum a vývoj využívá soustavně pouze třetina podniků, které jsou důsledně zapojených do výzkumu a vývoje, přičemž malé a mladé podniky využívají tyto pobídky dokonce ještě méně často (viz přílohy 2 a 3). Česko podniklo některé legislativní kroky ke zlepšení transferu znalostí a prospělo by mu rychlé přijetí a provedení opatření navržených v roce 2024 ([9]), jakož i odborných doporučení projektu v rámci nástroje na podporu politik týkajících se reformy středisek pro přenos technologií (viz příloha 3).

Graf 2.1: **Český souhrnný inovační index**

Pozn.: Tento spojnicový graf ukazuje vývoj inovační výkonnosti Česka v čase ve srovnání s výkonností zemí EU-27.

Zdroj: Eurostat, Evropská komise

Česko dosáhlo určitého pokroku při snižování administrativních překážek a digitalizaci veřejných služeb, ale bylo by

([9]) Uvedeno v národním programu reforem na rok 2024.

vhodné další úsilí. Konkrétně 72 % podniků stále považuje složitost administrativních procesů za významnou překážku podnikání (oproti průměru EU, který činí 66 %) ([10]). Pro zlepšení situace přijala česká vláda tři balíčky ([11]) zaměřené na snížení byrokracie, přičemž podobný balíček přijímá i Česká národní banka ([12]). K dalšímu zlepšení situace by mohlo přispět i systematičtější uplatňování zásad „zelenou malým a středním podnikům“ a „upřednostňování digitálních řešení“ společně s hodnocením dopadů regulace a pravidelným hodnocením právních předpisů se silným důrazem na malé a střední podniky. Obdobně by mohla připravit půdu pro příznivější podnikatelské prostředí více podporující růst i pokračující digitalizace veřejných služeb. Růstový potenciál startupů je navíc i navzdory nedávným změnám omezován zatěžujícím přístupem k zaměstnaneckým opčním plánům, který vede k jejich omezenému využívání ([13]). Jeho využívání by mohla zvýšit reforma celého systému v souladu s návrhy podniků (viz příloha 4).

Významné administrativní překážky představuje územní plánování, postupy při vydávání stavebních povolení a roztříštěná správa obcí. Ty brzdí podnikání tím, že zpomalují komerční rozvoj a zvyšují náklady na něj, a rovněž nepřímo zvyšují náklady na energie (v důsledku pomalé modernizace energetické infrastruktury) a snižují mobilitu pracovní síly (v důsledku nedostatečné nabídky cenově dostupného bydlení). Jedná se o klíčové faktory přispívající k tomu, že stavební plocha, jejíž zástavbu Česko v roce 2023 povolilo, byla v přepočtu na obyvatele sedmá nejmenší v EU. Pravidla územního plánování zatěžují zejména velká města, kde může aktualizace územního plánu trvat i více než deset let. Pro urychlení tohoto procesu je nezbytné provést reformu, a to zejména přepracováním kompetencí a zavedením odlišných požadavků na plánování u malých a velkých sídel. Taková opatření by mohla výrazně zlepšit efektivitu a schopnost reagovat na potřeby rozvoje měst. V oblasti stavebních povolení se sice podařilo dosáhnout pokroku v oblasti právního rámce a do jisté míry i v oblasti digitalizace, ale v praxi se dosud žádné pozitivní dopady neprojevují. Dalšího urychlení tohoto procesu by bylo možno dosáhnout dalším zlepšováním digitalizace, jakož i kapacity a řízení stavebních úřadů.

Uvolnění finančních prostředků v zájmu prosperity společností

Potenciál pro zvýšení konkurenceschopnosti na základě lepšího přístupu k financování a využívání fondů EU prostřednictvím finančních nástrojů a ve strukturálně postižených regionech zůstává i nadále nevyužit. Konkurenceschopnost podniků podporuje řada nástrojů financovaných z Nástroje pro oživení a odolnost nebo z jiných fondů EU, například poskytováním nových digitálních veřejných služeb, které usnadňují komunikaci podniků se státem (například Portál podnikatele). Kromě toho by české orgány mohly využít pobídek poskytovaných Platformou strategických technologií pro Evropu (STEP) k investicím do vývoje nebo výroby kritických technologií s cílem zvýšit konkurenceschopnost průmyslu EU. V oblasti přístupu k financování podporuje Nástroj pro oživení a odolnost zavádění nových finančních nástrojů, které zavádí Národní rozvojová banka a Evropský investiční fond s cílem podpořit malé a střední podniky při zelené transformaci nebo zvýšit zapojení institucionálních investorů do rizikového kapitálu. Zpoždění v provádění však odráží pomalý pokrok při mobilizaci finančních prostředků nezbytných pro dekarbonizaci a digitalizaci české ekonomiky. Navíc dochází ke ztrátám konkurenceschopnosti, které jsou patrné zejména ve. strukturálně postižených regionech (Karlovarský, Ústecký a

([10]) Eurobarometr, Businesses' attitudes towards corruption in the EU in 2024 (Postoje podniků ke korupci v EU v roce 2024), červenec 2024.

([11]) Vláda schválila třetí antibyrokratický balíček připravený ministrem Michalem Šalomounem | Vláda České republiky., květen 2024.

([12]) ČNB omezuje zbytečnou byrokracii. Do konce roku zruší 36 pravidel a výkazů – Česká národní banka, únor 2025.

([13]) Podle zástupců startupů platí, že 91 % startupů v Česku takový systém nevyužívá; duben 2024.

Moravskoslezský kraj). Tyto ztráty zahrnují vystěhovávání mladých lidí, tj. více mladých lidí se z regionu vystěhovává, než se do něj přistěhovává. Chybí účinná podpora pro budování správní kapacity těchto regionů.

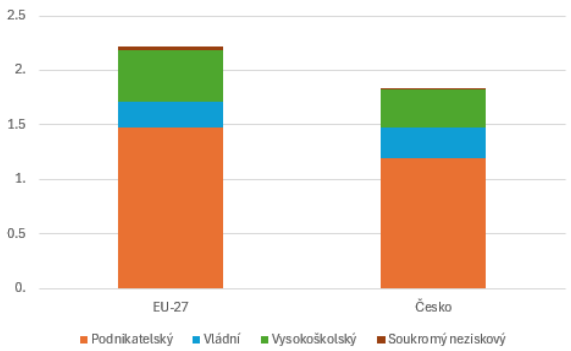
Pro mobilizaci soukromého financování na podporu konkurenceschopnosti a dekarbonizace podniků má klíčový význam stimulace financování z veřejných zdrojů. Národní rozvojová banka (která byla posuzována v rámci pilířů v roce 2023 a v nedávné době se stala prováděcím partnerem InvestEU) má jen omezené pravomoci (ve srovnání se svými protějšky z EU) a nedostatečnou administrativní kapacitu (viz příloha 6). Opatření posilující úlohu Národní rozvojové banky by pomohla využít její potenciál při řešení selhání trhu a nedostatku rizikového kapitálu pro podporu inovací, aniž by vytěsnila soukromé finanční instituce. Na základě zkušeností s Nástrojem pro oživení a odolnost a v rámci tolik potřebného přechodu od závislosti na grantové podpoře je nezbytná lepší koordinace se soukromým finančním sektorem. Například zavedení zjednodušených a jednotných podmínek přístupu k finančním programům pro soukromé hospodářské subjekty může snížit zbytečné náklady finančních institucí při navrhování produktů.

České firmy nemají dostatečný přístup k úsporám movitých domácností. V roce 2024 bylo hlavním zdrojem financování podniků interní financování podniků, po němž následovaly bankovní úvěry, přičemž kótované akcie a dluhopisy představovaly pouze 6,6 % zdrojů financování. Zatímco úvěry poskytnuté nefinančním podnikům v poměru k HDP klesly (z 19,6 % v roce 2021 na 17,9 % ve třetím čtvrtletí roku 2024), v roce 2025 se očekává mírné oživení růstu úvěrů v důsledku uvolnění úrokových sazeb. Český kapitálový trh je navíc ve srovnání s ostatními zeměmi EU méně rozvinutý (kapitalizace akciového trhu ve třetím čtvrtletí roku 2024 činila 9,5 % HDP, přičemž průměr EU činil 69,3 %). Účast drobných investorů je rovněž nízká, i když se postupně zvyšuje především prostřednictvím investičních fondů. Nedávno přijatý právní rámec pro produkt dlouhodobého investování dosud neprokázal žádný podstatný pozitivní vliv na přilákání nových investic od drobných investorů namísto přesměrovávání investic stávajících. Je nezbytné provést další politická opatření na podporu retailových investic na českých kapitálových trzích včetně posílení důvěry retailových investorů a zlepšení finanční gramotnosti (viz příloha 5). Jako důležité se může ukázat také zajištění vhodné motivační struktury a dostupnosti nízkonákladových, dobře diverzifikovaných investičních produktů vhodných pro drobné investory.

Méně rozvinuté místní trhy s rizikovým a růstovým kapitálem ještě více prohlubují nedostatek zdrojů pro financování inovací, které jsou klíčovým prvkem konkurenceschopnosti. Aktiva soukromého a rizikového kapitálu se nacházejí výrazně pod průměrem EU (v letech 2021–2023 dosahovala jejich průměrná výše 0,2 % a 0,03 % průměru HDP ve srovnání s 0,6 % a 0,08 % průměrných hodnot EU). Domácí institucionální investoři, jako jsou pojišťovny nebo penzijní fondy, poskytují startupům a investorům rizikového kapitálu jen málo finančních prostředků. Nedostatek finančních prostředků a chybějící právní rámec přizpůsobený specifikům startupů omezují zakládání a následné rozšiřování inovativních startupů s nulovou nebo omezenou ziskovostí. Nedávné změny politiky([14]) však mohou usnadnit posun směrem k fondům využívajícím méně konzervativní strategie, a mohly by se ukázat jako první krok v podpoře financování startupů, i když je možná bude do budoucna třeba doplnit dalšími politickými opatřeními (příloha 5).

([14]) Zákon č. 417/2024 zavádí „alternativní účastnický fond" poskytující větší flexibilitu v oblasti investiční politiky penzijních fondů, která jim umožní zahrnout rizikovější investice a větší mobilitu účastníků mezi jednotlivými typy penzijních fondů. Nedávná novela zákona o daních z příjmů rovněž představovala první krok směrem ke zvýšení atraktivity českého rámce zaměstnaneckých akciových opcí.

Graf 2.2: **Výdaje na výzkum a vývoj jako % HDP podle odvětví, 2023**

Zdroj: Eurostat, Evropská komise

Systémy zadávání veřejných zakázek musí řešit nedostatky včetně omezené hospodářské soutěže a rizik korupce

Větší konkurence je klíčovým předpokladem zvýšení nákladové efektivity a účinnosti systémů zadávání veřejných zakázek. Provádění strategie pro zadávání veřejných zakázek financované z Nástroje pro oživení a odolnost a jejího akčního plánu, přijatého v roce 2024, se dosud nachází v počáteční fázi, přičemž její dopady na zjištěné nedostatky jsou jen omezené. Mezi tyto nedostatky patří nízký počet společností, které podávají nabídky, s vysokým podílem jediných nabídek (41 % za posledních pět let ve srovnání s průměrem EU, který činil 26 %) a nedostatečné odborné znalosti odborníků zapojených do zadávání veřejných zakázek. Pro zvýšení účinnosti a nákladové efektivnosti veřejných zakázek mají zásadní význam opatření, která zvyšují odborné znalosti odborníků zapojených do zadávání veřejných zakázek a rozvíjejí centrální nákupy a spolupráci na regionální úrovni s cílem podpořit i menší veřejné zadavatele (viz příloha 4). Rizika spojená s korupcí navíc nadále oslabují hospodářskou soutěž a odrazují potenciální uchazeče. V systému zadávání veřejných zakázek přetrvává riziko koluzních dohod a střetu zájmů, v jehož důsledku podniky vnímají jako závažný problém nedostatečné odhalování korupce a prosazování jejího potírání (viz příloha 6).

DEKARBONIZACE, CENOVÁ DOSTUPNOST ENERGIE A UDRŽITELNOST

Urychlení dekarbonizace pro zvýšení konkurenceschopnosti

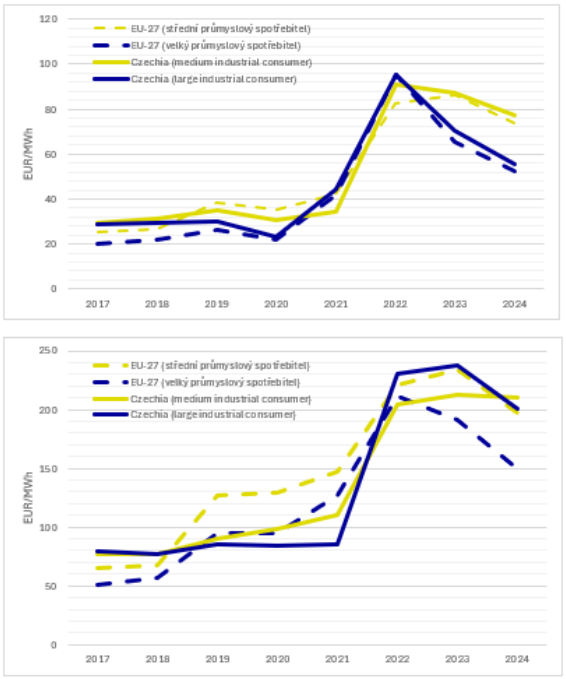
Nízký podíl obnovitelných zdrojů na výrobě elektřiny v Česku a jeho silná závislost na uhlí znevýhodňují českou ekonomiku v hospodářské soutěži. V roce 2024 pocházelo z obnovitelných zdrojů pouze 15,9 % elektřiny vyrobené v Česku, což bylo o 0,5 procentního bodu méně než v roce 2023 a výrazně méně než 47,4 % na úrovni EU. Uhlí a jádro se na celkové výrobě elektřiny podílely více než třemi čtvrtinami (35 % uhlí, 40 % jádro). Ačkoli je v současné době převažujícím zdrojem výroby elektřiny jaderná energie, důležitou roli ve skladbě zdrojů energie stále hraje i uhlí, což vytváří tlak na růst cen elektřiny. Česko dosahuje pokroků v oblasti energetické transformace díky nahrazování uhlí jadernou energií a obnovitelnými zdroji energie. Česko rovněž podniká kroky k diverzifikaci jaderných paliv směrem od Ruska. Očekává se však, že plánované zvýšení jaderné kapacity bude uvedeno do provozu až koncem 30. let 21. století. Rychlý rozvoj obnovitelných zdrojů energie by pomohl zajistit bezpečnost jejích dodávek a dostupné ceny v mezidobí. Česko v současné době projednává novelu energetického zákona nazvanou Lex GAS, která zavádí mechanismus, podle něhož by již odstavené uhelné elektrárny mohly v případě nouze zahájit provoz. To by mohlo vést k právní nejistotě a riziku spekulací ohledně ukončení využívání uhlí.

Závislost Česka na fosilních palivech činí jeho energeticky náročná ekonomika velmi zranitelnou vůči výkyvům cen uhlí a plynu. Ceny v Česku se po energetické krizi stabilizovaly na vyšší úrovni než v předkrizových letech, což kopírovalo průměr EU. Ceny průmyslových energií, které byly kdysi relativně stabilní, výrazně vzrostly v důsledku nárůstu cen na trhu s plynem a následného dopadu na velkoobchodní ceny elektřiny (viz graf 3.1). Malí a střední průmysloví spotřebitelé v Česku však stále platí ceny plynu a elektřiny odpovídající průměru EU, a to 77 EUR/MWh za plyn a 209,9 EUR/MWh za elektřinu ([15]). Nárůst velkoobchodních cen ovlivnil rovněž energeticky náročná průmyslová odvětví v Česku, zejména ceny elektřiny, které v roce 2023 dosáhly 237,5 EUR/MWh (v roce 2024 cena klesla na 201,2 EUR/MWh ([16]), což se je nad průměrem EU. Energetická krize se dotkla i domácností, neboť úroveň cen energií se zvýšila, přestože je v souladu s průměrem EU. V roce 2024 činily ceny zemního plynu pro domácnosti v Česku 110 EUR/MWh, zatímco ceny elektřiny 280 EUR/MWh. K tomu přispěla především energetická složka (kde jsou hlavními určujícími faktory uhlí a plyn), ale také vyšší úroveň zdanění elektřiny ve srovnání s plynem (příloha 8). Další rozšiřování obnovitelných zdrojů a nižší zdanění elektřiny by vedlo ke snížení cen elektřiny, čímž by se energie v zemi stala dostupnější. Efektivní sazba uhlíku je rovněž nižší než průměr EU (přílohy 2 a 8), což je způsobeno nízkým zdaněním paliv (benzínu, plynu a ropných produktů). To odrazuje od elektrifikace, udržuje závislost na fosilních palivech a snižuje nákladovou efektivitu dekarbonizace.

([15]) U malých a středních průmyslových spotřebitelů činí v roce 2024 průměr EU 73,6 EUR/MWh u cen plynu a 197 EUR/MWh u cen elektřiny.

([16]) U energeticky náročných průmyslových odvětví činí průměr EU 53 EUR/MWh u cen plynu, a je tak na stejné cenové úrovni jako v Česku – a 149 EUR/MWh u cen elektřiny.

Graf 3.1: **Průměrné ceny plynu (nahoře) a elektřiny (dole) pro konečné průmyslové velkoodběratele**

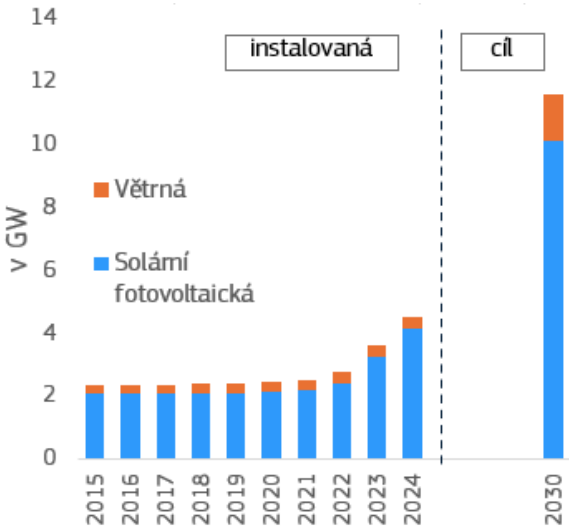

(1) Ceny zahrnují 3 složky: náklady na energie a dodávky, náklady na síť a daně a poplatky bez DPH
(2) Pro plyn, střední průmyslové spotřebitele (pásmo I3, roční spotřeba 10 000 – 100 000 GJ) a velké průmyslové spotřebitele (pásmo I5, roční spotřeba 1–4 miliony GJ)
(3) U elektřiny střední průmysloví spotřebitelé (pásmo ID, roční spotřeba 2 000 – 20 000 MWh) a velcí průmysloví spotřebitelé (pásmo IF, roční spotřeba elektřiny mezi 70 000 – 150 000 MWh)
Zdroj: Eurostat

Česko zlepšilo svůj legislativní rámec pro obnovitelné zdroje energie [17]), ale pokrok v oblasti skladování a flexibility je stále pomalý. Zákon Lex OZE I zefektivnil povolovací proces se zaměřením na menší zařízení. Novela Lex OZE II z roku 2024 zavedla významnou regulační změnu, která vytvořila rámec pro energetická společenství, umožnila sdílení energie mezi spotřebiteli a nařídila vytvoření Elektroenergetického datového centra (EDC), nového tržního subjektu odpovědného za řízení sdílení elektřiny v rámci české elektrizační soustavy. V dubnu 2025 přinesla novela Lex OZE III do regulačního rámce poslední pilíř RED II. To umožní domácnostem a podnikům lépe řídit výrobu a spotřebu elektřiny, např. pomocí bateriových systémů pro ukládání energie. Tyto systémy mohou být součástí plánů fotovoltaických elektráren nebo se může jednat o samostatné systémy, které poskytují pomocné služby pro síť a služby energetické flexibility. Po přijetí Lex OZE III by další úsilí o revizi tarifní struktury, která probíhá již řadu let, motivovalo k investicím do řešení, která podporují dekarbonizaci, a lépe řešilo dynamickou tvorbu cen (viz příloha 8).

([17]) Legislativní reformy v oblasti obnovitelných zdrojů energie jsou součástí plánu Česka pro oživení a odolnost.

Graf 3.2: **Instalovaný výkon hlavních zdrojů obnovitelné energie a národní cíl pro rok 2030 (v GW)**

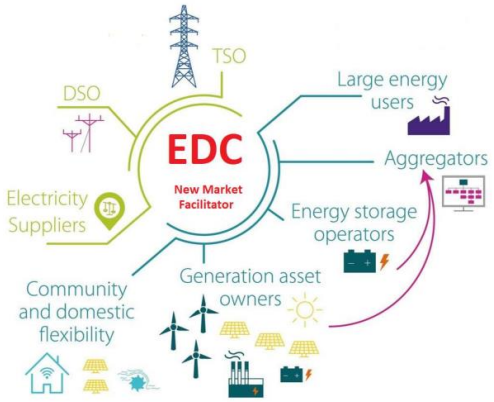
Zdroj: IRENA a vnitrostátní plány Česka v oblasti energetiky a klimatu

Vymezení „oblastí pro zrychlené zavádění obnovitelných zdrojů“ má klíčový význam pro další investice, zejména investice do větrné energie. Česko v současné době připravuje půdu pro vymezení oblastí pro zrychlené zavádění obnovitelných zdrojů a usiluje o umístění nejméně 2,5 GW solární a větrné kapacity (viz graf 3.2). To bude vyžadovat úzkou spolupráci s místními komunitami, aby se zajistilo jejich zapojení a odpovědnost. Zpoždění při přijímání právního rámce může odradit investory tím, že vyvolá nejistotu a nestabilitu v odvětví obnovitelné energie. Naproti tomu rychlé přijetí by mohlo konečně uvolnit budování dodatečné kapacity pro větrnou energii, která se v současné době nachází pod úrovní svého potenciálu. Kromě toho se zpožďuje zřízení digitálního jednotného kontaktního místa pro projekty obnovitelných zdrojů, které zahrnuje i proces připojení.

Zavedení dlouhodobých smluv může hrát zásadní roli při zajišťování stability a předvídatelnosti trhu, což může motivovat k dalším investicím do obnovitelných zdrojů energie. Využívání smluv o nákupu elektřiny (PPA) a rozdílových smluv je v Česku v současné době velmi omezené (viz příloha 8). Zejména rozvoj trhu se smlouvami o nákupu elektřiny by mohl umožnit růst projektů v oblasti obnovitelné energie nad rámec tradičních regulačních systémů a periodických aukcí. Mohl by také umožnit komercializaci obnovitelné energie na trhu se zaměřením na vlastní výrobu energie a dvoustranné smlouvy s konečnými spotřebiteli. To by vytvořilo příležitosti pro energeticky náročná průmyslová odvětví k dekarbonizaci. Smlouvy o nákupu elektřiny i rozdílové smlouvy by navíc poskytovaly spotřebitelům ochranu před kolísáním cen energie. To by zajistilo jistotu v nákladech na energie a zároveň umožnilo společnostem účinně řídit své toky příjmů. Mohly by tak optimalizovat svou výrobu energie a návratnost investic. Nedávné přijetí retroaktivního snížení dividend z tarifů výkupních cen pro solární projekty postavené v letech 2009 až 2010 způsobuje nepředvídatelnost pro investory a může zdržet budoucí projekty.

Zpoždění při zavádění Elektroenergetického datového centra může znamenat překážku rychlého rozšíření sdílení elektřiny a výhod, které poskytuje spotřebitelům. Elektroenergetické datové centrum (EDC) (viz mapa 3.1) hraje klíčovou roli při dohledu nad procesem sdílení energie a při shromažďování a analýze údajů o spotřebě a výrobě elektřiny. Za tímto účelem musí být každé odběrné místo a místo dodávky zapojené do sdílení energie vybaveno inteligentním měřičem, který měří spotřebu a výrobu elektřiny v patnáctiminutových intervalech. EDC denně shromažďuje a spravuje údaje o spotřebě, výrobě a obchodování s elektřinou a poskytuje tak komplexní přehled o situaci v oblasti sdílení energie. Od jeho založení již více než 13 000 účastníků sdílení podepsalo smlouvu s EDC a nasdíleli mezi sebou 105,49 MWh elektřiny ([18]). To odpovídá energii vyrobené větrnou turbínou o výkonu 1–2 MW, která pracuje na plný výkon přibližně 6–12 měsíců. Česko v současné době podniká kroky k realizaci druhé fáze EDC, která má umožnit také služby flexibility, ale včasné dokončení této investice může být ohroženo v důsledku zpoždění v zadávání veřejných zakázek v oblasti IT. Hlavní překážku posilování postavení spotřebitelů a sdílení energie představuje pomalé zavádění inteligentních měřičů.

Mapa 3.1: **Elektroenergetické datové centrum a jeho funkce**

Zdroj: Elektroenergetické datové centrum

Česká distribuční síť se potýká se značnými problémy, které brzdí tempo investic do obnovitelných zdrojů energie. Nárůst dodávek obnovitelných zdrojů vyžaduje značné investice do distribuční sítě s cílem ji rozšířit a zmodernizovat a vytvořit řešení pro zvýšení její účinnosti. Novela Lex OZE III zavedla závaznou maximální lhůtu pro připojení projektů obnovitelných zdrojů energie k síti s cílem řešit dlouhé fronty na připojení. Ačkoli je na posouzení dopadu tohoto opatření příliš brzy, vzhledem k rozsahu výzvy by měla být zvážena další opatření ke snížení počtu čekajících projektů. Tato opatření by se mohla zaměřit zejména na vyspělejší projekty nebo na odstranění potenciálně spekulativních nabídek. Mohly by být zavedeny finanční

([18]) Elektroenergetické datové centrum, tisková zpráva „Od založení po více než 1 000 MWh sdílené elektřiny: Elektroenergetické datové centrum slaví rok od svého vzniku“, leden 2025.

závazky pro rezervaci přidělené kapacity sítě a mohly by být prováděny pravidelné kontroly čekacích listin pro posouzení pokroku projektu při plnění klíčových milníků. Taková opatření by zajistila dynamičtější správu čekacích listin, což by umožnilo vyřadit pomalu se rozvíjející nebo pozastavené projekty.

Nedostatečná podpora výroby čistých technologií brání konkurenceschopnosti a možnostem rozšíření v celé řadě odvětví. Řešení v oblasti ukládání energie, jejichž zavádění je zatím v počáteční fázi, hrají klíčovou roli při stabilizaci elektrických sítí a Česko by mohlo využít příležitostí, které z této transformace vyplývají. Země se stává významným centrem bateriových a skladovacích technologií. Absence regulačního rámce pro odvětví baterií však znevýhodňuje české podniky v tomto odvětví (viz příloha 7). Specializovaný regulační rámec pro výrobu čistých technologií včetně pobídek pro výzkum a vývoj, výrobní zařízení a rozvoj pracovních sil by mohl pomoci zvýšit výrobní kapacitu a využít potenciál Česka stát se klíčovým hráčem na trhu s lithiem a bateriemi. Vzhledem k tomu, že výroba je do značné míry závislá na dovozu kritických surovin, je Česko obzvláště zranitelné vůči narušení dodavatelského řetězce. Významnou příležitost pro udržitelnost a odolnost představují ložiska lithia a manganu v Česku, která byla nedávno prohlášena za ložiska strategického významu.

Česko zaostává v zavádění vozidel s nulovými emisemi a prospělo by mu urychlení opatření v oblasti čisté mobility, aby se omezily rostoucí emise z dopravy. Navzdory významu českého automobilového průmyslu pro hospodářství Česka se očekává, že se toto odvětví bude potýkat s problémy v oblasti konkurenceschopnosti a s nízkou poptávkou po vozidlech s nulovými emisemi na domácím trhu. Vzhledem k tomu, že odvětví by prospělo urychlení jeho transformace (viz příloha 7), zavádění vozidel s nulovými emisemi silně zaostává za průměrem EU. Podle Eurostatu představovaly nově registrované osobní automobily s nulovými emisemi v roce 2023 v Česku pouze 3,1 % všech nově registrovaných osobních automobilů, zatímco průměr EU činil 14,5 % všech registrovaných automobilů. Podle Evropské agentury pro životní prostředí navíc emise z dopravy v Česku vzrostly od roku 1990 o téměř 72 % a představují téměř 20 % všech emisí v Česku. Česko podniká kroky ke snižování emisí z dopravy a zvyšování využívání vozidel s nulovými emisemi prostřednictvím opatření v českém plánu pro oživení a odolnost. Česko přijalo zejména akční plán čisté mobility a podporuje zavádění vozidel s nulovými emisemi prostřednictvím investic plánu pro oživení a odolnost do veřejného sektoru, veřejné dopravy a soukromých společností. Bylo by však prospěšné, kdyby finanční, daňová a regulační opatření a systémy financování uvedené v akčním plánu byly prováděny rychleji. Tato opatření by měla zahrnovat posílení pobídek pro vozidla s nulovými emisemi, rozšíření infrastruktury pro dobíjení a vodíkové čerpací infrastruktury a pečlivou koncepci dotací a zdanění, která má zabránit regresivním účinkům a neefektivním výsledkům. Česko má navíc dobře rozvinutou železniční síť a jak plán pro oživení a odolnost, tak fondy soudržnosti a Modernizační fond podporují rovněž významné investice do udržitelné mobility. Je však zapotřebí dalších investic do nízkoemisní dopravní infrastruktury, zejména do železniční a veřejné dopravy, aby se snížila závislost Česka na automobilech.

Pokrok ve zlepšování energetické účinnosti budov je stále pomalý, a to navzdory řadě různých programů na podporu renovací a dekarbonizace vytápění. Programy, jako je Nová zelená úsporám pomohly tisícům domácností v investicích do energeticky úsporných opatření, jako jsou rekonstrukce, výměna zdrojů vytápění a instalace fotovoltaiky. Navzdory těmto opatřením se konečná spotřeba energie v domácnostech opravená o klimatický korekční faktor v letech 2018–2022 snížila pouze o 1,26 %. To je částečně způsobeno vysokým poměrem ceny elektřiny a plynu ([19]), který motivuje domácnosti, aby nadále

([19]) Poměr elektřiny a plynu je výsledkem daňového zatížení, které je neúměrně vychýleno ve prospěch elektřiny. Cena za jednotku elektřiny bez započtení daní a poplatků je 2,9krát vyšší než cena plynu, a po započtení daní a poplatků se tento poměr zvyšuje na 3,3 (výrazně vyšší než průměr EU, který činí 2,6).

používaly k vytápění plyn, a odrazuje od přechodu na tepelná čerpadla a od elektrifikace. Zintenzivnění úsilí o dekarbonizaci vytápění a podpora vytápění a chlazení z obnovitelných zdrojů by měly pozitivní dopad na národní hospodářství. V České republice se v současné době nachází nejméně dvanáct továren specializovaných na výrobu tepelných čerpadel a potenciál v této oblasti roste. Toto úsilí také pomůže Česku dosáhnout cíle, kterým je snížení spotřeby energie v budovách do roku 2030 o 8 % oproti roku 2020, jak je uvedeno v jeho dlouhodobé strategii renovací.

Výzvou i nadále zůstává renovace veřejných budov. Renovace historických budov je zejména ve městech, jako je Praha, nákladnější a vyžaduje delší povolovací řízení. Zavedení inovativních finančních nástrojů, jako jsou smlouvy o energetické náročnosti, by pomohlo urychlit tempo renovace veřejných budov a aktivovat a využít soukromý kapitál pro investice do úspor energie. Nedávno navržená změna rozpočtových pravidel, pokud bude přijata, umožní orgánům ústřední státní správy využívat dodavatelské financování k financování renovací vedoucích ke zlepšení energetické náročnosti.

Zlepšit adaptaci na změnu klimatu s cílem chránit dlouhodobou konkurenceschopnost a zajistit hospodářskou prosperitu

Česko čelí významným výzvám v oblasti adaptace na změnu klimatu, neboť extrémní povětrnostní jevy, jako jsou povodně, sucha a vlny veder, mají značné ekonomické dopady, které se budou podle očekávání ještě zhoršovat. Nedostatečná odolnost vůči změně klimatu ohrožuje konkurenceschopnost české ekonomiky. Hrozí zvýšené hospodářské škody, mimo jiné v důsledku uvízlých aktiv, nákladů na zdravotní péči, snižování produktivity práce, snižování produktivity zemědělství, nedostatku vody a narušování dodavatelského řetězce. Z odhadů vyplývá, že v letech 1980 až 2023 dosahovaly ztráty spojené s klimatem 18,5 miliardy EUR, přičemž pojistné krytí bylo nízké. Náklady v případě nečinnosti převyšují náklady na přijetí opatření a adaptace na změnu klimatu bude mít ekonomické přínosy zejména ve střednědobém až dlouhodobém horizontu ([20]).

Zásadní význam má vypracování a provádění komplexní strategie adaptace na změnu klimatu. Provádění současného adaptačního rámce je roztříštěné a sestává, přičemž izolované politiky se zabývají jednotlivými oblastmi životního prostředí než uceleným souborem vzájemně se posilujících opatření. Zvláště problematické je, že chybí jasný rámec řízení a vládní odpovědnost není dostatečně vymezena. Česko by si mělo za účelem řešení těchto otázek i) vyjasnit odpovědnost v rámci příslušných ministerstev i vzájemně mezi nimi, ii) dokončit hodnocení klimatických rizik a využít je k aktualizaci vnitrostátní adaptační strategie a akčního plánu, iii) zvýšit koordinaci mezi aktéry na celostátní, regionální a místní úrovni a iv) využít synergie mezi politikami řešícími jednotlivé environmentální aspekty s cílem komplexně vybudovat odolnost vůči klimatu.

Vodohospodářská odolnost je pro Česko významnou výzvou, neboť jeho vodní zdroje jsou vysoce závislé na atmosférických srážkách a ekologický a chemický stav povrchových a podzemních vodních útvarů se zhoršuje (i když se částečně zvyšuje díky zlepšení, klesající trend je zřejmý). Nedostatek vody způsobuje hospodářské škody a snižuje konkurenceschopnost nejen exponovaných odvětví, jako je zemědělství, lesnictví nebo průmysl, ale i hospodářství jako celku. Může například ohrozit stabilitu dodávek energie kvůli závislosti na vodě při provozu jaderných a uhelných elektráren. Řešení hlavních zdrojů zátěže, jako je industrializované zemědělství, průmyslové emise a nečištěné odpadní vody (zajištění souladu se směrnicí o čištění městských odpadních vod), by zlepšilo odolnost vodních zdrojů. Posílení udržitelného hospodaření s vodou, upřednostňování přírodě blízkých řešení a obnova řek zvýší odolnost vůči povodním a bude mít související přínosy v

([20]) Národní akční plán adaptace na změnu klimatu

oblasti adaptace na změnu klimatu a ochrany přírody.

Zachování biologické rozmanitosti a ekosystémů hraje důležitou roli v odolnosti vůči změně klimatu a dlouhodobé hospodářské stabilitě. Znehodnocování přírodního prostředí představuje vážné riziko pro konkurenceschopnost a ekonomickou bezpečnost Česka vzhledem k tomu, že 44 % hrubé přidané hodnoty v Česku závisí na ekosystémových službách, což odpovídá průměru EU (na základě údajů na úrovni EU dosahuje míra závislosti v odvětvích jako zemědělství nebo lesnictví 100 %, viz příloha 9). Ekosystémy v Česku jsou však stále pod tlakem: jen málo stanovišť má dobrý stav z hlediska ochrany a pokrytí chráněnými územími je pod průměrem EU. K řešení tohoto problému by přispěla aktualizace vnitrostátní strategie pro biologickou rozmanitost, zvýšení investic do ochrany biologické rozmanitosti a podpora udržitelných postupů využívání půdy s cílem snížit roztříštěnost stanovišť a posílit ochranu druhů a stanovišť.

Česko čelí výzvám při plnění cílů v oblasti využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF) do roku 2030 a při podpoře udržitelného zemědělství. Ty jsou důležité pro snížení emisí skleníkových plynů a zmírnění negativních ho dopadů na ovzduší, vodu a půdu. Na rozdíl od trendů na úrovni EU se pohlcování uhlíku v odvětví LULUCF v posledních desetiletích snižovalo a v letech 2017 až 2019 se dokonce změnilo v emise. K řešení těchto problémů by přispělo zlepšení udržitelných zemědělských postupů, jako je například snížení ztrát živin z minerálních a statkových hnojiv, a pokračování úspěšného zavádění ekologického zemědělství, jehož podíl se od roku 2005 neustále zvyšuje. Kromě toho by zajištění úspěšné realizace strategického plánu společné zemědělské politiky Česka, v němž Česko počítá s environmentálními opatřeními ke zlepšení adaptace zemědělství na změnu klimatu, jako jsou ekologické programy pro celé farmy a agrolesnictví, pomohlo zvýšit konkurenceschopnost zemědělského odvětví.

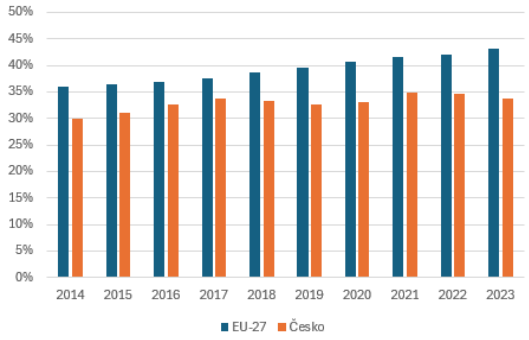
DOVEDNOSTI, KVALITNÍ PRACOVNÍ MÍSTA A SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST

Zvyšování úrovně terciárního vzdělávání a snižování nerovností

Potenciál vysokého školství přeměnit Česko v inovativní znalostní ekonomiku není dostatečně využit. Dosažené terciární vzdělání (33,5 %) Čechů ve věku 25–34 let se nachází hluboko pod průměrem EU (44,2 %) (graf 4.1), a to navzdory rostoucí poptávce po kvalifikovaných odbornících v oborech, jako jsou informační a komunikační technologie a strojírenství (viz příloha 12). Dokladem systémových problémů je vysoká míra předčasného ukončení studia, zejména v přírodovědných, technických, inženýrských a matematických oborech (STEM), a klesající počet studentů v programech STEM od roku 2017. V roce 2022 vystudovalo obory STEM pouze 11,9 žen z tisíce osob ve věku 20–29 let, což je pod průměrem EU, který činí 15,1.([21]) Nedostatečné kariérní poradenství a nedostatek finanční podpory studentů patří k příčinám vysoké míry předčasného ukončení studia na českých vysokých školách. A to i přesto, že příjmy ze zaměstnání a výdělky jsou v porovnání s osobami, které mají ukončené středoškolské vzdělání, vysoké. Česko zahajuje s podporou Nástroje pro oživení a odolnost nové studijní programy ve vysoce žádaných oborech souvisejících se zelenou transformací. Další zlepšení by mohla zahrnovat posílení finanční podpory studentů, zlepšení přístupu k vysokoškolskému vzdělávání pro osoby ze znevýhodněného prostředí a pro ty, jejichž rodiče dosáhli nízké úrovně vzdělání, zlepšení kariérního poradenství a podporu účasti v programech STEM prostřednictvím finančních i nefinančních pobídek.

([21]) Eurostat, datový kód: **educ_uoe_grad04**

Graf 4.1: **Dosažené terciární vzdělání**

Zdroj: Eurostat, Evropská komise

V Česku je nedostatek všeobecně vzdělávacích středních škol a omezená prostupnost mezi všeobecným a odborným vzděláváním, což omezuje možnosti studentů úspěšně pokračovat v terciárním vzdělávání. Zájem o terciární vzdělávání sice v posledních 30 letech výrazně vzrostl, avšak počet všeobecně vzdělávacích středních škol s ním neudržel krok. Nedostatek všeobecně vzdělávacích středních škol nutí studenty, aby se hlásili na méně konkurenceschopné odborné školy, což vede k předčasné specializaci. Přestože se do terciárního vzdělávání hlásí dvě třetiny osob, které dokončí odborné vzdělávání a přípravu (OVP), jejich úspěšnost zaostává za osobami, které dokončí studium všeobecných oborů, což přispívá k trvale nízké úrovni dosahovaného terciárního vzdělání. Česko nedávno oznámilo, že v zájmu řešení těchto výzev podnikne kroky k vytvoření nových vzdělávacích cest, které budou kombinovat všeobecné a odborné předměty, a snaží se modernizovat programy odborného vzdělávání a přípravy tak, aby odpovídaly potřebám trhu práce. Další zlepšení by se v zájmu lepší přípravy osob, které dosáhly sekundárního vzdělání, na trh práce a podpory jejich přechodu na terciární vzdělávání mohla zaměřit na i) rozšíření možností učení se prací, ii) usnadnění přechodů ze školy do zaměstnání, iii) posílení prostupnosti mezi všeobecným a odborným středním

vzděláváním a iv) zvýšení kapacity všeobecných středních škol.

Vzdělávací výsledky v Česku jsou silně závislé na socioekonomickém zázemí. Žáci v Česku dosahují lepších výsledků než průměr EU v gramotnosti, matematice, přírodních vědách a digitálních dovednostech, ale rozdíly ve výsledcích mezi socioekonomicky zvýhodněnými a znevýhodněnými žáky jsou v porovnání s ostatními členskými státy EU velké a dále se zvětšují. Konkrétně rozdíl ve výsledcích Programu pro mezinárodní hodnocení žáků (PISA 2022) v matematice mezi 25 % nejlepších a 25 % nejhorších žáků z hlediska socioekonomického statusu byl pátý nejvyšší v EU. K těmto výsledkům přispívá i časná diferenciace, při níž jsou žáci rozděleni do různých vzdělávacích forem, jakož i rozdíly ve výsledcích žáků mezi jednotlivými typy škol, stejně jako vzdělávací segregace romských dětí. K řešení těchto problémů by přínosná silná podpora učitelů a vedoucích pracovníků škol s cílem zavést nedávno revidované učební plány a snížit administrativní zátěž menších škol. Plánovaná reforma systému financování škol podporovaná Nástrojem pro oživení a odolnost má za cíl zvýšit podporu znevýhodněných škol. Česko také zavádí podpůrný program pro znevýhodněné školy financovaný z Nástroje pro oživení a odolnost, který je zaměřen na vzdělávání učitelů pro práci se znevýhodněnými žáky.

Česko se potýká s nedostatkem učitelů, zejména v předmětech STEM, což negativně ovlivňuje výsledky žáků. Tento nedostatek přetrvává navzdory snahám o zatraktivnění učitelského povolání včetně posílení praktické složky v počátečním vzdělávání učitelů a zavedení nového rámce dovedností učitelů. Pomalý platový postup, zejména u méně zkušených učitelů, přispívá k tomu, že 13 % učitelů základních škol hodlá své povolání opustit. Opatření při řešení těchto problémů by se měla zaměřit na zvýšení atraktivity učitelského povolání zlepšením platového postupu a snížením administrativní zátěže, například konsolidací provozních funkcí v rámci všech škol.

Udržení vysoké zaměstnanosti a zvýšení počtu přechodů mezi zaměstnáními a zaměstnanosti specifických skupin obyvatelstva

Český trh práce zajišťuje vysokou zaměstnanost, ale počet přechodů mezi zaměstnáními směrem k produktivnějším pracovním místům je stále nízký a zaměstnanost některých skupin obyvatelstva by mohla být vyšší. Konkrétně v roce 2024 mělo Česko 82,3% míru zaměstnanosti (oproti průměru EU, který činil 75,8%) a 2,6% míru nezaměstnanosti (oproti průměru EU, který činil 5,9 %). Míra přechodů mezi zaměstnáními v Česku patří i přes vysokou zaměstnanost k nejnižším v EU. Míra volných pracovních míst navíc přesáhla 3,3 % (oproti průměru EU, který činil 2,4 %). K zaplnění těchto volných pracovních míst, a tím i ke zvýšení konkurenceschopnosti Česka, by kromě investic do automatizace mohla přispět i vyšší účast některých skupin na trhu práce, zejména matek, osob s nízkými příjmy, Ukrajinců, kteří uprchli před ruskou vojenskou agresí, a Romů.

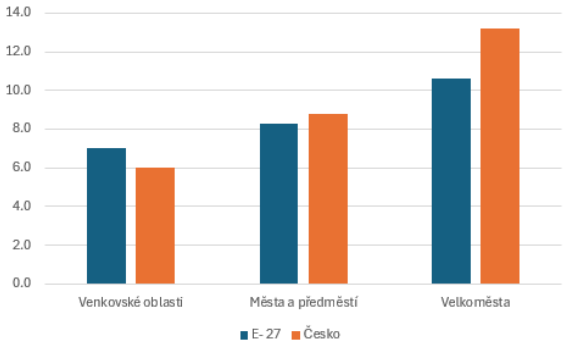
Usnadnění přechodů mezi zaměstnáními směrem k produktivnějším pracovním místům, a to i skrze zvýšení cenové dostupnosti bydlení

Český trh práce vykazuje jednu z nejnižších měr přechodů mezi zaměstnáními mezi členskými státy EU. V roce 2024 změnilo v Česku práci pouze přibližně 1 % pracovníků (oproti průměru EU 2,3 % a 3 % v Německu, hospodářsky blízké ekonomice s vysokou mírou volných pracovních míst a vysokou zaměstnaností), přestože míra volných pracovních míst v Česku je jedna z nejvyšších v EU. Míra změny zaměstnání a období nezaměstnanosti mezi jednotlivými zaměstnáními je pravděpodobně také velmi nízká, neboť v roce 2024 bylo po odchodu ze zaměstnání nezaměstnaných pouze 0,8 %

pracovníků (oproti průměru EU ve výši 1,9 % a 1,5 % v Německu). To znamená, že pracovní síla není efektivně alokována do odvětví s vysokou produktivitou, a to přispívá k nízkým reálným mzdám a spotřebě domácností v Česku, které zůstávají pod úrovní roku 2019, což je nejprudší pokles v EU ve srovnání s úrovní před pandemií. Celkově jde na mzdy a platy pouze 33 % českého HDP, což je pátý nejnižší podíl v EU ([22]). Nízká míra přechodů je způsobena faktory, jako je dostupnost bydlení ve městech, nízká podpora v krátkodobé nezaměstnanosti (poněkud zlepšená nedávnými změnami zákoníku práce), velký podíl specializovaného vzdělání a vysoké překážky pro získání odborné certifikace. Nízká je rovněž účast dospělých na celoživotním vzdělávání, které rovněž významně přispívá k mobilitě pracovních sil. V roce 2022 se formálního nebo neformálního vzdělávání v předcházejících dvanácti měsících účastnilo pouze 21,2 % dospělých ve věku 25–64 let, zatímco v EU to bylo v průměru 39,5 %.

Významnou překážkou mobility pracovních sil je cenová dostupnost bydlení ve městech. Na konci roku 2023 byl standardizovaný poměr ceny bydlení k příjmům o 15 % vyšší než jeho dlouhodobý průměr, což je čtvrtá nejvyšší hodnota v EU ([23]). Obdobně ve městech více než 14,1 % lidí vydává za bydlení více než 40 % svých příjmů (v porovnání s průměrem EU, který ve městech činí 9,8 %) (viz graf 4.2). To je dáno celou řadou faktorů. Zaprvé, jak bylo uvedeno výše, Česko trpí pomalými postupy v oblasti územního plánování a vydávání stavebních povolení a roztříštěností veřejné správy. To přispívá k tomu, že v roce 2023 povolilo Česko zástavbu sedmé nejmenší stavební plochy na obyvatele v EU. Zadruhé existuje i celá řada dalších příčin: nedostatečné pobídky obcí k výstavbě dostupného bydlení, nedostatek sociálního bydlení a neoptimálně koncipované daňové pobídky. Mezi ty patří periodické daně z nemovitostí, které se z velké části neodvíjejí od hodnoty nemovitosti (což nemotivuje k využívání půdy), odpočty úroků z hypoték (z nichž dvě třetiny podporují nákup a nikoli výstavbu) a nižší zdanění krátkodobých nájmů (často využívaných pro cestovní ruch) ve srovnání s dlouhodobými nájmy. V posledních letech byly sice přijaty nové právní předpisy týkající se dostupného bydlení a stavebních povolení a zavádějí se finanční nástroje na podporu dostupného bydlení financované z Nástroje pro oživení a odolnost, nejsou však dořešeny další klíčové oblasti, jako je například reforma územního plánování.

Graf 4.2: **Míra příliš vysokých nákladů na bydlení podle stupně urbanizace, 2024**

Pozn.: Míra příliš vysokých nákladů na bydlení je definována jako procento obyvatelstva, které žije v domácnosti, jejíž celkové náklady na bydlení (bez příspěvků na bydlení) představují více než 40 % celkového disponibilního příjmu (bez příspěvků na bydlení).

Zdroj: Eurostat, Evropská komise

Motivace k vyšší účasti určitých skupin na trhu práce

Účast žen na trhu práce je omezena nedostatkem kapacit v oblasti předškolního vzdělávání a péče a dlouhodobé péče. Rodiče dětí mladších čtyř let, zpravidla matky, mají problémy s hledáním péče o děti a jsou odrazováni od vstupu na trh práce (o problémech s dlouhodobou péčí viz poslední odstavec této části). Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů ve věku 25 až 34 let činil v roce 2024 36,1 procentního bodu (oproti průměru EU, který činil 25,2

([22]) Eurostat, nama_10_gdp.

([23]) Eurostat, datový kód: tipsho60, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipsho60/

procentního bodu) ([24]), což odpovídá tomu, že pracujících žen bylo téměř o 67 tisíc méně, než kdyby v Česku existoval rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů odpovídající průměru EU.

Lidé jsou odrazováni od hledání práce s nízkými příjmy nebo na částečný úvazek tím, že český systém zdanění práce není dostatečně progresivní. Například osoby s nízkými příjmy mají často z práce jen malý nebo žádný finanční prospěch nejen kvůli vysokým daňovým sazbám (zejména příspěvkům na zdravotní a sociální pojištění, na které se nevztahují odpočitatelné položky), ale také tomu, že se dávky s rostoucím příjmem snižují. To je jedním z důvodů, proč je zdanění osob vstupujících na trh práce (past neaktivity a nezaměstnanosti) v Česku vyšší, než činí průměr EU. To se vzhledem k tomu, že nárok na dávky se vypočítává na základě příjmu před obstavením mzdy (povinné srážky ze mzdy na úhradu dluhu), týká zejména více než 600 000 osob v exekučním nebo insolvenčním řízení. Z nedávné studie vyplývá, že nižší zdanění pracovníků s nízkými příjmy by mohlo motivovat až 50 000 zaměstnanců k přechodu od neformálních nebo nejistých pracovních úvazků do standardního zaměstnání (a také pozvednout až 29 000 lidí nad hranici chudoby). Úprava zdanění práce tak, aby se snížilo zatížení domácností s nízkými příjmy, by přivedla více lidí z těchto domácností na trh práce. Kombinace tohoto opatření s větším využitím nedostatečně využívaných nástrojů environmentálního zdanění a zdanění majetku (viz příloha 2) by zvýšila příznivost daňového systému pro růst.

Na trh práce se začleňují i Ukrajinci hledající v Česku útočiště, což dokazuje jejich vysoká úroveň zaměstnanosti, ale jejich kvalifikace by mohla být využita lépe. Do Česka přišlo v poslední době z Ukrajiny téměř 400 000 lidí ([25]). Přibližně 80 % těchto ekonomicky aktivních osob je sice zaměstnáno, ale 50 % z nich uvedlo, že jejich práce neodpovídá jejich kvalifikaci. To by se dalo zlepšit omezením vysokého počtu regulovaných povolání v Česku a pomalého procesu uznávání kvalifikací a dovedností. Tím by se rovněž posílila integrace dalších cizinců.

Nevyužitý potenciál v sobě skrývá i romská menšina, která čítá asi 250 000 osob. V současné době je podle odhadů zaměstnáno pouze 45 % Romů v produktivním věku, zatímco podíl zaměstnaných osob v celkové populaci činil 82,3 % v roce 2024. Jejich zapojení do formálního trhu práce by mohlo rozšířit pracovní sílu, zvětšit daňovou základnu a snížit závislost na dávkách sociálního zabezpečení. Posílení postavení a prohlubování dovedností romské komunity prostřednictvím iniciativ v oblasti vzdělávání a odborné přípravy a opatření na podporu rovného přístupu k pracovním příležitostem by pomohlo zajistit jejich účinnější začlenění na trh práce. Například lepší mechanismy shromažďování údajů o etnickém původu by mohly zlepšit zacílení opatření v oblasti začleňování do trhu práce a vyhodnotit jejich dopad.

Mezi další skupiny obyvatel, které by mohly být zaměstnány ve vyšší míře, patří neformální pečovatelé a pracovníci, kteří jsou již v důchodovém věku. Více než 100 000 neformálních pečovatelů (o rodiče a jiné rodinné příslušníky), zpravidla žen, uvádí, že kvůli pečovatelským povinnostem nemohou pracovat na plný úvazek. Zvýšení kapacity dlouhodobé péče (zejména domácí a komunitní péče) by jim mohlo umožnit zapojit se do trhu práce. Nabídku pracovníků by bylo možné zvýšit také další podporou práce po dosažení důchodového věku, přestože míra zaměstnanosti osob starších 65 let je nad průměrem EU. To souvisí i se zdravotním stavem české populace, jejíž průměrná délka života v dobrém zdravotním stavu se nachází pod průměrem EU a která má pátou nejvyšší míru nepřítomnosti v práci v EU. Zde by mohl pomoci větší důraz na prevenci, neboť Česko v této oblasti podniká méně než ostatní země EU.

([24]) Eurostat, datový kód: lfst_r_lfe2emprt

([25]) UNHCR, Ukraine Refugee Situation (Situace uprchlíků z Ukrajiny), https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Z hlediska zvýšení konkurenceschopnosti, udržitelnosti a sociální spravedlnosti by bylo pro Česko prospěšné:

- **urychlit provádění plánu pro oživení a odolnost**, včetně kapitoly REPowerEU; **rychlé provádět politiky soudržnosti** s využitím příležitostí v rámci přezkumu v polovině období a **optimálně využívat nástroje EU**, včetně InvestEU a STEP, ke zlepšení konkurenceschopnosti,

- **omezit fiskální tlaky související se stárnutím obyvatelstva** úplným provedením nedávno přijatých důchodových reforem,

- **stimulovat inovace** zlepšením koordinace výzkumné a investiční politiky, snížením roztříštěnosti výzkumného prostředí, prováděním reforem transferu znalostí, posilováním vazeb mezi podniky a vědou, zjednodušením plánů zaměstnaneckého vlastnictví akcií a lepším využíváním potenciálu daňových úlev na výzkum a vývoj,

- **zjednodušit podnikatelské prostředí** omezením regulačních překážek zejména pro startupy a malé a střední podniky, pokračováním v digitalizaci veřejných služeb a zvýšením účinnosti a hospodářské soutěže v oblasti veřejných zakázek,

- **zvýšit přístup podniků k nebankovnímu financování** podporou účasti institucionálních investorů na trhu rizikového kapitálu i na akciových trzích v širším měřítku, zvýšením účasti drobných investorů na kapitálových trzích, zlepšením využívání a doplňkovosti produktů dlouhodobého investování, rozšířením využívání finančních nástrojů a posílením úlohy Národní rozvojové banky,

- **podpořit dostupnost bydlení a výstavby** zefektivněním územního plánování a postupů vydávání stavených povolení a co nejproduktivnějším využitím stávajícího pozemkového a bytového fondu, včetně zvýšení účinnosti zdanění nemovitostí,

- **urychlit dekarbonizaci za účelem zlepšení konkurenceschopnosti** vytvořením příznivějších podmínek pro investice do obnovitelných zdrojů energie, modernizaci sítí a energetickou účinnost, vytvořením regulačního rámce pro výrobu čistých technologií, pobídkami pro přechod energeticky náročných odvětví na čistší zdroje energie, zlepšením energetické účinnosti fondu budov, zvýšením využívání vozidel s nulovými emisemi a dokončením vysokorychlostní železniční infrastruktury,

- **posílit odolnost vůči změně klimatu a vodohospodářskou odolnost** zlepšením správy a provádění rámců Česka pro adaptaci na změnu klimatu a udržitelné hospodaření s vodou a upřednostňováním přírodě blízkých řešení,

- **zlepšit výsledky vzdělávání** prostřednictvím zvýšení počtu studentů dosahujících terciárního vzdělání, rozšíření přístupu ke všeobecnému střednímu vzdělání, zlepšení prostupnosti mezi všeobecným a odborným vzděláváním, podpory přírodovědeckých, technologických, inženýrských a matematických dovedností, posílení podpory znevýhodněných škol a romských žáků a zvýšení úsilí o zatraktivnění učitelského povolání,

- **plně využít potenciál trhu práce**, a to především zvýšením mobility pracovních sil, například podporou dostupnosti bydlení, a zadruhé podporou účasti určitých skupin obyvatelstva, například žen, prostřednictvím zvýšení kapacity předškolního vzdělávání a

péče a kapacity domácí a komunitní dlouhodobé péče, zlepšení daňových pobídek k práci, snížení daňového zatížení pracovníků s nízkými příjmy a zjednodušení uznávání zahraničních kvalifikací.

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

Daně 29

A1. Fiskální dohled a udržitelnost dluhu 29

A2. Zdanění 36

Produktivita 39

A3. Inovace v podnikání 39

A4. Usnadnění podnikání 44

A5. Kapitálové trhy, finanční stabilita a přístup k financování 49

A6. Účinný institucionální rámec 58

Udržitelnost 63

A7. Čistý průmysl a zmírňování změny klimatu 63

A8. Cenově dostupná energetická transformace 70

A9. Adaptace na změnu klimatu, připravenost a životní prostředí 77

Spravedlnost 84

A10. Trh práce 84

A11. Sociální politika 85

A12. Vzdělávání a dovednosti 90

A13. Srovnávací přehled sociálních ukazatelů 95

A14. Zdraví a systémy zdravotní péče 96

Průřezové ukazatele 99

A1. Cíle udržitelného rozvoje 99

A16. Pokrok v oblasti doporučení pro jednotlivé země a využívání finančních prostředků EU 101

A17. Konkurenceschopné regiony 108

SEZNAM TABULEK

A1.1 Saldo veřejných financí a dluh 31

A1.2 Růst čistých výdajů 31

A1.3 Čisté výdaje (výsledek a prognóza), roční a kumulované odchylky od doporučení 32

A1.4 Výdaje na obranu 32

A1.5 Makroekonomický vývoj a prognózy 32

A1.6 Stav veřejného rozpočtu 33

A1.7 Vývoj dluhu 33

A1.8 Nástroj pro oživení a odolnost – granty 34

A1.9 Nástroj pro oživení a odolnost – půjčky 34

A1.10 Předpokládaná změna výdajů souvisejících se stárnutím obyvatelstva v letech 2024–2040 a 2024–2070 35
A1.11 Databáze ukazatelů fiskální správy 35
A2.1 Ukazatele zdanění 38
A3.1 Hlavní ukazatele inovací 44
A4.1 Usnadnění podnikání: ukazatele. 49
A5.1 Finanční ukazatele 57
A6.1 Vybrané ukazatele snižování a zjednodušování administrativní zátěže 60
A6.2 Klíčové cíle digitální dekády sledované prostřednictvím indexu digitální ekonomiky a společnosti 60
A7.1 Klíčové ukazatele čistého průmyslu a zmírňování změny klimatu: Česko 70
A8.1 Hlavní energetické ukazatele 77
A9.1 Klíčové ukazatele sledující pokrok v oblasti adaptace na změnu klimatu, odolnosti a životního prostředí 83
A13.1 Srovnávací přehled sociálních ukazatelů pro Česko 96
A14.1 Hlavní ukazatele zdraví 98
A16.1 Vybrané fondy EU s přijatými příděly – souhrnné údaje (v milionech EUR) 105
A16.2 Souhrnná tabulka doporučení pro jednotlivé země z let 2019–2024 106
A17.1 Výběr ukazatelů na regionální úrovni v Česku 110

SEZNAM GRAFŮ

A2.1 Podíly na daňových příjmech v roce 2023 37
A2.2 Daňové zatížení svobodných osob a druhých výdělečně činných osob v domácnosti, vyjádřeno v % celkových nákladů práce, 2024 39
A3.1 10 % nejcitovanějších publikací v souvislosti s veřejnými výdaji na výzkum a vývoj 40
A4.1 Usnadnění podnikání: vybrané ukazatele 46
A5.1 Čisté saldo úspor a investic 50
A5.2 Investiční pozice vůči zahraničí 51
A5.3 Kapitálové trhy a finanční zprostředkovatelé 51
A5.4 Složení financování nefinančních podniků v % HDP 53
A5.5 Složení finančních aktiv domácností na obyvatele a jako % HDP 54
A6.1 Důvěra ve spravedlnost, regionální/místní orgány a vládu 59
A6.2 Ukazatele regulatorní politiky a správy věcí veřejných (iREG) 60
A7.1 Intenzita emisí skleníkových plynů ve výrobních a energeticky náročných odvětvích, 2022 66
A7.2 Výroba ve zpracovatelském průmyslu: celkem a ve vybraných odvětvích, index (2021 = 100), 2017–2023 67
A7.3 Emise skleníkových plynů v odvětvích sdíleného úsilí, 2005 a 2023 68
A7.4 Zpracování komunálního odpadu 69
A8.1 Složky maloobchodních cen energie pro domácnosti a ostatní spotřebitele, 2024 71
A8.2 Měsíční průměrné velkoobchodní ceny elektřiny na denním trhu a evropské referenční ceny zemního plynu (nizozemské TTF) 71
A8.3 Instalovaný výkon obnovitelných zdrojů v Česku (vlevo) a skladba výroby elektřiny (vpravo) 74
A9.1 Přímá závislost (1) hrubé přidané hodnoty vytvořené jednotlivými hospodářskými odvětvími v roce 2022 na ekosystémových službách (2) 80
A9.2 Investiční potřeby a mezery v milionech EUR, ve stálých cenách roku 2022 81
A10.1 Míra zaměstnanosti podle pohlaví 85
A10.2 Čtvrtletní míra volných pracovních míst, očištěná od sezónních vlivů 87
A11.1 Osoby ohrožené chudobou nebo sociálním vyloučením podle věku 88
A12.1 Izolace vysoce úspěšných studentů (25 % nejlepších) v matematice od všech studentů (PISA 2022) 92
A12.2 Hlavní ukazatele dovedností 93
A14.1 Střední délka života při narození, v letech 97
A14.2 Léčitelná úmrtnost 97
A1.1 Pokrok v plnění cílů udržitelného rozvoje v Česku 100
A16.1 Rozdělení finančních prostředků z Nástroje pro oživení a odolnost v Česku podle oblastí politiky 103
A16.2 Rozdělení finančních prostředků na politiku soudržnosti mezi jednotlivé cíle politiky v Česku 103
A17.1 Produktivita práce na hodinu 110

SEZNAM MAP

A17.1. Emise skleníkových plynů na obyvatele, 2023 107

Tato příloha obsahuje řadu tabulek důležitých pro posouzení fiskální situace v Česku, včetně toho, jak Česko reaguje na doporučení Rady vydaná v rámci reformovaného rámce správy ekonomických záležitostí.

Cílem reformovaného rámce, který vstoupil v platnost dne 30. dubna 2024 ([26]), je posílit udržitelnost dluhu a podnítit udržitelný a inkluzivní růst prostřednictvím reforem podporujících růst a prioritních investic. Střednědobé fiskálně-strukturální plány (dále jen „střednědobé plány“ nebo „plány“) představují základní kámen rámce, který stanoví rozpočtové závazky členských států ve střednědobém horizontu. Ten je definován z hlediska růstu čistých výdajů, což je jediný operativní ukazatel pro fiskální dohled.

Česko předložilo svůj plán dne 16. října 2024. Tento plán se vztahuje na období do roku 2028, přičemž zahrnuje postup fiskální korekce rozložený do čtyř let. Dne 21. ledna 2025 přijala Rada doporučení, kterým se schvaluje plán Česka ([27])

Posouzení provádění doporučení Rady, kterým se schvaluje plán Česka, se provádí na základě údajů o plnění rozpočtu Eurostatu a prognózy Komise z jara 2025 a s přihlédnutím k výroční zprávě o pokroku, kterou Česko předložilo dne 30. dubna 2025. Kromě toho vzhledem k žádosti Česka o aktivaci národní únikové doložky ([28]) v návaznosti na sdělení Komise ze dne 19. března 2025 ([29]) posouzení podle potřeby zohledňuje také předpokládané zvýšení výdajů na obranu na základě prognózy Komise z jara 2025.

Příloha je uspořádána následovně: Nejprve je uveden vývoj **schodku veřejných financí a veřejného dluhu** na základě údajů uvedených v tabulce A1.1. Poté následuje hodnocení **provádění doporučení Rady, kterým se schvaluje plán**, na základě příslušných číselných údajů uvedených v tabulkách A1.2 až A1.9, včetně údajů o výdajích na obranu.

V příloze jsou rovněž uvedeny informace o **nákladech související se stárnutím** a o **vnitrostátním fiskálním rámci**. Rizika fiskální udržitelnosti jsou popsána v dokumentu Monitor udržitelnosti dluhu 2024.([30])

Vývoj schodku veřejných financí a veřejného dluhu

Schodek veřejných financí České republiky v roce 2024 činil 2,2 % HDP. Podle prognózy Komise z jara 2025 se předpokládá, že v roce 2025 vzroste na 2,3 % HDP. Poměr veřejného dluhu k HDP činil na konci roku 2024 43,6 % a podle Komise se předpokládá, že na konci roku 2025 vzroste na 44,5 %.

([26]) Základními prvky reformovaného rámce EU pro správu ekonomických záležitostí jsou nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1263 o účinné koordinaci hospodářských politik a mnohostranném rozpočtovém dohledu spolu s pozměněným nařízením (ES) č. 1467/97 o postupu při nadměrném schodku a pozměněnou směrnicí Rady 2011/85/EU o rozpočtových rámcích členských států.

([27]) Úř. věst. C, C/2025/666, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/666/oj.

([28]) Dne 21. května 2025 požádalo Česko Komisi a Radu o aktivaci národní únikové doložky. Na tomto základě Komise přijala doporučení pro doporučení Rady, které Česku umožňuje odchýlit se od čistých výdajů stanovených Radou (COM(2025) 602) a překročit je.

([29]) Sdělení Komise o zohlednění zvýšených výdajů na obranu v rámci Paktu o stabilitě a růstu ze dne 19. března 2025, C(2025) 2000 final.

([30]) Evropská komise (2025), „Monitor udržitelnosti dluhu 2024“, *European Economy-Institutional Papers* 306.

Tabulka A1.1: **Saldo veřejných financí a dluh**

	Variables		2024	2025		2026	
			Outturn	APR	COM	APR	COM
1	General government balance	% GDP	-2.2	-2.2	-2.3	n.a.	-2.2
2	General government gross debt	% GDP	43.6	44.5	44.5	n.a.	45.4

Zdroj: Prognóza Komise z jara 2025 (COM), výroční zpráva o pokroku

Vývoj čistých výdajů

Růst čistých výdajů Česka ([31]) bude podle prognózy Komise ([32]) Česka v roce 2025 nižší než doporučené maximum. Při zohlednění let 2024 a 2025 dohromady se kumulativní míra růstu čistých výdajů rovněž předpokládá pod doporučenou maximální kumulativní mírou růstu.

Tabulka A1.2: **Růst čistých výdajů**

	Annual			Cumulative*		
	REC	APR	COM	REC	APR	COM
	Growth rates					
2024	n.a.	2.8%	0.0%	n.a.	n.a.	n.a.
2025	4.5%	3.3%	4.0%	10.1%	6.1%	4.0%
2026	2.5%	n.a.	4.8%	12.9%	n.a.	9.0%

* Kumulativní tempo růstu je vypočteno vůči základnímu roku 2023.
Zdroj: Doporučení Rady, kterým se schvaluje národní střednědobý fiskálně-strukturální plán Česka, výroční zpráva o pokroku a výpočet Komise na základě prognózy Komise z jara 2025 (COM).
Zdroj:

Veřejné výdaje na obranu v Česku dosáhly v roce 2021 0,9 % HDP, v roce 2022 1,0 % HDP a v roce 2023 1,2 % HDP ([33]). Podle prognózy Komise z jara 2025 se předpokládá, že výdaje na obranu budou v letech 2024 a 2025 činit 1,3 % HDP.

([31]) Čisté výdaje ve smyslu čl. 2 bodu 2 nařízení (EU) 2024/1263, tj. veřejné výdaje očištěné o i) úrokové výdaje, ii) diskreční opatření na straně příjmů, iii) výdaje na programy Unie, které jsou plně kompenzovány příjmy z fondů Unie, iv) vnitrostátní výdaje na spolufinancování programů financovaných Unií, v) cyklické prvky výdajů na dávky v nezaměstnanosti a vi) jednorázová a jiná dočasná opatření.

([32]) Prognóza Evropské komise z jara 2025 *Evropská ekonomika – Institucionální dokument 318*, květen 2025.

([33]) Eurostat, vládní výdaje podle klasifikace funkcí vládních institucí (COFOG).

Tabulka A1.3: **Čisté výdaje (výsledek a prognóza), roční a kumulované odchylky od doporučení**

	Variables		2023	2024	2025	2026
			Outturn	Outturn	COM	COM
1	Total expenditure	bn NAC	3346.4	3444.5	3618.1	3748.9
2	Interest expenditure	bn NAC	98.5	108.0	112.4	117.6
3	Cyclical unemployment expenditure	bn NAC	0.3	0.4	0.2	0.1
4	Expenditure funded by transfers from the EU	bn NAC	81.4	79.1	94.5	95.0
5	National co-financing of EU programmes	bn NAC	40.7	38.0	31.5	30.0
6	One-off expenditure (levels, excl. EU funded)	bn NAC	0.0	0.0	10.0	0.0
7=1-2-3-4-5-6	**Net nationally financed primary expenditure (before discretionary revenue measures, DRM)**	**bn NAC**	**3125.5**	**3219.0**	**3369.5**	**3506.3**
8	Change in net nationally financed primary expenditure (before DRM)	bn NAC		93.5	150.5	136.8
9	DRM (excl. one-off revenue, incremental impact)	bn NAC		93.5	21.4	-25.8
10=8-9	**Change in net nationally financed primary expenditure (after DRM)**	**bn NAC**		**0.0**	**129.1**	**162.6**
11	Outturn / forecast net expenditure growth	% change		0.00%	4.0%	4.8%
12	Recommended net expenditure growth*	% change		5.3%	4.5%	2.5%
13=(11-12) x 7	Annual deviation	bn NAC		-165.7	-15.7	78.4
14 (cumulated from 13)	Cumulated deviation	bn NAC		-165.7	-181.4	-103.0
15=13/17	**Annual balance**	**% GDP**		**-2.1**	**-0.2**	**0.9**
16=14/17	**Cumulated balance**	**% GDP**		**-2.1**	**-2.2**	**-1.2**
17	p.m. Nominal GDP	bn NAC	7618.5	8010.7	8402.2	8816.0

* Míra růstu pro rok 2024 není doporučením, ale slouží k ukotvení základu, protože posledním rokem s údaji o výsledcích při stanovení vývoje čistých výdajů je rok 2023.
Zdroj: Prognóza Komise z jara 2025 a výpočet Komise.

Tabulka A1.4: **Výdaje na obranu**

			2021	2022	2023	2024	2025	2026
1	Total defence expenditure	% GDP	0.9	1.0	1.2	1.3	1.3	1.3
2	*of which: gross fixed capital formation*	% GDP	0.2	0.2	0.4	0.4	0.3	0.3
3	Flexibility from increases in defence expenditure	% GDP					0.4	0.4
4	**Cumulated balance after flexibility**	**% GDP**					**-2.5**	**-1.6**

Zdroj: Eurostat (COFOG), prognóza Komise z jara 2025.

Tabulka A1.5: **Makroekonomický vývoj a prognózy**

	Variables		2024	2025		2026	
			Outturn	APR	COM	APR	COM
1=7+8+9	**Real GDP**	**% change**	**1.1**	**2.0**	**1.9**	**n.a.**	**2.1**
2	Private consumption	% change	2.2	3.6	3.3	n.a.	3.0
3	Government consumption expenditure	% change	3.3	2.0	2.4	n.a.	2.2
4	Gross fixed capital formation	% change	-1.2	0.7	0.6	n.a.	3.2
5	Exports of goods and services	% change	1.8	1.6	1.1	n.a.	2.4
6	Imports of goods and services	% change	0.9	3.4	2.5	n.a.	3.6
	Contributions to real GDP growth						
7	- Final domestic demand	pps	1.3	2.3	2.2	n.a.	2.7
8	- Change in inventories	pps	-0.9	0.7	0.6	n.a.	0.0
9	- Net exports	pps	0.7	-1.0	-0.8	n.a.	-0.6
10	Output gap	% pot GDP	-1.7	-1.2	-1.1	n.a.	-0.5
11	Employment	% change	0.3	0.2	0.4	n.a.	0.2
12	Unemployment rate	%	2.6	2.6	2.6	n.a.	2.6
13	Labour productivity	% change	0.8	1.8	1.5	n.a.	1.8
14	HICP	% change	2.7	2.3	2.2	n.a.	2.0
15	GDP deflator	% change	4.0	2.7	2.9	n.a.	2.8
16	Compensation of employees per head	% change	5.9	6.6	6.5	n.a.	5.3
17	Net lending/borrowing vis-à-vis the rest of the world	% GDP	2.9	n.a.	2.5	n.a.	2.0

Zdroj: Prognóza Komise z jara 2025 (COM), výroční zpráva o pokroku.

Tabulka A1.6: **Stav veřejného rozpočtu**

	Variables (% GDP)	2024	2025		2026	
		Outturn	APR	COM	APR	COM
1=2+3+4+5	**Revenue**	**40.8**	**40.9**	**40.8**	**n.a.**	**40.3**
	of which:					
2	- Taxes on production and imports	10.7	10.6	10.7	n.a.	10.6
3	- Current taxes on income, wealth, etc.	8.3	8.3	8.2	n.a.	7.9
4	- Social contributions	15.8	16.0	16.1	n.a.	16.1
5	- Other (residual)	5.9	6.0	5.8	n.a.	5.6
8=9+16	**Expenditure**	**43.0**	**43.1**	**43.1**	**n.a.**	**42.5**
	of which:					
9	- Primary expenditure	41.7	41.7	41.7	n.a.	41.2
	of which:					
10	- Compensation of employees	9.7	9.8	9.9	n.a.	10.0
11	- Intermediate consumption	5.8	5.8	5.8	n.a.	5.8
12	- Social payments	17.1	16.9	16.8	n.a.	16.5
13	- Subsidies	1.9	2.1	2.0	n.a.	2.0
14	- Gross fixed capital formation	4.7	4.8	4.9	n.a.	4.6
15	- Other	2.4	2.3	2.3	n.a.	2.2
16	- Interest expenditure	1.3	1.4	1.3	n.a.	1.3
18=1-8	**General government balance**	**-2.2**	**-2.2**	**-2.3**	**n.a.**	**-2.2**
19=1-9	**Primary balance**	**-0.9**	**-0.9**	**-1.0**	**n.a.**	**-0.9**
20	Cyclically adjusted balance	-1.6	n.a.	-1.9	n.a.	-2.0
21	One-offs	0.0	0.0	-0.1	n.a.	0.0
22=20-21	**Structural balance**	**-1.6**	**-1.9**	**-1.7**	**n.a.**	**-2.0**
23=22+16	Structural primary balance	-0.2	-0.5	-0.4	n.a.	-0.7

Zdroj: Prognóza Komise z jara 2025 (COM), výroční zpráva o pokroku.

Tabulka A1.7: **Vývoj dluhu**

	Variables	2024	2025		2026	
		Outturn	APR	COM	APR	COM
1	**Gross debt ratio* (% of GDP)**	**43.6**	**44.5**	**44.5**	**n.a.**	**45.4**
2=3+4+8	Change in the ratio (pps. of GDP)	1.1	1.0	1.0	n.a.	0.8
	Contributions**					
3	**Primary balance**	**0.9**	**0.9**	**1.0**	**n.a.**	**0.9**
4=5+6+7	**'Snow-ball' effect**	**-0.7**	**-0.6**	**-0.7**	**n.a.**	**-0.8**
	of which:					
5	- Interest expenditure	1.3	1.4	1.3	n.a.	1.3
6	- Real growth effect	-0.5	-0.8	-0.8	n.a.	-0.9
7	- Inflation effect	-1.6	-1.1	-1.2	n.a.	-1.2
8	**'Stock-flow' adjustment**	**1.0**	**0.7**	**0.7**	**n.a.**	**0.7**

* Konec období.

** Efekt „sněhové koule“ zachycuje vliv úrokových výdajů na kumulovaný dluh vládních institucí a také vliv růstu reálného HDP a inflace na poměr veřejného dluhu k HDP (prostřednictvím jmenovatele). Úprava stavů a toků zahrnuje rozdíly v peněžním a akruálním účetnictví (včetně předstihu a zpoždění při vyplácení grantů z Nástroje pro oživení a odolnost), kumulaci finančních aktiv a oceňování a další zbytkové vlivy.

Zdroj: Prognóza Komise z jara 2025 a výpočet Komise (COM), výroční zpráva o pokroku.

Tabulka A1.8: **Nástroj pro oživení a odolnost – granty**

	Revenue from RRF grants (% of GDP)							
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1	RRF grants as included in the revenue projections	n.a.	0.1	0.3	0.4	0.4	0.6	0.6
2	Cash disbursements of RRF grants from EU	n.a.	0.4	0.0	0.3	0.7	0.5	0.7

	Expenditure financed by RRF grants (% of GDP)							
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
3	Total current expenditure	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2
4	Gross fixed capital formation	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.4	0.4
5	Capital transfers	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0
6=4+5	Total capital expenditure	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.5	0.4

	Other costs financed by RRF grants (% of GDP)							
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
7	Reduction in tax revenue	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
8	Other costs with impact on revenue	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
9	Financial transactions	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Zdroj: Výroční zpráva o pokroku

Tabulka A1.9: **Nástroj pro oživení a odolnost – půjčky**

	Cash flow from RRF loans projected in the Plan (% of GDP)							
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1	Disbursements of RRF loans from EU	n.a.	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1
2	Repayments of RRF loans to EU	n.a.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

	Expenditure financed by RRF loans (% of GDP)							
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
3	Total current expenditure	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
4	Gross fixed capital formation	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
5	Capital transfers	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
6=4+5	Total capital expenditure	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

	Other costs financed by RRF loans (% of GDP)							
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
7	Reduction in tax revenue	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
8	Other costs with impact on revenue	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
9	Financial transactions	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Zdroj: Výroční zpráva o pokroku

Náklady v souvislosti se stárnutím obyvatelstva

Předpokládá se, že celkové výdaje související se stárnutím obyvatelstva v Česku vzrostou z přibližně 20 % HDP v roce 2024 na přibližně 21 % v roce 2040 a 22,5 % v roce 2070, přičemž zůstanou pod průměrem EU (viz tabulka A1.10**).** Celková dynamika vyplývá z předpokládaného nárůstu výdajů na dlouhodobou péči a zdravotní péči. Po reformě v roce 2024 se očekává, že výdaje na důchody zpočátku klesnou z 8,7 % HDP v roce 2024 na 8,4 % v roce 2040, poté se zvýší a v roce 2059 dosáhnou maximálně 9,2 % ([34]).

Veřejné výdaje na zdravotní péči by měly v roce 2024 činit 5,9 % HDP (pod průměrem EU, který činí 6,6 %) a do roku 2040 by se měly zvýšit o 0,4 procentního bodu a do roku 2070 o dalších

([34]) Viz Zpráva o stárnutí 2024 – přehled jednotlivých zemí – Česko (aktualizace 2025).

0,3 procentního bodu. Celkový nárůst je sice způsoben stárnutím populace, ale odráží také nedávné zlepšení přístupu k preventivní a psychiatrické zdravotní péči ([35]).

Veřejné výdaje na dlouhodobou péči by měly v roce 2024 činit 1,5 % HDP, což je mírně pod průměrem EU (1,7 %), a do roku 2040 by se měly zvýšit o 0,5 procentního bodu HDP a do roku 2070 o dalších 0,8 procentního bodu HDP ([36]).

Tabulka A1.10: **Předpokládaná změna výdajů souvisejících se stárnutím obyvatelstva v letech 2024–2040 a 2024–2070**

	age-related expenditure 2024 (% GDP)	change in 2024-2040 (pps GDP) due to: pensions	healthcare	long-term care	education	total	age-related expenditure 2040 (%GDP)	
CZ	20.4	-0.3	0.4	0.5	-0.1	**0.6**	21.0	CZ
EU	24.3	0.5	0.3	0.4	-0.3	**0.9**	25.2	EU

	age-related expenditure 2024 (% GDP)	change in 2024-2070 (pps GDP) due to: pensions	healthcare	long-term care	education	total	age-related expenditure 2070 (%GDP)	
CZ	20.4	0.0	0.7	1.3	0.1	**2.1**	22.5	CZ
EU	24.3	0.2	0.6	0.8	-0.4	**1.3**	25.6	EU

Zdroj: **Zpráva o stárnutí obyvatelstva 2024 – aktualizace z roku 2025 Česko (EK/EPC).**

Vnitrostátní fiskální rámec

Národní rozpočtová rada (NRR) je dobře financovaná nezávislá fiskální instituce s aktivní osvětovou činností, ale její role při hodnocení makroekonomické prognózy vlády by mohla být posílena a přístup k informacím by mohl být zlepšen. Předsedu volí Poslanecká sněmovna na návrh vlády a další dva členy na návrh Senátu, respektive České národní banky. Vzhledem k tomu, že přístup k informacím není regulován prostřednictvím memorand o porozumění s klíčovými poskytovateli, v současné době neexistuje jednotný formát a struktura ani základních údajů z vládního sektoru a často nejsou k dispozici dostatečně dlouhé a podrobné časové řady. Dosud nebyly provedeny žádné externí přezkumy Národní rozpočtové rady. Makroekonomické a rozpočtové prognózy vyhodnocuje Výbor pro rozpočtové prognózy, který není nezávislou finanční institucí.

Tabulka A1.11: **Databáze ukazatelů fiskální správy**

2023	Czechia	EU Average
Country Fiscal Rule Strength Index (C-FRSI)	12.35	14.52
Medium-Term Budgetary Framework Index (MTBFI)	0.57	0.73

Index síly fiskálních pravidel v jednotlivých zemích (C-FRSI) ukazuje sílu národních fiskálních pravidel agregovaných na úrovni jednotlivých zemí na základě i) právního základu, ii) závaznosti pravidla, iii) monitorovacích orgánů, iv) korekčních mechanismů a v) odolnosti vůči šokům. Index střednědobého rozpočtového rámce (MTBFI) ukazuje sílu národního střednědobého rozpočtového rámce na základě i) pokrytí cílů/stropů obsažených v národních střednědobých fiskálních plánech; ii) provázanost mezi těmito cíli/stropy a ročními rozpočty; iii) zapojení národního parlamentu do přípravy plánů; iv) zapojení nezávislých daňových institucí do jejich přípravy a v) jejich úroveň podrobnosti. Vyšší skóre je spojeno s vyšší pevností pravidel a střednědobého rozpočtového rámce.

Zdroj: Databáze fiskální správy

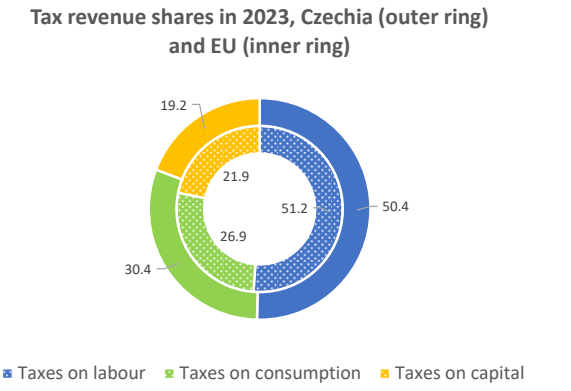
([35]) Klíčové charakteristiky výkonnosti, nedávné reformy a investice českého zdravotnického systému jsou uvedeny v příloze 14 „Zdraví a systémy zdravotní péče".

([36]) Adekvátnost a kvalita českého systému dlouhodobé péče je popsána v příloze 11 „Sociální politika".

Tato příloha poskytuje přehled daňového systému Česka na základě ukazatelů. Obsahuje informace o: i) daňové skladbě; ii) aspektech konkurenceschopnosti a spravedlnosti daňového systému a iii) výběru daní a dodržování daňových předpisů.

Daňové příjmy Česka jsou v poměru k HDP relativně nízké. Z tabulky A2.1 vyplývá, že objem daňových příjmů Česka vyjádřený v procentech HDP byl v roce 2023 výrazně pod průměrem EU. Celkové daňové příjmy se od roku 2010 zvýšily přibližně o 2,5 procentního bodu (p.b.) HDP, zůstávají však pod průměrem EU (v Česku v roce 2023 činily 34 % oproti 39 % v EU; viz tabulka A2.1). Daňové příjmy ve všech kategoriích jsou i nadále nižší, než je průměr EU, s výjimkou příjmů získaných z daně z příjmů právnických osob (které se v roce 2023 rovnaly 4,2 % HDP Česka, zatímco průměr EU činil 3,2 %). Příjmy z daní z práce se od roku 2010 zvýšily (o 2 procentní body HDP na 17,1 % v roce 2023), zatímco příjmy ze spotřebních daní v letech 2022 a 2023 klesly pod úroveň roku 2010 (o 0,3 procentního bodu na 10,3 % HDP v roce 2023). Příjmy z daní z kapitálu v roce 2023 vzrostly na 6,5 % HDP. Příjmy z environmentálních daní se pohybují pod průměrem EU (1,6 % HDP ve srovnání s průměrem EU ve výši 2,0 %) a příjmy ze zdanění nemovitostí (včetně periodických daní z nemovitosti) zůstávají na velmi nízké úrovni, přičemž obojí jsou vyjádřeny jako procento HDP a jako procento celkových daňových příjmů (viz tabulka A2.1 a graf A2.1). Tyto nízké daně z nemovitostí se v příštích letech mírně zvýší, jak je stanoveno v zákoně o konsolidaci veřejných rozpočtů ([37]) (konsolidační balíček), který je vysvětlen v příloze 19 zprávy o Česku za rok 2024. Daň z nemovitosti v Česku platí každoročně vlastník pozemku nebo stavby. Výše daně z nemovitosti závisí na výměře, umístění a využití pozemku nebo stavby. Výpočet daně z nemovitosti bude s účinností od roku 2025 ovlivněn koeficientem inflace. Daňový odpočet na hypotéku navíc umožňuje daňovým poplatníkům, aby si od základu daně z příjmu odečetli úroky zaplacené na své bytové potřeby. Obavy však vzbuzuje jak distribuční efekt tohoto režimu daňových odpočtů, tak účinná podpora, kterou tento režim poskytuje stavebnictví. Bylo zjištěno, že značná část tohoto systému daňových odpočtů směřuje do domácností s vysokými příjmy. Pokud jde o podíly příjmů z různých daní v roce 2023, jejich struktura zůstává oproti roku 2022 nezměněna s podobnou vahou daní z práce v Česku a v EU (50,4 % jako podíl na celkových daňových příjmech oproti průměru EU, který činí 51,2 %), ale zdanění kapitálu a spotřeby v Česku je stále nižší než průměr EU (19,2 % u daní z kapitálu a 26,9 % u daní ze spotřeby v Česku oproti 21,9 %, resp. 30,4 % v EU).

Graf A2.1: **Podíly na daňových příjmech v roce 2023**

Zdroj: Taxation Trends Data (Údaje o daňových trendech), GŘ TAXUD

Jeví se, že nízké sazby zdanění podniků přispívají ke konkurenceschopnosti české ekonomiky, ale existuje zde ještě prostor pro snížení složitosti daňového systému. Zákonná (19 %) a efektivní (18,34 %) sazba daně z příjmů právnických osob jsou si blízké, což svědčí o omezeném využívání daňových pobídek v Česku a o preferenci přímého veřejného financování výdajů podniků na výzkum a vývoj. Od zdanitelného příjmu lze navíc odečíst 110 % výdajů na výzkum a vývoj, pokud byly výdaje na výzkum a vývoj vyšší než v předchozím roce. Tento režim byl shledán složitým a administrativně náročným (viz příloha 3 Inovace v podnikání). Zelené investice mohou v některých případech v Česku využívat výhodného režimu odpisů. Například bezemisní vozidla pro firemní vozové parky pořízená a uvedená do provozu mezi 1. lednem 2024 a 31. prosincem 2028 mohou využívat zrychlených odpisů po dobu dvou let. Česko však čelí určitým výzvám v souvislosti s trhem práce a vysokou závislostí země na fosilních palivech, jak je vysvětleno v dalších oddílech.

([37]) Zákon č. 349/2023 Sb. ze dne 8. listopadu 2023 s účinností od 1. ledna 2024.

Tabulka A2.1: **Ukazatele zdanění**

		Czechia					EU-27				
		2010	2021	2022	2023	2024	2010	2021	2022	2023	2024
Tax structure	Total taxes (including compulsory actual social contributions) (% of GDP)	32.5	34.8	34.0	34.0		37.8	40.2	39.7	39.0	
By tax base	Taxes on labour (% of GDP)	16.9	18.4	17.2	17.1		19.8	20.5	20.1	20.0	
	of which, social security contributions (SSC, % of GDP)	14.3	16.0	15.3	15.3		12.9	13.0	12.7	12.7	
	Taxes on consumption (% of GDP)	10.6	11.1	10.8	10.3		10.9	11.2	10.9	10.5	
	of which, value added taxes (VAT, % of GDP)	6.5	7.3	7.6	7.5		6.8	7.3	7.4	7.1	
	Taxes on capital (% of GDP)	5.0	5.3	6.0	6.5		7.1	8.5	8.7	8.5	
Some tax types	Personal income taxes (PIT, % of GDP)	3.7	3.6	3.5	3.7		8.6	9.6	9.4	9.3	
	Corporate income taxes (CIT, % of GDP)	3.2	3.6	4.0	4.2		2.2	2.9	3.2	3.2	
	Total property taxes (% of GDP)	0.5	0.3	0.3	0.3		1.9	2.2	2.1	1.9	
	Recurrent taxes on immovable property (% of GDP)	0.2	0.2	0.2	0.2		1.1	1.1	1.0	0.9	
	Environmental taxes (% of GDP)	2.2	1.8	1.4	1.6		2.5	2.4	2.1	2.0	
	Effective carbon rate in EUR per tonne of CO_2 equivalents	NA	66.1	NA	65.0		NA	86.0	NA	84.8	
Progressivity & fairness	Tax wedge at 50% of average wage (single person) (*)	35.7	35.4	35.1	35.8	36.8	33.9	31.8	31.5	31.5	31.8
	Tax wedge at 100% of average wage (single person) (*)	42.1	40.0	39.9	40.2	40.9	40.9	39.9	39.9	40.2	40.3
	Corporate income tax - effective average tax rates (1) (*)	18.5	17.8	18.1	18.3		21.3	19.3	19.1	18.9	
	Difference in Gini coefficient before and after taxes and cash social transfers (pensions excluded from social transfers) (2) (*)	8.0	7.2	6.1	6.2		8.6	8.2	7.9	7.7	
Tax administration & compliance	Outstanding tax arrears: total year-end tax debt (including debt considered not collectable) / total revenue (in %) (*)		28.8	20.4				35.5	32.6		
	VAT gap (% of VAT total tax liability, VTTL) (**)		6.7	4.2	3.2			6.6	7.0		

1) Výhledová efektivní daňová sazba (KPMG).
2) Vyšší hodnota znamená silnější přerozdělovací účinek zdanění.
(*) Prostý průměr za EU-27.
(**) Předpokládaná hodnota pro rok 2023. Podrobnější informace o výpadcích příjmů z DPH viz Evropská komise, Generální ředitelství pro daně a celní unii, VAT gap in the EU – 2024 report (Výpadek příjmů z DPH v EU – zpráva z roku 2024), https://data.europa.eu/doi/10.2778/2476549
Další údaje o daňových příjmech a použité metodice jsou uvedeny na internetové stránce Data on Taxation, https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/economic-analysis-taxation/data-taxation_en
Zdroj: Evropská komise, OECD.

Česko má vysoké daňové zatížení práce u nízké úrovně příjmů. Daňové zatížení práce v Česku je méně progresivní, než je průměr EU. Daňové zatížení ([38]) u svobodných pracovníků s příjmem ve výši 50 % průměrné mzdy (36,8 % v roce 2024) bylo ve srovnání s průměrem EU (31,8 %) vysoké, zatímco u vysokých úrovní příjmů se pohybovalo pod průměrem EU (viz graf A2.2). Daňové zatížení u vysokých příjmů snižuje rovněž skutečnost, že sociální příspěvky jsou nad určitou úroveň výdělku omezeny. Schopnost systému daní a dávek v Česku snižovat příjmovou nerovnost (měřená schopností systému snižovat Giniho koeficient) se od roku 2010 snížila a v posledních letech zůstává pod průměrem EU (viz tabulka A2.1).

Nejnovější opatření schválená v rámci tzv. konsolidačního balíčku mohou zvýšit progresivitu daňového systému a systému dávek. V současné době se vyšší sazba daně z příjmů fyzických osob ve výši 23 % vztahuje na příjmy nad určitou hranici (tato hranice se rovná trojnásobku průměrné měsíční mzdy nebo ročnímu základu daně do výše 1 450 000 CZK ([39])). Sazba daně pro osoby s příjmy v prvním pásmu je i nadále 15 %.

Zdanění samostatně výdělečně činných osob je navíc v Česku výrazně nižší než zdanění tradičního zaměstnání. Zdanění samostatně výdělečně činných osob je nerovnoměrné a regresivní vzhledem k tomu, že si mohou odečíst 40 až 80 % hrubého ročního příjmu jako výdaje na podnikání a pouze zbývající část příjmu podléhá dani z příjmu fyzických osob. Osoby samostatně výdělečně činné, které vydělávají do 2 milionů CZK ročně ([40]), se mohou rozhodnout rovněž pro placení paušální částky, která sdružuje jejich daň z příjmu a důchodové a zdravotní pojištění. Tento paušál může být v některých případech výrazně nižší než

([38]) Daňové zatížení je definováno jako součet daní z příjmu fyzických osob a příspěvků na sociální zabezpečení zaměstnanců a zaměstnavatelů bez rodinných přídavků, vyjádřený jako procento celkových nákladů práce (součet hrubé mzdy a příspěvků na sociální zabezpečení placených zaměstnavatelem).

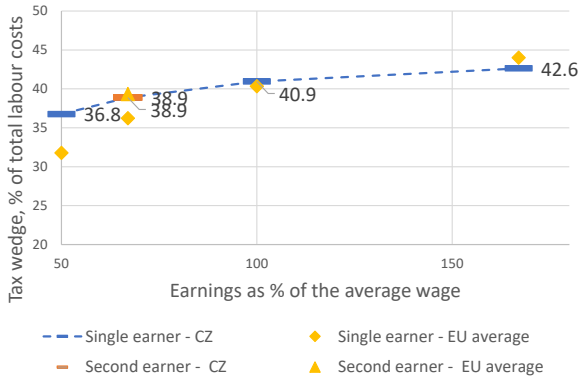
([39]) Ekvivalent 57 927 EUR podle směnného kurzu platného k 21. březnu 2025.

([40]) Ekvivalent 79 820 EUR podle směnného kurzu platného k 21. březnu 2025

daň, kterou by platil běžný zaměstnanec s podobným příjmem.

Zlepšil se vliv daňového systému na pracovní motivaci druhých výdělečně činných osob. Daňové zatížení u druhé výdělečně činné osoby, která vydělává 67 % průměrné mzdy, činilo 38,9 %, což se rovnalo daňovému zatížení samoživitelů a blížilo se průměru EU. Je poskytována daňová sleva na vyživovaného manžela/manželku, jejichž partner žijící ve společné domácnosti dosahuje ročního hrubého příjmu nepřesahujícího určitou hranici. Od 1. ledna 2024 byly zpřísněny podmínky pro čerpání této daňové slevy, která je nyní poskytována pouze domácnostem pečujícím o dítě mladší tří let. Toto opatření je však do jisté míry vyváženo zrušením daňové slevy určené na pomoc rodičům při úhradě plateb za předškolní zařízení.

Graf A2.2: **Daňové zatížení svobodných osob a druhých výdělečně činných osob v domácnosti, vyjádřeno v % celkových nákladů práce, 2024**

Daňové zatížení pro druhou výdělečně činnou osobu v domácnosti předpokládá, že první výdělečně činná osoba má 100 % průměrné mzdy a nemá děti. Úplná metodika viz OECD, 2016, Taxing Wages 2014–2015.
Zdroj: Evropská komise

Zlepšení dodržování daňových předpisů prostřednictvím digitalizace a lepší správy daní by mohlo napomoci ke zvýšení příjmů, aniž by se změnily daňové sazby. Technologie, jako je například pokročilá datová analytika, mohou pomoci omezit vyhýbání se daňovým povinnostem a daňové úniky a zajistit spravedlivější rozdělení daňové zátěže. Mohou rovněž snížit náklady Česka na výběr daní, které v současnosti patří k nejvyšším v EU. Došlo sice k významnému pokroku v zavádění elektronického podávání daňových přiznání k dani z příjmů právnických osob a DPH (více než 90 % přiznání k těmto dvěma daňovým kategoriím je nyní podáváno elektronicky), avšak stále je zde prostor pro zvýšení míry elektronického podávání přiznání k dani z příjmů fyzických osob: v roce 2021 tato míra těsně převyšovala 30 % a jednalo se o jednu z nejnižších měr v EU. Kromě toho je v Česku přibližně 17 % daňových nedoplatků sice vymahatelných, ale nakonec vybrány nejsou, i když se ve srovnání s průměrem 27 členských států EU jedná o nižší hodnoty.

Obrat elektronického obchodování v Česku v letech 2019 až 2022 poklesl, ačkoli příjmy z DPH vzrostly o 15,8 %, a výpadek příjmů z DPH se nadále snižoval, přičemž v roce 2022 dosáhl 4,2 %. Očekává se, že v roce 2023 se výpadek příjmů z DPH dále sníží. Výpadek příjmů z DPH vykazoval i nadále klesající trend a v roce 2022 poklesl o dalších 2,5 procentního bodu na 4,2 % oproti 6,7 % v roce 2021. Od roku 2019 se výpadek příjmů z DPH – vyjádřený jako procento HDP – každoročně snižoval a očekává se, že v roce 2023 poklesne o další procentní bod na 3,2 % ([41]). Stabilita tohoto trendu naznačuje, že se nevyskytly žádné závažné problémy s dodržováním předpisů v oblasti DPH. Růst elektronického obchodování v Česku se mezi lety 2019 a 2022 snížil, přičemž podíl online prodeje na obratu podniků poklesl z 31,7 % na 29,9 % a podíl podniků zapojených do elektronického prodeje se snížil z 29,8 % na 24,7 %. Ve stejném období se navíc snížil on-line maloobchodní prodej z 8,8 % na 8,5 %. Tento pokles elektronického prodeje může potenciálně zvýšit rizika nedodržování předpisů v oblasti DPH. Příjmy z DPH v Česku v roce 2022 vzrostly o 15,8 %. Mezitím se v letech 2019 až 2022 prudce snížil výpadek příjmů z DPH.

A konečně, česká vláda v rámci své rozpočtové strategie a strategie v oblasti veřejného zdraví postupně zvyšuje spotřební daně na alkoholické nápoje. V letech 2024 a 2025 je plánováno 10% zvýšení a v roce 2026 další 5% zvýšení.

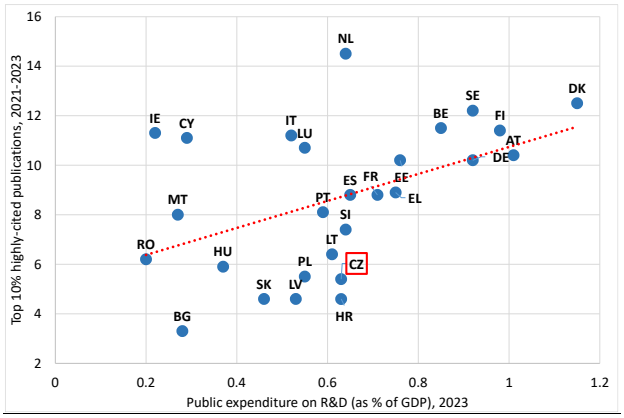
([41]) Evropská komise: VAT Gap in the EU (Výpadek příjmů z DPH v EU) – zpráva z roku 2024; Obrázek 42

V roce 2024 bylo Česko nadále považováno za „mírného inovátora“ s výkonností pod průměrem EU. Podle evropského srovnávacího přehledu inovací do roku 2024 ([42]) zůstává jeho inovační výkonnost pod průměrem EU (89,7 %), ale od roku 2017 roste rychleji než průměr EU. Intenzita výzkumu a vývoje v roce 2023 ([43]) činila 1,83 % a již třetím rokem zaznamenávala pokles poté, co se od roku 2016 těšila ročnímu růstu a v roce 2021 dosáhla vrcholu ve výši téměř 2 % HDP. To bylo méně než průměr EU, který činí 2,24 %, a nemusí to stačit k dosažení vnitrostátního cíle 3 % ([44]) do roku 2030. Roztříštěný český systém výzkumu a inovací postrádá silnou koordinaci a vyžaduje určitější a rozhodnější řízení. Bylo by třeba lépe zacílit a účinněji provádět přímou i nepřímou podporu inovativních podniků s cílem zvýšit schopnost domácích podniků realizovat pokročilé inovace a podporovat vznik startupů a spin-offů. Česko má také ještě značný prostor pro zlepšení své výkonnosti v oblasti digitalizace podniků a svého příspěvku k cílům digitální dekády EU ([45]).

Věda a inovativní ekosystémy

Navzdory neustálému zlepšování je třeba věnovat větší pozornost kvalitě a výkonnosti, aby veřejný výzkum mohl plně využít svůj potenciál v ekosystému výzkumu a vývoje. Přestože veřejné výdaje na výzkum a vývoj v poměru k HDP v posledních třech letech klesaly, nejsou daleko od průměru EU (činí 0,63 % oproti průměru EU v roce 2023, který činil 0,72 %) a v porovnání se srovnatelnými zeměmi jsou poměrně vysoké. Kvalita výstupů výzkumu, měřená podílem vědeckých publikací v rámci 10 % nejcitovanějších publikací na světě v procentech z celkového počtu publikací, se však nachází výrazně pod průměrem EU (5,4 % oproti 9,6 %). To by mohlo ukazovat na zaostávající účinnost a dopad veřejných výdajů na výzkum a vývoj (viz také graf A3.1).

Graf A3.1: **10 % nejcitovanějších publikací v souvislosti s veřejnými výdaji na výzkum a vývoj**

Zdroj: Eurostat / Science-Metrix

Řízení výzkumu a inovací v Česku je poměrně složité a celý systém je roztříštěný. Česko v posledních letech výrazně investovalo do své výzkumné infrastruktury. Podporovala to politika soudržnosti i plán pro oživení a odolnost, díky nimž bylo možno modernizovat jednotlivá zařízení. To sice posílilo české výzkumné kapacity, ale k dosažení kritického množství je zapotřebí ještě většího úsilí, například lepší spolupráce mezi výzkumnými týmy. Institucionální podpora na výzkum je poskytována celkem 180 výzkumným organizacím, mezi něž patří 26 veřejných vysokých škol, 2 státní vysoké školy, 54 ústavů Akademie věd ČR a 22 odvětvových veřejných výzkumných ústavů ([46]). Jak již bylo uvedeno dříve ([47]), je nutné

([42]) Evropský srovnávací přehled inovací 2024, Česko. Tento srovnávací přehled poskytuje srovnávací analýzu výkonnosti zemí EU v oblasti inovací včetně relativních silných a slabých stránek jejich vnitrostátních systémů. Evropský srovnávací přehled inovací 2024 – Evropská komise.

([43]) Definováno jako podíl hrubých domácích výdajů na výzkum a vývoj na HDP.

([44]) Inovační strategie Česka na období 2019–2030 stanoví cíle pro navyšování objemu financování výzkumu a vývoje (o 2 % do roku 2020, o 2,5 % do roku 2025 a o 3 % do roku 2030).

([45]) Politický program EU Digitální dekáda stanoví ambiciózní cíle pro rok 2030, které mají podpořit digitální transformaci Evropy. Cílem tohoto programu v oblasti digitalizace podniků je dosáhnout toho, aby 75 % podniků v EU využívalo pokročilé digitální technologie, jako je cloud computing, umělá inteligence nebo data velkého objemu. Kromě toho se zaměřuje na to, aby více než 90 % malých a středních podniků (MSP) dosáhlo alespoň základní úrovně digitální intenzity. Tyto cíle jsou určeny ke zvýšení konkurenceschopnosti a inovační kapacity evropských podniků v globální digitální ekonomice – Evropská digitální dekáda: cíle pro rok 2030 | Evropská komise.

([46]) Podkladová zpráva, nástroj na podporu politik Support Czechia. Czechia on the reform of the Technology Transfer Offices sector (Podporujte Česko. Česko o reformě odvětví středisek pro přenos technologií) – Úřad pro publikace EU (viz str. 9) a Czech research cooperation in the EU is growing only slightly, AVUni is doing well (Česká spolupráce v oblasti

posílit rovněž institucionální řízení politiky v oblasti výzkumu a inovací a spolupráci mezi ministerstvy, financujícími agenturami a zúčastněnými stranami. Národní politika výzkumu a vývoje má významné postavení, neboť se na ni výslovně odkazuje zákon o podpoře výzkumu a vývoje. Současná existence dalších strategií, které se rovněž zabývají výzkumem a inovacemi, spolu s často nejednoznačnými vztahy mezi nimi a jejich výsledky však vedou k nejasnostem ohledně strategické vize pro tvůrce politik a komunitu v oblasti výzkumu, vývoje a inovací ([48]).

Potenciál vědkyň zůstává nevyužitý. Celkový počet osob zaměstnaných ve výzkumu a vývoji se mezi lety 2005 a 2022 téměř zdvojnásobil ([49]). Podíl žen však ve stejném období mírně poklesl (32,6 % (ekvivalentů plného pracovního úvazku / FTE v roce 2005 oproti 28,7 % FTE v roce 2022), což bylo nejméně v EU. Nedávná studie ([50]) sledující zastoupení vědkyň v letech 2002 až 2022 dospěla k závěru, že Česko v dlouhodobém horizontu dostatečně nevyužívá potenciál kvalifikovaných a vysoce vzdělaných žen ve vědě ([51]). Plán pro oživení a odolnost sice zahrnuje mimo jiné i vytvoření národního programu excelence, který by lépe podporoval vynikající výzkumné pracovníky, jsou však zapotřebí také konkrétní opatření k posílení postavení vědkyň s cílem zajistit, že Česko bude i nadále budovat pevné základy výzkumu. Do budoucna by tento problém mohly řešit cílené iniciativy, jako jsou nově zavedené „granty na návrat". Ty umožňují vědcům, kteří přerušili kariéru, například z důvodu rodičovské dovolené, naplánovat si návrat do vědy.

Inovace v podnikání

Počet českých podniků, které jsou schopny zavádět pokročilé inovace, zůstává i nadále nízký, přičemž u integrace a přínosu nadnárodních společností do ekosystému výzkumu a inovací existuje prostor pro další zlepšení. Česko má velký podíl průmyslové výroby ([52]) na HDP v rámci EU, ale úroveň inovací průmyslového sektoru a jeho úloha v hodnotových řetězcích zaostávají. V roce 2023 si podali tuzemští přihlašovatelé u vnitrostátního Úřadu průmyslového vlastnictví k patentové ochraně 465 přihlášek vynálezů nebo nových technických řešení([53]), což je nejnižší počet od roku 1995. Rovněž patentové přihlášky podané podle Smlouvy o patentové spolupráci zůstávají v porovnání s ostatními členskými státy rovněž výrazně pod průměrem EU (0,7 na miliardu EUR HDP v roce 2022 oproti průměru EU, který činil 2,8). Česko by mohlo mít prospěch z účasti v jednotném patentovém systému ([54]).

Výdaje podniků na výzkum a vývoj vyjádřené jako procento HDP byly v roce 2023 pod průměrem EU (1,19 % oproti 1,49 %), ale již více než deset let trvale rostou. Na tomto nárůstu se do značné míry podílely zahraniční pobočky ([55]). Ty představují přibližně 65 % celkových výdajů podniků na výzkum a vývoj, což silně koreluje se strukturou odvětví náročných na znalosti ([56]) v Česku ([57]). Tím

výzkumu v EU roste jen mírně, AVUni se daří) | RMU - Asociace výzkumných univerzit.

([47]) Zpráva o České republice 2020, viz s. 34–35: eur-lex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0502

([48]) Panel odborníků, 2025, *From fragmentation to synergy and impact: A review of the knowledge transfer system in Czechia* (Od fragmentace k synergii a dopadu: přezkum systému přenosu znalostí v Česku, závěrečná zpráva, nástroj na podporu politik), viz s. 12: Support to Czechia on its reforms of the Technology Transfer Offices sector | Research and Innovation (Podpora Česka při reformách v oblasti úřadů pro transfer technologií | Výzkum a inovace).

([49]) Monitorovací zpráva o postavení žen v české vědě za rok 2022 přináší přehled aktuálních statistických ukazatelů v letech 2005 až 2022 na základě údajů Českého statistického úřadu (ČSÚ), Ministerstva školství a kultury (MŠMT) a údajů z jednotlivých institucí.

([50]) Třísková, Hana. 2024. *Postavení žen v české vědě. Monitorovací zpráva za rok 2022*, internetová stránka: Postavení žen v české vědě. Monitorovací zpráva za rok 2022 – Sociologický ústav Akademie věd ČR.

([51]) Česko je na posledním místě v EU, pokud jde o zastoupení žen ve výzkumných pozicích (zdroj: Analysis of the state of RDI in the Czech Republic and their international comparison (Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich mezinárodní srovnání) v roce 2022).

([52]) www.eurostat.eu soubory dat o HDP a průmyslové výrobě podle zemí.

([53]) Zdroj údajů: Český statistický úřad, V Česku bylo nejméně patentových přihlášek od roku 1995 – Vědavýzkum.cz.

([54]) Očekává se, že se Česko připojí k ratifikaci Dohody o Jednotném patentovém soudu, kterou již podepsalo.

([55]) Výše výdajů na výzkum a vývoj v podnicích pod zahraniční kontrolou se od roku 2010 nominálně zvýšila více než trojnásobně.

([56]) Většina výdajů podniků na výzkum a vývoj je vynakládána ve zpracovatelském průmyslu (54 %), přičemž patrný vzorec růstu zaznamenává i odvětví informačních a komunikačních

vznikla propast mezi domácím podnikatelským sektorem a podniky se zahraniční účastí, pokud jde o náročnost na znalosti. České podniky mají často jen omezenou schopnost začlenit do svých obchodních aktivit špičkový výzkum ([58]). To může bránit účinnému transferu znalostí z veřejného výzkumu do podnikatelského sektoru. Na druhou stranu velikost odvětví informačních a komunikačních technologií se v Česku pohybuje mírně nad průměrem EU a v roce 2021 činil její podíl na hrubé přidané hodnotě 5,1 %. Výdaje podniků na výzkum a vývoj v odvětví informačních a komunikačních technologií představují 26,37 % celkových výdajů na výzkum a vývoj, což svědčí o poměrně silném zaměření na inovace v tomto odvětví ([59]). Český ekosystém startupů se navíc dynamicky rozvíjí, na což upozorňuje studie z roku 2024 ([60]), a to navzdory přetrvávajícím problémům ([61]), jako jsou potíže se zajištěním počátečního financování, nedostatek kvalifikovaných pracovníků a složitá byrokracie, zejména pokud jde o zaměstnanecké opční plány.

Zavádění digitálních technologií v českých firmách zůstává i nadále pod průměrem EU, a to i přes zavedení několika podpůrných opatření. V roce 2023 činil podíl využití umělé inteligence v českých firmách 11,26 % (oproti průměru EU 13,48 %), podíl využití cloudu 35,23 % (oproti 38,86 %) a podíl využití datové analytiky 19,49 % (oproti 33,17 %). Zatímco využívání umělé inteligence výrazně vzrostlo (+14,5 % v letech 2022 až 2023), využívání cloudu v letech 2021 až 2024 pokleslo, což bylo v rozporu s celkově rostoucím trendem na úrovni EU. Česko vyčlenilo značné finanční prostředky na podporu digitalizace podniků, zejména 575 milionů EUR v rámci Nástroje pro oživení a odolnost, jakož i další finanční prostředky z Fondu soudržnosti. Kromě toho byla aktualizována národní strategie umělé inteligence prostřednictvím podrobného akčního plánu, který se zaměřuje zejména na vývoj a zavádění umělé inteligence. Jeho realizace se řídí řadou klíčových ukazatelů výkonnosti a zahrnuje 69 cílených projektů včetně dotačních programů, obchodních příruček, rekvalifikačních kurzů a zavádění inovativních řešení v oblasti umělé inteligence, které podporují spolupráci mezi veřejným a soukromým sektorem.

Existuje prostor pro zlepšení přímé i nepřímé veřejné podpory inovativních podniků. Podle nedávné zprávy ([62]) těží z veřejného financování inovací v Česku především velké zavedené průmyslové podniky, avšak podpora malých inovativních firem zaostává za ostatními zeměmi. V roce 2023 činila nepřímá podpora ve formě daňových pobídek na výzkum a vývoj 0,04 % HDP, což bylo výrazně pod průměrem EU, který činil 0,10 %. Tento druh podpory využívá jen necelá třetina společností ([63]), které se soustavně zabývají výzkumem a vývojem, přičemž malé a mladé podniky využívají tyto pobídky ještě méně často ([64]). Podniky tento systém kritizují jako složitý a byrokratický. Bylo by možné přezkoumat programy na podporu inovací a případně je přepracovat tak, aby více podporovaly začlenění mladých inovativních společností. Toto úsilí je třeba kombinovat s iniciativami, které by zvýšily atraktivitu daňových odpočtů na výzkum a vývoj pro podniky a snížily jejich zátěž.

Vazby mezi podniky a vědou jsou stále nedostatečně rozvinuté a komercializace výzkumu je i nadále slabá. Spolupráce mezi soukromými podniky a akademickou sférou zůstává i nadále omezená, což podtrhuje úroveň

technologií (20 %) (zdroj: Podkladová zpráva o nástroji na podporu politik).

([57]) Pazour Michal, 2024, *Support to Czechia on the reform of the Technology Transfer Offices sector* (*Podpora Česka při reformě odvětví středisek pro přenos technologií)*, *podkladová zpráva o nástroji na podporu politik*. Internetová stránka: Support to Czechia on the reform of the Technology Transfer Offices sector (Podpora Česka při reformě odvětví středisek pro přenos technologií) – Úřad pro publikace EU.

([58]) INKA 3: Výsledky 3. kola mapování inovačních kapacit – Technologická agentura ČR.

([59]) Eurostat, ICT sector size (Velikost odvětví IKT) a R&D in ICT sector (Výzkum a vývoj v odvětví IKT), všechny údaje z roku 2021.

([60]) StartupJobs, J&T Bank, Vodafone, 2024. *Smart Market Report 2024* (*Zpráva o inteligentním trhu 2024)*: sj-smart-market-report-en.pdf.

([61]) Deloitte, 2022, *Start-up Survey by Deloitte*: Jak se v Česku daří startupům | Deloitte Česká republika a zdroj pod ft 120 (viz s. 59).

([62]) Martin Srholec, Národohospodářský ústav AV ČR,2024 IDEA_Studie_06_2024_Nedotovani_inovatori_tisk_0926.pdf *Which Innovative Firms Do/Do Not Receive Public Support for Innovation?*, Jaké inovativní firmy (ne)čerpají veřejnou podporu na inovace?).

([63]) Tento počet se od roku 2015 postupně snižuje (o více než 40 %). Podkladová zpráva 2024, nástroj na podporu politik (viz s. 33).

([64]) IDEA_Studie_06_2024_Nedotovani_inovatori_tisk_0926.pdf Jaké inovativní firmy (ne)čerpají veřejnou podporu na inovace? (IDEA, 2024).

smluvního výzkumu, kterou ilustrují veřejné výdaje na výzkum a vývoj financované podnikatelským sektorem (na vnitrostátní úrovni) v poměru k HDP, které jsou výrazně nižší než průměr EU (0,024 oproti 0,050 v roce 2023). Kromě toho nedochází k velkému rozšíření výzkumu do podnikání, přičemž počet spin-offů v zemi je stále nízký ([65]). To může být způsobeno mimo jiné nejednotnou podporou a proměnlivou kvalitou středisek pro přenos technologií, jakož i byrokratickými překážkami, které komplikují převod práv duševního vlastnictví pro výzkumné pracovníky a podnikatele, nebo nízkou motivací vysokých škol podporovat jiné činnosti než základní vzdělávání a výzkum. V důsledku toho jsou výzkumní pracovníci podporováni především v tom, aby vytvářeli publikační výstupy, aniž by se snažili výsledky svého výzkumu komercializovat. Česko je v současné době zapojeno do nástroje na podporu politik v rámci programu Horizont Evropa a obdrželo odborná doporučení, jak zlepšit podporu propojení vědy a podniků, konkrétněji reformu středisek pro přenos technologií ([66]). Vláda dále schválila návrh nového zákona o výzkumu, vývoji, inovacích a transferu znalostí, který je nyní součástí legislativního postupu. Cílem návrhu zákona je zlepšit komercializaci výsledků výzkumu, posílit spolupráci mezi různými subjekty a zajistit lepší právní jistotu.

Financování inovací

Úroveň rizikového kapitálu se zlepšila, ale ve srovnání s ostatními zeměmi světa je stále nízká. Průměrná hodnota investic rizikového kapitálu vyjádřená jako procento HDP se zvýšila z 0,004 % v roce 2012 na 0,029 % v roce 2023, ale stále je mnohem nižší než odpovídající průměr EU (0,078 % v roce 2023); navíc je zde nízká účast domácích institucionálních investorů na poskytování finančních prostředků pro startupy a investory v oblasti rizikového kapitálu, což dále přispívá k nedostatečně rozvinutému místnímu trhu rizikového kapitálu. Existuje mezera ve financování inovativních firem v rané fázi, které potřebují kapitál s vysokou tolerancí k riziku po celou dobu svého životního cyklu. Byly zavedeny některé politiky na podporu financování startupů, a to i prostřednictvím českého plánu pro oživení a odolnost. Jednou z nich je i nedávná novela českého rámce zaměstnaneckých opcí, která je uplatňována od 1. ledna 2024. Je však možné, že bude třeba i dalších úprav, aby se zlepšila použitelnost a atraktivita tohoto rámce ve srovnání s obdobnými systémy v EU a na mezinárodní úrovni. Další podrobnosti k těmto tématům naleznete v příloze 5:

Inovativní talent

Inovační kapacitu Česka ovlivňuje nedostatek kvalifikovaných pracovníků. Poptávka po absolventech terciárního vzdělávání převyšuje dostupnou nabídku ([67]) a zároveň se nadále snižuje počet absolventů terciárního vzdělávání v přírodovědných a technických oborech (14,2 na tisíc obyvatel ve věku 25–35 let v roce 2012 oproti 10,3 v roce 2022), více k tomuto tématu v příloze 12: Vzdělávání a dovednosti. Nedostatek pracovních sil nutí české zaměstnavatele hledat pracovníky ze zahraničí, ale zdá se, že současná politika migrace pracovních sil není dostatečně zaměřena na získávání kvalifikovaných zahraničních pracovníků. Přestože imigrace neustále roste, téměř 90 % zahraničních pracovníků ze zemí mimo EU pracuje na nízko až středně kvalifikovaných pracovních místech. Podmínky v oblasti délky povolení, slučování rodin a mobility na trhu práce jsou v Česku pro vysoce kvalifikované pracovníky méně příznivé než ve srovnatelných zemích ([68]). Problematická místa týkající se pracovníků v domácnosti viz také příloha 10:

Rozvoj podnikatelského vzdělávání v Česku se nachází v počáteční fázi a vyžaduje strategické plánování a monitorování. Podnikatelské vzdělávání je zakotveno ve školních osnovách jako jedna z osmi klíčových kompetencí, které by měly být rozvíjeny v

([65]) Podkladová zpráva 2024, nástroj na podporu politik (viz strana 61) Support to Czechia on the reform of the Technology Transfer Offices sector (Podpora Česka při reformě odvětví středisek pro přenos technologií) – Úřad pro publikace EU.

([66]) Nástroj na podporu politik země | Výzkum a inovace.

([67]) OECD (2025), *OECD Economic Surveys: Czechia 2025*, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/7a70af5c-en

([68]) OECD (2023), *OECD Economic Surveys: Czech Republic 2023*, OECD Publishing: https://doi.org/10.1787/e392e937-en

Tabulka A3.1: **Hlavní ukazatele inovací**

Czechia	2012	2017	2020	2021	2022	2023	2024	EU average (1)	USA
Headline indicator									
R&D intensity (gross domestic expenditure on R&D as % of GDP)	1.76	1.75	1.95	1.93	1.89	1.83	:	2.24	3.45
Science and innovative ecosystems									
Public expenditure on R&D as % of GDP	0.82	0.64	0.75	0.71	0.67	0.63	:	0.72	0.64
Scientific publications of the country within the top 10% most cited publications worldwide as % of total publications of the country	4.6	4.6	5.1	5.4	:	:	:	9.6	12.3
Researchers (FTE) employed by public sector (Gov+HEI) per thousand active population	3.5	3.6	4.1	4.3	4.4	4.4	:	4.1	:
International co-publications as % of total number of publications	36.2	42.4	51.1	52.8	53.7	56	:	55.9	39.3
R&D investment & researchers employed in businesses									
Business enterprise expenditure on R&D (BERD) as % of GDP	0.93	1.1	1.19	1.21	1.21	1.19	:	1.49	2.70
Business enterprise expenditure on R&D (BERD) performed by SMEs as % of GDP	0.4	0.32	0.32	0.34	0.35	0.35	:	0.4	0.3
Researchers employed by business per thousand active population	2.9	3.9	4.3	4.9	5.2	5.3	:	5.8	:
Innovation outputs									
Patent applications filed under the Patent Cooperation Treaty per billion GDP (in PPS €)	1.1	0.8	0.9	1	0.7	:	:	2.8	:
Employment share of high-growth enterprises measured in employment (%)	:	16.86	10.86	:	:	:	:	12.51	:
Digitalisation of businesses									
SMEs with at least a basic level of digital intensity % SMEs (EU Digital Decade target by 2030: 90%)	:	:	:	:	68.0	:	70.8	72.9	:
Data analytics adoption % enterprises (EU Digital Decade target by 2030: 75%)	:	:	:	:	:	19.5	:	33.2	:
Cloud adoption % enterprises (EU Digital Decade target by 2030: 75%)	:	:	:	40.0	:	35.2	:	38.9	:
Artificial intelligence adoption % enterprises (EU Digital Decade target by 2030: 75%)	:	:	:	4.5	:	5.9	11.3	13.5	:
Academia-business collaboration									
Public-private scientific co-publications as % of total number of publications	5.9	6.6	7	7.5	7.9	8	:	7.7	8.9
Public expenditure on R&D financed by business enterprises (national) as % of GDP	0.019	0.028	0.024	0.023	0.022	0.024	:	0.05	0.02
Public support for business innovation									
Total public sector support for BERD as % of GDP	0.227	0.153	0.15	0.153	0.144	0.126	:	0.204	0.251
R&D tax incentives: foregone revenues as % of GDP	0.048	0.049	0.036	0.390	0.044	0.036	:	0.102	0.141
BERD financed by the public sector (national and abroad) as % of GDP	0.179	0.104	0.114	0.114	0.100	0.090	:	0.100	0.110
Financing innovation									
Venture capital (market statistics) as % of GDP (calculated as a 3-year moving average)	0.004	0.003	0.009	0.023	0.027	0.029	:	0.078	:
Seed funding (market statistics) as % of GDP	0	28.8	17.1	8.9	9.3	8.6	:	7.3	:
Start-up and early-stage funding (market statistics) as % of GDP	73.2	70.9	53.4	69.3	60.1	48.8	:	44.0	:
Later stage and scale-up funding (market statistics) as % of GDP	26.8	0.4	29.5	21.8	30.6	42.6	:	48.7	:
Innovative talent									
New graduates in science and engineering per thousand population aged 25-34	14.8	11.9	10.6	10.5	10.3	:	:	17.6	:
Graduates in the field of computing per thousand population aged 25-34	2.9	2.8	2.6	2.9	2.9	:	:	3.6	:

(1) Průměr EU za poslední dostupný rok s nejvyšším počtem údajů za jednotlivé země.

Zdroj: Eurostat, GŘ JRC, OECD, Science-Metrix (databáze Scopus), Invest Europe, evropský srovnávací přehled inovací

rámci povinného vzdělávání. Byly sice zahájeny některé nové iniciativy včetně podpory podnikatelských dovedností studentů a nových podnikatelů prostřednictvím agentury CzechInvest v rámci národního plánu pro oživení a odolnost, podnikání však nepatří mezi priority vzdělávací politiky. Česku chybí specializovaná strategie pro jeho rozvoj a údaje o účasti studentů a o kvalitě a výsledcích stávajícího podnikatelského vzdělávání.

Podnikatelské prostředí v Česku se potýká s vysokými cenami energií, s administrativní a regulační zátěží a s nedostatkem pracovních sil, což vše vyžaduje rychlejší postup při odstraňování překážek, aby si Česko udrželo dlouhodobou konkurenceschopnost. Vysoké ceny energií jsou rozhodujícím faktorem, který ovlivňuje celkový stav českého průmyslového sektoru. Nízká poptávka klíčových obchodních partnerů (zejména v Německu) zatěžuje průmyslovou výrobu a vývoz. Jednou z hlavních překážek hospodářského růstu je územní plánování a postup při udělování stavebních povolení. Bylo dosaženo pokroku při zlepšování podnikatelského prostředí a snižování administrativní a regulační zátěže, ale pro zlepšení konkurenceschopnosti a investic je stále zapotřebí vynakládat další úsilí. Nedostatek pracovních sil přetrvává ve většině průmyslových odvětví, zejména ve stavebnictví.

Rámcové ekonomické podmínky

Podnikatelské prostředí v Česku je stále jedno z nejméně příznivých v EU. Podle indexu prosperity a finančního zdraví ([69]) má Česko šesté nejhorší podmínky pro podnikání v EU. Podniky jsou zatíženy výrazným nárůstem cen elektřiny, které se za poslední tři roky více než zdvojnásobily. Nedostatečná výkonnost kapitálového trhu omezuje financování podniků a startupů a brání jejich růstu (viz přílohy Inovace v podnikání a Kapitálové trhy, finanční stabilita a přístup k financování). Sazba daně z příjmu právnických osob se v rámci konsolidačního balíčku v roce 2024 zvýšila z 19 % na 21 %, což zatěžuje podnikatelskou aktivitu a investice.

Čisté soukromé investice zůstaly beze změny, ale čisté veřejné investice v roce 2024 poklesly. Čisté soukromé investice (vyjádřené jako procento HDP) zůstaly na stejné úrovni jako v roce 2023 a nad průměrem EU (4,43 % v Česku oproti 3,44 % v EU). Podle organizace Czech Founders vzrostl celkový objem investic do českých startupů v roce 2024 o 174 % na 588,6 milionu EUR. Při bližším pohledu však zjistíme, že 59 % z této částky (350,6 milionu EUR) získali dva „jednorožci“, a do zbytku trhu bylo tedy investováno jen zbývajících 41 % (238 milionů EUR), což vyústilo v pouze mírný nárůst celkových investic do českých startupů, který činil 11,1 %. Čisté veřejné investice zaznamenaly silný růst v roce 2023 a poté v roce 2024 poklesly. Hlavním důvodem (kromě vysokého základu z minulého roku) byla snaha vlády o konsolidaci rozpočtu. Urychlení investic do dopravní infrastruktury je jedním z opatření zaměřených na růst uvedených ve vládním strategickém dokumentu, který vychází z návrhů Národní ekonomické rady vlády.

Hlavní investiční překážkou pro podniky zůstávají i nadále náklady na energie. Česko se v investičním průzkumu EIB ([70]) umístilo na posledním místě, pokud jde o vysoké ceny energií. Obtíže českých podniků s cenami energií se oproti roku 2023 dále zhoršily a postihly 95 % podniků, což je nejvyšší podíl podniků od roku 2022 (oproti 77 % v celé EU).

Česko má i nadále potíže s územním plánováním a postupy při vydávání stavebních povolení, a to i navzdory tomu, že podniklo určité kroky správným směrem. Nový stavební zákon, který nabýval účinnosti postupně v letech 2023–2024, zkracuje lhůty pro stavební řízení a mění jejich vymahatelnost. Byl také zřízen specializovaný Dopravní a energetický stavební úřad. Procesy územního plánování však zůstávají i nadále nereformované a brzdí rozvoj ve velkých městech, kde jejich dokončení trvá i více než deset let. V červenci 2024 byl spuštěn nový digitální systém pro vydávání stavebních povolení, jehož spuštění bylo původně plánováno na červenec 2023. Jeho cílem je zjednodušit podávání žádostí, urychlit procesy a zvýšit transparentnost. Zavedení tohoto systému však nebylo úspěšné a jeho nefunkčnost způsobila, že vláda odložila řadu prvků digitalizace až na rok 2027. Tento neúspěch ovlivňuje nejen stavebnictví a energetiku, ale i celé hospodářství.

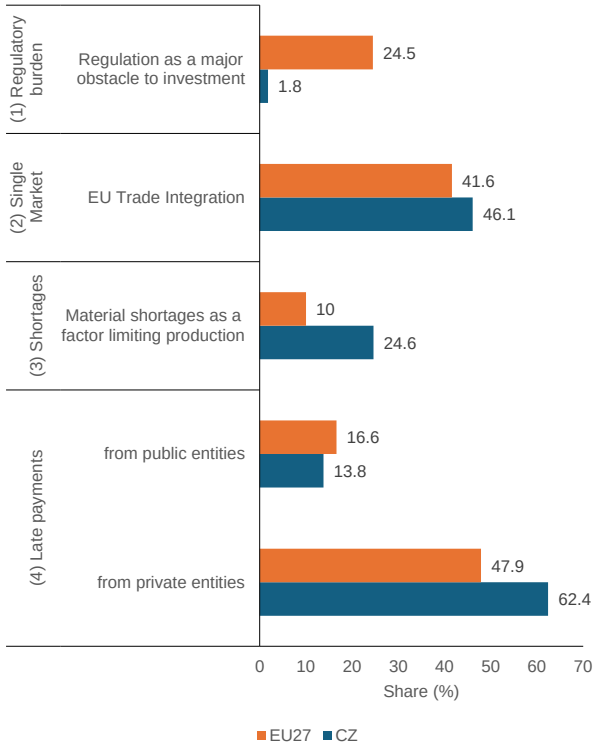
Klíčový prvek při řešení nedostatku pracovních sil, zvyšování produktivity a růstu HDP a mezd by mohly představovat investice do automatizace a robotizace. Česko čelí přetrvávajícím problémům v souvislosti s nedostatkem pracovních sil a dovedností. Dostupnost kvalifikovaných pracovníků je třetí

([69]) Česká spořitelna, portál Evropa v datech a Sociologický ústav AV ČR, Index prosperity a finančního zdraví, prosinec 2024.

([70]) Evropská investiční banka, investiční průzkum EIB 2024, na základě rozhovorů, které se uskutečnily od dubna do července 2024.

nejvýznamnější překážkou investic. Většina odvětví stále uvádí, že trpí nedostatkem pracovních sil, platí to však zejména pro zpracovatelský průmysl a stavebnictví (viz příloha Trh práce). Na základě struktury zaměstnanosti v Česku a prognóz technologického pokroku se odhaduje, že 51 % pracovních míst by mohlo být zautomatizováno ([71]). Podniky by proto mohly tento nedostatek pracovních sil překonat zvýšením investic do automatizace a robotizace, což jim umožní zaplnit nedostatek pracovních sil, udržet provozní efektivitu a podporovat hospodářský růst. Omezení nedostatku dovedností a nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi vyžaduje reformu odborného vzdělávání a přípravy a rozšíření přístupu ke všeobecnému vzdělávání (s cílem omezit přílišnou specializaci) a podporu učení se prací, jakož i rozšíření příležitostí pro změnu kvalifikace a prohlubování dovedností.

Graf A4.1: **Usnadnění podnikání: vybrané ukazatele**

Podíl (1) podniků, (2) průměrného vývozu a dovozu uvnitř EU na HDP, (3) firem, (4) malých a středních podniků.
Zdroj: (1) IS EIB, (2) Eurostat, (3) ECFIN BCS, (4) průzkum SAFE.

Je třeba vyvinout další úsilí v oblasti opožděných plateb a platební neschopnosti, aby se zvýšila odolnost malých a středních podniků. Opožďování plateb ve veřejném sektoru se v roce 2024 oproti roku 2023 snížilo a nachází se mírně pod průměrem EU. Naproti tomu rozdíl mezi podniky se zvýšil a nyní se nachází nad průměrem EU ([72]). Česko má třetí nejvyšší podíl malých a středních podniků v EU, které se v současném i předchozím čtvrtletí setkaly s opožděnými platbami od soukromých subjektů (62 % oproti průměru EU, který činí 47 %) ([73]). To zvyšuje riziko narušení peněžních toků malých a středních podniků. Některým zásadním událostem v životě podniků, například těm, které se týkají insolvence, bylo věnováno méně pozornosti a bylo by možné je zefektivnit a digitalizovat ([74]).

Česko dosáhlo pokroku v oblasti mobilního připojení, dosud však přetrvávají problémy v oblasti zavádění pevné infrastruktury. Pokrytí 5G se zrychlilo z 83 % v roce 2022 na téměř 95 % v roce 2023 (což převyšovalo průměr EU, který činil 89,3 %). Národní cíl pro pokrytí 5G je 100 %, což se blíží cíli EU. 50,5 % domácností je v současné době pokryto sítěmi s velmi vysokou kapacitou (VHCN), takže Česko má značný prostor pro zlepšení svého příspěvku k cíli digitální dekády EU. V tomto ohledu má zásadní význam rychlá realizace investic podporovaných z Nástroje pro oživení a odolnost a z Nástroje pro propojení Evropy. Pokrytí sítěmi optických vláken do prostor uživatele (FTTP) je 36,1 % (což je výrazně pod průměrem EU, který činí 64 %) a zavádění nepokračuje dostatečně rychle, aby bylo možné splnit cíl pro rok 2030. Mezi faktory, které k tomu přispívají, patří zdlouhavá řízení o vydání stavebního povolení, potíže s koordinací mezi místními a regionálními orgány a vysoké náklady na zavádění v menších městech.

V oblasti kybernetické bezpečnosti hlásí české podniky vyšší výskyt incidentů souvisejících s bezpečností IKT, než je průměr EU. Podíl českých podniků postižených kybernetickými incidenty se mírně snížil z 4,67 % v roce 2022 na 4,49 % v roce 2024, ale nadále zůstává výrazně nad průměrem EU, který činí 3,43 % ([75]). Bezpečnostní opatření a informovanost zaměstnanců se postupně zlepšují, ale je třeba

([71]) Deloitte, Automatizace práce v ČR, 2018.

([72]) Intrum, European Payment Report 2024.

([73]) Průzkum o přístupu podniků k financování (SAFE) z roku 2024 (SAFE), leden 2025.

([74]) Střednědobé hodnocení provádí OECD ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a s finanční podporou GŘ REFORM v rámci cyklu Nástroje pro technickou podporu na rok 2024 (kód projektu: 24CZ02), červen 2024 – červen 2025.

([75]) Eurostat, isoc_cisce_ic.

vyvinout další úsilí, aby se posílila odolnost vůči kybernetickým hrozbám ([76]).

Regulační a administrativní překážky

České podnikatelské prostředí se potýká s významnými překážkami (včetně složitosti a nejistoty politických rozhodnutí a s nimi spojených náročných administrativních a regulačních požadavků). Obchodní předpisy představují významnou překážku investic jen pro malou část společností (viz graf A2.1), nejvýznamnějšími problémy při podnikání v Česku ale i nadále zůstává složitost administrativních postupů a rychle se měnící legislativa ([77]). Složitost administrativních postupů označilo za problém při podnikání 72 % společností, což je více než průměr EU (66 %). Všechny sektory hospodářství nesou velkou administrativní zátěž. Podle odhadů hospodářských komor stráví podniky ročně tisíce hodin administrativními úkony, což dle odhadu odpovídá ztrátě 72 miliard CZK (2,9 miliardy EUR).

Pokračují snahy o zlepšení podnikatelského prostředí, je prováděno několik iniciativ a začínají se projevovat zlepšení. Po zavedení prvních dvou „antibyrokratických balíčků" v letech 2022 a 2023 schválila česká vláda v květnu 2024 třetí balíček ([78]) 29 opatření ke zmírnění nadměrné administrativní zátěže podniků. V srpnu 2024 byl pod dohledem Expertní skupiny pro snižování administrativní zátěže ([79]) vypracován další soubor 22 opatření, která mají podnikům pomoci snížit náklady a ušetřit čas. Portál živnostenského podnikání ([80]) již nyní umožňuje založit podnik plně online. Podnikatelský portál (jedno z opatření plánu pro oživení a odolnost), který se v současné době nachází ve stadiu vývoje, poskytne jednotné digitální místo pro elektronickou komunikaci s institucemi. Vnímání regulace podnikání jako překážky pro investice se mezi českými podniky zlepšilo, přičemž jeho podíl klesl z 63 % v roce 2023 na 57 % v roce 2024 ([81]). Tento trend se projevil i v oblasti pracovních předpisů, které v roce 2024 vnímalo jako překážku investic méně podniků (46 %) (v roce 2023 to bylo 52 %).

K podpoře konkurenceschopnosti a přilákání investic je třeba dále zlepšovat podnikatelské prostředí a politiky pro malé a střední podniky. V budoucích předpisech by mohly být více zdůrazněny zásady „zelenou malým a středním podnikům", „pouze jednou" a „upřednostňování digitálních řešení", aby se vytvořilo příznivější podnikatelské prostředí pro rozvoj malých a středních podniků. Významný potenciál pro zlepšení nabízí provádění takových opatření, jako je lepší hodnocení dopadů regulace a pravidelná a ad hoc hodnocení *ex post* (viz příloha Účinný institucionální rámec). Česko během konzultačního procesu systematicky nevyžaduje postřehy a zpětnou vazbu od zúčastněných stran. Ke zlepšení podnikatelského prostředí by mohlo přispět také zavedení tiché dohody o zjednodušení administrativních postupů pro získávání licencí a povolení. Bylo zavedeno několik regulačních opatření s cílem zlepšit přístup k financování. Patří mezi ně nová legislativa o zaměstnaneckých opčních plánech (ESOP), která byla přijata v roce 2023 a měla by pomoci přilákat talenty a motivovat zaměstnance. Zástupci startupů ([82]) však uvádějí, že 91 % startupů v Česku tento režim ESOP nevyužívá, protože neodráží skutečné potřeby začínajících technologických podniků. Změny ESOP (např. pružnější podmínky, zjednodušená správa a řízení společností a revize daňového rámce podle zásady „daň se neplatí před výplatou peněz") by posílily ekosystém startupů.

Jednotný trh

České podniky jsou dobře integrovány jak do jednotného trhu, tak do globálních hodnotových řetězců. Pokud se týká zboží, má Česko jednu z nejvyšších měr integrace v EU: v roce 2024 představoval objem obchodu se zbožím 38 % jeho HDP (oproti průměru EU ve výši 27 %). Podíl českých podniků, které uvádějí, že se potýkají s omezením dodávek materiálu ve stavebnictví, je nejvyšší v EU (24,5 % v Česku oproti 10 % v EU)

([76]) Eurostat, isoc_cisce_ra.
([77]) Eurobarometr, Businesses' attitudes towards corruption in the EU in 2024 (Postoje podniků ke korupci v EU v roce 2024), červenec 2024.
([78]) Vláda schválila třetí antibyrokratický balíček připravený ministrem Michalem Šalomounem | Vláda České republiky, květen 2024.
([79]) Expertní skupina pro snižování administrativní zátěže v rámci Ministerstva průmyslu a obchodu ČR.
([80]) Portál živnostenského podnikání.
([81]) Investiční průzkum EIB 2024, Investiční průzkum EIB 2023.
([82]) Za lepší ESOP - Czech Founders, duben 2024, Předali jsme návrh na lepší ESOP Ministerstvu financí – Czech Founders.

([83])), což činí Česko zranitelným vůči narušování dodavatelského řetězce. Tato míra byla v roce 2024 o něco nižší než v roce 2023 (26,9 %), ale stále byla více než dvojnásobná ve srovnání s úrovní před pandemií COVID-19. To může být způsobeno značnou obchodní závislostí Česka na německé ekonomice a koncentrací jeho průmyslového sektoru v několika klíčových odvětvích (např. automobilový a strojírenský průmysl).

Regulace trhu působí v některých odvětvích jako překážka hospodářské soutěže a vstupu na trh. Česko má s přibližně 360 povoláními druhý nejvyšší počet regulovaných povolání v EU ([84]). To představuje problém pro osoby, které chtějí v Česku poskytovat služby. Z údajů Evropské komise ([85]) a z údajů regulace trhu výrobků OECD ([86]) vyplývá, že v případě právníků, stavebních inženýrů, architektů a realitních makléřů v Česku jsou omezení regulovaných povolání vyšší než průměr EU.

Významnou překážku pro některé skupiny, které chtějí vstoupit na český trh práce, představuje uznávání kvalifikací. Přibližně 60 % ukrajinských uprchlíků v Česku (asi 180 000 osob) pracuje pod svou kvalifikační úrovní ([87]). Nepřiměřeně vysoké formální požadavky vytvářejí další zátěž pro osoby, které chtějí v Česku poskytovat služby. Regulaci povolání musí předcházet jasný a společný rámec pro posuzování, aby se předešlo neodůvodněným překážkám na jednotném trhu a usnadnil se přístup k regulovaným povoláním ([88]). Česku by prospěl audit a revize požadavků na certifikaci, po nichž by následovalo zavedení systému resortního dohledu ([89]).

Česko by mohlo více těžit z jednotného trhu. Česko mělo v posledních pěti letech druhý nejvyšší podíl nesprávně provedených směrnic týkajících se jednotného trhu v EU, ačkoli se jeho výsledky v posledním roce zlepšily (1,7 % v roce 2023 oproti 1,1 % v roce 2024 a nad průměrem EU, který v roce 2024 činil 0,9 %). Česko rovněž dosáhlo určitého pokroku při řešení svého prováděcího deficitu. Procento neprovedených směrnic týkajících se jednotného trhu se snížilo z 0,9 % v roce 2023 na 0,7 % v roce 2024 (nacházely se tedy mírně pod průměrem EU, který v roce 2024 činil 0,8 %). V roce 2024 vyřešilo Česko 88,9 % případů SOLVIT, jimiž se zabývalo jako vedoucí centrum (průměr EU byl 84,9 %). Počet nedořešených případů porušení předpisů v oblasti jednotného trhu se snížil z 29 v roce 2023 na 26 v roce 2024, ale stále byl vyšší než průměr EU, který činil 24.

Zadávání veřejných zakázek

Hospodářská soutěž v systému zadávání veřejných zakázek by se mohla zlepšit. Celkové výsledky Česka v oblasti veřejných zakázek se pohybují pod průměrem EU, protože se jich účastní příliš málo uchazečů a postupy mohou být zdlouhavé a nákladné (zejména systém přezkumu veřejných zakázek). Bylo zahájeno provádění nové Národní strategie veřejného zadávání a jejího akčního plánu, který byl přijat v roce 2024, ale dosud je příliš brzy na to, aby se projevil jejich dopad na hospodářskou soutěž na trzích veřejných zakázek. Z údajů vyplývá, že veřejné zakázky stále trpí nízkým počtem společností, které podávají nabídky. Podíl jediných nabídek je již několik let vysoký (40 % v roce 2024 a 41 % v posledních pěti letech, zatímco v EU je to 27 % a 26 %). Zlepšení odborných znalostí odborníků zapojených do zadávání veřejných zakázek má zásadní význam pro zvýšení účinnosti a hospodárnosti systému zadávání veřejných zakázek. Rozvoj centrálních nákupů a spolupráce na regionální úrovni by mohl poskytnout cílenější podporu menším veřejným zadavatelům s cílem optimalizovat účinnost regionálně centralizovaných nákupů. Národní strategie veřejného zadávání toto opatření sice obsahuje, ale jeho provádění podle všeho vyvolává praktické problémy, které ho podrývají.

([83]) ECFIN BCS.

([84]) Evropská komise, Regulated Professions Database (Databáze regulovaných povolání), prosinec 2024.

([85]) Evropská komise, 2021, Sdělení doporučení k reformám v oblasti regulace odborných služeb, COM(2021) 385 ze dne 9. července 2021.

([86]) Regulace trhu výrobků OECD, červenec 2024.

([87]) https://www.pagresearch.cz/post/dva-roky-pote/

([88]) V dubnu 2024 se Komise rozhodla obrátit se na Soudní dvůr EU kvůli tomu, že Česko správně neprovedlo pravidla EU o přiměřenosti profesních předpisů (směrnice (EU) 2018/958).

([89]) Národní ekonomická rada vlády (NERV).

Tabulka A4.1: **Usnadnění podnikání: ukazatele.**

Czechia							
POLICY AREA	**INDICATOR NAME**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**EU-27 average**
Investment climate							
Shortages	Material shortage, firms facing constraints, %[1]	11.4	35.6	46.7	26.9	24.6	10.0
	Labour shortage, firms facing constraints, %[1]	18.9	22.7	23.6	19.7	14.3	20.2
	Vacancy rate, vacant posts as a % of all available ones (vacant + occupied)[2]	6.8	6.4	6.0	4.7	4.1	2.3
Infrastructure	Transport infrastructure as an obstacle to investment, % of firms reporting it as a major obstacle[3]	5.8	5.4	6.2	1.2	1.9	13.4
	VHCN coverage, %[4]	-	52.5	53.2	50.5	-	78.8
	FTTP coverage, %[4]	-	35.8	37.4	36.0	-	64.0
	5G coverage, %[4]	-	49.4	82.6	94.6	-	89.3
Reduction of regulatory and administrative barriers							
Regulatory environment	Impact of regulation on long-term investment, % firms reporting business regulation as a major obstacle[3]	21.7	14.6	10.7	3.6	1.8	24.5
Late payments	Payment gap - corporates B2B, difference in days between offered and actual payment[5]	3.4	11.5	9.4	14.8	16.0	15.6
	Payment gap - public sector, difference in days between offered and actual payment[5]	-1.0	9.8	9.2	17.4	14.8	15.1
	Share of SMEs experiencing late payments, %*[6] — from public or private entities in the last 6 months	55.8	62.3	61.1	64.5	-	-
	Share of SMEs experiencing late payments, %*[6] — from private entities in the previous or current quarter	-	-	-	-	62.4	47.9
	Share of SMEs experiencing late payments, %*[6] — from public entities in the previous or current quarter	-	-	-	-	13.8	16.6
Single Market							
Integration	EU trade integration, % (Average intra-EU imports + average intra EU exports)/GDP[2]	45.7	48.3	50.2	47.1	46.1	41.6
	EEA Services Trade Restrictiveness Index[7]	0.044	0.044	0.044	0.044	0.050	0.050
Compliance	Transposition deficit, % of all directives not transposed[8]	1.5	2.4	1.4	0.9	0.7	0.8
	Conformity deficit, % of all directives transposed incorrectly[8]	2.0	2.3	2.1	1.7	1.1	0.9
	SOLVIT, % resolution rate per country[8]	92.0	82.4	94.9	76.0	88.9	84.9
	Number of pending infringement proceedings[8]	31.0	33.0	30.0	29.0	26.0	24.4
Public procurement							
Competition and transparency in public procurement	Single bids, % of total contractors**[8]	41	40	42	40	41	-
	Direct awards, %**[8]	9	10	10	10	9	7.0

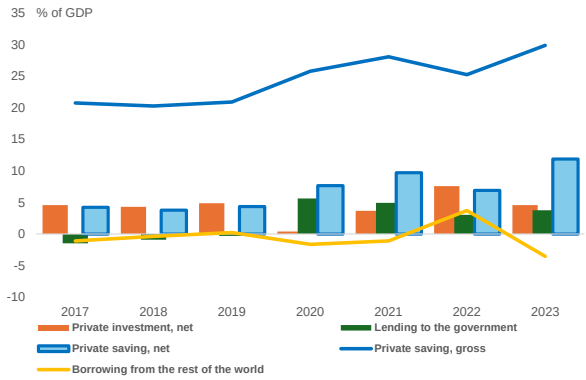
*Změna metodiky v roce 2024: vykazování opožděných plateb od veřejných a soukromých subjektů zvlášť.
**Údaje o jediných nabídkách na rok 2024 jsou předběžné a mohou být revidovány. Vzhledem k chybějícím údajům je průměr údajů o přímých odměnách v EU vypočítán bez Rumunska.
Zdroje: (1) ECFIN BCS, (2) Eurostat, (3) EIB IS, (4) zprávy o jednotlivých zemích v rámci digitální dekády; cíl = 100 %, (5) Intrum Payment Report, (6) průzkum SAFE, (7) OECD, (8) (8) do roku 2023: Single Market and Competitiveness Scoreboard (Srovnávací přehled jednotného trhu a konkurenceschopnosti), 2024: Public Procurement Data Space (Datový prostor pro veřejné zakázky) (PPDS).

Až donedávna absorboval nadprůměrné a stále rostoucí čisté soukromé úspory v Česku domácí soukromý a veřejný sektor. Kapitálové trhy jsou však stále ve velmi rané fázi vývoje a nepřispívají dostatečně k financování českých podniků. Banky, které dominují finančnímu sektoru, jsou silné, a to jak z hlediska kapitálu, tak likvidity, a jsou dobře připraveny čelit budoucím rizikům. Přímá účast drobných investorů na kapitálových trzích zůstává i nadále nízká, zatímco nepřímá účast prostřednictvím investičních fondů roste. Investiční politika domácích institucionálních investorů je zároveň také poměrně konzervativní. Pro české podniky tak zůstává hlavní alternativou k bankovnímu financování vnitřní financování, které je limitujícím faktorem při zakládání a následném rozšiřování inovativních startupů s nulovou nebo omezenou ziskovostí. Méně rozvinuté kapitálové trhy v Česku navíc snižují možnosti investorů soukromého vlastního a rizikového kapitálu v případě ukončení kapitálových investic. Méně rozvinuté kapitálové trhy také přispívají k méně rozvinutému místnímu trhu rizikového a růstového kapitálu, což prohlubuje nedostatek zdrojů pro financování inovací, které jsou klíčovým faktorem konkurenceschopnosti.

Dostupnost a využití domácích úspor

Rostoucí čisté soukromé úspory české ekonomiky podporují domácí soukromé investice a veřejné finance. Ke konci roku 2023 dosáhne míra soukromých úspor očištěná o spotřebu fixního kapitálu, která má setrvale rostoucí tendenci, 11,9 % HDP, tj. téměř dvojnásobku svého desetiletého průměru, který činil 6,2 % HDP (viz graf A5.1). Poměr čistých soukromých investic, který měří čistý příspěvek soukromého sektoru k akumulaci kapitálu v zemi, takový rostoucí trend nevykazoval a v průměru činil 4 % HDP, přičemž v roce 2022 dosáhl maxima 7,6 %. Zároveň země již od roku 2020 nehospodaří s vyrovnaným státním rozpočtem, což vedlo k průměrnému desetiletému schodku ve výši 1,7 % HDP. V důsledku těchto trendů a strukturálních změn se ukázalo, že česká ekonomika bude v letech 2014–2023 věřitelem zbytku světa ve výši přibližně 0,5 % svého ročního HDP. Zatímco tedy čisté soukromé úspory byly až donedávna absorbovány na domácím trhu, jejich budoucí růst by mohl vést k tomu, že se česká ekonomika stane výraznějším věřitelem cizinců.

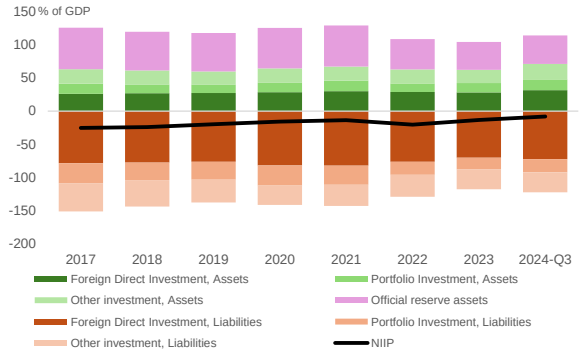
Graf A5.1: **Čisté saldo úspor a investic**

Zdroj: AMECO

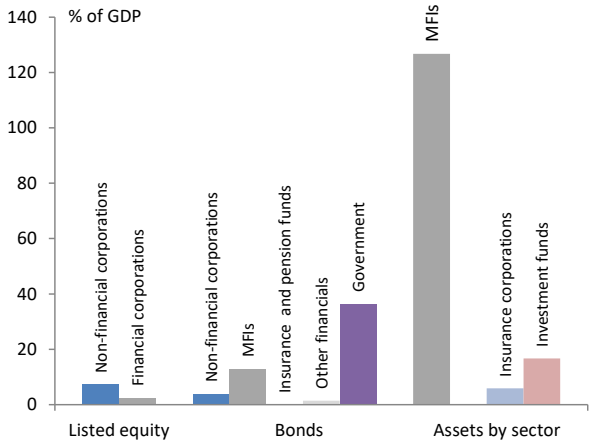
České ekonomice se v souladu s její obvyklou pravidelnou pozicí malého ročního čistého věřitele vůči zbytku světa podařilo zlepšit svou (zápornou) čistou investiční pozici vůči zahraničí. Ve třetím čtvrtletí roku 2024 dosáhla výše celkových aktiv vůči cizincům 115 % HDP, což je méně než 127 % v roce 2017, zatímco závazky vůči cizincům činily 123 % HDP, což je méně než 152 % v roce 2017. V důsledku toho se záporná čistá investiční pozice vůči zahraničí snížila z –25 % HDP v roce 2017 na –8 % HDP ve třetím čtvrtletí roku 2024, což ukazuje, že česká ekonomika přesto zůstává z hlediska nesplacených čistých zahraničních aktiv čistým dlužníkem zbytku světa (viz graf A5.2). Zvýšení čisté investiční pozice vůči zahraničí je strukturální a týká se všech forem investic. V období 2017–2024 vzrostl čistý objem přímých zahraničních investic přibližně o 12 procentních bodů HDP, čistý objem portfoliových investic se zvýšil o 11 procentních bodů HDP a čistý objem ostatních investic se zvýšil o 14 procentních bodů HDP. Celkový dopad v oblasti čisté investiční pozice vůči zahraničí byl však omezenější, neboť došlo k nárůstu pouze o 17 procentních bodů HDP, protože stav oficiálních devizových rezerv se ve třetím čtvrtletí roku 2024 snížil o 19 procentních bodů na 43 % HDP. V poslední době tak česká ekonomika, která se jeví jako relativně dobře integrovaná do mezinárodních kapitálových toků, akumuluje více soukromých aktiv na cizince, čímž zlepšuje svou dosud zápornou čistou investiční pozici vůči zahraničí.

Graf A5.2: **Investiční pozice vůči zahraničí**

Zdroj: ECB

Graf A5.3: **Kapitálové trhy a finanční zprostředkovatelé**

Zdroj: ECB, EIOPA, AMECO

Struktura kapitálových trhů a velikost finančního sektoru

Kapitálové trhy v Česku se nacházejí v rané fázi svého vývoje. Tržní kapitalizace kótovaných akcií dosáhla na konci roku 2023 9,8 % HDP, což bylo mnohem méně než průměr EU, který činil 67 % (viz graf A5.3). Tři čtvrtiny této kapitalizace připadaly na nefinanční podniky. Nesplacený objem dluhových cenných papírů dosáhl na konci roku 2023 54,7 % HDP, což je téměř třikrát méně než průměr EU. Dvě třetiny nesplacených částek tvořily obecné státní dluhopisy. Zbytek byl rozdělen mezi banky (23 %), nefinanční podniky (7 %) a ostatní finanční zprostředkovatele (4 %). Příspěvek kapitálových trhů v Česku k financování domácí ekonomiky se tak jeví jako spíše omezený.

Finančnímu sektoru v Česku sice stále dominují banky, v poslední době však nabývají na významu i investiční fondy. Po dosažení vrcholu 141 % HDP v roce 2021 se velikost bankovního sektoru v roce 2023 snížila na 127 % HDP, což je výrazně pod průměrem EU, který činí 253 %. 83 % aktiv tohoto sektoru ovládají zahraniční banky. Koncentrace bank se jeví být vyšší než průměr EU, který činí 54 %, přičemž přes 65 % tohoto sektoru ovládá pět největších měnových finančních institucí. Odvětví pojišťovnictví, jehož celková aktiva klesla z 8 % HDP na konci roku 2020 na méně než 6 % HDP na konci roku 2023, výrazně zaostává za průměrem EU, který činí 55 %. Ze všech nebankovních finančních zprostředkovatelů v poslední době rostou pouze investiční fondy, které podle údajů ECB na konci roku 2023 dosáhly ekvivalentu 16,7 % HDP, což znamenalo nárůst oproti 11,7 % na konci roku 2020.

Odolnost bankovního sektoru

Český bankovní sektor vykazuje dobrou odolnost vůči rizikům, a to i přes klesající, ale stále robustní úroveň kapitálu. Souhrnný poměr kapitálové přiměřenosti v Česku je historicky relativně vyšší než jinde v Evropě. Celkový kapitálový poměr však klesá již od roku 2020, kdy dosáhl 22,1 %, a ve třetím čtvrtletí roku 2024 činil 20,5 %, což bylo mírně nad průměrem EU, který činí 20,1 % (viz tabulka A5.1). Poměr kmenového kapitálu tier 1 se ve stejném období snížil z 20,3 % na 18,5 %, nicméně byl i nadále výrazně nad průměrem EU, který ve třetím čtvrtletí roku 2024 činil 16,5 %. Poslední zátěžové testy solventnosti v rámci dohledu z roku 2023, které Česká národní banka provádí každé dva roky a které pokrývají 91 % aktiv daného sektoru, neprokázaly žádný nedostatek kapitálu ani při nepříznivém scénáři. Souhrnný minimální požadavek na kapitál a způsobilé závazky (MREL) českých bank činil na konci roku 2023 28,7 % rizikově vážených aktiv, což bylo o 2,9 procentního bodu nad požadovanou úrovní.

Rozvahy bank nejen vykazují lepší kvalitu aktiv, ale jsou rovněž dobře připraveny na budoucí rizika. Úvěrová kvalita zůstává i nadále silná, neboť celkový podíl úvěrů se selháním ve třetím čtvrtletí roku 2024 činil 1,2 %, což se pohybovalo pod průměrem EU ve výši 1,9 %. Současně se podíl úvěrů se selháním u podniků v roce 2023 snížil na 2,8 %, což se pohybovalo pod průměrem EU ve výši 3,5 %. Cyklus zpřísňování

úrokových sazeb doposud kvalitu aktiv nezhoršil. Celkový poměr krytí úvěrů se selháním existujícími bankovními rezervami navíc ve 3. čtvrtletí 2024 dosáhl 50,5 %, což je výrazně nad průměrem EU, který činí 42,1 %. To naznačuje, že české banky při účtování o úvěrech se selháním uplatňují zvýšenou míru opatrnosti, což je staví do srovnatelně lepší pozice pro případ, že by se kvalita aktiv v budoucnu zhoršila. V rámci uznání připravenosti bank na cyklická rizika ČNB postupně snižovala proticyklickou kapitálovou rezervu z 2,5 % v říjnu 2023 na 1,25 % od července 2024. ČNB však v rámci posílení odolnosti bank v podmínkách deglobalizace a rostoucího geopolitického napětí od ledna 2025 zavedla pro tuzemské banky kapitálové rezervy pro krytí systémového rizika ve výši 0,5 %.

České banky si udržují silnou likvidní pozici. Banky v Česku jsou vystaveny nízkému riziku likvidity financování a vykazují uspokojivou časovou přiměřenost mezi aktivy a pasivy. Ukazatel krytí likvidity ve třetím čtvrtletí roku 2024 činil 162 %, což odpovídalo průměru EU. Ukazatel čistého stabilního financování na konci roku 2023 dosáhl 159 %, tj. 23 procentních bodů nad průměrem EU. Strukturální pozici českých bank dále posiluje klesající poměr úvěrů ke vkladům, který se snížil ze 103,9 % v roce 2019 na 91,4 % na konci roku 2023, což se nacházelo pod průměrem EU ve výši 94,7 %. Bankovní sektor vzhledem k významu úvěrů denominovaných v eurech a jejich vysokému podílu na aktivech českých bank a s cílem řešit související specifické měnové riziko zlepšil svůj průměrný ukazatel krytí likvidity v eurech, který v prvním čtvrtletí roku 2024 dosáhl 125 %, což znamenalo nárůst oproti předcházejícímu čtvrtletí, kdy činil 72 %.

Odolnost nebankovních finančních zprostředkovatelů

České pojišťovnictví, které je i nadále malé a vysoce koncentrované, se jeví jako odolné vůči rizikům. Jedná se o odvětví silně koncentrované, neboť přibližně polovina veškerého předepsaného pojistného v segmentu životního i neživotního pojištění připadá na dvě pojišťovny. Jeho celková solventnost je přiměřená, i když se v posledních měsících mírně zhoršila, přičemž průměrný solventnostní poměr na individuální úrovni poklesl z 229 % na konci roku 2023 na 208 % v září 2024 ([90]). Segmenty životního (přibližně 30 % trhu z hlediska hrubého předepsaného pojistného) i neživotního pojištění jsou vysoce ziskové, přičemž kombinovaný poměr nákladů neživotních pojišťoven činí 89 %, což je výrazně pod průměrem Evropského hospodářského prostoru, který činí 96 %. Z hodnocení Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA) vyplývá, že povodně a požáry jsou sice pro české pojistitele relevantními riziky, ale neexistují zde žádné významné mezery v ochraně. I do budoucna zůstává relevantním riziko přecenění aktiv domácích státních dluhopisů, které pro pojišťovny představují hlavní třídu investic. V současném prostředí klesajících úrokových sazeb je však toto riziko méně naléhavé.

Dobrovolné penzijní fondy jsou dobře připraveny na možná rizika likvidity související s probíhajícími reformami tohoto sektoru. Penzijní fondy 3. pilíře od svého zavedení v roce 1994 rostou a na konci roku 2023 dosáhly 8,4 % HDP. Starší tzv. transformované fondy, které jsou od reformy z roku 2013 uzavřeny novým zájemcům, jsou povinny garantovat investované částky, což vede k velmi konzervativním a často ekonomicky neefektivním alokačním strategiím. V důsledku toho se počet účastníků v těchto starších fondech snižuje a v roce 2023 poklesl o dalších 12 %. Tato snížení investic mohou vyvolat potřeby další likvidity. ČNB, která toto riziko pečlivě sleduje, odhaduje, že i) souhrnná likvidita starších fondů je dostatečná na pokrytí případného odlivu účastníků a že ii) společnosti spravující penzijní fondy v roce 2023 obecně zvýšily svou odolnost likvidity v rámci přípravy na případný odliv klientů.

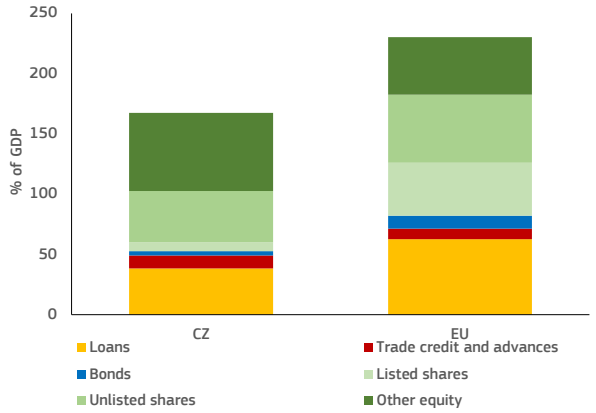
Zdroje financování podniků a úloha bank

Firmy v Česku se spoléhají na financování od bank nebo z kapitálových trhů méně, než je tomu v průměru v EU. Přesněji řečeno na konci roku 2023 tvořily úvěry pouze 22,9 % všech zdrojů financování českých nefinančních podniků, zatímco kótované akcie a dluhopisy představovaly pouze 6,6 % zdrojů financování. Odpovídající údaje týkající se průměru EU jsou 27,2 % a 23,8 %.

([90]) Zdroj: EIOPA Insurance Statistics (Statistiky pojišťovnictví EIOPA)

Podniky v EU mají také celkovou úroveň financování, která je v poměru k HDP podstatně vyšší, než je tomu u českých podniků, neboť celková úroveň financování nefinančních podniků v Česku činila 167,4 %, ale průměr EU činil 230,3 % HDP (viz graf A5.4).

Graf A5.4: **Složení financování nefinančních podniků v % HDP**

(1) Referenčním obdobím je konec roku 2023.
Zdroj: Eurostat

V důsledku toho jsou české podniky více závislé na vnitřním financování, než jejich evropské protějšky. 75 % investičních potřeb českých podniků je pokryto z vnitřních zdrojů, přičemž průměr EU je 66 % ([91]). Současně se 88 % dotázaných českých firem domnívalo, že jejich investiční aktivity v posledních třech letech, tj. v letech 2021–2023, budou přibližně ve správné výši; tato míra důvěry byla vyšší než průměr EU (80 %) a naznačovala, že neexistuje žádný podstatný nedostatek financování ve vztahu k investiční poptávce. Tato vysoká míra celkové spokojenosti se situací v oblasti financování však nemusí platit pro české podniky, které nemají žádnou schopnost vnitřního financování nebo ji mají jen omezenou, jako jsou například začínající inovativní podniky (viz níže).

Český bankovní sektor hraje i přes svůj na poměry EU poměrně malý rozsah důležitou roli ve financování ekonomiky. Většina bank je pod zahraniční kontrolou a celý sektor je relativně koncentrovaný ([92]). Vzhledem k odolnosti tohoto sektoru (viz výše) je nepravděpodobné, že by podniky v blízké budoucnosti čelily problémům s přístupem ke stabilním a dostupným bankovním úvěrům.

S postupným uvolňováním úrokových sazeb se v Česku objevují nesmělé náznaky oživení poptávky po úvěrech, a tedy i jejich růstu. Růst úvěrů má od srpna 2022 obecně klesající tendenci, i když v případě nefinančních podniků podléhá volatilnějším trendům. S postupným snižováním úrokových sazeb se však objevují určité známky oživení růstu úvěrů, které by mělo pokračovat i v roce 2025. U domácností se meziroční tempo růstu upravených úvěrů postupně zvýšilo ze 4,1 % v dubnu 2024 na 5,1 % v září 2024. V případě nefinančních podniků se po dočasném nárůstu na konci roku 2023 a následném prudkém poklesu od prosince 2023 do července 2024 (z 8,1 % na 3,2 %) začal meziroční růst úvěrů obnovovat a v září 2024 dosáhl 4,2 %.

Oživení zaznamenává i poptávka podniků po úvěrech, což dále podporuje vyhlídky na růst úvěrů. Nejnovější průzkum bankovních úvěrů provedený českou centrální bankou ukázal, že poptávka po úvěrech ze strany velkých podniků a poptávka po dlouhodobějších úvěrech ve 3. čtvrtletí roku 2024 oproti předchozímu čtvrtletí vzrostla. Ve 3. čtvrtletí roku 2024 došlo také k prvnímu nárůstu poptávky po úvěrech na financování investic od počátku roku 2022. Důvodem byl postupný pokles nákladů na úvěry z předchozích maxim, neboť průměrná úroková sazba u stavu podnikových úvěrů v českých korunách klesla ze 7,42 % v září 2023 na 5,73 % v září 2024, přičemž mnohem méně výrazný byl pokles průměrné úrokové sazby z podnikových úvěrů v eurech.

Maloobchodní investice na kapitálových trzích

České kapitálové trhy jsou stále nedostatečně rozvinuté. Hlavní burzou v Česku je Burza cenných papírů Praha (BCPP). Jak kapitalizace, tak objemy obchodů jsou velmi nízké. Využívání vlastního kapitálu malými a středními podniky je rovněž velmi omezené, neboť pouze 3,6 % českých malých a středních podniků v průzkumu SAFE 2023 uvedlo, že je pro ně vlastní kapitál

([91]) Viz s. 29 investičního průzkumu EIB 2024.

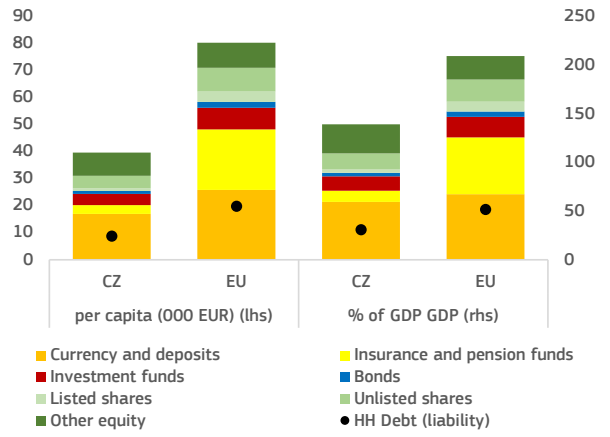
([92]) Na základě podílu na celkových aktivech pěti největších úvěrových institucí, viz strukturální finanční ukazatele EU | Datový portál ECB.

relevantní, zatímco průměr EU je 10,1 % ([93]). Přestože český trh START zaměřený na malé a střední podniky rozšířil možnosti kotace, primární veřejné nabídky akcií (IPO) jsou i nadále poměrně omezené a v poměru k ekonomice nízké.

Česko mělo zavedenou národní strategii rozvoje svých kapitálových trhů na období 2019–2023. Některá klíčová opatření této strategie již byla přijata, například zavedení produktu dlouhodobého investování a nového typu alternativního účastnického penzijního fondu (viz níže). Tato opatření však byla zavedena teprve nedávno a potřebují čas, aby mohla dosáhnout svého plného potenciálu. Strategie rozvoje českých kapitálových trhů nebyla od roku 2024 aktualizována.

Nadprůměrné úspory českých domácností jsou investovány konzervativně, a to i přes postupnou změnu investičního chování v posledních 15 letech. Míra přímých retailových investic (tj. investic neprofesionálních investorů) na českých kapitálových trzích je nízká. Aktiva odvětví investičních fondů však i přesto stále rostou a nyní tvoří téměř 10 % celkového objemu aktiv finančního sektoru, přičemž 72 % spravovaných aktiv patří retailovým klientům ([94]). Finanční aktiva domácností držená v penzijních, pojišťovacích a investičních fondech (nebo přímo ve finančních investičních nástrojích) jako procentní podíl na celkových finančních aktivech domácností vzrostla ze 17,8 % v roce 2008 na 24,1 % v roce 2023, což je však stále výrazně pod průměrem EU pro rok 2023, který činil 45,4 % (viz graf A5.5).

Graf A5.5: **Složení finančních aktiv domácností na obyvatele a jako % HDP**

(1) Referenčním obdobím je konec roku 2023.
Zdroj: Eurostat

Stále existuje značný prostor pro zvýšení úrovně přímých a nepřímých retailových investic v Česku. Svědčí o tom: i) nadprůměrná míra úspor českých domácností v posledních letech, s kladnou mediánovou mírou úspor pro všechny kvintily rozdělení příjmů domácností, a ii) skutečnost, že hotovost a vklady tvoří vyšší podíl aktiv domácností, než je průměr EU (42,7 % oproti 32,3 %).

Nedávné politické iniciativy v Česku mají za cíl podpořit účast retailových investorů na kapitálových trzích v zemi. Od roku 2024 je zpřístupněn dlouhodobý investiční spořicí účet na podporu investic domácností prostřednictvím kapitálových trhů. Ten nabízí alternativu k jiným státem podporovaným produktům dlouhodobého spoření, např. penzijním fondům a produktům životního pojištění. Tento nový účet je velmi flexibilní z hlediska alokace aktiv a investiční strategie a má stejné vlastnosti v oblasti daňových úlev jako uvedené ostatní dlouhodobé produkty, přičemž je stanoven kumulativní limit daňových výhod, který se vztahuje na všechny tyto produkty.

K podpoře retailových investic na českých kapitálových trzích však mohou být nutná další politická opatření. Je možné, že bude zapotřebí více zapracovat na zvýšení povědomí veřejnosti o tomto novém produktu dlouhodobého investování. První signály po zahájení jeho využívání jsou povzbudivé, neboť v prvním roce jeho fungování do něj již 116 544 investorů vložilo 2,4 miliardy CZK (96 milionů EUR) ([95]). Toto

([93]) Data a průzkumy – SAFE – Evropská komise, 2023, Výsledky podle zemí, T27.

([94]) Viz tabulka A.8 v publikaci EFAMA Asset Management in Europe, facts and figures December 2024.

([95]) Viz příslušná tisková zpráva AKAT.

využívání je však třeba pečlivě sledovat, aby bylo možné posoudit atraktivitu tohoto produktu pro nové střadatele a jeho „doplňkovost" ve srovnání s ostatními dlouhodobými spořicími produkty (tj. do jaké míry přitahuje nové investice od retailových investorů spíše než odklání stávající investice, které by jinak směřovaly do jiných státem podporovaných dlouhodobých spořicích produktů). Může být nutné posoudit i další aspekty tohoto produktu, jako např.: i) konkurenceschopnost struktury poplatků spojených s tímto produktem nebo ii) do jaké míry jeho koncepce dostatečně podporuje výběr úspor formou renty a nikoli jednorázové částky. Česká vláda by také mohla zvážit jak: i) širší přezkum pobídek zavedených na podporu účasti retailových klientů na finančních trzích, tak ii) možné kroky ke zvýšení dostupnosti nízkonákladových, dobře diverzifikovaných investičních produktů vhodných pro retailové investory. Pro vládu bude mít rovněž zásadní význam další posilování důvěry retailových investorů, částečně prostřednictvím: i) zachování účinného rámce správy a řízení společností a ochrany práv akcionářů a ii) snížení počtu případů podvodů a zneužití ([96]).

Úloha domácích institucionálních investorů

Rostoucí odvětví správy fondů v zemi má tendenci investovat na vlastních domácích kapitálových trzích více než jeho protějšky v EU. V roce 2023 vzrostla aktiva českého odvětví investičních fondů oproti roku 2022 o zhruba 34 % a v roce 2024 jejich růst pokračoval o dalších 26 %. Ke konci roku 2024 činila výše aktiv investovaných do domácích a zahraničních investičních fondů nabízených v Česku 1 653 miliard CZK (což odpovídalo cca 21,7 % HDP v roce 2023 nebo 66 miliardám EUR), a byla alokována následovně: i) 11,5 % v akciových fondech; ii) 26,4 % v dluhopisových fondech; iii) 12,1 % ve smíšených fondech; iv) 18 % ve fondech nemovitostí a v) 31,9 % v ostatních fondech ([97]). Podle Asociace pro kapitálový trh ČR je přibližně 69 % aktiv investičních fondů v zemi investováno do domácích aktiv a 31 % do aktiv se sídlem v zahraničí ([98]). V roce 2023 alokovali čeští správci aktiv přibližně 50 % svých akciových a dluhopisových investic do domácích dluhopisů a akcií, což znamenalo podstatně větší preferenci domácích aktiv („home bias"), než byl průměr EU ([99]).

Investiční portfolio českých pojišťoven je tvořeno převážně investicemi do dluhopisů. Český pojišťovací sektor investuje především do státních dluhopisů, převážně domácích. Státní dluhopisy tvoří 44,2 % celkových aktiv českých pojišťoven (ve srovnání s 19,5 % v EU jako celku) ([100]), přičemž dalších 6,6 % je uloženo v hotovosti a na vkladech. Akcie tvořily 7,7 % celkových aktiv pojišťovacích fondů a podnikové dluhopisy 11,2 %. Investiční fondy tvořily dalších 21 % investičního portfolia českých pojišťoven, z čehož 45,5 % připadalo na akciové fondy, ale pouze 0,5 % na fondy soukromého kapitálu.

Tuzemské penzijní fondy mají ještě konzervativnější investiční profil než pojišťovny a více se zaměřují na české státní dluhopisy. Na konci roku 2023 bylo 67,3 % aktiv dobrovolných penzijních fondů 3. pilíře investováno do státních dluhopisů. Druhým největším investičním aktivem penzijních fondů jsou bankovní vklady, které činí 16,9 %. Akcie tvoří pouze 4,6 % aktiv penzijních fondů, investiční fondy 4,2 % a podnikové dluhopisy dalších 6,8 %. Důvodem této konzervativní investiční politiky je investiční záruka poskytovaná staršími fondy (viz výše). Nové, tzv. účastnické fondy rychle rostou a z hlediska investičních strategií jsou dynamičtější, přičemž na konci roku 2023 bylo pouze 31 % jejich aktiv vloženo do státních dluhopisů. Na konci roku 2023 však tyto nové fondy tvořily jen asi 27 % celého sektoru.

Domácí institucionální investoři poskytují startupům a investorům rizikového kapitálu jen málo finančních prostředků. Nedávný dokument Centra pro evropská politická studia ukázal, že penzijní fondy v Česku se v letech 2007–2023 podílely na prostředcích soukromého a

([96]) Příklady nekalého jednání z minulosti naleznete na str. 7 tohoto soukromého průzkumu (v češtině) o českém trhu nekótovaných podnikových dluhopisů.

([97]) Zdroj: ČNB ARAD

([98]) Zdroj: Asociace pro kapitálový trh ČR (AKAT ČR).

([99]) Viz přílohy 4.4 a 4.5 v publikaci EFAMA Asset Management in Europe, facts and figures December 2024.

([100])Zdroj: EIOPA Insurance Statistics (Statistiky pojišťovnictví EIOPA).

rizikového kapitálu, které byly v zemi ročně získány, v průměru pouze 1 %, což výrazně zaostává za 19 % v pobaltských státech nebo za podíly +20 % v severských členských státech ([101]).

Nedávné politické změny mohou usnadnit posun směrem k novým penzijním fondům a méně konzervativním investičním strategiím. Tento posun by mohl zahrnovat penzijní fondy, které zaujímají přímé nebo nepřímé pozice v nekótovaných akciích. Tyto nedávné politické změny zahrnovaly:

i) zrušení státního příspěvku pro osoby pobírající starobní důchod a celkové zvýšení dolní a horní hranice pro získání státního příspěvku při investování do penzijních fondů;

ii) lepší mobilitu, která lidem umožní snadněji převádět své penzijní investice mezi staršími a novými penzijními fondy;

iii) vytvoření alternativního účastnického fondu, jehož poplatková politika a investiční strategie může být nastavena volněji než u stávajících fondů, což usnadní investování mimo jiné do fondů soukromého kapitálu.

Hloubka rizikového a růstového kapitálu

Místní trhy s rizikovým a růstovým kapitálem nejsou dostatečně rozvinuté, aby uspokojily potřeby financování inovativních podniků. Velká část inovací v Česku je poháněna kupředu společnostmi se zahraničními vlastníky a závisí na financování ze zahraničí ([102]). Průměrná hodnota ročních investic soukromého kapitálu v Česku v poměru k nominálnímu HDP se v letech 2021–2023 zvýšila na 0,2 % oproti hodnotě 0,1 % v letech 2015–2020, což je však stále mnohem méně než odpovídající průměr EU, který činí 0,6 %. Průměrná hodnota ročních investic rizikového kapitálu v poměru k nominálnímu HDP se rovněž zvýšila, a to na 0,03 % v letech 2021–2023 oproti hodnotě 0,01 % v letech 2015–2020, ale i to je stále mnohem méně než odpovídající průměr EU, který činí 0,08 %. Vzhledem k omezené aktivitě rizikového kapitálu a soukromého kapitálu v Česku zde existuje mezera ve financování inovativních firem v rané fázi, které potřebují kapitál s vysokou tolerancí k riziku, a to po celou dobu jejich životního cyklu.

Česko zavedlo určité politiky na podporu financování startupů. Česko za účelem řešení tohoto problému formulovalo inovační strategii na období 2019–2030 a strategii na podporu malých a středních podniků na období 2021–2027. Český plán pro oživení a odolnost zahrnuje také opatření na podporu financování startupů ([103]), přičemž podporu startupů poskytuje také agentura CzechInvest, která spadá pod Ministerstvo průmyslu a obchodu. Nedávná novela zákona o dani z příjmů ([104]), která odkládá okamžik zdanění zaměstnaneckých opcí, představuje první pokus o zvýšení atraktivity českého rámce zaměstnaneckých opcí ve srovnání se zeměmi EU a jinými mezinárodními protějšky([105]).

V budoucnu však může být zapotřebí přijmout další politická opatření. Je možné, že bude třeba přijmout další opatření s cílem zajistit, aby byl rámec pro zaměstnanecké opce dostatečně flexibilní a aby ho mohla využívat většina českých startupů (viz přílohy 3 a 4). V Česku navíc stále neexistuje komplexní právní rámec, který by usnadňoval zakládání a růst startupů, jako je tomu v jiných členských státech, na základě jasné definice způsobilého startupu. Ke zvýšení schopnosti rozšiřování úspěšných startupů, která by zároveň nabízela i atraktivní možnost ukončení kapitálových investic pro investory rizikového i soukromého kapitálu, by mohla přispět rovněž další opatření na podporu a usnadnění činnosti IPO. Omezené financování rizikového kapitálu v zemi je

([101])Zdroj: Closing the gaping hole in the capital market for EU start-ups – the role of pension funds – CEPS (Vyplnění mezery na kapitálovém trhu pro startupy v EU – úloha penzijních fondů – CEPS).

([102])Zdroj: Supporting FinTech Innovation in the Czech Republic, OECD (2023).

([103])Konkrétně se jedná o: i) tři pilotní fondy pro společné investice do rozvoje investic ve fázi pre-seed, strategických technologií a podniků odštěpených od univerzit, a ii) nové kvazikapitálové nástroje české Národní rozvojové banky.

([104])Ustanovení § 6 odst. 14 zákona o daních z příjmů původně platné od 1. ledna 2024 a později dále novelizované k 1. červenci 2024.

([105])Podle žebříčku v rámci kampaně Not Optional má Česko v oblasti zaměstnaneckých opcí mnohem nižší hodnocení než země jako Francie, pobaltské státy nebo Velká Británie.

navíc částečně způsobeno již tak nízkou účastí institucionálních investorů včetně penzijních fondů (viz předchozí oddíl).

Financování zelené transformace

Potřeby financování ekologické transformace v Česku představují výzvu, zejména pokud jde o mobilizaci soukromého kapitálu k překlenutí mezery ve financování. Česká ekonomika se vyznačuje nadprůměrnou intenzitou emisí a potřebné investiční náklady na dekarbonizaci do roku 2050 jsou odhadovány na cca 3,5 bilionu CZK (140 mld. EUR); z toho je pouze cca 1–1,2 bilionu CZK (40–48 mld. EUR) vyčleněno z veřejných zdrojů včetně fondů EU ([106]). Cílem Česka je od nynějška do roku 2030 přispět k podpoře zeleného financování tak, aby tuto mezeru překlenulo. Navzdory tomuto cíli byl podíl českých emisí dluhopisů s environmentálními, sociálními a správními cíli na celkových emisích dluhopisů v prvním pololetí roku 2024 nižší než tříletý průměr, který činil přibližně 10 %, a v porovnání s většinou srovnatelných zemí EU je nízký ([107]). Proto bude zásadní mobilizovat soukromé investice prostřednictvím stabilních regulačních rámců a vhodných nástrojů pro sdílení rizik. Veřejné zdroje je třeba využívat cíleně a nákladově efektivním způsobem, s jasným zaměřením na maximalizaci pákového efektu a zajištění hospodárnosti.

Finanční gramotnost

Finanční gramotnost v Česku se stále pohybuje mírně pod průměrem EU, a to i navzdory iniciativám na podporu finančního vzdělávání. Finanční gramotnost má zásadní význam jak pro podporu účasti drobných investorů na kapitálových trzích, tak pro seznámení malých a středních podniků s alternativami bankovního financování. Finanční vzdělávání je od roku 2008 zařazeno do vzdělávacích programů na českých základních školách, ale úroveň finanční gramotnosti v zemi je stále o něco nižší, než je průměr EU. Průzkum Eurobarometru z roku 2023 ([108]) ukázal, že pouze 17 % českých občanů vykazuje vysokou úroveň finanční gramotnosti, 66 % střední úroveň a zbývajících 16 % nízkou úroveň, zatímco průměr EU je pro vysokou úroveň gramotnosti 18 %, pro střední úroveň 64 % a pro nízkou úroveň 18 %. V důsledku toho tak celkový ukazatel finanční gramotnosti pro Česko činí 44,5 oproti průměrnému skóre EU, které činí 45,5. Vydání Indexu finanční gramotnosti České bankovní asociace z roku 2024 ukázalo, že nejslabšího skóre dosahuje věková skupina 18–34 let a lidé s pouze základním nebo učňovským vzděláním. Od roku 2010 je prováděna Národní strategie finančního vzdělávání, která byla v roce 2021 aktualizována (verze 2.0). Ministerstvo financí ČR také spravuje informační web o finanční gramotnosti pro spotřebitele a Národní registr probíhajících projektů finančního vzdělávání.

([106])Viz s. 31 konzultace MMF podle článku IV pro Českou republiku v roce 2023.

([107])Zdroj: AFME CMU Key Performance Indicators (Klíčové ukazatele výkonnosti UKT AFME), sedmé vydání, listopad 2024.

([108])Zdroj: Monitoring the level of financial literacy in the EU (Sledování úrovně finanční gramotnosti v EU) – červenec 2023 – průzkum Eurobarometru, oddíl 1.4, graf F3

Tabulka A5.1: **Finanční ukazatele**

		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024-Q3	EU
Banking sector	Total assets of MFIs (% of GDP)	141.1	134.0	131.0	138.9	140.8	129.4	126.7	135.7	248.4
	Common Equity Tier 1 ratio	16.8	17.1	18.2	20.3	19.8	18.7	18.8	18.5	16.6
	Total capital adequacy ratio	18.1	18.3	19.7	22.1	21.2	20.3	20.6	20.5	20.1
	Overall NPL ratio (% of all loans)	2.8	2.1	1.7	1.9	1.7	1.4	1.2	1.2	1.9
	NPL (% loans to NFC-Non financial corporations)	7.5	5.4	4.3	4.8	4.3	3.6	2.7	2.8	3.5
	NPL (% loans to HH-Households)	2.9	2.3	1.9	2.0	1.7	1.4	1.4	1.5	2.2
	NPL-Non performing loans coverage ratio	45.3	53.1	55.4	50.6	52.2	52.8	52.5	50.5	42.1
	Return on equity[1]	13.0	13.3	13.9	6.7	10.6	14.4	13.7	15.4	10.0
	Loans to NFCs (% of GDP)	20.6	20.0	19.4	19.6	19.6	18.0	17.4	17.9	30.0
	Loans to HHs (% of GDP)	30.6	30.1	30.0	32.3	33.5	31.0	28.6	29.2	44.5
	NFC credit annual % growth	6.1	6.3	3.9	-0.6	8.1	6.8	8.1	4.2	0.8
	HH credit annual % growth	8.4	7.9	6.6	6.8	10.2	6.6	4.8	5.1	0.7
Non-banks sector	Stock market capitalisation (% of GDP)	-	-	-	9.8	13.3	9.3	9.8	9.5	69.3
	Initial public offerings (% of GDP)	0.00	0.01	0.00	0.00	0.04	0.01	0.00	-	0.05
	Market funding ratio	48.3	47.2	46.1	46.1	41.8	41.0	39.8	-	49.6
	Private equity (% of GDP)	0.03	0.36	0.11	0.13	0.32	0.20	0.15	-	0.41
	Venture capital (% of GDP)	0.00	0.01	0.01	0.01	0.05	0.03	0.02	-	0.05
	Financial literacy (composite)	-	-	-	-	-	-	44.5	-	45.5
	Bonds (as % of HH financial assets)	2.5	1.9	1.9	1.9	1.7	2.6	2.7	-	2.7
	Listed shares (as % of HH financial assets)	2.3	3.0	2.9	2.8	2.9	2.3	2.5	-	4.8
	Investment funds (as % of HH financial assets)	6.7	6.6	7.1	6.9	8.1	8.5	10.7	-	10.0
	Insurance/pension funds (as % of HH financial assets)	11.2	10.6	10.4	9.8	9.5	8.9	8.2	-	27.8
	Total assets of all insurers (% of GDP)	9.4	8.6	7.8	8.0	7.8	6.2	5.9	6.2	54.8

1-3 | 4-10 | 11-17 | 18-24 | 25-27 Colours indicate performance ranking among 27 EU Member States.

(1) Údaje za jednotlivé roky

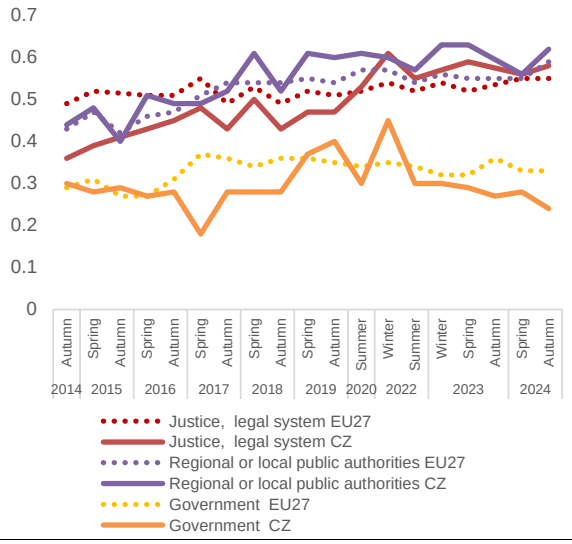
Údaje o růstu úvěrů a penzijních fondů v EU se vztahují k průměru eurozóny.

Zdroj: ECB, ESTAT, EIOPA, Přehled UKT GŘ FISMA, AMECO

Institucionální rámec Česka ovlivňuje jeho konkurenceschopnost. Důvěra v ústřední státní správu zůstává i nadále pod průměrem EU. Navzdory snahám o snížení administrativní zátěže i nadále přetrvávají problémy v oblasti regulační správy. Klíčovou překážku české veřejné správy představují strukturální nedostatky v oblasti místní správy, koordinace a provádění. Země zaostává v poskytování digitálních veřejných služeb, přestože se podíl uživatelů zvýšil. Probíhá reforma státní správy, ale i nadále přetrvávají problémy se získáváním a udržením kvalifikovaných odborníků.

Vnímání veřejnosti

Graf A6.1: **Důvěra ve spravedlnost, regionální/místní orgány a vládu**

(1) EU-27 od roku 2019; dříve EU-28
Zdroj: standardní průzkumy Eurobarometr

Důvěra ve veřejné instituce se i nadále pohybuje blízko průměru EU, ale vykazuje výrazné odlišnosti (graf A6.1). Důvěra v místní a regionální orgány a v soudní systém je poměrně silná. Důvěra v ústřední vládu je však mnohem nižší a dosahuje hodnoty 0,24, což je méně než průměr EU, který činí 0,33. 58 % občanů se domnívá, že důvěru ve veřejnou správu by zvýšilo omezení byrokracie, zatímco v celé EU je to 52 %. Kromě toho si 43 % respondentů přeje, aby státní správa více komunikovala s občany (EU: 31 %) ([109]).

Vnímání kvality veřejné správy na regionální úrovni zůstává pod průměrem EU ([110]). Česko má nejvíce roztříštěnou strukturu obcí v EU a nejvyšší počet obcí na obyvatele. Je zapotřebí silná koordinace zejména v oblastech, v nichž obce disponují většími pravomocemi, např. stavební povolení, neterciární vzdělávání a péče a sociální služby. V roce 2024 byl zaveden nový model spolupráce obcí (společenství obcí). ([111]). Ten umožňuje obcím sdílet zaměstnance a plnit společné úkoly. Zájem o něj je však i nadále omezený ([112]).

Kvalita právních předpisů a zjednodušení regulace

Výsledky v oblasti tvorby a hodnocení právních předpisů se pohybují pod průměrem EU. Posuzování dopadů regulace je pevně zakotveno v legislativním procesu. Nedávné aktualizace pravidel pro tvorbu právních předpisů zahrnovaly hodnocení týkající se udržitelnosti a genderové vyváženosti. V celkovém uplatňování pravidel pro hodnocení dopadů však existuje mnoho výjimek a jejich kvalita je často nízká. Využívání nástrojů, jako je například zapojení zúčastněných stran a následné hodnocení právních předpisů, vykazuje viditelný rozdíl oproti průměru EU, a to v důsledku slabší metodiky, transparentnosti a kontroly kvality (graf A6.2). V zájmu vyřešení tohoto nedostatku hodlá Česko v roce 2025 zavést nové jednotné požadavky na hodnocení *ex post*, aby se zajistilo komplexnější přezkoumání dopadů politik ([113]).

([109]) Understanding Europeans' views on reform needs (Pochopení názorů Evropanů na potřeby reforem) – duben 2023 – průzkum Eurobarometru.

([110]) Inforegio – evropský index kvality veřejné správy.

([111]) https://spolecenstviobci.gov.cz/

([112]) Přehled společenství | spolecenstviobci.gov.cz

([113]) Přezkum účinnosti regulace od roku 2025 | ria.vlada.cz

Tabulka A6.1: **Vybrané ukazatele snižování a zjednodušování administrativní zátěže**

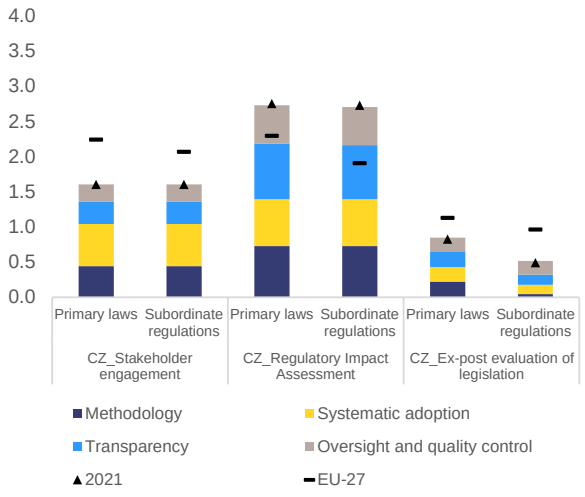
	Ex ante impact assessment of legislation		Ex post evaluation of legislation	
When developing new legislation, regulators are required to …	Identify and assess the impacts of the baseline or 'do nothing' option.	○	Is required to consider the consistency of regulations and address areas of duplication.	○
	Identify and assess the impacts of alternative non-regulatory options.	●	Is required to contain an assessment of administrative burdens.	●
	Quantify administrative burdens of new regulations.	◑	Is required to contain an assessment of substantive compliance costs.	○
	Quantify substantial costs of compliance of new regulations.	◕	Compares the impact of the existing regulation to alternative options.	○
	Assess macroeconomic costs of new regulations.	◕	Periodic ex post evaluation of existing regulations is mandatory.	◕
	Assess the level of compliance.	○	Government uses stock-flow linkage rules when introducing new regulations (e.g., one-in one-out).	○
	Identify and assess potential enforcement mechanisms.	◕	A standing body has published an in-depth review of specific regulatory areas in the last 3 years.	○
			In the last 5 years, public stocktakes have invited businesses and citizens to assess the effectiveness, efficiency, and burdens of legislation.	○

● Yes / For all primary laws ◕ For major primary laws ◑ For some primary laws ○ No / Never

(1) Tato tabulka představuje podmnožinu ukazatelů iREG zaměřenou na regulační náklady. Ukazatele se vztahují k primárním právním předpisům.

Zdroj: OECD (2025), Regulatory Policy Outlook 2025 [https://doi.org/10.1787/56b60e39-en] a Better Regulation across the European Union 2025 (připravuje se).

Graf A6.2: **Ukazatele regulatorní politiky a správy věcí veřejných (iREG)**

Zdroj: OECD (2025), Regulatory Policy Outlook 2025 a Better Regulation across the European Union 2025 (připravuje se).

Existuje prostor pro zlepšení jednacího řádu parlamentu v zájmu zajištění vyšší kvality právních předpisů. U zákonů předkládaných parlamentem, které tvoří přibližně 22 % nových zákonů, neexistuje povinnost provést posouzení dopadů ani zajistit široké zapojení zúčastněných stran. Právo na rozšířenou rozpravu o legislativních návrzích negativně ovlivnilo práci Poslanecké sněmovny – z předchozího do nového funkčního období bylo převedeno 200 nevyřízených návrhů ([114]).

Úsilí o zjednodušení se zaměřilo na snížení administrativní zátěže a zvýšení transparentnosti. Vláda přijala třetí ([115]) „antibyrokratický" balíček ke snížení regulační zátěže a v současné době připravuje balíček čtvrtý (viz příloha 4). Další pozitivní kroky představovalo zavedení nástrojů pro sdílení údajů v reálném čase mezi ministerstvy a zahájení provozu digitální sbírky zákonů „e-Sbírka" v roce 2024. Česko však má stále prostor pro další posílení mechanismů pro zjednodušení předpisů. Pro ilustraci, při hodnocení primárních právních předpisů se nevyžaduje, aby se zvažovala konzistentnost předpisů a řešily se oblasti, ve kterých se překrývají, kvantifikovala nebo posuzovala administrativní zátěž a značné náklady na dodržování těchto předpisů. Pravidelné hodnocení *ex post* stávajících předpisů navíc není povinné (tabulka A6.1).

([114]) https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vetsine-cechu-snemovni-obstrukce-vadi-nejvice-volicum-piratu-vladnich-stran-ale_2501220500_jgr

([115]) https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/michal_salomoun/aktualne/dalsi-uleva-od-byrokracie--vlada-schvalila-treti-antibyrokraticky-balicek-pripraveny-ministrem-michalem-salomounem-213338/

Tabulka A6.2 **Klíčové cíle digitální dekády sledované prostřednictvím indexu digitální ekonomiky a společnosti**

		Czechia			EU-27	Digital Decade target by 2030
		2022	2023	2024	2024	EU-27
Digitalisation of public services						
1	**Digital public services for citizens**	**75**	**76**	**76**	**79**	**100**
	Score (0 to 100)	2021	2022	2023	2023	2030
2	**Digital public services for businesses**	**81**	**84**	**84**	**85**	**100**
	Score (0 to 100)	2021	2022	2023	2023	2030
3	**Access to e-health records**	**na**	**47**	**51**	**79**	**100**
	Score (0 to 100)	2021	2022	2023	2023	2030

Zdroj: Zpráva o stavu digitální dekády z roku 2024

Z ukazatelů regulace produktových trhů OECD vyplývá, že český systém udělování licencí je v souladu s některými, ale ne se všemi osvědčenými postupy. Vláda sice například vede aktuální online seznam všech povolení a licencí, které veřejné orgány vyžadují / vydávají podnikatelům, nemá však povinnost pravidelně vyhodnocovat, zda jsou tyto licence a povolení vyžadovány i nadále nebo zda by měly být zrušeny (viz také příloha 4). Na rozdíl od devatenácti jiných členských států EU nemá Česko specializovanou instituci na prosazování politik podporujících produktivitu.

Sociální dialog

Sociální dialog v Česku má institucionální základ v podobě tripartity. Rada hospodářské a sociální dohody ČR (RHSD ČR) je dobrovolný dohadovací orgán, který sdružuje vládu, odbory a zaměstnavatele s cílem dosáhnout shody v zásadních hospodářských a sociálních otázkách. Zatímco počet členů sdružení zaměstnavatelů zůstává stabilní nebo roste, počet členů odborů klesá ([116]).

V roce 2024 se sociální partneři postavili proti svému zařazení mezi lobbisty a prosazovali větší zapojení do plánování investic, přičemž kritizovali transparentnost politiky. Navzdory aktivnímu zapojení, k němuž následně došlo v některých oblastech politiky, přetrvávaly i nadále neshody ohledně konzultačních procesů. Operační program Zaměstnanost vyhlásil dvě výzvy k předkládání návrhů v hodnotě 28 milionů EUR na podporu spolupráce zaměstnavatelů a zaměstnanců v oblasti pracovněprávních vztahů, bezpečnosti práce a kolektivního vyjednávání.

Digitální veřejné služby

Česko sice dosáhlo mírného pokroku v poskytování digitálních veřejných služeb, přesto se však i nadále pohybuje pod průměrem EU (tabulka A6.2) Výkonnost digitálních služeb pro občany je 76,3 % (EU 79 %) a pro podniky 83,8 % (EU 85 %). Velkou výzvou i nadále zůstává přístup k elektronickým zdravotním záznamům, neboť Česko dosáhlo pouze 51,1 bodů ze 100, což je druhá nejnižší hodnota v EU, přičemž průměr EU je 79,1 bodů.

Podíl uživatelů elektronické veřejné správy se pohybuje kolem průměru EU (76,7 % oproti 75 %), zatímco podíl uživatelů elektronické identifikace zaostává (28,5 % oproti 41,1 %) ([117]). Země úspěšně zavedla vnitrostátní systém elektronické identifikace podle nařízení eIDAS. Česko však dosud nezavedlo ani neoznámilo systémy elektronické identifikace pro právnické

([116])Pro analýzu zapojení českých sociálních partnerů na národní úrovni do evropského semestru aNástroje pro oživení a odolnost viz Eurofound (2025), Sociální správa na vnitrostátní úrovni v rámci evropského semestru a Nástroje pro oživení a odolnost.

([117])Digitální dekáda 2024: Zprávy o jednotlivých zemích | Formování digitální budoucnosti Evropy.

osoby podle nařízení eIDAS. To znamená, že české podniky nemohou prokázat svou totožnost pro účely přístupu k veřejným službám poskytovaným jinými členskými státy včetně těch, které umožňuje technický systém založený na zásadě „pouze jednou“ [118]).

Česko postupuje směrem k bezproblémové a automatizované výměně autentických dokumentů a údajů v rámci EU. Vytvořilo potřebnou infrastrukturu a zahajuje proces připojování prvních úřadů k technickému systému založenému na zásadě „pouze jednou“, který je součástí jednotné digitální brány EU ([119]).

Státní služba

Státní služba prochází významnou reformou, jejímž cílem je zvýšit profesionalitu a kapacitu. Novela zákona o státní službě zavedla omezení kariérní definitivy a zjednodušila postup přijímání vyšších státních zaměstnanců. Tyto změny zavedly větší flexibilitu náboru nových státních zaměstnanců, neboť prodloužily dobu platnosti seznamů úspěšných uchazečů a v případě určitých profilů (např. v oblasti IT) umožnily přijímání osob s pouze maturitním vzděláním ([120]). Byla zavedena přijímací zkouška na základě novely zákona o úřednících územních samosprávných celků (krajů a obcí) ([121]). Cílem obou těchto zákonů (celostátního i regionálního) je přizpůsobit postupy řízení lidských zdrojů potřebám jednotlivých úřadů. Vzhledem k tomu, že odpovědnost za státní zaměstnance a úředníky samosprávy (krajské i obecní) je rozdělena mezi různé subjekty veřejné správy, je pro zefektivnění atraktivity a efektivity zdrojů nutná silnější koordinace. Přestože tyto reformy mají slibný potenciál, nemá Česko zavedeno odpovídající monitorování, které by vyhodnotilo jejich dopady.

Navzdory těmto pokrokům i nadále přetrvávají problémy se získáváním a udržením kvalifikovaných odborníků, zejména na specializovaných pozicích. Česká státní správa je sice mladší než průměr EU, ale podíl zaměstnanců mladších 50 let klesá. Podíl úředníků s vysokoškolským vzděláním se navíc pohybuje pod průměrem EU (ČR 45,8 %, EU 54 % v roce 2024 ([122]). Míra účasti státních zaměstnanců na vzdělávání dospělých se zvýšila na průměr EU (CZ 18,6 %; EU 18,9 %). Zároveň v roce 2024 nebyly podniknuty žádné konkrétní kroky k dalšímu rozvoji dovedností státních zaměstnanců. Politika lidských zdrojů je stále roztříštěná a chybí v ní potřebné údaje k dosažení komplexní reformy. V roce 2024 byl proveden první průzkum mezi 21 243 státními zaměstnanci na celostátní úrovni, tj. přibližně 30 % všech státních zaměstnanců, ze kterého vyplynuly užitečné podklady pro připravovaný akční plán v oblasti lidských zdrojů financovaný v rámci plánu pro oživení a odolnost ([123]).

Přestože významnou část pracovní síly ve veřejném sektoru tvoří ženy, ve vyšších manažerských pozicích je jejich zastoupení i nadále nedostatečné (pouze 28,1 %), čímž se Česko řadí mezi čtyři členské státy EU s nejnižší paritou mezi ženami a muži ([124]). Pro zvýšení efektivity a akceschopnosti české veřejné správy bude mít zásadní význam zavedení komplexních strategií pro získávání a udržení různorodých talentů.

Integrita

Společnosti jsou toho názoru, že korupce je problém doprovázející podnikání, a pociťují znepokojení ohledně případů na vysoké úrovni. Celkem 67 % společností v Česku se domnívá, že korupce je široce rozšířeným jevem (průměr EU je 64 %), přičemž 43 % z nich se domnívá, že korupce je problém doprovázející podnikání (průměr EU je 36 %) ([125]). Jen 26 % společností má navíc za to, že lidé a podniky přistižení při podplácení vysokého úředníka jsou

([118])Evropská komise, *Once-Only Technical System Acceleratormeter,* Ec.europa.eu.

([119])Evropská komise, *Once-Only Technical System Acceleratormeter,* Ec.europa.eu.

([120])Ministerstvo vnitra České republiky. Právní předpisy – Státní služba.

([121])Vzdělávání v ÚSC – novela zákona o úřednících a prováděcích předpisů k 1. 1. 2025 – Ministerstvo vnitra ČR

([122])Eurostat, 2025,Šetření pracovních sil v EU.

([123])Průzkum Pohled úředníka/ce – Státní služba.

([124])Evropský institut pro rovnost žen a mužů, 2024. Odkaz

([125])Bleskový průzkum Eurobarometr 543 o postoji podniků ke korupci v EU (2024).

náležitě potrestáni (průměr EU: 31 %) ([126]). V centru pozornosti zůstávají korupční případy na vysoké úrovni, a to kvůli průtahům v některých řízeních. Přesto však probíhá řada vyšetřování případů, v nichž jsou zapojeni bývalí i současní vysoce postavení úředníci, a byly odhaleny i další případy ([127]). Vymáhání práva v případech zahraničního podplácení zůstává omezené, přestože je zaveden příslušný právní rámec ([128]). Za oblast s vysokým rizikem korupce v Česku je považováno rovněž zadávání veřejných zakázek ([129]). 29 % podniků (průměr EU činí 27 %) se domnívá, že jim korupce v posledních třech letech zabránila vyhrát veřejné výběrové řízení nebo získat veřejnou zakázku ([130]). Byla vypracována metodika měření korupčních rizik, v jejímž rámci byly jako klíčové rizikové oblasti z hlediska korupce identifikovány exekuce a do jisté míry i sport, stavebnictví a zdravotnictví ([131]).

Česko se chystá přijmout zákon o veřejném registru lobbování vzhledem k tomu, že tak jako jeden z mála členských států ještě neučinilo. V březnu 2024 schválila vláda návrh zákona o lobbování, který nyní vstoupil do legislativního procesu a který zavádí pravidla lobbování včetně registru transparentnosti s povinností lobbistů i lobbovaných ukládat do něj informace o svých kontaktech.

Soudnictví

Soudní systém funguje efektivně. Dispoziční čas občanských a obchodních věcí v prvním stupni se snížil ze 134 dnů v roce 2022 na 126 dnů v roce 2023 a patří k nejnižším v EU. Počet vyřešených správních případů v prvním stupni sice poklesl ze 126 % v roce 2022 na 111 % v roce 2023, avšak odhadovaná doba potřebná k vyřízení těchto případů se snížila z 225 dnů v roce 2022 na 212 dnů v roce 2023. Kvalita soudního systému je celkově považována za dobrou a s pokročilou úrovní digitalizace. Jsou zavedena procesní pravidla umožňující používání digitálních nástrojů u soudů a některá digitální řešení pro zahájení a sledování řízení, zejména v občanských, obchodních a správních věcech, jsou již k dispozici. Zavedení systému elektronických spisů u soudů se však zpožďuje. Pokud jde o nezávislost soudů, nebyly zaznamenány žádné systémové nedostatky ([132]).

([126])Tamtéž.

([127])Viz kapitola o Česku ve Zprávě o právním státu 2024, s. 11.

([128])Tamtéž, s. 11–12.

([129])Tamtéž, s. 17.

([130])Bleskový průzkum Eurobarometr 543 o postoji podniků ke korupci v EU (2024).

([131])Viz kapitola o Česku ve Zprávě o právním státu 2024, s. 17.

([132])Podrobnější analýzu výkonnosti justičního systému v Česku naleznete v nadcházejícím srovnávacím přehledu EU o soudnictví 2025 (připravuje se) a ve zprávě o právním státu 2024.

Česko čelí výzvám v souvislosti s přechodem na čistý průmysl a se zmírňováním změny klimatu: Česko dosud nevyužilo svých příležitostí k podpoře výroby pro nulové čisté emise, zejména v oblasti baterií. Jeho automobilový průmysl prochází hlubokou transformací, energeticky náročná odvětví čelí problémům spojeným s vysokými cenami energie a globální konkurencí a jeho zpracovatelský průmysl je poměrně náročný na emise skleníkových plynů. Český zpracovatelský průmysl je silně závislý na dovozu kritických surovin. Produktivita jeho zdrojů se i nadále pohybuje výrazně pod průměrem EU a dosud se mu nepodařilo plně zavést rámec oběhového hospodářství. Značná část opakovaně použitelného a recyklovatelného odpadu se v Česku dosud spaluje a průmysl i nadále vypouští velké množství látek znečišťujících ovzduší a vodu. V této příloze je uveden přehled oblastí, kterým je třeba věnovat naléhavou pozornost v rámci přechodu Česka na čistý průmysl a zmírňování změny klimatu, přičemž je věnována pozornost různým hlediskům.

Strategická autonomie a technologie pro zelenou transformaci

Výrobní kapacity v Česku u všech technologií pro nulové čisté emise zůstávají i nadále omezené, i přes značný potenciál, který se skrývá v odvětví baterií. Výrobní kapacita Česka v současné době dosahuje 1 000 až 1 100 MW/rok v oblasti bateriových a skladovacích technologií (což je z hlediska celkové kapacity EU zanedbatelný podíl) ([133]). Česko má potenciál stát se klíčovým hráčem na trhu s lithiem, protože se zde nachází jedno z největších evropských ložisek lithia v tvrdé hornině. Těžba a výroba hydroxidu lithného by měla být zahájena v roce 2026. Příležitosti plynou také ze silného českého automobilového sektoru při přechodu na elektromobily. České uhelné regiony procházející transformací představují příležitost pro investice do výroby pro nulové čisté emise a přenos dovedností. Tyto regiony mají k dispozici brownfieldové pozemky a využívají podporu z fondů EU. Česko by také mohlo těžit z regionální spolupráce s ostatními členskými státy ze střední a východní Evropy, a to jak v oblasti baterií, tak v oblasti tepelných čerpadel. Česko se vedle Polska a Slovenska stává klíčovým hráčem ve výrobě tepelných čerpadel a na jeho území se nachází dvanáct specializovaných továren.

Česko se zavázalo k podpoře výroby pro nulové čisté emise prostřednictvím některých návrhů a politických opatření, ty však dostatečně a důsledně nevyužívají všechny příležitosti. Nová zastřešující hospodářská strategie ([134]) považuje čisté a udržitelné technologie za jedno z nejdůležitějších odvětví budoucnosti. V červenci 2024 byla revidována česká vodíková strategie ([135]) s cílem podpořit rozvoj ekosystému založeného na obnovitelném vodíku v Česku. Český bateriový klastr založený v roce 2022 zprostředkovává spolupráci mezi veřejnými a soukromými subjekty s cílem podpořit rozvoj bateriového hospodářství. Pokud jde o finanční pobídky, v prosinci 2024 byl schválen nový program na podporu strategických investic. Ten podporuje klíčové investice do čistých technologií, jako jsou baterie, solární panely, větrné turbíny, tepelná čerpadla a elektrolyzéry. Přestože však Národní strategie veřejného zadávání na období 2024–2028 zdůrazňuje jako prioritu environmentálně odpovědné veřejné zadávání, nebyly zavedeny žádné další pobídky nebo struktury na podporu rozšiřování výrobních kapacit výroby pro nulové čisté emise, a to ani zjednodušením povolovacích procesů, ani například podporou kritérií odolnosti v aukcích. Významnou překážku představuje také nedostatek kvalifikovaných pracovních sil. Politický rámec je i nadále roztříštěný a neposkytuje tak komplexní podporu.

Transformace automobilového průmyslu

Český automobilový průmysl, který je největším průmyslovým odvětvím v Česku, čelí silné konkurenci a významným problémům při přechodu na elektromobily.

([133])Evropská komise: Generální ředitelství pro energetiku, *The net-zero manufacturing industry landscape across the Member States 2025* (*Zpracovatelský průmysl v členských státech s nulovými čistými emisemi 2025*) , https://data.europa.eu/doi/10.2833/2181110.

([134])Hospodarska-strategie_shrnuti-priorit-a-klicovych-oblasti.pdf, říjen 2024.

([135])Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Vodíková strategie ČR aktualizace, červenec 2024.

Toto odvětví, které představuje přibližně 9 % českého HDP, 26 % české průmyslové výroby a 23 % českého vývozu, prochází hlubokou transformací, která je způsobena digitalizací, automatizací a přechodem na elektromobily s odklonem od spalovacích motorů. V rámci těchto trendů jsou nejméně kvalifikovaní pracovníci nahrazováni roboty, přičemž požadavky na vzdělání středně a vysoce kvalifikovaných pracovníků se neustále zvyšují. Automobilový průmysl v Česku přímo zaměstnává více než 180 000 lidí a až půl milionu lidí pracuje v přidružených odvětvích. Vzhledem k předpokládaným změnám na českém trhu práce ([136]) by bylo pro Česko přínosné spolupracovat s výrobci automobilů a odborovými organizacemi na zavádění průběžných opatření pro změnu kvalifikace a prohlubování dovedností stávajících zaměstnanců a na zavádění opatření umožňujících získat kvalifikované odborníky ze zahraničí, kteří by zaplnili vznikající nedostatky v kvalifikaci.

Kritické suroviny

Český zpracovatelský průmysl je do značné míry závislý na dovozu kritických surovin potřebných pro zelenou a digitální transformaci. Česko patří mezi tři největší producenty kritických surovin, jako je koksovatelné uhlí a živec, v EU ([137]). Je však značně závislé na dovozu kritických surovin potřebných pro zelenou a digitální transformaci. Vzhledem k tomu, že v roce 2023 pocházelo z dovozu 32,4 % materiálových vstupů, zatímco průměr EU byl 22 %, je Česko obzvláště zranitelné vůči narušování dodavatelského řetězce. Z hlediska hodnoty obchodu byly v roce 2023 hlavními kritickými surovinami dováženými do Česka ze zemí mimo EU koksovatelné uhlí (především ze Spojených států a Kanady), vanad (z Ruské federace), fosfor (z Kazachstánu) a titan (z Ukrajiny). Koncentrace dovozu do Česka ([138]) byla v roce 2023 čtvrtá nejvyšší z členů EU. To představuje významné problémy v oblasti udržitelnosti a odolnosti, jako jsou rizika v dodavatelském řetězci, zhoršování životního prostředí a sociální problémy.

Vláda schválila v souvislosti s aktem EU o kritických surovinách vnitrostátní program průzkumu ložisek kritických surovin. Cílem tohoto programu je dokončit do května 2026 úplný přezkum strategických zásob surovin v zemi. Pokud jde o oběhové využívání materiálů jako způsob, jak snížit závislost na dovozu, lze v Česku pozorovat pozitivní posun směrem k udržitelnějšímu nakládání s materiály. Míra využívání oběhových materiálů se za posledních deset let téměř zdvojnásobila a od roku 2020 se pohybuje kolem průměru EU.

České zásoby strategických surovin, jako je lithium a mangan, vytvářejí pro český průmysl významnou příležitost. Projekt těžby lithia na Cínovci a projekt těžby manganu ve Chvaleticích mohou být přínosem pro Česko i EU, pokud se prokáže jejich ekonomická životaschopnost. Ložisko lithia na Cínovci je jedním z největších v Evropě a představuje 3–5 % celkových světových zásob lithia ([139]). Výroba by mohla být zahájena mezi lety 2026 a 2028. Projekt těžby manganu ve Chvaleticích na recyklaci ložiska o objemu milion tun manganu byl schválen ve fázi posuzování vlivů na životní prostředí a v roce 2024 byly zahájeny zkoušky. Podle navrhovatele projektu by ve druhé polovině roku 2026 mohla začít výstavba závodu, který by mohl být uveden do plného provozu v roce 2028 nebo 2029.

Česká vláda a Evropská komise prohlásily ložisko lithia na Cínovci a ložisko manganu ve Chvaleticích za ložiska strategického významu. To by umožnilo rychlejší schvalování projektů, přilákalo by to investory a urychlilo by to povolovací postupy. Vzhledem k tomu, že oba tyto projekty poskytují klíčové suroviny pro výrobu baterií pro elektromobily, může Česko tuto výhodu využít k vytvoření pracovních míst, diverzifikaci hospodářství, zajištění dodávek energie a získání vedoucího postavení v evropském bateriovém

([136]) Studie společnosti Boston Consulting Group předpokládá, že do roku 2030 dojde na českém trhu práce k výrazným změnám, v jejichž důsledku přijde o práci přibližně 330 000 zaměstnanců z důvodu zrušení jejich pracovních míst a zároveň vznikne více než půl milionu nových pracovních míst. Boston Consulting Group, Aspen Institute, 2022, *Budoucnost českého pracovního trhu*.

([137]) Evropská komise, Surovinový informační systém, profil země Česko.

([138]) Index koncentrace dovozu měří, do jaké míry je daná země závislá na omezeném počtu zdrojů pro koš kritických surovin. Zdroj: databáze COMEXT

([139]) GEOMET s.r.o, *České lithium pro čistou energii.*

průmyslu. Kromě toho by země mohla těžit z nevyužitého potenciálu menších ložisek grafitu, cínu, wolframu, mědi a dalších surovin.

Otázkami souvisejícími s kritickými surovinami se zabývá plán odpadového hospodářství České republiky s výhledem do roku 2035 ([140]), strategie Cirkulární Česko 2040 ([141]) a surovinová politika v oblasti nerostných surovin a jejich zdrojů ([142]). Česko se zaměřuje na klíčové výrobky, které obsahují vysoké množství kritických surovin, jako jsou baterie (rozšířená odpovědnost výrobce, systémy sběru, využití kritických surovin); elektrická a elektronická zařízení (opravy, renovace, rozšířená odpovědnost výrobce, systémy sběru); vozidla (rozšířená odpovědnost výrobce); stavební a demoliční odpad (recyklované materiály) a těžební odpad (recyklace kritických surovin).

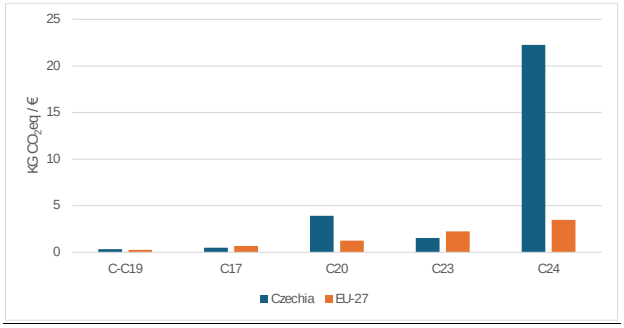
Česko dosahuje dobrých výsledků v oblasti recyklace elektronického odpadu a vozidel s ukončenou životností. Je lídrem v recyklaci elektronického odpadu, který je klíčovým zdrojem důležitých surovin, s mírou recyklace 92,8 % v roce 2022 ve srovnání s průměrem EU, který činil 80,7 %. Je rovněž na špičce v oblasti opětovného využívání a recyklace vozidel s ukončenou životností, jehož míra v roce 2022 dosahovala 117,2 % ve srovnání s průměrem EU, který činil 89,1 %.

Zmírňování změny klimatu

Dekarbonizace průmyslu

Poměrně vysoký podíl emisí skleníkových plynů v českém zpracovatelském průmyslu pochází z průmyslových procesů. 17 % celkových emisí skleníkových plynů v Česku pochází z průmyslu ([143]). Intenzita emisí české zpracovatelské výroby činí 340 g ekvivalentu CO_2 na euro hrubé přidané hodnoty a je tak přibližně o 25 % vyšší než celková intenzita emisí v EU (270 g/EUR). Od roku 2017 se intenzita emisí české zpracovatelské výroby zlepšila o 10 %, což je méně, než činil průměr EU (20 %). Hlavní podíl emisí skleníkových plynů ve zpracovatelském průmyslu v Česku činí 58 % a pochází z průmyslových procesů a používání výrobků, zbytek pak pochází především z průmyslových procesů. V EU jsou tyto podíly celkově opačné, přičemž 57 % se týká využití energie.

Graf A7.1: **Intenzita emisí skleníkových plynů ve výrobních a energeticky náročných odvětvích, 2022**

Zdroj: Eurostat

Intenzita emisí skleníkových plynů v případě emisí z energetických i průmyslových procesů se v Česku zlepšila méně, než činil průměr EU ([144]). Mezi lety 2017 a 2022 se intenzita emisí skleníkových plynů v souvislosti s výrobou a využitím energie v českém zpracovatelském průmyslu zvýšila o 8 %, zatímco v EU celkově o 16 %. Růst intenzity emisí skleníkových plynů v

([140])Ministerstvo životního prostředí ČR, 2022, *Plán odpadového hospodářství České republiky pro období 2015–2024 s výhledem do roku 2035.*

([141])Ministerstvo životního prostředí ČR, 2021, *Strategický rámec cirkulární ekonomiky České republiky 2040.*

([142])Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, 2017, *Surovinová politika v oblasti nerostných surovin a jejich zdrojů.*

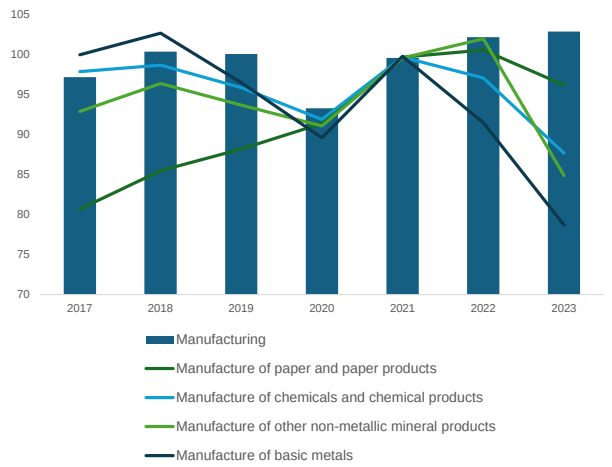
([143])V roce 2023. Zpracovatelský průmysl zahrnuje všechny oddíly sekce „C" statistické klasifikace ekonomických činností NACE Rev. 2. Pokud není uvedeno jinak, vztahují se údaje o zpracovatelském průmyslu ve zbývající části tohoto oddílu k oddílům sekce C klasifikace NACE s výjimkou oddílu C19 (výroba koksu a rafinovaných ropných produktů) a roku 2022. Zdrojem všech údajů v tomto oddíle je Eurostat; údaje podle Společného rámce vykazování UNFCCC (CRF) pocházejí od Evropské agentury pro životní prostředí (EEA), a byly znovu zveřejněny Eurostatem.

([144])V případě intenzity emisí skleníkových plynů z hrubé přidané hodnoty v souvislosti se spotřebou energie a průmyslovými procesy a používáním výrobků byly emise skleníkových plynů získány z inventurních údajů v souladu se společným formátem vykazování UNFCCC (CRF), zejména s odkazem na zdrojová odvětví CRF.1.A.2 – spalování paliv ve zpracovatelském průmyslu a stavebnictví a CRF.2 – průmyslové procesy a používání výrobků. Údaje CRF.1.A.2 odpovídají v podstatě sektorům NACE C a E s výjimkou C-19. Údaje o hrubé přidané hodnotě (ve jmenovateli pro obě intenzity) jsou v souladu s tímto sektorovým pokrytím. Proto nejsou zcela v souladu s údaji uvedenými v další části tohoto oddílu.

souvislosti s výrobou a využitím energie ve zpracovatelském průmyslu začal v roce 2020 a vrcholu dosáhl v roce 2021. Podíl elektřiny a obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie ve zpracovatelském průmyslu ve stejném období byl v podstatě stabilní a činil přibližně 39 %, zatímco energetická náročnost zpracovatelského průmyslu se pohybovala mezi 1,4 a 1,7 GWh/EUR hrubé přidané hodnoty, což bylo přibližně o 20 % nebo více nad celkovou úrovní v EU. Intenzita emisí z průmyslových procesů a používání výrobků se mezi lety 2017 a 2022 snížila o 5 %, což zdaleka nedosahovalo úrovně zlepšení v celé EU, která činila v průměru 23 %.

Vysoké ceny energií a globální konkurence vyvíjejí tlak na energeticky náročná průmyslová odvětví a jejich plány dekarbonizace. Ceny elektřiny pro jednotlivá odvětví v EU se sice od roku 2023 snížily, ale ve srovnání se zeměmi mimo EU zůstávají i nadále vysoké. V Česku se pohybují nad průměrem EU a od roku 2019 se zvýšily o 145 % ([145]) (viz příloha 8). Od roku 2021 se výroba v těchto odvětvích snížila o více než 12 %.

Graf A7.2: **Výroba ve zpracovatelském průmyslu: celkem a ve vybraných odvětvích, index (2021 = 100), 2017–2023**

Zdroj: Eurostat

Snižování emisí v odvětvích sdíleného úsilí

Předpokládá se, že v odvětvích sdíleného úsilí dosáhne Česko při současných politikách zmírňování změny klimatu svého cíle pro rok 2030 ([146]). Očekává se, že emise skleníkových plynů z odvětví sdíleného úsilí v Česku budou v roce 2023 o 5,7 % nižší než v roce 2005. Předpokládá se, že současné politiky je do roku 2030 sníží o 26,9 % oproti roku 2005; další politiky zvažované v konečném aktualizovaném vnitrostátním plánu Česka v oblasti energetiky a klimatu by měly vést k dalšímu snížení emisí o 8,9 procentního bodu. Předpokládá se tedy, že Česko překročí svůj cíl pro sdílení úsilí, tj. snížení o 26 %, o 9,8 procentního bodu ([147]).

Jako obzvláště naléhavá se v Česku jeví rychlá opatření v oblasti dekarbonizace dopravy a budov. Emise skleníkových plynů ze silniční dopravy v Česku mezi lety 2005 a 2023 vzrostly o 21 %, zatímco v EU celkově klesly o 5 %. Emise z budov se snížily o 22 %, což bylo mnohem méně než 33% pokles v EU jako celku. Urychlení zmírňování dopadů změny klimatu v těchto odvětvích by pomohlo ochránit domácnosti, podniky a uživatele dopravy v Česku před dopady cen uhlíku v budoucnosti.

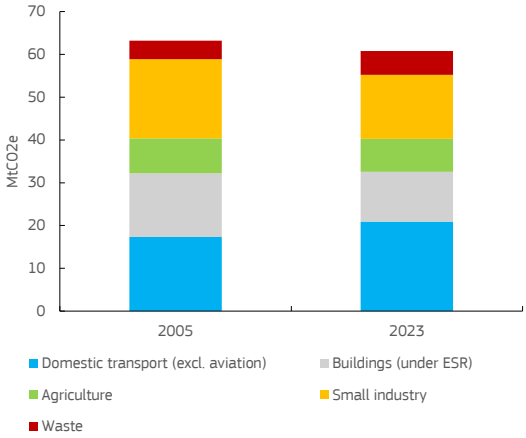
Podpora zavádění vysokorychlostní železniční infrastruktury v Česku by mohla být cestou k podpoře přechodu ze silniční dopravy na železniční a ke snížení emisí z dopravy. Zavedení vysokorychlostní železnice je v Česku hlavním cílem dopravní infrastruktury, který má podporu celého politického spektra. Česko má velmi ambiciózní plán zahrnující všechny hlavní dopravní osy. Výstavba prvních úseků začíná v letošním roce.

([145])Eurostat, *Electricity price for non-household consumers (Cena elektřiny pro spotřebitele mimo domácnosti)*. (nrg_pc_205).

([146])Vnitrostátní cíl týkající se snížení emisí skleníkových plynů je stanoven v nařízení (EU) 2023/857 (nařízení o sdílení úsilí). Platí společně pro budovy (vytápění a chlazení), silniční dopravu, zemědělství, odpad a průmyslovou malovýrobu (tzv. odvětví sdíleného úsilí).

([147])Emise z odvětví sdíleného úsilí pro rok 2022 vycházejí z přibližných inventurních údajů. Konečné údaje budou stanoveny v roce 2027 po komplexním přezkumu. Odhady dopadu současných politik („se stávajícími opatřeními“) a dodatečných politik („s dodatečnými opatřeními“) podle konečného aktualizovaného vnitrostátního plánu Česka v oblasti energetiky a klimatu.

Graf A7.3: **Emise skleníkových plynů v odvětvích sdíleného úsilí, 2005 a 2023**

Zdroj: Evropská agentura pro životní prostředí

Udržitelný průmysl

Přechod k oběhovému hospodářství

Navzdory pozitivním trendům je zde i nadále prostor pro další urychlení přechodu Česka k oběhovému hospodářství. Využití oběhového materiálu v Česku v roce 2023 se pohybovalo na úrovni 12,8 %, která sice převyšovala průměr EU, ale daleko zaostávala za předními zeměmi EU. Produktivita zdrojů v Česku, která v roce 2023 dosáhla 1,21 EUR na 1 kg spotřebovaného materiálu, zůstala výrazně pod průměrem EU. Přestože se produktivita zdrojů v Česku v posledním desetiletí mírně zlepšila, rozdíl mezi jejími výsledky a průměrem EU se nesnížil. Pro Česko by bylo přínosné zdvojnásobit úsilí o minimalizaci negativních dopadů na životní prostředí a snížit závislost na nestabilních trzích se surovinami.

V roce 2021 přijalo Česko v rámci reformy zavedené českým plánem pro oživení a odolnost ([148]) strategický rámec Cirkulární Česko 2040 pro přechod Česka na oběhové hospodářství do roku 2040. V červnu 2023 byl přijat prováděcí akční plán na období 2022–2027. Tento plán specifikuje opatření, která mají být zavedena do roku 2027 k dosažení strategických cílů plánu Cirkulární Česko 2040 v deseti prioritních oblastech: produkty a design; průmysl, suroviny, stavebnictví, energetika; bioekonomika a potraviny; spotřeba a spotřebitelé; odpadové hospodářství; voda; výzkum, vývoj a inovace; vzdělávání a znalosti; ekonomické nástroje; cirkulární města a infrastruktura. Tento akční plán určuje iniciativy pro každou prioritní oblast od zvyšování povědomí až po finanční podporu.

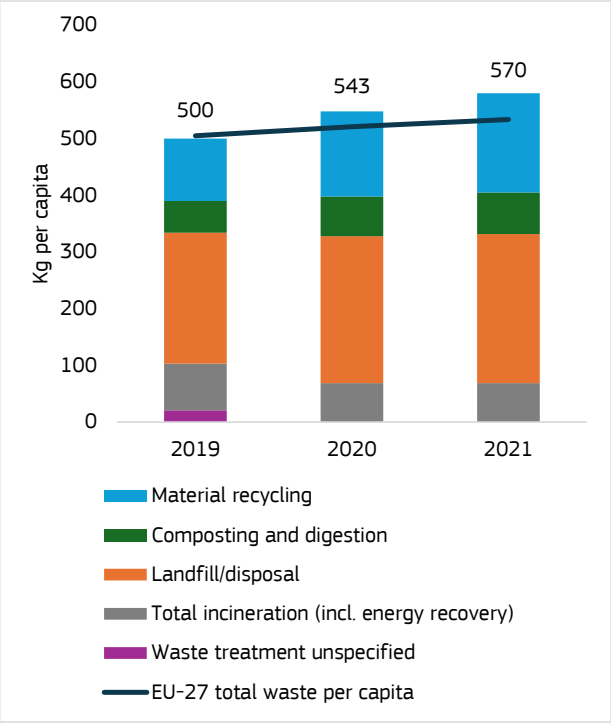
Bylo by možné udělat více pro odklon opakovaně použitelných výrobků a recyklovatelného odpadu od skládkování a spalování. Česko se s 570 kg vyprodukovaného komunálního odpadu na obyvatele v roce 2021 pohybuje nad průměrem EU (viz graf A7.4). V roce 2021 dosáhlo Česko míry recyklace 43,3 %, což se pohybovalo pod průměrem EU v oblasti recyklace komunálního odpadu. Hrozí, že nebude splněn cíl pro rok 2035, podle něhož by mělo být skládkováno maximálně 10 % komunálního odpadu. Míra recyklace plastových obalových odpadů v Česku v roce 2021 činila 45 % a byla vyšší než průměr EU. V roce 2022 bylo v Česku recyklováno 72,2 % stavebního a demoličního odpadu, což bylo stále výrazně pod průměrem EU. Materiálová stopa Česka v roce 2023 činila 18,6 tuny na obyvatele, což se pohybovalo nad průměrem EU.

Investice do přechodu na oběhové hospodářství jsou nedostatečné. Česko dle odhadu ([149]) potřebuje na přechod na oběhové hospodářství včetně nakládání s odpady celkové dodatečné investice ve výši nejméně 470 milionů EUR ročně. K překlenutí mezery v oběhovém hospodářství je zapotřebí dalších 108 milionů EUR na nedávné iniciativy, jako je ekodesign udržitelných výrobků, obaly a obalové odpady, označování a digitální nástroje, recyklace kritických surovin a opatření navrhovaná v rámci pozměněné rámcové směrnice o odpadech. K uvolnění potenciálu oběhového hospodářství v Česku je zapotřebí dalších 304 milionů EUR na další investice.

([148])Aktualizovaný plán Česka pro oživení a odolnost, 2023, https://www.planobnovycr.cz/ke-stazeni.

([149])Evropská komise, GŘ pro životní prostředí, *Program hodnocení potřeb a nedostatků v oblasti investic do životního prostředí*, aktualizace pro rok 2025. Vyjádřeno v cenách roku 2022.

Graf A7.4: **Zpracování komunálního odpadu**

Zdroj: Eurostat

Průmysl s nulovým znečištěním

Česko výrazně snížilo znečištění ovzduší, které je nyní odděleno od růstu HDP, ale mohlo by udělat ještě více pro snížení škod z průmyslového znečištění ovzduší a jeho intenzity a omezení průmyslových úniků do vody a jejich intenzity. V roce 2023 nebylo v Česku zaznamenáno žádné překročení mezních hodnot stanovených směrnicí o kvalitě vnějšího ovzduší ([150]). V některých zónách kvality ovzduší však nebyly splněny cílové hodnoty pro koncentrace ozonu a ve třech zónách kvality ovzduší byla překročena cílová hodnota pro koncentraci benzo(a)pyrenu ([151]). Závazky ke snížení emisí na období 2020–2029 v rámci národního programu omezování znečištění ovzduší byly splněny a Česko je na dobré cestě i ke splnění závazků na období po roce 2030.

Český průmysl i nadále vypouští velké množství látek znečišťujících ovzduší a vodu. Pokud jde o průmyslové látky znečišťující ovzduší, je Česko na čtvrtém místě v intenzitě emisí v EU (pohybuje se nad průměrem EU, který činí 27,5 EUR / tisíc EUR hrubé přidané hodnoty (HPH)) a vykazuje šesté nejvyšší poškození zdraví a životního prostředí. K emisím do ovzduší nejvíce přispívá energetika, pokud jde o emise oxidu dusnatého (NO_X), oxidu siřičitého (SO_2) a těžkých kovů, a odvětví odpadů, pokud jde o emise dioxinů. Pokud jde o emise těžkých kovů z průmyslu do vody, je Česko na desátém místě v EU, pokud jde o intenzitu emisí (která je vyšší než průměrná intenzita v EU, která činí 0,864 kg / miliardu EUR hrubé přidané hodnoty), a desáté nejvyšší místo zaujímá také v množství emisí. K emisím do vody v Česku přispívá především energetika, pokud se jedná o těžké kovy; odvětví celulózy, papíru a dřeva, pokud se jedná o celkový fosfor a celkový organický uhlík, a odvětví chemického průmyslu, pokud se jedná o celkový dusík.

Náklady na znečištění jsou i nadále mnohem vyšší než investice do prevence a kontroly znečištění. Podle údajů z roku 2022 způsobí v Česku každoročně 6 900 úmrtí jemné prachové částice ($PM2_{2,5}$), 730 úmrtí oxid dusičitý (NO_2) a 1 800 úmrtí ozon (O_3) ([152]). Náklady spojené se všemi průmyslovými látkami znečišťujícími ovzduší v Česku se odhadují na 17,8 miliardy EUR ([153]). Na druhé straně potřebuje Česko ke splnění svých cílů v oblasti prevence a omezování znečištění a k řešení zdravotních a ekonomických nákladů spojených se znečištěním další 1 miliardu EUR ročně (0,38 % HDP), většinou na omezování znečištění ovzduší.

([150]) Směrnice 2008/50/ES o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu.

([151]) Evropská agentura pro životní prostředí, Centrální úložiště dat Eionet.

([152]) Poslední dostupné roční odhady Evropské agentury pro životní prostředí. V přepočtu na ztracené roky života to znamená, že v případě $PM_{2.5}$ se jedná o 70 700 let, v případě NO_2 o 7 500 let a v případě O_3 o 18 500 let.

([153]) Poslední dostupné údaje (metodika statistické hodnoty života, VSL) z Česka jsou z roku 2020. Zdroj: Evropská agentura pro životní prostředí, 2024, *The costs to health and the environment from industrial air pollution in Europe – 2024 update* (*Náklady na zdraví a životní prostředí způsobené průmyslovým znečištěním ovzduší v Evropě - aktualizace z roku 2024*), odkaz.

Tabulka A7.1: **Klíčové ukazatele čistého průmyslu a zmírňování změny klimatu: Česko**

Strategic autonomy and technology for the green transition				Czechia						EU-27	
Net zero industry											
Operational manufacturing capacity 2023											
- Solar PV (c: cell, w: wafer, m: module), MW	-				- Electrolyzer, MW		0				
- Wind (b: blade, t: turbine, n: nacelle), MW	700-750 (t)				- battery, MWh		1000-1100				
Automotive industry transformation	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**			**2018**	**2021**
Motorisation rate (passenger cars per 1000 inhabitants), %	522	540	554	576	579	582	597	↗		539	561
New zero-emission vehicles, electricity motor, %	0.14	0.28	0.31	1.65	1.54	2.13	3.09	↗		1.03	8.96
Critical raw materials	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**			**2018**	**2021**
Material import dependency, %		32.8	32.7	31.1	33.2	32.9	32.4	↘		24.2	22.6
Climate mitigation				Czechia				Trend		EU-27	
Industry decarbonisation	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**			**2017**	**2022**
GHG emissions intensity of manufacturing production, kg/€	0.38	0.39	0.36	0.38	0.4	0.34	0.33	↘		0.34	0.27
Share of energy-related emissions in industrial GHG emissions	61.7	60.0	61.4	61.4	59.0	55.4	57.1	↘		44.8	42.5
Energy-related GHG emissions intensity of manufacturing and construction, kg/€	173.4	166.5	154.5	180.5	226.4	186.8	-	↗		158.4	132.9
Share of electricity and renewables in final energy consumption in manufacturing, %	37.8	38.1	39.3	38.5	38.3	39.9	41.8	↗		43.3	44.2
Energy intensity of manufacturing, GWh/€	1.56	1.52	1.44	1.61	1.69	1.46	1.29	↘		1.29	1.09
Share of energy-intensive industries in manufacturing production						9.3					7.3
GHG emissions intensity of production in sector […], kg/€											
- paper and paper products (NACE C-17)	0.53	0.53	0.54	0.48	0.47	0.50	0.43	-		0.73	0.68
- chemicals and chemical products (NACE C20)	3.83	3.65	3.52	2.83	5.23	3.93	3.73	-		1.25	1.26
- other non-metallic mineral products (NACE C23)	1.66	1.60	1.60	1.66	1.56	1.54	1.62	-		2.53	2.24
- basic metals (NACE C24)	4.60	6.20	5.05	5.45	12.43	22.26	13.07	-		2.79	3.49
Reduction of effort sharing emissions		**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**			**2018**	**2023**
GHG emission reductions relative to base year, %					-5.3	-6.7	-5.7				
- domestic road transport		8.5	9.5	2.1	9.1	11.8	20.7	↗		1.4	5.2
- buildings		-8.9	-12.8	-14.5	-11.2	-19.4	-21.5	↘		21.4	32.9
	2005				**2021**	**2022**	**2023**	**Target**		**WEM**	**WAM**
Effort sharing: GHG emissions, Mt; target, gap, %	65.0				61.5	60.6	61.2	-26.0		0.9	9.8
Sustainable industry				Czechia				Trend		EU-27	
Circular economy transition		**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**			**2018**	**2021**
Material footprint, tonnes per person		17.8	17.3	16.0	18.3	19.5	18.6	↘		14.7	15.0
Circular material use rate, %		10.5	10.6	11.5	11.0	11.3	12.8	↗		11.6	11.1
Resource productivity, €/kg		1.3	1.3	1.4	1.5	1.7	1.9	↗		2.1	2.3
Zero pollution industry											
Years of life lost due to PM2.5, per 100,000 inhabitants		1,048	708	621	794	972	-	↗		702	571
Air pollution damage cost intensity, per thousand € of GVA					75.0						27.5
Water pollution intensity, kg weighted by human factors per bn € GVA						1.0					0.9

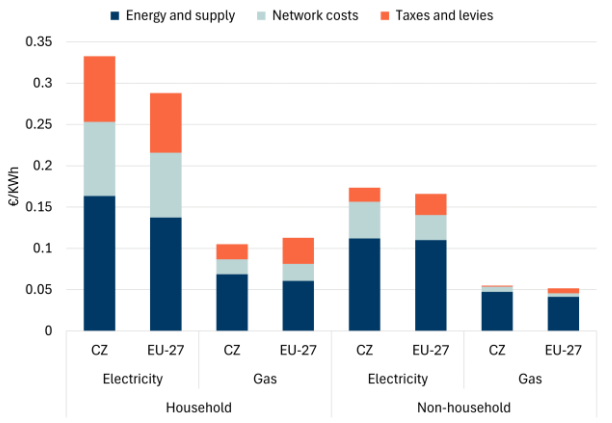
Zdroj: **Průmysl pro nulové čisté emise:** Evropská komise: The net-zero manufacturing industry landscape across Member States: final report (Prostředí odvětví výroby technologií pro nulové čisté emise v členských státech – závěrečná zpráva), 2025. **Transformace automobilového průmyslu:** Eurostat **Kritické suroviny:** Eurostat **Zmírňování změny klimatu:** Viz poznámky pod čarou v oddíle „zmírňování změny klimatu"; snížení emisí ze sdílení úsilí: EEA greenhouse gases data viewer (Prohlížeč údajů EEA o skleníkových plynech); Evropská komise, Zpráva o pokroku při provádění opatření v oblasti klimatu za rok 2024. **Udržitelný průmysl:** Roky života ztracené v důsledku PM2,5: Eurostat a EEA, Harm to human health from air pollution in Europe): burden of disease status (Poškození lidského zdraví v důsledku znečištění ovzduší v Evropě: stav zátěže nemocemi), 2024. Škody způsobené znečištěním ovzduší: EEA, EU large industry air pollution damage costs intensity (Intenzita nákladů na škody způsobené znečištěním ovzduší velkým průmyslem v EU), 2024. Zahrnuté emise: As, benzen, Cd, Cr, Hg, NH3, Ni, NMVOC, NOX, Pb, dioxiny, PM10, PAH, SOX. Intenzita znečištění vody: EEA, EU large industry water pollution intensity (Intenzita znečištění vody velkým průmyslem v EU), 2024. Úniky kadmia, olova, rtuti a niklu do vody. Jiné ukazatele: Eurostat

V této příloze je popsán dosažený pokrok a přetrvávající výzvy, kterým země čelí při zvyšování konkurenceschopnosti a cenové dostupnosti energie a zároveň při pokroku v přechodu k nulovým čistým emisím. Zkoumá opatření a cíle navržené v konečných aktualizacích vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu pro rok 2030.

Využívání obnovitelných zdrojů energie a flexibilita sítí zůstávají i nadále nízké. Důvodem je zejména nedostatek podpůrných nástrojů a pomalé zavádění inteligentních měřičů. Byly však přijaty důležité legislativní kroky ke zjednodušení povolování a posílení postavení spotřebitelů (Lex OZE I, II a III). Pokrok v oblasti energetické účinnosti budov zůstává i nadále omezený, a to navzdory různým programům na podporu dekarbonizace vytápění.

Ceny energií a náklady na energie:

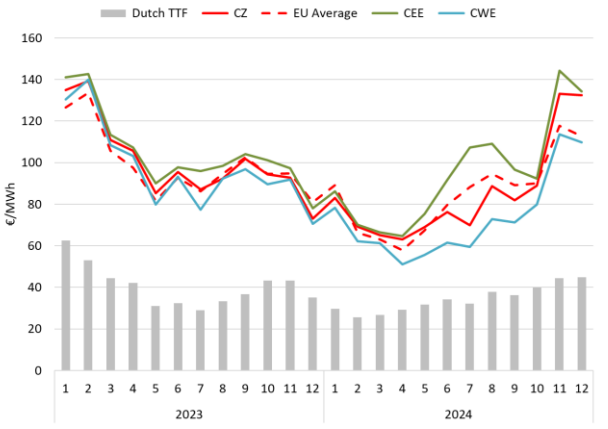
Graf A8.1: **Složky maloobchodních cen energie pro domácnosti a ostatní spotřebitele, 2024**

(i) U spotřebitelů v domácnostech je pásmo spotřeby DC pro elektřinu a D2 pro plyn. Daně a poplatky jsou uvedeny včetně DPH.
(ii) U spotřebitelů mimo domácnosti je pásmo spotřeby ID pro elektřinu a I4 pro plyn. Daně a odvody jsou uvedeny bez DPH a vratných poplatků, protože ty si podniky obvykle nechávají vrátit.
Zdroj: Eurostat

Maloobchodní ceny energií v Česku v roce 2024 mírně klesly a zůstaly nad průměrem EU, s výjimkou ceny elektřiny pro domácnosti, která byla pátá nejvyšší v EU. Na jedné straně tvořily daně a poplatky (bez DPH), které se orientovaly na elektřinu, 9,9 % ceny elektřiny a 2,4 % ceny plynu pro spotřebitele mimo domácnosti (což je výrazně méně než průměr EU, který činí 15,4 %, resp. 11,6 %). Na druhou stranu náklady na síť, vyšší než průměr EU, tvořily 21,2 % konečné ceny elektřiny (oproti 15,5 % v průměru EU) a 9,4 % ceny plynu (oproti 7,7 % v průměru EU) pro spotřebitele mimo domácnosti. Maloobchodní ceny pro spotřebitele v domácnostech rovněž zůstaly nad průměrem EU, což se týkalo zejména elektřiny, jejíž maloobchodní ceny nadále rostly. Zatímco náklady na síť i daně a odvody byly u plynu i elektřiny pod průměrem EU, složka maloobchodních cen za energii a dodávky pro domácnosti zůstala mírně vyšší než průměr EU (49,1 % oproti 47,8 % u elektřiny a 65,4 % oproti 53,9 % u plynu).

Graf A8.2: **Měsíční průměrné velkoobchodní ceny elektřiny na denním trhu a evropské referenční ceny zemního plynu (nizozemské TTF)**

(i) Title Transfer Facility (TTF) je virtuální obchodní místo pro zemní plyn v Nizozemsku. Slouží jako hlavní referenční hodnota pro evropské ceny zemního plynu.
(ii) CEE a CWE uvádějí průměrné ceny na trzích středozápadní Evropy (Belgie, Francie, Německo, Lucembursko, Nizozemsko a Rakousko) a středovýchodní Evropy (Polsko, Česko, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko a Rumunsko).
Zdroj: S&P Platts and ENTSO-E

Velkoobchodní ceny elektřiny v Česku, jejichž průměrná výše v roce 2024 činila 85 EUR/MWh ([154]), byly i nadále na úrovni průměru EU (84,7 EUR/MWh). Celkové ceny na začátku roku poklesly v důsledku klesajících nákladů na zemní plyn, ale na jaře a v létě se zvýšily a v zimě prudce vzrostly tak, že předstihly nárůst na širších trzích středozápadní Evropy (CWE). Dlouhotrvající a intenzivnější vlny veder v létě vedly k vyšší spotřebě (+1 % v létě 2024 oproti létu 2023), přičemž nižší produkce uhlí (–11 % v létě 2024 oproti létu 2023) způsobená

([154])Fraunhofer (údaje ENTSO-E).

rostoucími náklady na CO_2 a omezenou flexibilitou nefosilních zdrojů dále zhoršila rovnováhu nabídky a poptávky v kontextu rostoucích velkoobchodních cen plynu. Rostoucí výroba solární energie (+37 % v létě 2024 oproti létu 2023), zvýšená produkce vodní energie (+3 % ([155]) v létě 2024 oproti létu 2023) a vyšší dovoz levnější elektřiny z Německa ([156]) (a v menší míře i z Rakouska) však pomohly stabilizovat ceny a zabránily tomu, aby se Česko odklonilo od trhů středozápadní Evropy tak výrazně jako jiné země středovýchodní Evropy (SVE). Zvýšené zatížení v zimě (+3 % v zimě 2024 oproti zimě 2023) v důsledku nižších teplot, než se očekávalo, snížený regionální výkon z obnovitelných zdrojů v období tzv. Dunkelflaute ([157]) a pokles jaderné energie v Česku (–4 % v zimě 2024 oproti zimě 2023) vedly k nárůstu a zdražení výroby elektřiny ze zemního plynu (+64 % v zimě 2024 oproti zimě 2023). Tyto podmínky vyvolaly cenové skoky (zejména v hodinách špičkové spotřeby, kdy solární výkon poklesl, ale spotřeba zůstala i nadále vysoká), které přesáhly ceny pozorované na trzích středozápadní Evropy. Navzdory těmto trendům však průměrná cena elektřiny v Česku v průběhu roku v porovnání s rokem 2023 poklesla. Ještě větší rozdíl byl zaznamenán v průměrných denních cenách, což bylo pravděpodobně způsobeno nárůstem solární výroby jak na domácím trhu (+38 % v roce 2024), tak na sousedních trzích ([158]).

Flexibilita a elektrické sítě

Česko je dobře propojeno s většinou sousedních zemí a má vysokou úroveň přeshraničního obchodu, avšak na úrovni distribuce zde přetrvávají problémy v oblasti zavádění sítí. Česko se nachází v regionu Core ([159]) pro výpočet kapacity (CCR) a na všech svých hranicích je tržně propojeno s ostatními členy tohoto CCR. Průměrné velkoobchodní ceny vykazují vysokou míru konvergence s průměrnými regionálními cenami elektřiny. Členské státy by měly zajistit dostupnost minimálně 70 % technické přeshraniční kapacity pro obchodování, a Česko tento požadavek splnilo pro 100 % hodin ([160]) jako jediná země v tomto regionu. Míra propojení v roce 2024 dosáhla 27 %. Česko v zájmu další podpory propojení realizuje projekty propojení elektrizačních soustav s Německem a Slovenskem. Vnitřní infrastruktura byla v roce 2024 modernizována díky novému 400 kV vedení Vernéřov–Vítkov, které bylo rovněž zařazeno na první seznam projektů společného zájmu a projektů ve společném zájmu podle nového nařízení TEN-E. Je však zapotřebí dalšího úsilí o posílení síťové infrastruktury, zejména na úrovni distribuční sítě, kde v letech 2022–2023 výrazně vzrostl počet odmítnutých smluv o připojení z důvodu nedostatečné kapacity připojení nebo z důvodů bezpečnosti dodávek ([161]). Pokud jde o vodíkovou infrastrukturu, přijalo Česko v polovině roku 2024 aktualizovanou vodíkovou strategii, která potvrzuje účast Česka ve středoevropském vodíkovém koridoru.

Pokrok v oblasti zefektivnění povolování energetické infrastruktury zůstává i nadále nejistý. Od ledna 2024 Česko významně novelizovalo stavební zákon zavedením dopravního a energetického úřadu (který zastřešuje strategické infrastrukturní projekty včetně odvětví energetiky) a portálu (Portál stavebníka), jehož cílem je digitalizovat řízení o povolení ve stavebnictví. Tento proces digitalizace však neprobíhá podle plánu a mohl by se zpozdit až do roku 2027. To vyvolává obavy z prodlužování existence stávajícího systému, který i nadále ztěžuje termíny výstavby síťové infrastruktury a ovlivňuje plnění cílů v oblasti klimatu a energetiky. Dosud nebyla provedena ani reforma územního plánování (viz také kapitola 2).

Klíčovou překážkou nadále zůstává i nedostatečná kapacita sítě, protože značné množství nerealizovaných projektů v oblasti obnovitelných zdrojů energie brání připojení

([155])ENTSO-E.

([156])Čistý dovoz se v létě 2024 oproti roku 2023 zvýšil o 58 %.

([157])Výroba elektřiny z větrných elektráren se v listopadu až prosinci 2024 v porovnání se stejným obdobím roku 2023 snížila v Rakousku o –51 %, v Česku o –29 % a v Německu o –45 %.

([158])Roční údaje o elektřině, Ember (údaje o výrobě a spotřebě v celém odstavci).

([159])Core je region pro výpočet kapacity (CCR), který zahrnuje Belgii, Česko, Německo, Francii, Chorvatsko, Maďarsko, Nizozemsko, Rakousko, Polsko, Rumunsko, Slovinsko a Slovensko (a po připojení i Irsko). CCR je skupina zemí, které počítají přeshraniční obchodní toky s elektřinou společně.

([160])Zpráva agentury ACER o sledování trhu.

([161])Monitoring českého národního regulačního orgánu, dostupný na adrese Monitoring připojování výroben elektřiny do distribuční soustavy v České republice 2021–2023 | eru.cz.

dalších projektů. Nedávno přijatá novela Lex OZE III usiluje o řešení tohoto problému zavedením závazného maximálního časového rámce pro připojení projektů obnovitelných zdrojů energie k síti, který má být zajištěn v rámci smlouvy o připojení (jak požaduje plán Česka pro oživení a odolnost).

Omezení sítí vedlo ke zvýšenému výskytu záporných cen. Ty podle údajů ACER v roce 2023 představovaly 134 hodin. To vedlo k rostoucímu zájmu distributorů energie o instalaci „pohlcovačů energie", které by spotřebovávaly přebytečnou elektřinu (zejména elektřinu ze solárních zdrojů) s potenciální kapacitou 1 000 MW.

Problémy sice přetrvávají i nadále, ale Česko podniklo některé kroky na podporu flexibility nefosilních zdrojů. Česko se zavázalo dále podporovat rozvoj reakce na straně poptávky a skladování energie s cílem zvýšit flexibilitu své energetické soustavy. Přijalo právní rámec (Lex OZE III), který umožňuje agregaci (včetně nezávislé agregace) na velkoobchodních trzích. Pokud však jde o skladování, zavádění baterií zůstává i nadále v počáteční fázi (0,04 GW v provozu). Režim státní podpory ve výši 279 milionů EUR, který byl schválen v březnu, pomůže urychlit zavádění díky dalším projektům skladování energie v objemu 1,5 GWh. Kromě toho Česko zřizuje nový subjekt odpovědný za poskytování a výměnu údajů na trhu s elektřinou: ústřední Elektroenergetické datové centrum (EDC). Tato platforma by měla dále umožňovat služby, jako je agregace a sdílení energie pro energetická společenství. Plné zavedení funkcí EDC je však v současné době opožděno.

Neúplný legislativní rámec a pomalé zavádění inteligentních měřičů brání zapojení spotřebitelů, které je i přes nedávno podniknuté kroky stále poměrně omezené. V roce 2024 přijalo Česko právní předpisy o společenstvích pro obnovitelné zdroje a o občanských energetických společenstvích. Ty poskytly jasnější rámec, který vedl k pozitivnímu trendu v rozvoji energetických společenství. Dosud však nebyly přijaty sekundární právní předpisy, které by jim umožnily plnou účast na trhu s energií. Většina spotřebitelů má uzavřeny maloobchodní smlouvy s pevnou cenou a míra změn dodavatele se nacházela pod průměrem EU (pouze 4,2 % v roce 2023 ([162])). Nízký zůstává jak podíl inteligentních měřičů (pod 10 %), tak podíl domácností prozumentů (3 %). To svědčí o omezeném zapojení spotřebitelů do trhu s energií. Česko nedávno přijalo právní předpis (Lex OZE III), který by měl posílit jak toto zapojení (zejména pokud jde o odezvu na straně poptávky, energetická společenství, dynamickou tvorbu cen a inteligentní sítě), tak i srovnávací nástroje, které spotřebitelům umožní snadno najít lepší nabídku. Dokud se však nepodaří dokončit zavádění inteligentních měřičů, budou zákazníci čelit obtížím při poskytování služeb flexibility, přestože velkoobchodní trhy budou otevřeny odezvě na straně poptávky (prostřednictvím nezávislé agregace v blízké budoucnosti). Zavádění dynamické tvorby cen se dále zpožďuje v důsledku odložené tarifní reformy.

V roce 2023 tvořila elektřina 21,1 % konečné spotřeby energie v Česku (pod průměrem EU, který činí 22,9 %) a tento podíl v posledním desetiletí do značné míry stagnoval ([163]), částečně kvůli nepříznivému poměru cen elektřiny a plynu, který odrazuje od elektrifikace a nákladově efektivní dekarbonizace. Elektřina tvoří 20,7 % konečné spotřeby energie domácností a 32,9 % konečné spotřeby energie průmyslu (viz také příloha Čistý průmysl a zmírňování změny klimatu). V odvětví dopravy zůstává tento podíl zanedbatelný a činí 2,2 %. K nákladově efektivní dekarbonizaci hospodářství a k tomu, aby bylo možné poskytnout spotřebitelům výhody cenově dostupné výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů, je zapotřebí dalšího pokroku v elektrifikaci všech odvětví. V druhém pololetí roku 2024 patřily ceny elektřiny pro domácnosti v Česku k nejvyšším v EU, přičemž cena za jednotku elektřiny před zdaněním byla 2,9krát vyšší a po zdanění 3,2krát vyšší než za jednotku plynu (průměr EU: 2,3). Daně a odvody tvořily 25,4 % ceny elektřiny (oproti 19,3 % u plynu). V energeticky náročných odvětvích se ceny pohybovaly mírně nad průměrem EU (0,18 EUR/kWh oproti 0,17 EUR/kWh), přičemž elektřina stála před zdaněním 2,9krát více a po zdanění 3,1krát více než plyn, což dále odrazovalo od elektrifikace průmyslu a vytápění[164]).

([162])Zpráva ACER a CEER.

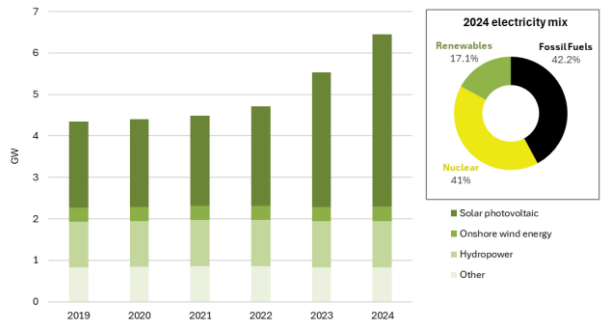
([163])CAGR (složená roční míra růstu) v letech 2013 až 2023 činila 0,6 %. Minimální podíl činil 19,8 % a maximální podíl 21,1 %. Zdroj: Konečné energetické bilance, Eurostat

([164])Analýza na základě údajů Eurostatu za první pololetí roku 2024. Pro spotřebitele v domácnostech jsou pásma spotřeby u elektřiny DC a u plynu D2, jež se vztahují na středně velké

Obnovitelné zdroje energie a dlouhodobé smlouvy

Zavádění obnovitelných zdrojů energie postupuje jen pomalu. V roce 2024 činil podíl obnovitelných zdrojů energie na skladbě zdrojů elektrické energie Česka 17 %. To znamenalo mírný nárůst oproti 15 % v roce 2023 ([165]), ale stále je to mnohem méně než celkový podíl obnovitelných zdrojů energie v EU, který činí 47 %. Instalovaná kapacita obnovitelných zdrojů energie vzrostla v roce 2024 o 16,6 %, a celková kapacita obnovitelných zdrojů energie v Česku tak dosáhla 6 453 MW ([166]) (viz graf A6.1). Pokud jde o stálé zrychlování zavádění solárních zařízení, celkový instalovaný výkon v roce 2024 představoval 4 159 MW (+908 MW, což je téměř 28% nárůst oproti roku 2023). Naproti tomu instalovaný výkon větrných elektráren v Česku mírně vzrostl (+13 MW, což představovalo nárůst o 3,7 %) a v roce 2024 dosáhl 356 MW.

Graf A8.3: **Instalovaný výkon obnovitelných zdrojů v Česku (vlevo) a skladba výroby elektřiny (vpravo)**

„Ostatní" zahrnuje obnovitelný komunální odpad, tuhá biopaliva, kapalná biopaliva a bioplyn.
Zdroj: IRENA, Ember

Česko dosáhlo určitého pokroku v urychlení povolování obnovitelných zdrojů energie v roce 2024, je však zapotřebí provést další kroky. Předpokládá se, že Česko přijme rozhodnutí o urychleném zavádění obnovitelných zdrojů energie pro větrnou a fotovoltaickou energii do jara 2025. To je třeba doplnit aktualizací vnitrostátního územního plánování, což v současné době naráží na silný odpor na místní a regionální úrovni. Zákon o jednotném environmentálním stanovisku rovněž zefektivňuje postupy povolování podle předpisů na ochranu životního prostředí. Byl zřízen Dopravní a energetický stavební úřad (DESÚ), který se zabývá povolováním významných projektů v oblasti energetické infrastruktury a obnovitelných zdrojů. Česko rovněž podniklo kroky k posílení digitalizace stavebního řízení prostřednictvím Portálu stavebníka, který však zatím nepokrývá celé stavební řízení. Komise vede proti Česku řízení pro porušení Smlouvy o ES za to, že do vnitrostátních právních předpisů nepřevedlo ustanovení směrnice 2023/2413 o podpoře energie z obnovitelných zdrojů, která se týkají povolování.

Česko ve své konečné verzi vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu nestanovilo ambicióznější cíle pro obnovitelné zdroje. Navrhovaný příspěvek Česka k cíli EU pro rok 2030 v oblasti obnovitelné energie stále činí jen 30 %, což je méně než hodnota 33% vyplývající vzorce stanoveného v nařízení o správě. Do roku 2030 chce Česko instalovat větrné elektrárny na pevnině s kapacitou 1,2 GW a fotovoltaické elektrárny s kapacitou 8 GW.

Česko v roce 2024 dosáhlo jen malého pokroku v oblasti podpory obnovitelných zdrojů energie, zejména pokud jde o aukce, rozdílové smlouvy a smlouvy o nákupu elektřiny. Česko se však v rámci Evropského akčního plánu pro větrnou energii zavázalo, že do roku 2026 bude mít instalovaný výkon větrných elektráren na pevnině ve výši 70 MW. V roce 2024 se nekonaly žádné aukce, ale na roky 2025, 2026 a 2027 jsou naplánovány roční aukce na 330 MW větrné energie. V rámci plánu pro oživení a odolnost se počítá s dalším využíváním solárních střech. Smlouvy o nákupu elektřiny nejsou v Česku příliš rozšířené, i když v poslední době došlo k určitému pokroku (vůbec první podniková smlouva o nákupu elektřiny v Česku byla uzavřena v roce 2021). Významná smlouva o nákupu elektřiny byla uzavřena v roce 2024 (desetiletá smlouva na výstavbu fotovoltaické elektrárny o výkonu 37 MW).

spotřebitele a poskytují přehled o cenové dostupnosti. Pro spotřebitele mimo domácnosti je pásmo spotřeby ID u elektřiny a I4 u plynu, jež se vztahují na velké spotřebitele a poskytují přehled o mezinárodní konkurenceschopnosti (cena použitá pro výpočet nezahrnuje DPH a jiné vratné

([165])Roční údaje o elektřině, Ember.

([166])IRENA2025: Renewable Energy Capacity Statistics 2025 (Statistika kapacity obnovitelných zdrojů energie 2025)

Energetická účinnost

Česko dosáhlo pokroku při plnění cílů EU v oblasti energetické účinnosti do roku 2030. V roce 2023 se oproti roku 2022 snížila jak spotřeba primární energie (o 8,1 %), tak konečná spotřeba energie (o 5,9 %). Konečná spotřeba energie se snížila zejména ve třech hlavních odvětvích (v průmyslu o 9,4 %, v sektoru bydlení o 11,7 % a ve službách o 7,2 %), ale v dopravě se zvýšila o 3,0 %. Přepracované znění směrnice o energetické účinnosti vyžaduje, aby se Česko do roku 2030 pokusilo dosáhnout spotřeby primární energie ve výši 29,18 Mtoe a konečné spotřeby energie ve výši 20,35 Mtoe. Podle integrované vnitrostátní zprávy o pokroku v oblasti energetiky a klimatu 2023 dosáhlo Česko nových ročních úspor energie ve výši 120 ktoe/rok.

Konečná spotřeba energie v domácnostech opravená o klimatický korekční faktor se v letech 2018–2022 snížila pouze o 1,26 %. To svědčí o určitém pokroku, ale zdůrazňuje to skutečnost, že Česko musí výrazně zintenzivnit své úsilí, aby dosáhlo svého cíle snížit spotřebu energie v budovách do roku 2030 o 8 % ve srovnání s rokem 2020 (jak je uvedeno v jeho dlouhodobé strategii renovací). Česko aktivně podporuje energeticky úsporné a hloubkové renovace prostřednictvím programu *Nová zelená úsporám*, který poskytuje finanční pobídky domácnostem (včetně zranitelných domácností) k investicím do energeticky úsporných opatření. Reforma těchto programů v roce 2024 zajišťuje cílenější přístup, který se zaměřuje na složitější renovace, ale 20 % nákladů není pokryto. Výzvou zůstává také renovace veřejných budov.

V roce 2022 představovalo vytápění a chlazení 85 % konečné spotřeby energie v českých domácnostech. V roce 2023 se prodalo přibližně 56 000 tepelných čerpadel, což představuje oproti předchozímu roku pokles o 11 %. Jednou z hlavních překážek byla skutečnost, že elektřina v Česku byla v roce 2023 2,8krát dražší než plyn a v první polovině roku 2024 se tento rozdíl zvýšil na 3,1násobek – pokud se tedy koncoví uživatelé rozhodnou pro vytápění tepelným čerpadlem, ušetří sice energii, ale nedosahují výrazných finančních úspor. Pokud jde o dekarbonizaci dálkového vytápění, které se týká 40 % domácností, podpora poskytovaná v rámci plánu pro oživení a odolnost a Modernizačního fondu zahrnuje podporu přechodu z uhlí na energeticky účinnou kogeneraci a obnovitelné zdroje (program HEAT).

Česko má účinný podpůrný národní finanční rámec, který mobilizuje investice do energetické účinnosti, jež se skládají především z grantů (79 %) a smíšených programů (4 %). Využívání finančních nástrojů zaměřených na energetickou účinnost představovalo 17 % plánu Česka pro oživení a odolnost. Česko pokračovalo v realizaci několika relevantních finančních opatření, jako je například program Nová zelená úsporám. V roce 2024 Česko spustilo program Úspory energie II (dotační program s cílem snížit energetickou náročnost podnikatelských nemovitostí, výrobních a technologických procesů) a také dotaci, která se zaměřuje na podporu rekonstrukce a modernizace soustav veřejného osvětlení (s možností instalace inovativních prvků). Z hlediska podporovaných odvětví pokrývá český plán pro oživení a odolnost značnou část stavebnictví včetně obytných a veřejných budov, jakož i průmysl.

Bezpečnost dodávek a diverzifikace

Česko dosáhlo významného pokroku v řešení své závislosti na ruské ropě. Dokončení ropovodu TAL Plus v lednu 2025 znamená, že Česko je na dobré cestě k nezávislosti na dodávkách ruské ropy do poloviny roku 2025.

Navzdory pokroku v oblasti obnovitelných zdrojů byla celková skladba zdrojů energie Česka v roce 2023 stále do značné míry závislá na fosilních palivech. Na uhlí připadalo 27,3 % hrubé domácí spotřeby energie, na ropu 24,5 % a na zemní plyn 14,7 % ([167]). Podíl jaderné energie činil 19,3 % a podíl obnovitelných zdrojů (společně s biopalivy) činil 13,4 % ([168]). Tato závislost podtrhuje význam pokračujícího úsilí Česka o diverzifikaci energetických zdrojů, postupný odklon od uhlí a posílení energetické bezpečnosti.

([167]) Elektřina a teplo nebyly do tohoto výpočtu zahrnuty, aby se zabránilo dvojímu započítávání zaměřenému na primární zdroje energie.

([168]) Hrubá domácí spotřeba energie 2023, Energy Balances – Eurostat

Jaderná energie hraje (spolu s obnovitelnými zdroji) klíčovou úlohu při dekarbonizaci české ekonomiky, zajištění dodávek energie a poskytování cenově dostupné energie spotřebitelům. Vláda plánuje dále rozšířit podíl jaderné energie ve skladbě zdrojů energie Česka až o 25–33 % (v současnosti 15 %) s ohledem na primární zdroje energie a až o 46–58 % (oproti 37 % v roce 2022), pokud jde o hrubou výrobu elektřiny do roku 2040. Ke splnění těchto cílů se plánuje výstavba až čtyř nových jaderných reaktorů a rozvoj malých modulárních reaktorů (především v místech bývalých elektráren). V červenci 2024 bylo pro stavbu dvou jaderných reaktorů v Dukovanech vybráno korejské konsorcium (v čele se společností KHNP), avšak smlouva s ním nebyla dosud podepsána. V roce 2024 byla dokončena druhá fáze modernizace elektrárny Dukovany, která zvýšila její výkon na 512 MWe. Očekává se, že roční výroba se v důsledku toho zvýší přibližně o 300 000 MWh. Vláda rovněž schválila strategické partnerství se společností Rolls-Royce na vývoji malých modulárních reaktorů. Česko si navíc zajistilo alternativní dodávky jaderného paliva uzavřením dodavatelských smluv se společnostmi Westinghouse a Framatome. I když tyto kroky sníží závislost na jaderném palivu pocházejícím z Ruska, Česko zůstává s reaktory VVER ruské konstrukce jedním z nejvíce závislých členských států. Je důležité, aby Česko vypracovalo národní plán na úplné ukončení závislosti na ruském jaderném palivu, jak předpokládá plán REPowerEU přijatý dne 6. května 2025.

Dotace na fosilní paliva

V roce 2023 představovaly dotace na fosilní paliva škodlivé pro životní prostředí ([169]), u nichž není naplánováno ukončení před rokem 2030, 0,09 %([170]) českého HDP([171]), což bylo méně než vážený průměr EU, který činil 0,49 %. Daňová opatření se na tomto objemu podílela 73,1 %, zatímco příjmová/cenová podpora

představovala 25,1 % a přímé dotace 1,8 %. Česká efektivní sazba uhlíkové daně pro rok 2023 ([172]) však činila v průměru 65,00 EUR za tunu CO_2, což bylo méně než vážený průměr EU, který činil 84,80 EUR ([173]).

([169])Přímé dotace na fosilní paliva, které podporují zachování nebo zvýšení dostupnosti fosilních paliv a/nebo jejich využívání.

([170])Čitatel vychází z objemů ověřených u českých úřadů. Pro všechny členské státy zahrnuje veřejné výdaje na výzkum a vývoj fosilních paliv podle údajů agentury IEA (rozpočty na výzkum a vývoj energetických technologií) a z důvodu metodické konzistentnosti nezahrnuje osvobození od spotřební daně z leteckého petroleje spotřebovaného v letecké dopravě v rámci zemí EU-27.

([171])Hrubý domácí produkt v tržních cenách v roce 2023, Eurostat.

([172])Efektivní sazba uhlíkové daně je součtem uhlíkových daní, cen povolenek v systému ETS a spotřebních daní z paliv, což představuje celkovou efektivní sazbu uhlíkové daně, která se platí z emisí.

([173])OECD (2024), Pricing Greenhouse Gas Emissions 2024 (Stanovení cen emisí skleníkových plynů 2024)

Tabulka A8.1: **Hlavní energetické ukazatele**

	Czechia				EU			
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Household consumer - Electricity retail price (EUR/KWh)	**0.1828**	**0.2091**	**0.3139**	**0.3327**	**0.2314**	**0.2649**	**0.2877**	**0.2879**
Energy & supply [%]	53.6%	58.9%	58.9%	49.1%	36.6%	54.3%	55.6%	47.8%
Network costs	23.2%	21.0%	22.9%	27.0%	26.7%	25.3%	24.8%	27.2%
Taxes and levies including VAT	23.2%	20.1%	18.2%	23.9%	36.7%	20.3%	19.6%	25.0%
VAT	14.9%	23.3%	17.6%	17.3%	14.5%	13.4%	13.8%	14.6%
Household consumer - Gas retail price	**0.0562**	**0.0883**	**0.1115**	**0.1052**	**0.0684**	**0.0948**	**0.1121**	**0.1128**
Energy & supply	76.5%	68.0%	70.7%	65.4%	43.7%	61.0%	64.5%	53.9%
Network costs	8.5%	14.6%	11.9%	17.2%	22.5%	17.3%	17.1%	18.3%
Taxes and levies including VAT	14.9%	17.4%	17.4%	17.4%	33.8%	21.7%	18.4%	27.8%
VAT	14.8%	17.3%	17.3%	17.3%	15.5%	11.6%	10.2%	13.6%
Non-household consumer - Electricity retail price	**0.0944**	**0.1688**	**0.1757**	**0.1735**	**0.1242**	**0.1895**	**0.1971**	**0.1661**
Energy & supply	50.5%	66.9%	67.7%	53.4%	43.0%	66.5%	63.0%	55.8%
Network costs	24.7%	12.1%	14.3%	21.2%	15.8%	10.7%	11.9%	15.5%
Taxes and levies excluding VAT	11.9%	4.4%	0.7%	9.9%	30.4%	9.9%	11.2%	15.4%
Non-household consumer - Gas retail price	**0.0320**	**0.0820**	**0.0702**	**0.0551**	**0.0328**	**0.0722**	**0.0672**	**0.0517**
Energy & supply	72.7%	76.2%	74.9%	71.2%	66.2%	77.3%	77.3%	68.7%
Network costs	9.7%	5.1%	6.1%	9.4%	7.7%	3.8%	5.3%	7.1%
Taxes and levies excluding VAT	4.1%	1.6%	1.9%	2.4%	12.5%	6.1%	7.3%	11.6%
Wholesale electricity price (EUR/MWh)	100.4	246.6	101.1	85.1	111.0	233.2	99.1	84.7
Dutch TTF (EUR/MWh)	*n/a*	*n/a*	*n/a*	*n/a*	46.9	123.1	40.5	34.4

	2017	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Gross Electricity Production (GWh)	**87,056**	**88,038**	**87,035**	**81,525**	**85,016**	**84,851**	**77,004**	-
Combustible Fuels	52,783	52,338	50,474	44,933	47,677	47,346	39,458	-
Nuclear	28,340	29,921	30,246	30,043	30,731	31,022	30,410	-
Hydro	3,040	2,679	3,175	3,437	3,620	3,083	3,427	-
Wind	591	609	700	699	602	641	702	-
Solar	2,199	2,365	2,316	2,294	2,250	2,626	2,892	-
Geothermal	-	-	-	-	-	-	-	-
Other Sources	103	125	124	118	136	132	115	
Gross Electricity Production [%]								
Combustible Fuels	60.6%	59.4%	58.0%	55.1%	56.1%	55.8%	51.2%	-
Nuclear	32.6%	34.0%	34.8%	36.9%	36.1%	36.6%	39.5%	-
Hydro	3.5%	3.0%	3.6%	4.2%	4.3%	3.6%	4.5%	-
Wind	0.7%	0.7%	0.8%	0.9%	0.7%	0.8%	0.9%	-
Solar	2.5%	2.7%	2.7%	2.8%	2.6%	3.1%	3.8%	-
Geothermal	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	-
Other Sources	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.2%	0.2%	0.1%	-
Net Imports of Electricity (GWh)	**-13,037**	**-13,907**	**-13,097**	**-10,153**	**-11,075**	**-13,529**	**-9,184**	-
As a % of electricity available for final consumption	-21.4%	-22.7%	-21.4%	-17.2%	-17.8%	-22.6%	-16.0%	-
Electricity Interconnection [%]	**19.3%**	**21.7%**	**25.4%**	**27.5%**	**24.3%**	**28.6%**	**25.3%**	**27.0%**
Share of renewable energy consumption - by sector [%]								
Electricity	13.7%	13.7%	14.0%	14.8%	14.5%	15.5%	16.4%	-
Heating and cooling	19.7%	20.6%	22.6%	23.5%	24.3%	25.8%	27.8%	-
Transport	6.6%	6.6%	7.8%	9.4%	6.7%	6.2%	5.7%	-
Overall	14.8%	15.1%	16.2%	17.3%	17.6%	18.1%	18.6%	-

	2020	**2021**	**2022**	**2023**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Import Dependency [%]	**38.8%**	**40.0%**	**41.8%**	**41.7%**	**57.5%**	**55.5%**	**62.5%**	**58.3%**
of Solid fossil fuels	12.8%	13.9%	14.1%	14.9%	35.8%	37.2%	45.9%	40.8%
of Oil and petroleum products	101.2%	96.9%	99.9%	99.4%	96.8%	91.7%	97.8%	94.5%
of Natural Gas	86.0%	92.1%	113.4%	100.1%	83.6%	83.6%	97.6%	90.0%
Dependency from Russian Fossil Fuels [%]								
of Natural Gas	100.0%	100.0%	79.4%	8.1%	41.0%	40.9%	20.7%	9.3%
of Crude Oil	48.8%	50.0%	56.0%	58.2%	25.7%	25.2%	18.4%	3.0%
of Hard Coal	10.1%	4.3%	1.2%	0.0%	49.1%	47.4%	21.5%	1.0%

	2017	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Gas Consumption (in bcm)	**8.7**	**8.3**	**8.7**	**8.8**	**9.5**	**7.6**	**6.8**
Gas Consumption year-on-year change [%]	2.8%	-5.3%	5.0%	1.6%	7.2%	-19.4%	-11.3%
Gas Imports - by type (in bcm)	**8.9**	**8.0**	**9.5**	**7.6**	**8.7**	**8.6**	**6.8**
Gas imports - pipeline	8.9	8.0	9.5	7.6	8.7	8.6	6.8
Gas imports - LNG	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Gas Imports - by main source supplier [%]							
Norway	0.8%	0.5%	0.3%	0.0%	0.0%	17.2%	87.0%
Russia	99.2%	99.5%	99.7%	100.0%	100.0%	79.4%	8.1%

Zdroj: Eurostat, ENTSO-E, S&P Platts

Česko čelí významným výzvám v oblasti adaptace na změnu klimatu, zejména při vytváření komplexní strategie adaptace na změnu klimatu a zvyšování vodohospodářské odolnosti. Má zavedené specifické politiky v oblasti životního prostředí, jako jsou politiky týkající se půdy, vody, lesů a ovzduší. Celkový přístup k adaptaci je však často roztříštěný. Odpovědnost je rozdělena mezi různá ministerstva včetně ministerstva životního prostředí a ministerstva zemědělství a není dostatečně jasná. Klíčovou prioritou je zlepšení vodohospodářské odolnosti, zejména pokud jde o boj proti formám zátěže, jako jsou průmyslové emise a neupravené odpadní vody. Zásadní význam pro zvyšování odolnosti vůči povodním, suchu a erozi a pro širší podporu adaptace na změnu klimatu mají opatření na zlepšení přirozeného zadržování vody a zavádění přírodě blízkých řešení.

Adaptace a připravenost na změnu klimatu

Česko čelí významným výzvám v oblasti adaptace na změnu klimatu a značným ekonomickým dopadům počasí a extrémních jevů souvisejících s klimatem, jako jsou povodně, sucha a vlny veder. Hospodářské ztráty v letech 1980 až 2023 dosáhly 18,5 miliardy EUR, přičemž pouze 12 % z nich bylo kryto pojištěním. Obzvláště velké škody způsobily povodně, které se na těchto ztrátách podílely částkou 10,2 miliardy EUR ([174]). Riziko povodní způsobené kombinovaným účinkem silných srážek a nízkého zadržování vody v půdě výrazně vzrostlo (jak z hlediska počtu ohrožených obyvatel, tak z hlediska předpokládaných ročních škod). Během povodní v létě 2024 prokázalo Česko velmi dobrou úroveň připravenosti, pokud jde o pohotové předpovědi počasí, účinný systém včasného varování a efektivní spolupráci v rámci svého Integrovaného záchranného systému. Na příkladu povodní je však vidět, že některé klíčové příčiny úmrtí a škod nejsou dosud dořešeny. Například stávající konvenční zemědělské a lesnické postupy zhoršují kvalitu půdy, snižují zadržování vody v půdě a brání dosažení odolnosti lesů. Tyto postupy zhoršují nejen dopady povodní, ale také vodní a větrné eroze, sesuvů půdy, vln veder, sucha atd. Sucho představuje pro české ekosystémy významnou hrozbu, neboť například v roce 2018 bylo suchem vážně postiženo 26,5 % území ČR. Zdravotní dopady extrémních veder jsou stále výraznější, neboť úmrtnost v důsledku horka vzrostla z průměrných 16 úmrtí na 100 000 obyvatel v letech 2003–2012 na 28 úmrtí v letech 2013–2022. Tyto výzvy zdůrazňují potřebu ucelených adaptačních strategií pro zvýšení odolnosti vůči těmto extrémním jevům.

Adaptační politika Česka, která je definována v národní strategii a akčním plánu Česka, se sice rozvíjí, ale čelí problémům při provádění kvůli nejasné odpovědnosti jednotlivých ministerstev. Adaptační politika České republiky je obsažena ve dvou klíčových dokumentech: v národní adaptační strategii a v Národním akčním plánu adaptace na změnu klimatu. V současnosti provádí Česko vnitrostátní posouzení klimatických rizik, přičemž se zaměřuje především na riziko sucha. Zatímco politiky zaměřené na jednotlivé environmentální aspekty (jako je například ochrana půdy, vody, lesů nebo ovzduší) jsou na klíčových ministerstvech dobře zavedené, provádění komplexní adaptační politiky se dosud v této fázi nenachází. Oba uvedené klíčové dokumenty tvoří komplexní adaptační politiku, jejíž provádění však často spočívá spíše v souhrnu jednotlivých politik (viz výše) než ve vzájemně se posilujících opatřeních založených na posouzení klimatických rizik. Rozdělení odpovědnosti za provádění adaptační politiky není jasné ani v rámci ministerstva životního prostředí, ani mezi ministerstvem životního prostředí, ministerstvem zemědělství a dalšími orgány. Některé samosprávné kraje vypracovaly na nižší než celostátní úrovni plány nebo strategie adaptace na změnu klimatu. Provádění se zpravidla nachází v počáteční fázi a bude třeba přijmout další opatření. Pouze 29 % české populace žije v oblastech, na které se vztahuje Pakt starostů a primátorů EU. Při provádění adaptačních opatření působily poměrně efektivně některé místní akční skupiny, protože nejsou omezeny na jednotlivé obce a mohou pracovat například na úrovni povodí. Tato práce si zaslouží další podporu. Podporu si zaslouží také adaptace na změnu klimatu na úrovni krajiny, protože umožňuje řešit všechny klíčové aspekty současně (půdu, zadržování vody, lesy, biologickou rozmanitost atd.) a dosahovat tak hmatatelných výsledků. Je třeba podporovat vzdělávací a sociální aspekty adaptace na změnu klimatu.

([174])EEA, 2024, *Hospodářské ztráty způsobené extrémy počasí a klimatu v Evropě*,odkaz.

Vodohospodářská odolnost

Česko by mělo pokračovat v opatřeních na zvyšování odolnosti vůči povodním. Na naléhavost těchto opatření poukazují velké povodně ze září 2024, které způsobily značné škody v několika regionech. Povodně způsobily v letech 1980 až 2023 v zemi hospodářské ztráty, které se odhadují na 10,2 miliardy EUR. Zlepšení udržitelného hospodaření s vodou a ochrany před povodněmi, upřednostňování přírodě blízkých řešení a obnova řek mají zásadní význam pro zachování konkurenceschopnosti celé řady hospodářských odvětví. Konkrétní opatření se připravují nebo probíhají v rámci druhých plánů Česka pro zvládání povodňových rizik, které nyní zahrnují i přírodě blízká řešení a odkazují na práci v oblasti povodní v rámci aktualizované Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR. Česko nepatří mezi členské státy EU, které jsou vystaveny velkému nedostatku vody. Index spotřeby vody plus (WEI+) v roce 2022 činil 3,2. Největší podíl na spotřebě vody v roce 2022 měl zpracovatelský průmysl (40 %) a veřejné zásobování vodou (35 %). Účinnost využití vody v Česku se nachází nad průměrem EU a v roce 2022 činila 159 EUR na m^3 odebrané vody.

Kvalita povrchových a podzemních vod v Česku má z hlediska ekologického a chemického stavu klesající tendenci. Třetí plány povodí České republiky na období 2022–2027 ukazují pokles počtu útvarů povrchových vod s dobrým (nebo lepším) ekologickým stavem/potenciálem z 18,8 % (podle druhého plánu) na pouhých 5,9 % (ve třetím plánu). Přestože je tato situace částečně způsobena lepším monitorováním, je také zřejmé, že země se silně potýká s eutrofizací, zejména v jezerech. Zdrojem tlaku je průmyslově provozované velkoplošné zemědělství, které hojně využívá hnojiva, a odpadní vody znečišťující řeky a jezera živinami, které způsobují eutrofizaci. Pokud jde o chemický stav útvarů povrchových vod, došlo mezi druhým a třetím plánem povodí k ještě většímu zhoršení, kdy se počet útvarů povrchových vod v dobrém chemickém stavu snížil ze 70 % na pouhých 38,9 %. To je opět částečně způsobeno lepším monitorováním, ale také všudypřítomnými a perzistentními bioakumulativními a toxickými látkami, s nimiž je obtížné se vypořádat. Jejich zdrojem je vypouštění odpadních vod, které nejsou napojeny na kanalizační síť, znečištění ze zemědělství a městské odpadní vody.

Ačkoli se ve třetím plánu uvádí, že 93,7 % útvarů podzemních vod v Česku je v dobrém kvantitativním stavu, hrozí, že do roku 2027 nebude dobrého kvantitativního stavu dosahovat 13 % útvarů podzemních vod. Zdroje tlaku představují odběr vody pro veřejné zásobování vodou a průmyslové a zemědělské využití. Česko patří mezi členské státy EU s nejvyšším podílem útvarů podzemních vod (72,4 %), které nedosahují dobrého chemického stavu. Důvodem je především znečištění ze zemědělství (pesticidy, dusičnany a amoniak). Trvale rostoucí tendenci vykazují znečišťující látky nezemědělského původu, jako je například arsen, nikl, kadmium, dusičnany (ze spalování fosilních paliv) a hliník.

Čištění odpadních vod v Česku zůstává i nadále důvodem k obavám. Přestože se v průběhu let zlepšilo dodržování předpisů, zejména díky financování z prostředků EU, setkává se Česko s potížemi při provádění směrnice o čištění městských odpadních vod. Její neúplné provádění přimělo Komisi, aby v roce 2020 podnikla proti Česku právní kroky a vydala odůvodněné stanovisko. Tyto identifikované aglomerace nezajišťují stokovou soustavu nebo neposkytují sekundární čištění a nebo nezajišťují čištění podle přísnějších požadavků ([175]). Probíhá řízení o nesplnění povinnosti. Celkově dosáhlo Česko v roce 2020 míry souladu 78 %. Směrnice byla v roce 2024 revidována ([176]) a přinesla nové požadavky, například další čištění mikropolutantů v městských odpadních vodách. Česko má na její provedení ve vnitrostátním právu čas do 31. července 2027.

Pro splnění environmentálních cílů podle právních předpisů EU v oblasti vody chybí v Česku investice do vody ve výši 498 milionů EUR ročně (0,18 % HDP), přičemž více než polovina z nich se týká odpadních vod (338 milionů EUR ročně). Roční investiční potřeby Česka v oblasti vodního hospodářství dosahují odhadem 1,56 miliardy EUR (v cenách roku 2022), viz graf A9.2. Zahrnují jak vodohospodářské odvětví, tak ochranu a vod a řízení vodních zdrojů. Největší část celkové roční potřeby, 958 milionů

([175])Česko reagovalo na odůvodněné stanovisko v roce 2020 a předložilo své názory na různé otázky týkající se dodržování předpisů, které Komise vznesla.

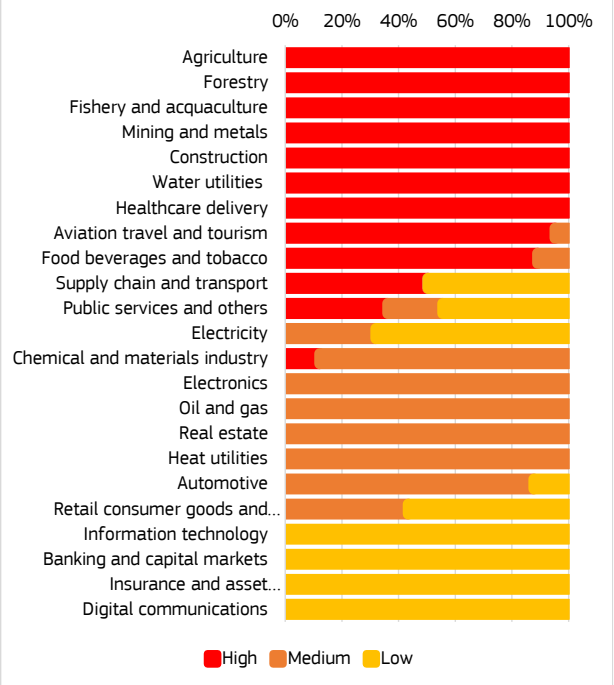
([176])Směrnice 2024/3019 ze dne 27. listopadu 2024.

EUR, připadá na nakládání s odpadními vodami, včetně dodatečných nákladů na provádění revidované směrnice. Současné roční investice Česka do vodohospodářství pro období 2021–2027 se odhadují na přibližně 1 miliardu EUR ročně (v cenách roku 2022). Z celkového objemu finančních prostředků je 11,2 % poskytováno z víceletého finančního rámce EU (většinou prostřednictvím politiky soudržnosti) a dalších 4,8 % z Nástroje pro oživení a odolnost, což dohromady činí 16 %. Financování Evropskou investiční bankou tvoří přibližně 0,7 % celkového objemu, přičemž většina financování pochází z vnitrostátních zdrojů (83,4 %) ([177]).

Biologická rozmanitost a ekosystémy

Stav přírody a ekosystémů v Česku zůstává i nadále pod tlakem, což ovlivňuje odolnost vůči změně klimatu. Česko má v důsledku dlouholeté industrializace jednu z nejroztříštěnějších krajin v EU. Podle posledních dostupných údajů (2018) se v Česku nachází v dobrém stavu pouze 19,4 % stanovišť, což je více než průměr EU (14,7 %). Tyto údaje ukazují od předchozího vykazovaného období jen mírné zlepšení. Obdobně došlo k mírnému zlepšení i u stavu druhů z hlediska ochrany, přičemž v dobrém stavu se nachází 30 % druhů, což je více než průměr EU, který činí 27,5 %. Tato situace má vážné důsledky pro odolnost Česka vůči změně klimatu, protože ztráta biologické rozmanitosti snižuje schopnost ekosystémů poskytovat služby, které pomáhají zmírňovat dopady změny klimatu, jako je regulace koloběhu vody, udržování zdraví půdy a ukládání uhlíku.

Graf A9.1: **Přímá závislost (1) hrubé přidané hodnoty vytvořené jednotlivými hospodářskými odvětvími v roce 2022 na ekosystémových službách (2)**

(1) Závislost založená na vlastních operacích daného odvětví, s výjimkou operací v rámci hodnotového řetězce v jednotlivých zemích a v mezinárodních hodnotových řetězcích. Vysoká závislost naznačuje vysokou potenciální expozici vůči přírodním otřesům nebo zhoršujícím se trendům, což znamená, že narušení některé z ekosystémových služeb by mohlo způsobit výpadek výroby a vážné finanční ztráty.
(2) Ekosystémové služby představují přispění ekosystémů k zajištění přínosů, které jsou využívány v hospodářské a jiné lidské činnosti, včetně zásobovacích služeb (např. zásobování biomasou nebo zásobování vodou), regulačních a udržovacích služeb (např. regulace kvality půdy nebo opylování) a kulturních služeb (např. rekreační aktivity).
Zdroj: Hirschbuehl a kol., 2025, *The EU economy's dependency on nature (Závislost hospodářství EU na přírodě)*, odkaz.

Významné riziko pro hospodářství a konkurenceschopnost představuje znehodnocování přírodního prostředí, neboť Česko patří mezi členské státy s vysokou mírou závislosti na ekosystémových službách. 44 % české hrubé přidané hodnoty je do značné míry a přímo závislé na ekosystémových službách, což odpovídá průměru EU. Obzvláštní závislostí na ekosystémových službách se vyznačuje několik odvětví, jako je zemědělství, lesnictví, rybolov, těžba, stavebnictví, vodohospodářství a poskytování zdravotní péče (viz graf A9.1). 100 % hrubé přidané hodnoty vytvořené v těchto odvětvích je přímo závislé na ekosystémových službách. To znamená, že pokud

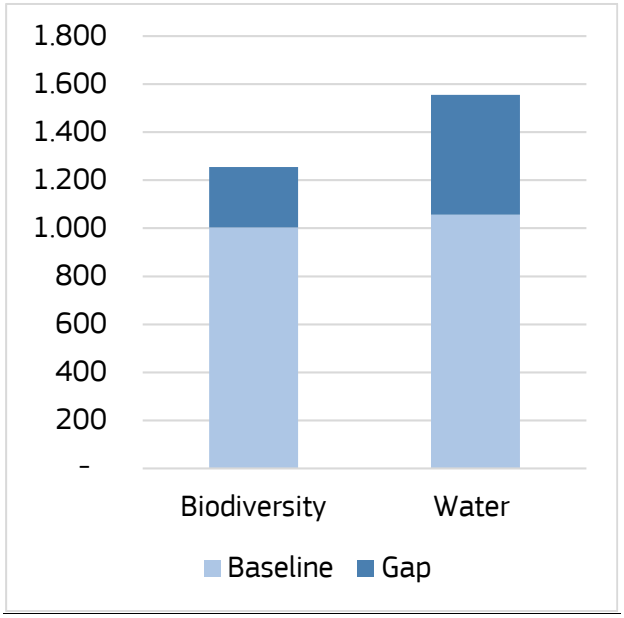
([177])Výše investic do vodního hospodářství se odhaduje na základě sledování fondů EU, projektů EIB a vnitrostátních výdajů (účty EPEA, Eurostat).

se nepodaří zachovat schopnost ekosystémů poskytovat služby, mohlo by to znamenat značné náklady nebo dokonce zastavení výroby v těchto odvětvích. Ochrana a obnova klíčových ekosystémů by pomohla udržet dlouhodobou konkurenceschopnost těchto odvětví.

Pro splnění cílů České republiky v oblasti obnovy přírody je nezbytné soustředit se na ochranu a obnovu přírody. V roce 2016 byla přijata nejnovější česká strategie ochrany biologické rozmanitosti (2016–2025). Ta stanovuje čtyři priority pro ochranu a udržitelné využívání biologické rozmanitosti ([178]). Česko v současné době aktualizuje svou vnitrostátní strategii a akční plány pro problematiku biologické rozmanitosti. V červenci 2024 vložilo Česko do online nástroje Úmluvy o biologické rozmanitosti pro podávání zpráv ([179]) dva nové předběžné vnitrostátní cíle (které se týkají se chráněných oblastí a integrity, propojenosti a řízení ekosystémů). V roce 2021 bylo chráněno 21,9 % rozlohy země (včetně sítě Natura 2000 a dalších chráněných území vyhlášených na národní úrovni), což se pohybovalo pod průměrem EU, který činí 26 %.

Investiční potřeby Česka v oblasti biologické rozmanitosti a ekosystémů se na období 2021–2027 odhadují na 1,3 miliardy EUR ročně (v cenách roku 2022) (viz graf A9.2). Současná úroveň financování ochrany biologické rozmanitosti a ekosystémů v Česku se pohybuje kolem 1 miliardy EUR ročně. Investiční mezera (251 milionů EUR ročně, což odpovídá 0,09 % HDP České republiky) ohrožuje závazek země k dodržování celosvětových dohod o biologické rozmanitosti a její dlouhodobý hospodářský a sociální rozvoj.

Graf A9.2: **Investiční potřeby a mezery v milionech EUR, ve stálých cenách roku 2022**

Zdroj: Evropská komise, GŘ pro životní prostředí, Program hodnocení potřeb a nedostatků v oblasti investic do životního prostředí, aktualizace pro rok 2025.

Udržitelné zemědělství a využívání půdy

V oblasti pohlcování uhlíku nedosahuje Česko úrovně ambicí potřebných ke splnění cíle pro rok 2030 v oblasti využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF). Pohlcování uhlíku se v posledních desetiletích pomalu snižovalo a v letech 2017 až 2019 zaznamenalo prudký pokles a změnilo se v emise. Ke splnění cíle v odvětví LULUCF do roku 2030 je zapotřebí dodatečné pohlcování uhlíku ve výši –0,8 milionu tun ekvivalentu CO_2 (CO_2ekv) ([180]). Nejnovější dostupné prognózy ukazují, že ke splnění cíle pro rok 2030 chybí 0,2 milionu tun Co_2 ekv. ([181]). K dosažení cíle pro rok 2030 proto bude zapotřebí provést další opatření.

České zemědělství je stále významným zdrojem emisí skleníkových plynů a i nadále významně ovlivňuje ovzduší, vodu i půdu. V roce 2022 vyprodukovalo zemědělství 8,4 milionu

([178])Ministerstvo životního prostředí, 2016, *Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky 2016–2025*, odkaz.

([179])Nástroj pro podávání zpráv podle Úmluvy o biologické rozmanitosti, odkaz.

([180])Vnitrostátní cíle členských států v odvětví LULUCF v souladu s nařízením (EU) 2023/839.

([181])Zpráva o pokroku EU při provádění opatření v oblasti klimatu za rok 2024, COM/2024/498.

tun ekvivalentu CO_2, což představovalo přibližně 7,1 % celkových emisí v zemi. To zahrnuje 4 miliony tun ekvivalentu CO_2 z chovu hospodářských zvířat. Plocha obhospodařované zemědělské půdy v Česku zůstala v letech 2012 až 2023 stabilní na úrovni 3,5 milionu hektarů.

Významný problém z hlediska životního prostředí a ohrožení lidského zdraví představují ztráty živin ze zemědělství, zejména z minerálních a statkových hnojiv. To se odráží v české bilanci dusíku, která činila 62,9 kg dusíku na hektar obhospodařované zemědělské půdy (v roce 2021). Podle údajů shromážděných podle směrnice o dusičnanech zaznamenalo v letech 2016–2019 11,7 % monitorovacích stanic podzemních vod v Česku průměrné koncentrace dusičnanů vyšší než 50 mg/l, což překračovalo zdravý práh pro lidskou spotřebu. Přestože ukazatel intenzity chovu hospodářských zvířat v roce 2020 činil 0,47, což bylo pod průměrem EU, který činí 0,75, emise amoniaku měly v letech 2018 (76,2 tisíc tun ročně) až 2022 (68,7 tisíc tun ročně) klesající tendenci. 51 % monitorovacích míst v Česku vykazovalo (na základě údajů z let 2017–2022) hodnoty pesticidů v povrchových vodách, které překračovaly tyto prahové hodnoty, což bylo výrazně nad evropským průměrem, který činil 29 % ([182]). Česko přechází na udržitelný potravinový systém zaváděním politik, které mají snížit dopad zemědělství na životní prostředí. V roce 2022 tvořily 4,7 % zemědělské půdy Česka krajinné prvky, jako jsou lesy a neproduktivní travní porosty, což je pod průměrem EU, který činí 5,6 %. Ekologické zemědělství, které omezuje používání syntetických hnojiv a pesticidů, v Česku od roku 2005 neustále roste a v roce 2022 bude obhospodařovat 16 % zemědělské půdy.

Česko má v úmyslu v rámci strategického plánu společné zemědělské politiky (SZP) do roku 2030 dosáhnout toho, aby byly na 21,3 % výměry obhospodařované zemědělské půdy využívány postupy ekologického zemědělství. Toho lze dosáhnout, pokud bude současný trend růstu plochy ekologického zemědělství pokračovat i v nadcházejících letech. Podle nejnovějších údajů o žádostech o podporu v rámci strategického plánu SZP pro rok 2024 představují plochy ekologického zemědělství 590 tisíc hektarů, což je o 25 000 hektarů více než v roce 2023 a znamená to 16,7 % výměry obhospodařované zemědělské půdy. Česko v rámci ukazatele výsledků R.12 – Přizpůsobování se změně klimatu plánuje, že na 42 % rozlohy obhospodařované zemědělské půdy (1,5 milionu hektarů zemědělské půdy) budou zavedena environmentální opatření ke zlepšení adaptace zemědělství na změnu klimatu, jako jsou například ekoprogramy pro celé farmy, zatravňování orné půdy nebo nový titul agrolesnictví. Další opatření, jako jsou meziplodiny nebo integrovaná produkce, významně přispívají k ukazateli výsledků R.21 – Ochrana kvality vody, kde je pokryto 25,4 % rozlohy obhospodařované zemědělské půdy (895 tisíc hektarů).

([182])EEA, 2024, Pesticides in rivers, lakes and groundwater in Europe (Pesticidy v evropských řekách, jezerech a podzemních vodách), odkaz.

Tabulka A9.1: **Klíčové ukazatele sledující pokrok v oblasti adaptace na změnu klimatu, odolnosti a životního prostředí**

Climate adaptation and preparedness:	Czechia						EU-27	
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2021
Drought impact on ecosystems *[area impacted by drought as % of total]*	26.46	10.19	1.74	0.03	5.86	0.27	6.77	2.76
Forest-fire burnt area (1) *[ha, annual average 2006-2023]*	88	88	88	88	88	88		
Economic losses from extreme events *[EUR million at constant 2022 prices]*	159	-	184	689	80	22	24 142	62 981
Insurance protection gap (2) *[composite score between 0 and 4]*	-	-	-	-	1.25	1.50		
Heat-related mortality (3) *[number of deaths per 100 000 inhabitants in 2013-2022]*	28	28	28	28	28			
Sub-national climate adaptation action *[% of population covered by the EU Covenant of Mayors for Climate & Energy]*	20	21	22	25	27	29	41	44

Water resilience:	Czechia						EU-27	
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2021
Water Exploitation Index Plus, WEI+ (4) *[total water consumption as % of renewable freshwater resources]*	4.3	3.4	2.4	2.3	3.2	-	4.5	4.5
Water consumption *[million m^3]*	388	376	348	351	356	-		
Ecological/quantitative status of water bodies (5) *[% of water bodies failing to achieve good status]*								
Surface water bodies	-	-	-	94%	-	-	-	59%
Groundwater bodies	-	-	-	6%	-	-	-	93%

Biodiversity and ecosystems:	Czechia						EU-27	
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2021
Conservation status of habitats (6) *[% of habitats having a good conservation status]*	19.4	-	-	-	-	-	14.7	-
Common farmland bird index *2000=100*	70.6	68.5	67.7	63.5	-	-	72.2	74.4
Protected areas *[% of protected land areas]*	-	-	-	22	22	-	-	26

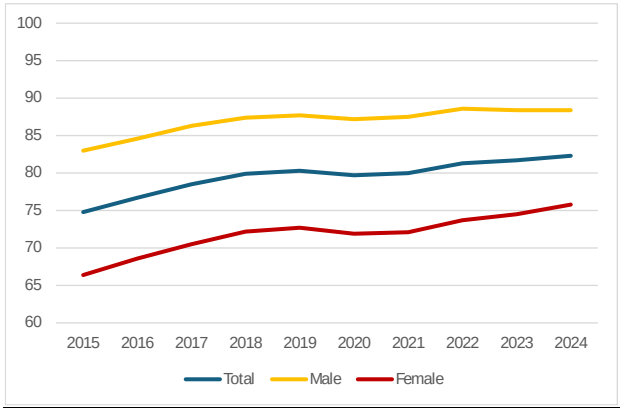
Sustainable agriculture and land use:	Czechia						EU-27	
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2021
Bioeconomy's added value (7) *[EUR million]*	10 188	10 690	10 707	11 458			634 378	716 124
Landscape features *[% of agricultural land covered with landscape features]*	-	-	-	-	5	-		
Food waste *[kg per capita]*	-	-	91	108	101	-		
Area under organic farming *[% of total UAA]*	14.8	15.2	15.3	15.6	16.0		7.99	-
Nitrogen balance *[kg of nitrogen per ha of UAA]*	94.7	75.6	56.9	62.9	-	-		
Nitrates in groundwater (8) *[mgNO_3/l]*	18.0	17.7	18.7	18.5	-	-		
Net greenhouse gas removals from LULUCF (9) *[Kt CO_2-eq]*	- 12	6 493	9 700	6 588	3 378	-	- 256 077	- 240 984

(1) Tyto údaje ukazují průměr za období 2006–2023 na základě EFFIS – Evropského systému informací o lesních požárech.
(2) Měřítko: 0 (žádná mezera v ochraně) – 4 (velmi vysoká mezera). EIOPA, 2024, Pilotní přehled o mezeře v pojistné ochraně pro případ přírodních katastrof.
(3) Van Daalen, K. R. et al., 2024, The 2024 Europe report of the Lancet Countdown on health and climate change: unprecedented warming demands unprecedented action (Výzkumný projekt Lancet Countdown věnovaný zdraví a změně klimatu – zpráva z roku 2024: bezprecedentní oteplování vyžaduje bezprecedentní opatření), The Lancet Public Health.
(4) Tento ukazatel měří celkovou spotřebu vody jako procento obnovitelných zdrojů sladké vody dostupných pro dané území a období. Hodnoty vyšší než 20 % jsou obecně považovány za známku nedostatku vody, zatímco hodnoty rovné 40 % nebo vyšší poukazují na vážný nedostatek vody.
(5) Evropská komise, 2024, 7. zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu o provádění rámcové směrnice o vodě (2000/60/ES) a směrnice o povodních (2007/60/ES) (třetí plány povodí a druhé plány pro zvládání povodňových rizik).
(6) U tohoto ukazatele zahrnuje průměr EU údaje i za Spojené království v předchozím složení EU-28.
(7) Evropská komise, 2023, Přehled systému monitorování biohospodářství EU.
(8) Dusičnany mohou v podzemních vodách přetrvávat po dlouhou dobu a kumulovat se ve vysoké míře díky vstupům z antropogenních zdrojů (zejména ze zemědělství). Norma EU pro pitnou vodu stanoví limit 50 mg NO_3/l s cílem zabránit ohrožení lidského zdraví.
(9) Čisté pohlcení je vyjádřeno zápornými čísly, čisté emise kladnými čísly. Uváděné údaje pocházejí z předložené inventury skleníkových plynů pro rok 2024. Hodnota čistého pohlcení skleníkových plynů pro rok 2030 podle nařízení (EU) 2023/839 – příloha IIa.
Zdroj: Eurostat, EEA

Česko má stále jednu z nejvyšších měr zaměstnanosti v EU, ale potýká se s přetrvávajícími problémy. Nedostatek pracovních sil je i nadále značný, přičemž míra volných pracovních míst patří k nejvyšším v EU. Navzdory celkově dobrým výsledkům v oblasti zaměstnanosti zde existují překážky v zaměstnávání pro ženy, což omezuje jejich účast na trhu práce a inkluzivitu. Problémy s přístupem k zaměstnání mají i znevýhodněné skupiny včetně ukrajinských uprchlíků, osob romského původu a osob se zdravotním postižením. Míra změny zaměstnání zůstává nízká a daňový systém neúměrně zatěžuje pracovníky s nízkými příjmy a pracovníky na částečný úvazek, což prohlubuje ekonomickou nerovnost. Další úsilí o zajištění změny kvalifikace a prohlubování dovedností by mohlo pomoci pracovníkům získat lépe placená pracovní místa, uspokojit poptávku po nových dovednostech a zvýšit konkurenceschopnost Česka. Česko také zaznamenalo jeden z nejprudších poklesů reálných mezd, které i navzdory určitým známkám oživení zůstávají pod úrovní roku 2019.

Česko má i nadále jednu z nejvyšších měr zaměstnanosti v EU. V roce 2024 dosáhla míra zaměstnanosti osob ve věku 20–64 let 82,3 %, což je výrazně nad průměrem EU, který činí 75,8 %, a země je tak na dobré cestě k dosažení svého cíle 82,2 % v roce 2030. Český trh práce se vyznačuje také výrazně nízkou mírou nezaměstnanosti, která v roce 2024 činila 2,6 % a byla tedy nejnižší v EU, a podle prognóz se do roku 2026 zvýší jen mírně na 2,7 % ([183]).

Graf A10.1: **Míra zaměstnanosti podle pohlaví**

Zdroj: Eurostat

Ženy se navzdory celkově dobrým výsledkům v oblasti zaměstnanosti stále potýkají s překážkami na trhu práce. Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů, který v roce 2024 dosáhl 12,6 procentního bodu, patří i nadále k největším mezi členskými státy (EU: 10 procentních bodů). Rozdíl v odměňování žen a mužů v roce 2023 navíc činil 18 procentních bodů (EU: 12 procentních bodů). V roce 2024 bylo jen 7,3 % dětí mladších tří let zapsáno do zařízení formální péče o děti, což je o téměř 3 procentní body více než v roce 2023, ale stále je to mnohem méně než průměr EU, který činí 39,2 %. Tento nízký podíl zapsaných významně přispívá k rozdílům v zaměstnanosti žen a mužů, protože omezuje účast žen na trhu práce. Evropské strukturální a investiční fondy a nástroj pro oživení a odolnost pomáhají vytvářet cenově dostupnou a přístupnou péči o děti, stále však přetrvávají problémy v oblasti zajištění dostatečné kapacity a kvality ve všech regionech. Je třeba vyvinout další úsilí pro posílení sběru dat, rozšíření vnitrostátního financování pro zajištění kvality a zlepšení spolupráce a koordinace všech služeb předškolního vzdělávání a péče o děti ([184]).

Klíčem k řešení nedostatku pracovních sil a podpoře inkluzivnějšího trhu práce je snížení překážek zaměstnávání žen. V roce 2023 zavedlo Česko 5% slevu na pojistném na sociální zabezpečení pro zaměstnance z cílových zranitelných skupin pracující na částečný úvazek včetně rodičů a neformálních pečovatelů. V roce 2024 byla zavedena daňová reforma, která omezuje využití daňové slevy na vyživovanou manželku/manžela na domácnosti, kde jeden z manželů pečuje o dítě mladší tří let, aby se snížila finanční demotivace pro druhé výdělečně činné osoby. V roce 2024 se zvýšil podíl smluv na částečný úvazek o 0,8 procentního bodu na 7,6 % (průměr EU 17,2 %) a rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů se v roce 2024 snížil o 1,3 procentního bodu (p. b.). Přesto by však bylo možné pro překonání stávajících překážek odrazujících od v zaměstnávání žen udělat ještě více i v oblasti zdanění, rodičovské dovolené (která trvá až tři roky) a flexibilních pracovních podmínek. Odhaduje se, že 200 000 – 300 000 lidí, především žen,

([183]) Economic forecast for Czechia (Ekonomická prognóza pro Česko) – Evropská komise.

([184]) Konsolidovaná doporučující zpráva k projektu „Vytvoření komplexního rámce pro monitorování a hodnocení předškolního vzdělávání a péče v Česku".

poskytuje neplacenou neformální péči lidem, kteří ji potřebují, a polovina z nich kvůli tomu nemůže nastoupit do zaměstnání na plný úvazek. Řešení těchto systémových problémů má zásadní význam pro snížení nedostatku pracovních sil a zajištění větší inkluzivity trhu práce.

Problémy s přístupem k zaměstnání mají i nadále znevýhodněné skupiny včetně ukrajinských uprchlíků, osob romského původu a osob se zdravotním postižením. V roce 2024 bylo 80 % ekonomicky aktivních ukrajinských uprchlíků zaměstnaných, ale 50 % z nich uvedlo, že jejich práce neodpovídá jejich kvalifikaci. Kromě toho se 47 % těchto osob potýká s finančním stresem, 37 % s nestabilitou v práci a 33 % s nedostatkem právní nebo sociální ochrany.([185]) Obzvláště zranitelní jsou nadále i romští občané, přičemž podle odhadů je zaměstnáno pouze 45 % Romů v produktivním věku, zatímco podíl zaměstnaných osob v celkové populaci činil 82,3 % v roce 2024. Totéž platí i pro ostatní věkové skupiny, a zatímco podíl celkové populace ve věku 15 až 29 let, která není zaměstnaná ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy, činí v roce 2024 8,6 % (EU: 11 %), u mladých Romů (16–24 let) činil v roce 2021 47 % ([186]). Rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením činil v roce 2024 21,7 procentního bodu (EU: 24 procentních bodů). V prosinci 2024 si Česko stanovilo cíl zaměstnat 45 % osob se zdravotním postižením. Pro dosažení tohoto cíle schválilo Česko v roce 2024 opatření na podporu sociálních podniků, družstev a neziskových organizací zaměstnávajících osoby se zdravotním postižením, a to prostřednictvím zajištění přístupu k financování a zlepšení regulačních podmínek.

Česko se potýká s vysokou mírou volných pracovních míst, protože firmy mají problém najít pracovníky s vhodnou kvalifikací. Více než 80 % společností uvedlo, že mají potíže s hledáním pracovníků s vhodnou kvalifikací (oproti EU: 77 %) a obzvláště vysoký nedostatek pracovních sil byl hlášen v odvětví stavebnictví ([187]). Míra volných pracovních míst v roce 2023 přesáhla 3,5 %, a to i navzdory tomu, že v předchozích letech došlo k mírnému poklesu. Země měla jednu z nejvyšších měr volných pracovních míst v EU ve zpracovatelském průmyslu (3,4 % oproti EU: 1,8 %), ve stavebnictví (6,5 % oproti 3,1 %) a v dopravě a skladování (4,5 % oproti 2,2 %). Ve 4 čtvrtletí 2024 činila míra volných pracovních míst 3,2 % (EU: 2,3 %), a to v oblasti průmyslu (3,0 % oproti EU: 1,6 %), obchodu a dopravy (4,1 % oproti 2,1 %) a služeb (4,7 % oproti 2,5 %), přičemž všechny tyto hodnoty byly vyšší než průměr EU. Naproti tomu míra volných pracovních míst v oblasti informací a komunikace (1,6 % oproti EU: 2,9 %) a v oblasti financí a pojištění (0,8 % oproti 1,7 %) se nacházely pod průměrem EU ([188]). V roce 2024 byl hlášen nedostatek pracovních sil u několika profesí vyžadujících specifické dovednosti související se zelenou transformací, včetně třídičů odpadu, pracovníků v lesnictví a příbuzných oborech a pomocných pracovníků ve smíšeném hospodářství (viz příloha 12). Potenciál Česka pomoci Evropské unii při dosahování cíle digitální dekády týkajícího se odborníků v oblasti informačních a komunikačních technologií zůstává nevyužit a podařilo se dosáhnout jen omezeného pokroku. Odborníci na informační a komunikační technologie se v roce 2024 podíleli na celkové zaměstnanosti pouze 4,5 %, což bylo méně než průměr EU (5,0 %) a znamenalo to nárůst oproti předchozímu roku (4,3 %). Zastoupení žen je i nadále nedostatečné, neboť ženy tvoří pouze 13,0 % odborníků na informační a komunikační technologie ([189]). Legální migrace v současnosti hraje při řešení nedostatku pracovních sil poměrně malou roli, neboť v roce 2023 zahrnovala pouze 300 000 pracovníků narozených v zahraničí, což představuje přibližně 6 % (oproti 14 %) všech zaměstnaných osob. Evropský sociální fond plus (ESF+) investuje 293 milionů EUR do zlepšení přístupu uchazečů k zaměstnání se zvláštním zaměřením na znevýhodněné skupiny na trhu práce, a plán pro oživení a odolnost investuje 275 milionů EUR do prohlubování dovedností a změny kvalifikace.

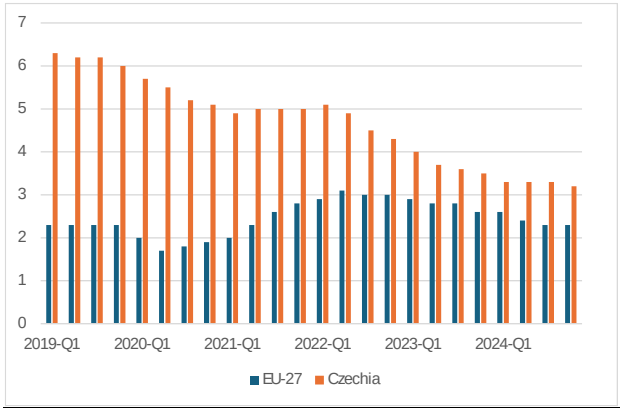
([185]) Hlas Ukrajinců: Integrace ukrajinských uprchlíků: trh práce, bydlení, znalost češtiny a vzdělávání dětí.

([186]) Zpráva agentury FRA 2021 – brzy budou k dispozici nové údaje

([187]) Eurofound (2024), *Company practices to tackle labour shortages* (Postupy společností při řešení nedostatku pracovních sil), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk.

([188]) Domovská stránka | Euro indicators dashboard (Přehled euroukazatelů) .

Graf A10.2: **Čtvrtletní míra volných pracovních míst, očištěná od sezónních vlivů**

Zdroj: Eurostat

Trh práce vykazuje jen omezenou míru změny zaměstnání. Čtvrtletní pravděpodobnost změny zaměstnání nebo přechodu k nezaměstnanosti je přibližně 1,5 % (EU: 3,1 %). Mezi příčiny patří nízká úroveň podpory v nezaměstnanosti, která podporuje rychlý výběr zaměstnání, skutečnost, že rozvoj dovedností nabízí jen omezené pracovní nebo mzdové výhody, a omezená regionální mobilita. To snižuje efektivitu při rozdělování lidských zdrojů, což umožňuje, aby odvětví s nízkou produktivitou přetrvávala díky nízkým mzdám, zatímco rozvíjející se odvětví s vysokou produktivitou mají problém získat kvalifikovanou pracovní sílu. Novela zákona o vysokých školách z roku 2025 zjednodušuje uznávání akademických titulů, ale regulovaná povolání stále vyžadují dlouhé adaptační období. To může v některých případech omezovat hospodářskou soutěž a zvyšovat překážky vstupu do určitých profesí, aniž by to nutně vedlo k odpovídajícímu zvýšení odbornosti nebo kvality ([190]).

Reálné mzdy v roce 2024 zaznamenaly oživení po výrazných ztrátách v letech 2022 a 2023. Nominální mzdy vzrostly v roce 2024 o 5,9 % a v roce 2025 se předpokládá jejich růst o 6,5 %. Reálné mzdy vzrostly v roce 2024 o 3,4 % a v roce 2025 by se měly dle předpokladu zvýšit o 4,0 % ([191]), a to díky pokračujícímu růstu nominálních mezd v kombinaci s rychlou dezinflací, a to z 12,0 % v roce 2023 na 2,7 % v roce 2024. Navzdory tomuto oživení zůstávají reálné mzdy o více než 5 % nižší než v roce 2019, což je jeden z nejprudších poklesů v EU ve srovnání s úrovní před pandemií. Zákonem stanovená minimální mzda se v období od 1. čtvrtletí 2022 do 1. čtvrtletí 2025 zvýšila nominálně o více než 28 % a reálně za stejné období pouze o přibližně 2 % v důsledku vysoké inflace. Ke zvýšení minimální mzdy přispělo provedení směrnice (EU) 2022/2041 o přiměřených minimálních mzdách. Toto provedení zároveň zrušilo zaručené mzdy pro pracovníky v soukromém sektoru, což vyvolalo obavy odborů. Vzrostly i obavy ze zhoršující se nákladové konkurenceschopnosti Česka. Další snahy o zvýšení růstu produktivity představují udržitelnou cestu k dalšímu růstu reálných mezd, který by mohl pomoci řešit zbývající sociální problémy.

Český systém zdanění práce neúměrně zatěžuje pracovníky s nízkými příjmy a zaměstnance na částečný úvazek, což přispívá k ekonomické nerovnosti a omezuje účast na trhu práce. Existuje poměrně vysoké daňové zatížení práce u pracovníků s nízkými mzdami. Český systém daně z příjmu fyzických osob má totiž tendenci k vyrovnanosti, kdy je daňové zatížení u osob s nižšími příjmy jen nepatrně nižší. Relativně vysoké daňové zatížení zaměstnanců s nízkým příjmem zvyšuje deformace poptávky i nabídky na trhu práce a může komplikovat najímání pracovníků s nízkou kvalifikací. Z nedávné studie vyplývá, že snížení zdanění práce včetně příspěvků na sociální zabezpečení pro pracovníky s nízkým příjmem by mohlo pozvednout až 29 000 lidí nad hranici chudoby a motivovat až 50 000 zaměstnanců k přechodu z neformálních nebo nejistých pracovních úvazků na standardní zaměstnání, což by řešilo neefektivitu na trhu práce ([192]).

Podíl osob pracujících v odvětvích náročných na emise zůstává značný a zaměstnanost v odvětvích ochrany životního prostředí je omezená. V letech 2011 až 2023 se emisní náročnost pracovní síly snížila z 23,1 tuny skleníkových plynů na 16,2 tuny skleníkových plynů na pracovníka, přesto však zůstává jednou z nejvyšších mezi členskými státy (EU: 12,3 tuny na pracovníka). Energeticky náročná odvětví navíc v roce 2024 zaměstnávala 7,1 % pracovních sil, což byl jeden z nejvyšších podílů v EU, zatímco odvětví environmentálních výrobků a služeb zaměstnávalo

([190])navrhy-NERV.pdf.

([191]) Na základě hospodářské prognózy Evropské komise z podzimu 2024.

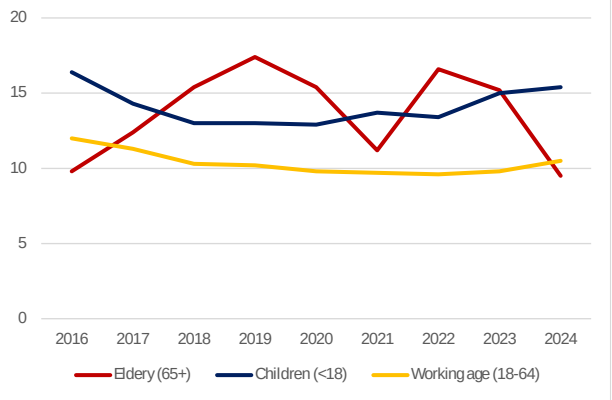
([192])Navrhujeme chytřejší danění zaměstnanců. Pomůže pracovnímu trhu, rozvoji chudších regionů i omezení chudoby.

v roce 2022 pouze 2,9 % zaměstnaných osob (EU: 3,3 %).

Sociální podmínky v Česku vykazují relativně nízké celkové riziko chudoby a sociálního vyloučení, a to navzdory rostoucím problémům, zejména u dětí a romských komunit. Energetická chudoba je i nadále na poměrně nízké úrovni, avšak země se potýká s významnými problémy při zajišťování dostupnosti bydlení. Český systém dlouhodobé péče je navíc i nadále silně zaměřen na pobytovou péči. Klíčovým sociálním problémem zůstává vysoká míra zadluženosti mnoha domácností a pro mnoho lidí nadále představuje překážku v přístupu na trh práce. Řešení těchto problémů přispěje k dosažení růstu podporujícího začlenění a ke zvýšení konkurenceschopnosti země.

Riziko sociálního vyloučení zůstává v Česku i přes mírný nárůst nízké. V roce 2024 se podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením i nadále pohyboval výrazně pod průměrem EU (11,3 % oproti 21 %). Chudoba a sociální vyloučení mají tendenci se koncentrovat do určitých regionů, přičemž nejvíce postižen je Ústecký, Moravskoslezský a Karlovarský kraj. Cílem Česka v oblasti snižování chudoby je snížit do roku 2030 počet osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením o 120 000, přičemž konkrétním cílem je snížit počet dětí v této kategorii o 50 000. Zatímco celkový počet obyvatel ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením se mezi lety 2019 a 2023 snížil o 17 000, počet ohrožených dětí prudce vzrostl o 55 000, což poukazuje na vzrůstající problém při plnění tohoto vnitrostátního cíle. S cílem zmírnit dopad chudoby na děti zavádí Česko v rámci svého akčního plánu na rok 2022 evropskou záruku pro děti. Evropský sociální fond plus (ESF+) investuje v období 2021–2027 434 milionů eur do podpory aktivního začleňování a rovných příležitostí.

Graf A11.1: **Osoby ohrožené chudobou nebo sociálním vyloučením podle věku**

Zdroj: Eurostat

Ceny bytových nemovitostí neustále rostou a za posledních deset let se více než zdvojnásobily. Ceny bytových nemovitostí vzrostly v roce 2021 o 19,7 % a v roce 2022 o 16,9 %, a následně se v roce 2023 snížily o 1,7 %, čímž se přizpůsobily prostředí vyšších úrokových sazeb. V roce 2024 se růst cen bytových nemovitostí obnovil, přičemž poslední údaje hovoří o meziročním nárůstu o 5,9 % ve 3. čtvrtletí 2024. Odhaduje se, že na konci roku 2024 budou ceny nemovitostí přibližně o 20 % nadhodnoceny. Zvýšení hypotečních sazeb mělo zmírňující účinek na hypoteční úvěry a transakce v oblasti bydlení se v roce 2023 stabilizovaly na nízké úrovni. Počet vydaných stavebních povolení se v roce 2022 snížil o 7,1 % a v roce 2023 o 16,3 %, což by mělo dle předpokladu v budoucnu omezit nabídku nového bydlení.

Celková dostupnost bydlení se v posledním desetiletí zhoršila. Poměr mezi cenami bytových nemovitostí k příjmům se v posledních deseti letech neustále zvyšoval, přičemž v roce 2023 došlo k mírnému poklesu. Na konci roku 2023 byl standardizovaný poměr ceny bytových nemovitostí k příjmům o 15 % vyšší než jeho dlouhodobý průměr, což odráželo zhoršení dostupnosti bydlení s možnými strukturálními dopady na domácí ekonomiku. Úvěruschopnost domácností, která zohledňuje jak příjmy domácností, tak úrokové sazby, rostla mnohem méně než ceny nemovitostí. Vzhledem k nákladům na hypoteční financování se v posledním desetiletí výrazně zhoršila i úvěruschopnost domácností, neboť průměrná domácnost potřebuje na splátky hypotéky výrazně vyšší podíl svých ročních příjmů. Trh s nájemním bydlením je sice poměrně malý, avšak poměr nových nájmů k příjmům se v posledním desetiletí

zvýšil, zejména v centrech měst. Zhoršila se také dostupnost nájemného a poměr nových nájmů k příjmům je velmi vysoký, zejména ve městech, což má nepříznivý dopad na mobilitu pracovních sil. Poměr bytových jednotek na obyvatele (bytový fond) se od roku 2015 zvýšil o 4 %, protože nárůst počtu bytů předstihl růst počtu obyvatel (+8 % oproti +4 % od roku 2015). V porovnání s EU je však tento poměr stále relativně nízký. Poměr dokončených domů na obyvatele se v posledních letech zvýšil a blíží se průměru EU. Sektor veřejného nájemního bydlení je jedním z nejnižších v EU, zatímco výstavba dostupného nájemního bydlení byla v posledních desetiletích velmi nízká. Problém je zhoršován strukturálními faktory. Počet povolení k výstavbě obytných budov se v posledních letech snížil, což by mohlo naznačovat omezenou nabídku nového bydlení v budoucnu. Za hlavní příčinu nedostatečné nabídky nového bydlení se obecně považuje přísné územní plánování a neefektivní procesy udělování povolení, což se odráží i ve velmi nízkém a trvale klesajícím počtu transakcí s bydlením. K dalším problémům patří plánování vydávání stavebních povolení, nedostatečné pobídky obcí k výstavbě cenově dostupného bydlení, špatně zacílený systém sociálního zabezpečení a neoptimální daňové pobídky (nízké daně z nemovitostí, odpočty hypoték, zdanění nájemného). To vedlo k omezeným možnostem bydlení, rostoucím nákladům na energie a rostoucí zátěži pro domácnosti s nižšími příjmy. Míra příliš vysokých nákladů na bydlení se v Česku v letech 2022 až 2024 zvýšila o více než 2 procentní body na 9,2 %, čímž se dostala nad průměr EU, který činí 8,2 %. Podíl obyvatel žijících v přelidněné domácnosti v Česku v roce 2024 činil 16,6 %, což bylo velmi blízko průměru EU, který činí 16,9 %. V Česku je více než 100 000 ([193]) lidí bez domova a více než 200 000 dlouhodobě neobydlených bytových jednotek, 7,5 % všech bytů je neobydlených ([194]). Projednávají se sice nové právní předpisy o dostupném bydlení a stavebních projektech, není však zřejmé, jaký dopad to bude mít na děti a marginalizované skupiny, jako jsou například Romové. Evropský výbor pro sociální práva v lednu 2025 konstatoval, že Česko porušilo článek 16 Evropské sociální charty z roku 1961, protože nezajistilo odpovídající záruky pro zranitelné skupiny, zejména romské rodiny, pokud jde o přístup k bydlení a ochranu před vystěhováním. Evropský výbor pro sociální práva upozornil na problémy, jako je nedostatek sociálního bydlení, neúčinné právní prostředky nápravy a překážky bránící nízkopříjmovým a znevýhodněným skupinám v přístupu k příspěvkům na bydlení. Kromě toho rozhodl, že skutečnost, že stát neposkytuje přiměřenou ochranu proti diskriminačním praktikám v oblasti bydlení, má nepřiměřený dopad na romské rodiny, což znamená další porušení článku 16 ve spojení s ustanovením Charty o zákazu diskriminace.

Navzdory určitému pokroku v oblasti celkových čísel i nadále platí, že předlužení a vymáhání dluhů stále tlačí mnoho lidí v Česku do chudoby a nehlášené práce. Počet osob v exekučním řízení se mezi lety 2023 a 2024 snížil z 646 000 na 615 000, což odráží určitý pokrok v řešení zadluženosti. Kromě toho v současné době probíhá oddlužení u 95 965 osob. Absolutní čísla však zůstávají i nadále vysoká a mnoho dlužníků od oddlužení odrazují faktory, jako jsou například vysoké splátky, riziko zabavení majetku, byrokratické překážky a problém vyžít z životního minima po srážkách. Přibližně 400 000 lidí v Česku se dostalo do pasti mnoha exekučních řízení a nemají reálnou šanci k vyřešení své situace. Mezi klíčová opatření ke zlepšení této situace patří zajistit, aby bylo oddlužení přístupnější, více přizpůsobené na míru a méně zatěžující společně se zvýšeným úsilím o legalizaci příjmů a zlepšením státní regulace namířené proti spekulativnímu chování v oblasti vymáhání dluhů.

Romská populace čelí vážným a stále se zhoršujícím rizikům sociálního vyloučení. Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením mezi Romy se zvýšil z 58 % v roce 2016 na 77 % v roce 2021. U romských dětí je tato situace ještě horší – v roce 2021 jich bylo ohroženo 85 %, což znamenalo nárůst oproti roku 2016, kdy to bylo 65 % ([195]). Tyto údaje zdůrazňují význam řešení systémové nerovnosti a sociálního vyloučení v romských komunitách. Počet romské populace v Česku se odhaduje na 250 000 osob

([193]) OECD Country Note: Data on homelessness in Czechia (Údaje o bezdomovectví v Česku).

([194]) Ministerstvo pro místní rozvoj: Struktura neobydlených bytů v Česku a nástroje pro jejich aktivaci využívané v zemích OECD.

([195]) Roma in 10 European countries. Main results – Roma Survey 2021 (Romové v deseti evropských zemích. Hlavní výsledky – průzkum mezi Romy 2021).

([196]), ale vzhledem k nedostatku specifických údajů o této populaci je obtížné zavádět cílená opatření. Zavedení sběru údajů o etnickém původu by umožnilo přijmout cílená politická opatření na podporu této nejzranitelnější skupiny a usnadnilo by hodnocení a monitorování situace, a to i v souvislosti s probíhajícími politickými reformami na podporu inkluzivního vzdělávání. V dubnu 2024 přijala česká vláda nezávaznou definici „anticikanismu" neboli protiromských postojů, která uznává jak individuální, tak institucionální diskriminaci Romů, avšak bez zákonných donucovacích opatření. Nezbytným předpokladem pro zajištění rovného zacházení a předcházení diskriminaci ve všech oblastech života společnosti včetně vzdělávání je dodržování směrnice o rasové rovnosti. Účinné provádění této směrnice pomáhá řešit strukturální nerovnosti a podporuje inkluzivní politiky, které zajišťují práva všech osob.

Sociální integrace Ukrajinců v Česku je stále nerovnoměrná. 80 % ekonomicky aktivních osob je sice zaměstnaných, ale mnoho z nich pracuje na pozicích pod úrovní své kvalifikace a pouze 20 % domácností má příjmy vyšší než český medián. Zatímco většina dětí navštěvuje české školy a více než dvě třetiny z nich mají dobré znalosti českého jazyka, sociální začlenění dospělých zůstává problémem. Vzhledem k tomu, že stále více uprchlíků plánuje zůstat v zemi dlouhodobě, má i nadále klíčový význam zlepšení výuky jazyků, pracovních příležitostí a sociálního začlenění ([197]).

Český systém dlouhodobé péče se vyznačuje vysokým důrazem na pobytovou péči. Veřejné výdaje na dlouhodobou péči vynaložené na pobytovou péči v roce 2022 činily 60,2 % (průměr EU: 46,2 %), ale podíl výdajů na domácí péči v rámci dlouhodobé péče činil pouze 8,3 % (průměr EU: 28,8%). Proces deinstitucionalizace v Česku se potýká s problémy kvůli pomalému zavádění legislativy, omezenému využívání stávajících zařízení a nedostatečnému sběru údajů. U komunitních služeb chybí 15 000 až 30 000 míst (v současné době je jich k dispozici 75 000). Další problémy v českém odvětví péče představuje vysoká závislost na pobytových službách, klesající kapacita komunitních služeb (ze 120 000 v roce 2015 na 104 000 v roce 2023)([198]), která odrazuje investice od soukromých poskytovatelů, a nízké platy ([199])([200]). V rámci plánu pro oživení a odolnost a fondu ESF+ bude v období 2021–2027 investováno 365, respektive 197 milionů EUR do zlepšení rovného a včasného přístupu ke kvalitním, udržitelným a cenově dostupným službám, ale pro jejich dlouhodobou udržitelnost jsou nezbytné soukromé investice i dostatečné vnitrostátní zdroje. Nový zákon o dlouhodobé péči, který vstoupil v platnost v březnu 2025 v rámci plánu pro oživení a odolnost, má za cíl integrovat zdravotní a sociální péči, stanovit standardy kvality, podporovat domácí a komunitní péči a zajistit odpovídající financování.

V roce 2025 vstoupí v platnost reforma systému sociálních dávek, která sloučí čtyři testované sociální dávky do jediné platby. V Česku v roce 2023 pobíralo dávky 93,5 % osob ve věku 18–64 let, které jsou ohroženy chudobou a žijí v domácnosti (téměř) bez zaměstnání (EU: 83,5%). Současný systém dávek je však složitý a v některých oblastech neefektivní, příspěvky na bydlení nejsou přizpůsobeny místním nájmům a jen malé zvýšení příjmů vede k výraznému snížení dávek. Cílem reformy je zjednodušit procesy a zvýšit soběstačnost prostřednictvím pobídek k práci, ale je důležité sledovat dopady reformy na nejzranitelnější osoby.

Energetická chudoba je v Česku i nadále nízká. Procento obyvatel, kteří nejsou schopni udržet doma přiměřené teplo, je výrazně nižší než průměr EU (4,9 % v roce 2024 oproti 9,2 %), ačkoli se toto číslo od roku 2022 zvýšilo o 2 procentní body. Stavební problémy, jako je zatékání, vlhkost nebo hniloba, se týkají jen omezené části populace (8,5 % oproti 15,5 % v EU v roce 2023). V rámci řešení energetické chudoby zavedlo Česko národní programy energetické účinnosti Jeho současné politiky se však zaměřují především na sociální opatření a opatření na ochranu spotřebitelů, přičemž počet cílených iniciativ zaměřených na strukturální příčiny energetické chudoby se snížil.

([196])Vláda České republiky: Romská národnostní menšina.

([197])Hlas Ukrajinců: Integrace ukrajinských uprchlíků: trh práce, bydlení, znalost češtiny a vzdělávání dětí.

([198])Statistická ročenka ministerstva sociálních věcí.

([199])Problémy sociálně-zdravotního pomezí v terénních službách – kde brát inspiraci? (Díl 1). Initiative for Effective Healthcare: Problems at the Social-Health Interface in Field Services – Where to Find Inspiration?.

([200])a4-financovani-terenni-sluzby-2023-final.pdf.

Potenciál Česka v oblasti transformace na znalostní ekonomiku je omezen rostoucími nerovnostmi v základních dovednostech, nízkou úrovní dosaženého terciárního vzdělání včetně přírodovědeckých, technologických, inženýrských a matematických oborů (STEM), a nízkou úrovní vzdělávání dospělých. Systém vzdělávání a odborné přípravy musí mladé lidi a dospělé lépe vybavit odpovídajícími dovednostmi, aby byli schopni řešit rychle se měnící potřeby trhu práce související se zelenou a digitální transformací a rostoucí poptávkou po vysoce kvalifikovaných odbornících v technických oborech a přírodních vědách.

Přetrvávající nízká účast na předškolním vzdělávání a péči negativně ovlivňuje rozvoj dovedností a udržuje sociální nerovnosti v raném věku. V roce 2023 se předškolního vzdělávání a péče účastnilo 85,3 % dětí ve věku od tří let do zahájení povinné základní školní docházky, což je jeden z nejnižších podílů v EU (průměr: 94,6 %) a je výrazně nižší než cíl EU, který je 96 %. Navzdory zákonnému nároku na místo v předškolním vzdělávání a péči je docházka obzvláště nízká u tříletých dětí (74,0 %, EU: 89,0 % v roce 2022), částečně kvůli nedostatečné kapacitě mateřských škol a demotivačním faktorům v oblasti daní a dávek. Formální péče o děti se účastní jen malé procento dětí mladších tří let (7,3 %, EU: 39,2 % v roce 2024). Rodiny s nízkými příjmy čelí finančním překážkám v přístupu ke kvalitnímu předškolnímu vzdělávání a péči. Mnoho mateřských škol nemá kapacitu pro přijímání mladších dětí a alternativní dětské skupiny mívají vyšší poplatky. Česko se zavázalo ke zvýšení kapacity předškolního vzdělávání a péče a financuje nová zařízení prostřednictvím Nástroje pro oživení a odolnost. Systém předškolního vzdělávání a péče však zůstává i nadále roztříštěný, což brání účinnému předvídání kapacit a rovným příležitostem základního vzdělávání pro všechny děti. Česko usiluje o zkvalitnění sběru údajů s využitím Nástroje pro technickou podporu s cílem identifikovat nabídku a poptávku a vytvořit společný rámec kvality a monitorování pro všechny typy předškolního vzdělávání a péče.

Zhoršující se výsledky v oblasti základních dovedností omezují inovační potenciál a zaměstnatelnost budoucí pracovní síly. Přestože čeští studenti dosahují v rámci EU nadprůměrných výsledků v matematice, čtení a přírodních vědách, tyto historicky dobré výsledky se zhoršují. Výsledky ve čtení sice zůstávají v průběhu let stabilní, větší znepokojení však způsobují trendy v matematice a přírodních vědách. Podle výsledků Programu OECD pro mezinárodní hodnocení žáků (PISA) z roku 2022 nedosahuje jeden ze čtyř patnáctiletých žáků (25,5 %) základní úrovně znalostí v matematice, a tento podíl se v posledních desetiletích zvyšuje. Ve čtení činí podíl žáků s nedostatečnými výsledky 21,3 % a v přírodních vědách 18,8 %, což je sice pod průměrem EU, ale převyšuje to cílovou hodnotu na úrovni EU, která činí 15 %. Z výsledků studie TIMSS – Trends in International Mathematics and Science Study (Trendy v mezinárodní výuce matematiky a přírodních věd) z roku 2023 provedené mezi mladšími generacemi (žáci čtvrtých a osmých tříd) rovněž vyplývá nárůst podílu žáků, jejichž výsledky jsou na nejnižší úrovni. V září 2025 bude v českých školách zahájeno pilotní zavádění přepracovaných vzdělávacích programů. Tato reforma má mimo jiné posílit rozvoj konceptů STEM a kritického myšlení ve výuce a zavést cizí jazyk již od první třídy. Učitelé a vedoucí pracovníci škol by mohli v zájmu účinného zavádění inovací vzdělávacích programů využívat komplexní podporu s cílem zabránit dalšímu zaostávání žáků, kteří mají problémy již nyní.

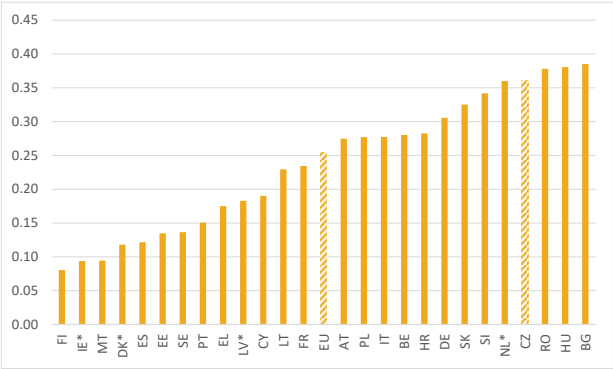
Česko pokračuje v úsilí o zatraktivnění učitelského povolání, ale v kritických oborech je učitelů stále nedostatek. V rámci komplexní reformy počátečního vzdělávání učitelů byla posílena praktická složka vzdělávání učitelů. V roce 2024 zveřejnilo ministerstvo školství nový kompetenční rámec učitelů, který se stal součástí akreditačních kritérií pro programy vzdělávání učitelů. Vláda má v úmyslu v roce 2025 na základě odvětvové dohody zvýšit základní platy učitelů o 7 %. Platový postup je však pomalý, zejména u méně zkušených učitelů. 13,8 % učitelů v základním vzdělávání má v úmyslu své povolání opustit ([201]). Hlavní důvody mezi mladšími učiteli souvisejí s platy a nedostatkem vybavení ([202]). V mnoha regionech panuje i nadále kritický nedostatek učitelů v předmětech STEM – matematice, fyzice, chemii a informatice. Česko plánuje, že v roce 2025 začne financovat

([201]) Straková, J. and Simonová, J. (2024), „Why do teachers leave schools? Evidence from lower secondary schools in the Czech Republic“ („Proč učitelé odcházejí ze škol? Důkazy z nižších ročníků středních škol v České republice“) International Journal of Educational Management, Vol. 38 No 5, s. 1 444–1 458.

([202]) Tamtéž.

zaměstnávání školních psychologů, speciálních pedagogů a sociálních pedagogů ze státního rozpočtu, což je významný krok směrem k institucionalizaci těchto pozic s cílem zlepšit inkluzivitu vzdělávacího systému.

Graf A12.1: **Izolace vysoce úspěšných studentů (25 % nejlepších) v matematice od všech studentů (PISA 2022)**

Zdroj: OECD, průzkum PISA, 2022

Prohlubují se nerovnosti ve vzdělání, což přispívá k nedostatku kvalifikovaných pracovníků. Zatímco podíl mladých lidí, kteří ukončují vzdělání bez maturity, je v celé zemi trvale nízký (5,4 %) a nižší než cíl EU (9 %), v regionech postižených chudobou a krizí v oblasti bydlení (Karlovarský a Ústecký kraj) zůstává i nadále vysoký (11,6 %). Téměř polovina znevýhodněných žáků (48,5 %) dosáhla v testu PISA 2022 horších výsledků v matematice, což představuje nárůst oproti roku 2018 (38,5 %). Rozdíl ve výsledcích v matematice související s rozdíly v sociálním a ekonomickém postavení je druhý nejvyšší v EU (51 bodů oproti průměru EU, který činil 40,6 bodu), což ukazuje na hluboce zakořeněné nerovnosti, které školský systém nedokáže vyrovnat. Existuje značný rozdíl mezi jednotlivými typy a formami škol. Téměř 60 % studentů zapsaných do učebních oborů bez maturity nedosahuje základní úrovně matematické gramotnosti ([203]). Navíc pouze polovina těchto studentů vykazuje základní úroveň tvůrčího myšlení (na rozdíl od téměř všech studentů, kteří se účastní sekundárního všeobecného vzdělávání). Zároveň žáci elitních víceletých gymnázií do značné míry překonávají své vrstevníky ze základních škol: podle studie TIMSS z roku 2023 dosahovala vysoké úrovně matematických znalostí více než polovina žáků osmých tříd. To poukazuje na značné rozdíly v dovednostech a inovačním potenciálu mezi jednotlivými formami středních škol, což má negativní důsledky pro pracovní vyhlídky absolventů odborných a technických oborů.

Navzdory legislativním a administrativním změnám i nadále přetrvává segregace romských žáků na všech úrovních vzdělávání. Česko formálně zrušilo „praktické“ školy, které se vyznačovaly nadměrným zastoupením romských žáků. Nadále však umožňuje etnickou segregaci prostřednictvím nepřiměřeného a často neoprávněného zařazování romských žáků do tříd, v nichž se vyučuje redukovaná verze učebních osnov, která je určena pro žáky s mentálním postižením ([204]). V roce 2024 zaslala Komise Česku doplňující výzvu dopisem za nedodržení směrnice o rasové rovnosti. Česko vytváří s podporou Nástroje pro oživení a odolnost program podpory pro ohrožené školy a pracuje na indexu financování, který zohledňuje znevýhodněné žáky. Pro hodnocení dopadu opatření na desegregaci bude mít zásadní význam sběr rozčleněných údajů o romských žácích.

Cílem komplexní reformy středoškolského vzdělávání je lépe vybavit studenty žádanými dovednostmi a omezit časnou diferenciaci. U studentů v Česku dochází v porovnání s ostatními zeměmi k časné diferenciaci a prostupnost mezi jednotlivými formami vzdělávání je nízká. V posledních desetiletích navíc vzrostl zájem studentů o všeobecné formy sekundárního vzdělávání směřující k vysokoškolskému vzdělání, ale počet škol, které tyto programy nabízejí, nedrží s tímto zájmem krok ([205]). V roce 2022 bylo 32 % studentů vyššího sekundárního vzdělávání zapsáno do všeobecného vzdělávání, což bylo pod průměrem EU, který činí 51 %. Rozsáhlá reforma sekundárního vzdělávání, která byla oznámena v roce 2024, zavede novou experimentální formu vzdělávání formu (lyceum), která bude kombinovat všeobecné sekundární vzdělání s pozdější specializací na odborné předměty. Jednou z integrovaných studijních oblastí této nové formy je aplikované vzdělávání STEM.

Česko má jednu z nejvyšších měr zápisu do odborného vzdělávání v EU, ale míra odborné přípravy založená na praxi patří k nejnižším. Do programů odborného vzdělávání a přípravy je

([203]) Česká školní inspekce, 2023, Národní zpráva PISA 2022.

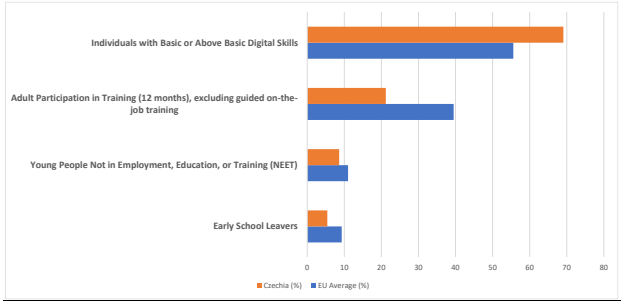
([204]) PAQ a STEM, 2023, výzkumná zpráva.

([205]) OECD (2025), *OECD Economic Surveys: Czechia 2025 (Hospodářský přehled OECD*: Česko 2025), OECD Publishing, Paříž.

zapsán vysoký podíl studentů středního stupně vzdělávání (v roce 2023 70,7 % oproti 52,4 % v EU). V roce 2024 mělo v Česku pouze 13,4 % čerstvých absolventů odborných škol zkušenosti s učením založeným na praxi, což bylo hluboko pod průměrem EU, který činil 65,3 %. Míra zaměstnanosti čerstvých absolventů odborného vzdělávání a přípravy však byla ve stejném roce vysoká a činila 88,3 % (EU 80,0 %). Cílem nedávných reforem odborného vzdělávání a přípravy je zlepšit kvalitu a význam této oblasti pro trh práce. Strategická opatření pro zlepšení odborného vzdělávání a přípravy se zaměřují na to, aby se stalo atraktivnějším pro volbu povolání, tím, že posilují vzdělávání v oborech STEM, polytechnickou přípravu a kariérové poradenství již ve fázi základního vzdělávání. Mnoho studentů zahajuje odborné vzdělávání a přípravu již po základní škole, přičemž nejoblíbenější volbou jsou technické obory, jako je technika, výroba a stavebnictví (39 %), avšak obory jako informační a komunikační technologie si volí pouze 6,4 % studentů ([206]). Klíčovým cílem je zajistit, aby do roku 2025 alespoň 60 % absolventů odborného vzdělávání a přípravy získalo pracovní zkušenosti, což zvýší jejich zaměstnatelnost a připravenost pro zaměstnání. V současné době jsou vyvíjeny snahy o modernizaci vzdělávacích programů formou začleňování údajů z trhu práce, a to prostřednictvím iniciativ, jako je například „Kompetence 4.0“, která se zaměřuje na sladění odborné přípravy s novými požadavky průmyslu včetně digitálních a zelených dovedností. Kromě toho se zavádí legislativní podpora a finanční pobídky, jako jsou daňové odpočty pro podniky nabízející praktické vyučování, s cílem podpořit silnější spolupráci mezi zaměstnavateli a vzdělávacími institucemi a tak zajistit lepší připravenost studentů na vyvíjející se požadavky trhu práce.

Přetrvávající nízká úroveň terciárního vzdělávání a slabá podpora studentů omezují nabídku vysoce kvalifikovaných odborníků. Do roku 2026 se předpokládá 16% nárůst celkové poptávky po terciárně vzdělaných pracovnících a 26% nárůst v technických oborech, jako je stavebnictví, informační a komunikační technologie a přírodní vědy ([207]). V roce 2024 mělo vysokoškolské vzdělání pouze 33,5 % Čechů ve věku 25–34 let (EU: 44,2 %), přičemž obzvláště nízké hodnoty vykazovali muži (26,1 % oproti 41,3 % u žen); průměrný rozdíl v EU činí 11,2 p. b. Vláda v reakci na rostoucí poptávku po vysoce kvalifikovaných pracovnících ve zdravotnictví a školství cíleně financuje instituce terciárního vzdělávání v těchto oborech, ale dosud nebyla vypracována dlouhodobá reforma financování, která by podpořila obecnější rozšíření vysokoškolského vzdělávání v souladu s potřebami průmyslu.

Graf A12.2: **Hlavní ukazatele dovedností**

Zdroj: Eurostat

K vysoké míře předčasného ukončení studia přispívají finanční překážky. Přibližně 70 % studentů během semestru pracuje, což je jeden z nejvyšších podílů v EU, přičemž dvě třetiny z nich pracují, aby pokryly životní náklady ([208]). Významný problém pro vysokoškolské studenty představuje cenově dostupné bydlení. Pouze 2 % jejich příjmů pocházejí ze státních grantů, přičemž průměr podle průzkumu Eurostudent činí 12 %. Studenti ze znevýhodněného prostředí proto mívají často problémy s přístupem k vysokoškolskému vzdělání a s jeho dokončením. 23,5 % studentů prvního ročníku ročně ukončí studium na úrovni programu (2024) a 13,4 % studentů opustí vysokoškolské studium natrvalo ([209]). Absolventi všeobecného vzdělávání mají vyšší studijní úspěšnost než absolventi odborného vzdělávání a přípravy ([210]). Přínosem pro diverzifikaci studentů by byla komplexní reforma grantů založených na potřebách, která by jim pomohla dosáhnout úspěchu.

([206]) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2024, Strategie středního odborného vzdělávání.

([207]) OECD (2025), *OECD Economic Surveys: Czechia 2025 (Hospodářský přehled OECD*: Česko 2025), OECD Publishing, Paříž.

([208]) Hauschildt, Kristina (Ed.), Christoph Gwosć, Hendrik Schirmer, Sylvia Mandl, Cordelia Menz, 2024. *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe*, EUROSTUDENT 8 Synopsis of Indicators 2021–2024 (*Sociální a ekonomické podmínky života studentů v Evropě, EUROSTUDENT 8,* souhrn ukazatelů 2021–2024*).*

([209]) Údaje ministerstva školství, 2025.

([210]) OECD (2025), *OECD Economic Surveys: Czechia 2025 (Hospodářský přehled OECD*: Česko 2025), OECD Publishing, Paříž.

Politické úsilí o zvýšení počtu absolventů STEM je omezené, přestože se v těchto oborech prohlubuje nedostatek kvalifikovaných pracovníků. Podíl mladých absolventů STEM (ve věku 20–29 let) na 1 000 obyvatel se nachází pod průměrem EU (23), který činí 15,8. Podíl studentů zapsaných do oborů STEM na terciární úrovni se nachází mírně pod průměrem EU (25 % oproti 27,1 %) a od roku 2017 klesá. To je znepokojivé, zejména vzhledem k obecně nízké míře dosahovaného terciárního vzdělání. V roce 2023 studovalo některý z oborů STEM 42,0 % studentů zapsaných do středního odborného vzdělávání a přípravy, přičemž v celé EU to bylo 36,3 %. Česko zahájí v rámci svého plánu pro oživení a odolnost nové akreditované studijní programy ve vysoce žádaných a rychle se rozvíjejících oborech (jako je například aplikovaná informatika, bezpečnost informací a sítí, kvantová informatika a umělá inteligence) a také nové kurzy a programy akademického a celoživotního vzdělávání související se zelenou transformací.

Nedostatek kvalifikovaných pracovníků představuje problémy pro konkurenceschopnost Česka. Více než 80 % podniků a 90 % malých a středních podniků uvádí, že mají potíže při hledání pracovníků s vhodnou kvalifikací ([211]). V roce 2024 byl hlášen nedostatek pracovních sil v řadě profesí vyžadujících specifické dovednosti potřebné pro zelenou transformaci, například elektrotechniků, elektrikářů, stavebních inženýrů a pracovníků v lesnictví a zemědělství ([212]). Schopnost pracovníků přispívat k zelené transformaci se navíc značně liší. Zatímco 54 % respondentů se domnívá, že mají dovednosti, které jim umožní přispět k zelené transformaci, 37 % respondentů se domnívá, že tyto dovednosti nemají, což ukazuje na značný potenciál v oblasti prohlubování dovedností, které umožní přípravu více osob na zapojení do udržitelné a digitální ekonomiky ([213]). Česko v sobě skrývá dosud nevyužitý potenciál pro zvýšení cíle EU v oblasti odborníků na IKT v rámci digitální dekády, v tomto směru však zaostává a dosahuje jen omezeného pokroku, protože podíl odborníků na IKT na celkové zaměstnanosti představoval v roce 2024 4,5 % z celkové zaměstnanosti, což je pod průměrem EU, který činí 5,0 %. Ženy tvoří v Česku pouze 13,0 % odborníků na IKT, což je jeden z nejnižších podílů v EU. V roce 2021 mělo 77,0 % podniků problém obsadit volná místa v oblasti IKT (oproti EU: 62,8 %) ([214]). Je nezbytné tyto nedostatky snížit prostřednictvím cíleného rozvoje dovedností, odborného vzdělávání a opatření v oblasti mobility pracovní síly. Další výzvu navíc představuje sladění politik napříč ministerstvy s cílem vybavit pracovní sílu dovednostmi potřebnými pro spravedlivou souběžnou transformaci.

Česko dosahuje dobrých výsledků v oblasti digitálních dovedností, ale některé skupiny obyvatel stále potřebují další odbornou přípravu. V roce 2023 mělo alespoň základní úroveň digitálních dovedností 69,1 % obyvatel (v EU to bylo 55,6 %). Zvláště vysoký je tento podíl mezi mladými lidmi (16–19 let), kde činí 92,3 %. Údaje z Mezinárodní studie počítačové a informační gramotnosti (ICILS) potvrzují dobré digitální dovednosti mladších generací, neboť čeští žáci osmých tříd se umístili nejvýše ze všech zúčastněných zemí EU. 28 % studentů však nedosáhlo ani základní úrovně odborné způsobilosti (v EU to bylo 43%). Rozdíl v digitálních dovednostech mezi žáky s nižším a vyšším vzděláním rodičů je menší, než je průměr EU, což naznačuje, že Česko je úspěšné při snižování tohoto rozdílu prostřednictvím cílené podpory zranitelných žáků včetně podpory z Nástroje pro oživení a odolnost. Rozdíly v digitálních dovednostech mezi dospělými jsou větší: 42,1 % starších dospělých (55–74 let) a 58,6 % dospělých s nižším vzděláním uvádí alespoň základní úroveň digitálních dovedností, přičemž obě tyto skupiny zaostávají za celkovou populací.

Účast dospělých na celoživotním vzdělávání je dosud nízká, což omezuje rozvoj dovedností nezbytných pro zelenou a digitální transformaci. V roce 2022 se formálního nebo neformálního vzdělávání v předcházejících dvanácti měsících účastnilo pouze 21,2 % dospělých ve věku 25–64 let, zatímco v EU to bylo v průměru 39,5 %. To je o 23,8 procentního bodu

([211]) Eurofound (2024), Company practices to tackle labour shortages (Postupy společností při řešení nedostatku pracovních sil), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk.

([212]) Evropský úřad práce, *EURES, Report on labour shortages and surpluses 2024* (Zpráva o nedostatku a přebytku pracovních sil v roce 2024) *2025.*

([213]) https://data.europa.eu/data/datasets/s2672_97_4_sp527_eng?locale=en.

([214]) ICT specialists – statistics on hard-to-fill vacancies in enterprises – Statistics Explained (Specialisté IKT – statistika obtížně obsaditelných volných pracovních míst v podnicích – vysvětlení statistiky).

méně, než je vnitrostátní cíl do roku 2030, který činí 45 %. Podle analýzy šetření o vzdělávání dospělých z roku 2022, kterou provedl Český statistický úřad, je formální vzdělávání nejméně častým typem vzdělávání dospělých s pouhou 8% účastí (v EU 12 %) ([215]). Neformální vzdělávání je rozšířenější, přičemž alespoň jedné aktivity se účastní 40 % dospělých ve věku 18–69 let, což je mírně pod průměrem EU, který činí 42 %. Většina neformálních vzdělávacích aktivit je absolvována z pracovních důvodů; nejčastější motivací je požadavek zaměstnavatele nebo zákonná povinnost (57 %), poté následuje snaha o lepší výkon práce (51 %) a o získání znalostí či dovedností (18 %) ve vlastním zájmu. 16 % dospělých v Česku dosahuje nejnižších výsledků v oblasti čtenářské a numerické gramotnosti a v oblasti řešení problémů: 25 % dospělých má problémy se základním čtením, 21 % má potíže s vícekrokovými aritmetickými úlohami a 29 % s řešením složitých problémů. Jen malé procento osob v těchto oblastech vyniká ([216]). Ministerstvo práce a sociálních věcí zavádí v pilotním režimu individuální účty vzdělávání prostřednictvím „Databáze rekvalifikací a kurzů dalšího vzdělávání“. Po skončení tohoto pilotního režimu bude tuto databázi spravovat úřad práce, čímž bude zajištěna dlouhodobá podpora iniciativ vedoucích ke změně kvalifikace a bude to signalizovat závazek České republiky k celoživotnímu vzdělávání a rozvoji pracovní síly. Jeví se, že pro zvýšení zapojení do individuálních vzdělávacích účtů a vzdělávání dospělých obecně jsou nezbytné účinnější a rozsáhlejší kampaně.

([215]) Monitor vzdělávání a odborné přípravy za rok 2024.

([216]) Education GPS - Czechia - Adult skills (Survey of Adult Skills, PIAAC, 2023) (Vzdělávání GPS - Česko - Dovednosti dospělých (Průzkum dovedností dospělých, PIAAC, 2023)).

Tabulka A13.1: **Srovnávací přehled sociálních ukazatelů pro Česko**

Equal opportunities and access to the labour market	Adult participation in learning (during the last 12 months, excl. guided on the job training, % of the population aged 25-64, 2022)	21.2
	Early leavers from education and training (% of the population aged 18-24, 2024)	5.4
	Share of individuals who have basic or above basic overall digital skills (% of the population aged 16-74, 2023)	69.1
	Young people not in employment, education or training (% of the population aged 15-29, 2024)	8.6
	Gender employment gap (percentage points, population aged 20-64, 2024)	12.6
	Income quintile ratio (S80/S20, 2024)	3.32
Dynamic labour markets and fair working conditions	Employment rate (% of the population aged 20-64, 2024)	82.3
	Unemployment rate (% of the active population aged 15-74, 2024)	2.6
	Long term unemployment (% of the active population aged 15-74, 2024)	0.8
	Gross disposable household income (GDHI) per capita growth (index, 2008=100, 2023)	121.7
Social protection and inclusion	At risk of poverty or social exclusion (AROPE) rate (% of the total population, 2024)	11.3
	At risk of poverty or social exclusion (AROPE) rate for children (% of the population aged 0-17, 2024)	15.4
	Impact of social transfers (other than pensions) on poverty reduction (% reduction of AROP, 2024)	40.6
	Disability employment gap (percentage points, population aged 20-64, 2024)	21.7
	Housing cost overburden (% of the total population, 2024)	9.2
	Children aged less than 3 years in formal childcare (% of the under 3-years-old population, 2024)	7.3
	Self-reported unmet need for medical care (% of the population aged 16+, 2024)	0.5

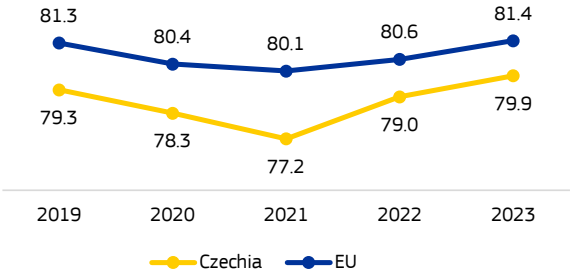
Critical situation | To watch | Weak but improving | Good but to monitor | On average | Better than average | Best performers

(1) Aktualizace ze dne 5. května 2025. Členské státy jsou zařazeny do kategorií na základě srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů podle metodiky dohodnuté s Výborem pro zaměstnanost a Výborem pro sociální ochranu. Podrobnosti o metodice naleznete v příloze Společné zprávy o zaměstnanosti 2025 (https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/joint-employment-report-2025-0).

Zdroj: Eurostat

Je třeba zlepšit výkonnost českého systému zdravotní péče, zejména s ohledem na nízkou střední délku života při narození v Česku, která souvisí s vysokou mírou úmrtnosti z příčin, které jsou léčitelné a kterým lze předcházet. Řešením těchto problémů se zabývají probíhající reformy zaměřené na posílení primární zdravotní péče, větší integraci zdravotnických služeb a digitalizaci systému zdravotní péče s podporou Nástroje pro oživení a odolnost a fondů soudržnosti.

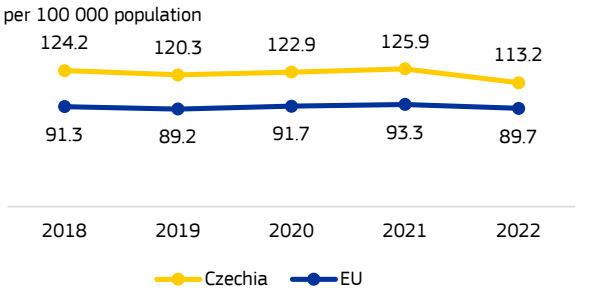
Graf A14.1: **Střední délka života při narození, v letech**

Zdroj: Eurostat (demo_mlexpec)

Střední délka života při narození v Česku sice zůstává pod průměrem EU, ale opět se pozvedla nad úroveň před pandemií COVID-19. V roce 2023 činila střední délka života při narození 79,9 roku, což je o 1,5 roku méně než průměr EU. V tomto ohledu existují zřetelné rozdíly mezi muži a ženami, neboť ženy žijí o 6 let déle než muži. Ženy se však dožívají pouze o 1,2 roku více než muži v dobrém zdravotním stavu. V roce 2022 byly nejčastějšími příčinami úmrtí nemoci oběhové soustavy („kardiovaskulární nemoci"), po nichž následovala rakovina a nemoci dýchací soustavy. Česko má ve srovnání s ostatními zeměmi EU značný prostor ke zlepšení v oblasti úmrtnosti z příčin, které jsou léčitelné a kterým lze předcházet, což se odráží i v poměrně vysoké úmrtnosti na rakovinu (258 úmrtí na 100 000 obyvatel v roce 2022 oproti průměru EU, který činí 235). Nejčastější příčinou úmrtí na rakovinu zůstává rakovina plic, následovaná rakovinou tlustého střeva a slinivky břišní. Česko také patří k zemím s nejvyšší mírou nepřítomnosti v práci v EU ([217]). 51 % Čechů je rovněž nespokojeno s čekací dobou a 39 % s nedostatkem léků ([218]). Česko se podílí na společných akcích financovaných z programu EU4Health zaměřených na prevenci rakoviny a dalších nepřenosných nemocí (včetně kardiovaskulárních nemocí, diabetu a duševního zdraví), plánování pracovních sil ve zdravotnictví, klinické studie, nedostatek léků, antimikrobiální rezistenci, evropský prostor pro zdravotní údaje a evropské referenční sítě pro vzácná onemocnění. V únoru 2025 představilo ministerstvo zdravotnictví nový Národní kardiovaskulární plán na období 2025–2035, který má posílit prevenci ([219]). Byl zahájen nový screening výdutí břišní aorty u mužů ve věku 65–67 let ([220]) a program „Buď fit 24" pro děti s nadváhou ve věku 6–11 let ([221]), který je plně hrazen z prostředků zdravotního pojištění. Součástí tohoto plánu jsou také nové pokyny podporující efektivitu preventivních prohlídek u praktických lékařů.

Graf A14.2: **Léčitelná úmrtnost**

Věkově standardizovaná míra úmrtnosti **(úmrtnost, které by bylo možné předejít optimální kvalitou zdravotní péče)**

Zdroj: Eurostat (hlth_cd_apr)

Výdaje na zdravotnictví v Česku včetně výdajů na tvorbu kapitálu v systému zdravotní péče jsou nízké. V roce 2022 byly výdaje na zdravotnictví na obyvatele hluboko pod průměrem EU, přičemž největší podíl připadal na ambulantní a lůžkovou péči (přibližně 33 %, resp.

([217]) https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsi_abt_q__custom_15509084/default/table?lang=en

([218]) https://silapacientu.cz/wp-content/uploads/2024/11/NAPO-KZP-VSE-Studie_2024.pdf

([219]) https://mzd.gov.cz/tiskove-centrum-mz/ministerstvo-zdravotnictvi-predstavilo-novy-narodni-kardiovaskularni-plan-pro-obdobi-2025-2035-za-cil-ma-posilit-prevenci-a-snizit-podil-cechu-s-nemocemi-srdce-a-cev

([220]) https://mzd.gov.cz/tiskove-centrum-mz/cesko-spousti-pilotni-program-casneho-zachytu-tikajici-bomby-v-tele-screening-na-casny-zachyt-vydute-brisni-aorty

([221]) https://mzd.gov.cz/tiskove-centrum-mz/bud-fit-24-novy-program-pomaha-detem-s-nadvahou-ke-zdravejsimu-zivotnimu-stylu

Tabulka A14.1: **Hlavní ukazatele zdraví**

	2019	2020	2021	2022	2023	EU average* (latest year)
Cancer mortality per 100 000 population	272.4	268.0	257.0	258.4	n.a.	234.7 (2022)
Mortality due to circulatory diseases per 100 000 population	529.6	557.8	525.6	505.5	n.a.	336.4 (2022)
Current expenditure on health, purchasing power standards, per capita	2 323	2 666	3 021	2 908	n.a.	3 684.6 (2022)
Public share of health expenditure, % of current health expenditure	84.9	88.2	86.8	85.0	85.0	81.3 (2022)
Spending on prevention, % of current health expenditure	3.2	3.9	8.4	5.2	n.a.	5.5 (2022)
Available hospital beds per 100 000 population**	570	572	575	566	n.a.	444 (2022)
Doctors per 1 000 population*	4.1	4.1	4.3	4.3	n.a.	4.2 (2022)*
Nurses per 1 000 population*	8.1	8.2	8.3	8.3	n.a.	7.6 (2022)*
Mortality at working age (20-64 years), % of total mortality	16.6	15.1	16.0	15.3	15.4	14.3 (2023)
Number of patents (pharma / biotech / medical technology)	22	25	21	11	29	29 (2023)***
Total consumption of antibacterials for systemic use, daily defined dose per 1 000 inhabitants****	16.9	13.4	13.7	17.1	18.1	20.0 (2023)

*Průměr EU je vážený pro všechny ukazatele s výjimkou lékařů a zdravotních sester na 1 000 obyvatel, pro něž se používá prostý průměr za EU založený na údajích z roku 2022 (nebo nejnovějších údajích z roku 2021) s výjimkou Lucemburska (2017). Údaje o počtu lékařů se týkají praktikujících lékařů ve všech zemích kromě Řecka, Portugalska (s oprávněním k výkonu praxe) a Slovenska (profesně aktivní). Počet sester: údaje se týkají praktikujících sester (kvalifikace uznávaná EU) ve většině zemí s výjimkou Francie a Slovenska (profesně aktivní) a Řecka (pouze nemocnice). **„Dostupná nemocniční lůžka" se týkají somatické péče, nikoli psychiatrické péče. ***U patentů se používá medián EU.

Zdroj: databáze Eurostatu, Evropský patentový úřad ****Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) za rok 2023.

30 % celkových výdajů na zdravotnictví). Podíl výdajů na zdravotní péči hrazených z veřejných zdrojů činil přibližně 85 % celkových výdajů na zdravotnictví, což bylo více než průměr EU, který činil 81,3 %. Česko má navíc relativně vysoký počet nemocničních lůžek (v roce 2022 činil 565 na 100 000 obyvatel, což bylo více než průměr EU, který činil 444). Přibližně 52 % celkové finanční spoluúčasti připadá na maloobchodní prodej léků, po němž následují stomatologické služby ([222]). Ve venkovských oblastech je hlášena poměrně vysoká neuspokojená potřeba lékařských vyšetření. Tvorba kapitálu měřená procentním podílem kapitálových výdajů na zdravotnictví na HDP patří k nejnižším v EU a v posledních letech se pohybuje hluboko pod průměrem EU. To se odráží v nízké dostupnosti klíčových diagnostických (lékařských zobrazovacích) technologií. V rámci českého plánu pro oživení a odolnost bude na zdravotnictví vynaloženo 1,22 miliardy EUR, zejména na: i) zřízení onkologického ústavu; ii) zlepšení odborné přípravy odborníků; iii) preventivní screening; iv) intenzivní péči; v) kardiovaskulární choroby a vi) výzkum a vývoj.

V oblasti veřejného zdraví je důvodem ke znepokojení v Česku vysoká míra úmrtnosti z příčin, kterým lze předcházet. V roce 2022 klesl podíl výdajů na prevenci z úrovně 8,4 % v roce 2021 na 5,2 % celkových výdajů na zdravotnictví, což se relativně blíží průměru EU ve výši 5,5 %. Užívání antibiotik v komunitním a nemocničním sektoru ve stejném roce se nacházelo výrazně pod průměrem EU. Mezi oblasti, které je třeba dále zlepšit, patří: i) snížení spotřeby alkoholu mezi dospělými (nebo například zvýšením daní ([223])); ii) zvýšení denního příjmu ovoce a zeleniny a iii) zvýšení míry fyzické aktivity. Důvodem k obavám je také vaping, neboť míra vapingu u dospělých a zejména u mladých dospělých patří k nejhorším v EU ([224]). Celkově se úmrtnost z příčin, kterým lze předcházet, za posledních deset let snížila o 11 %, ale stále se pohybuje výrazně nad průměrem EU (2022).

Česko mělo v roce 2022 více lékařů a zdravotních sester, než činil průměr EU. Na 100 000 obyvatel připadá 831 praktikujících sester, což je více než průměr EU (756). Hustota lékařů v Česku (která v roce 2022 činila přibližně 4,3 na 1 000 obyvatel) se již několik let pohybuje těsně nad průměrem EU, který činí 4,2 na 1 000 obyvatel. V hlavním městě a v dalších velkých městech je však koncentrace lékařů vyšší než v odlehlých a řídce osídlených regionech, což přispívá k vysoké míře neuspokojené potřeby lékařské péče ve venkovských oblastech. Počet čerstvě vystudovaných lékařů se pohybuje nad průměrem EU. Naproti tomu v roce 2022 bylo pouze 18 % všech praktických lékařů ve věku 55 až 64 let, což bylo méně, než je průměr EU. Pokud jde o zdravotní sestry, počet absolventů ošetřovatelství patří k nejnižším v EU, a více než čtvrtina sester je ve věku 55 let nebo starší. Počet absolventů ošetřovatelství na obyvatele se v posledním

([222]) *OECD/Evropská komise (2024),* Health at a Glance:Europe 2024 – State of Health in the EU Cycle (Letmý pohled na oblast zdraví: Evropa 2024 – cyklus „Zdraví v EU"), s. 186–187.

([223]) https://www.paqresearch.cz/post/daneni-alkoholu/

([224]) Health at a Glance: Europe 2024 (Letmý pohled na oblast zdraví: Evropa 2024), kapitola 4.

desetiletí zvýšil, ale to bylo způsobeno především rostoucím počtem absolventů vzdělávacích programů, které poskytují nižší úroveň kvalifikace pro výkon povolání zdravotní sestry či ošetřovatele. V letech 2021, 2022 a 2024 se českým lékařům, zdravotním sestrám a dalším zdravotnickým pracovníkům podařilo dosáhnout trvalého zvýšení platů. Vláda přijala opatření ke zvýšení počtu studentů na lékařských fakultách a nabízí dotace na otevření ordinací primární péče v oblastech s nedostatečnou péčí. Český plán pro oživení a odolnost zahrnuje i možnosti prohlubování dovedností zdravotnických pracovníků.

Český systém zdravotní péče v sobě skrývá dosud nevyužitý potenciál na podporu inovací a průmyslového rozvoje v odvětví zdravotnictví EU. Česko patří mezi země EU, které vykazují nízké veřejné výdaje na výzkum a vývoj v oblasti zdravotnictví ([225]). To se odráží v nízkém počtu udělených evropských patentů: v roce 2023 jich bylo v oblasti léčiv, biotechnologií a zdravotnických technologií uděleno dohromady 29 ([226]), což je přesně na úrovni mediánu EU, který činí rovněž 29. Hlášená aktivita v oblasti klinických hodnocení je rovněž na průměrné úrovni ([227]). Plán pro oživení a odolnost bude podporovat výzkum a vývoj v prioritních oblastech lékařských věd a souvisejících společenských věd.

Česko usiluje o urychlení digitalizace svého systému zdravotní péče s rozsáhlou podporou z programů EU. Česko má jeden z nejnižších podílů osob v EU, které mají přístup ke svým osobním zdravotním záznamům online. V oblasti využívání telemedicíny / zdravotních služeb online (s výjimkou telefonických služeb) namísto osobních konzultací se však pohybuje nad průměrem EU. Plán Česka pro oživení a odolnost zahrnuje opatření na posílení digitálních řešení v odvětví zdravotnictví. Země navíc hodlá vyčlenit finanční prostředky na služby a aplikace elektronického zdravotnictví a na další investice do digitalizace zdravotní péče, a to z prostředků fondů soudržnosti na období 2021–2027.

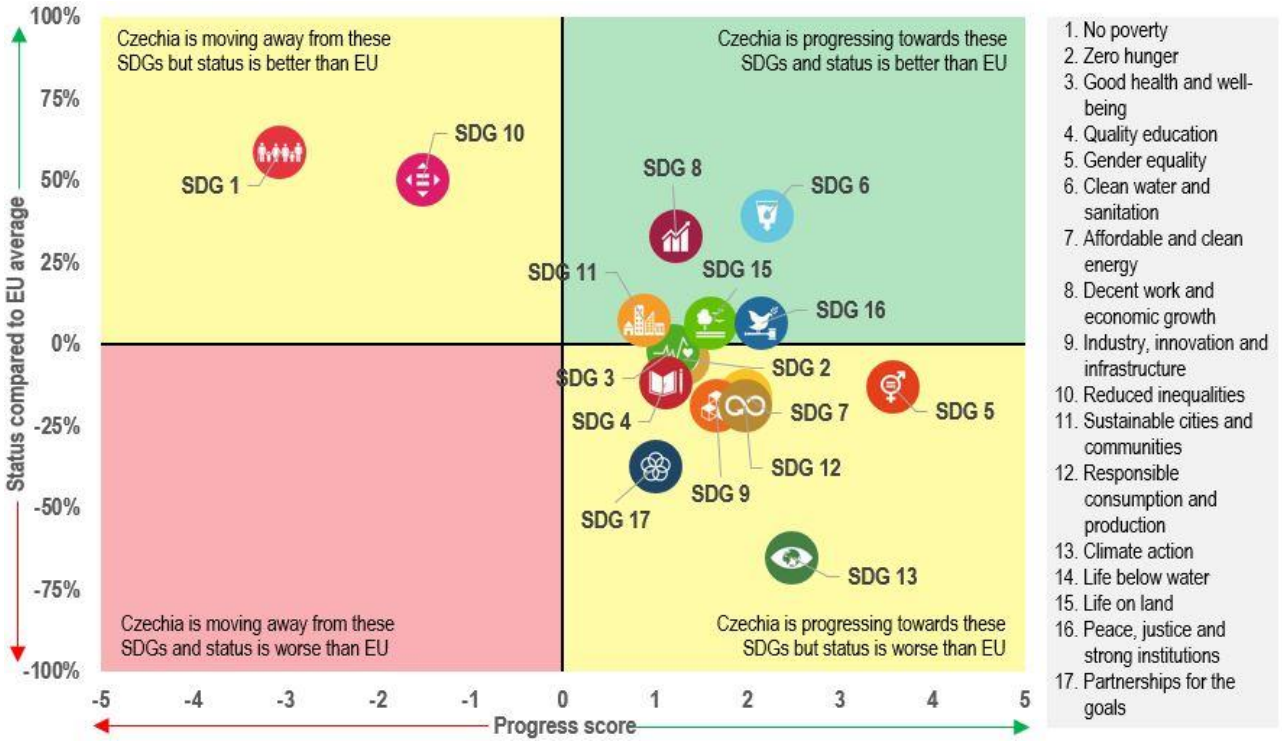
([225])Další podrobnosti viz příloha 3.
([226])Evropský patentový úřad, Údaje ke stažení | epo.org.
([227])EMA (2024), Monitoring the European clinical trials environment (Monitorování evropského prostředí klinických hodnocení), s. 9.

Tato příloha hodnotí pokrok Česka v dosahování cílů udržitelného rozvoje na základě rozměru konkurenceschopnosti, udržitelnosti, sociální spravedlnosti a makroekonomické stability. Sedmnáct cílů udržitelného rozvoje a příslušné související ukazatele představují rámec politiky na základě Agendy OSN pro udržitelný rozvoj 2030. Cílem je ukončit všechny formy chudoby, bojovat proti nerovnostem, řešit změnu klimatu a ekologickou krizi a zároveň zajistit, aby nikdo nezůstal opomenut. EU a její členské státy se zavázaly k této historické celosvětové rámcové dohodě a k aktivní úloze při maximalizaci pokroku směrem k cílům udržitelného rozvoje. Níže uvedený graf vychází ze souboru ukazatelů cílů udržitelného rozvoje EU, který byl vytvořen za účelem sledování pokroku v plnění cílů udržitelného rozvoje v EU.

Česko si vede obzvláště dobře ve vztahu k cíli udržitelného rozvoje č. 8 (důstojná práce a ekonomický růst), ačkoli v ostatních cílech udržitelného rozvoje (cíle č. 4 a 9) týkajících se *konkurenceschopnosti* musí ještě dohnat průměr EU. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v Česku (cíl udržitelného rozvoje č. 8) v roce 2023 činila 0,8 %, což je výrazně pod průměrem EU (2,1 % v roce 2023). Česko také zaznamenalo změnu míry zaměstnanosti (cíl udržitelného rozvoje č. 8), a to z 81,7 % obyvatel ve věku 20 až 64 let v roce 2023 na 82,3 % v roce 2024, což se nachází nad průměrem EU, který činí 75,8 %. Další úsilí by mělo být věnováno výzkumu a inovacím (cíl č. 9). Procentní podíl HDP vynaložený na výzkum a vývoj se snížil z 1,95 % v roce 2020 na 1,83 % v roce 2023, což je výrazně pod průměrem EU, který činí 2,24 %. Zatímco v oblasti předčasného ukončování vzdělávání a odborné přípravy dosahuje Česko lepších výsledků, než je průměr EU (cíl udržitelného rozvoje č. 4; 6,4 % obyvatel ve věku 18 až 24 let v roce 2023 oproti 9,5 %), v oblasti terciárního vzdělávání a digitálních dovedností má co dohánět.

Ačkoli se Česko zlepšilo ve všech cílech

Graf A15.1: **Pokrok v plnění cílů udržitelného rozvoje v Česku**

Podrobné soubory údajů o jednotlivých cílech udržitelného rozvoje viz výroční zpráva Eurostatu „Sustainable development in the European Union“ (Udržitelný rozvoj v Evropské unii); podrobnosti o rozsáhlých údajích o krátkodobém pokroku členských států v jednotlivých zemích: Hlavní zjištění – Ukazatele udržitelného rozvoje – Eurostat (europa.eu). Vysoké hodnocení neznamená, že se země blíží k dosažení konkrétního cíle udržitelného rozvoje, ale signalizuje, že si vede lépe než průměr EU. Skóre pokroku je absolutní měřítko založené na trendech ukazatelů za posledních pět let. Výpočet nezohledňuje žádné cílové hodnoty, protože většina cílů politiky EU platí pouze pro souhrnnou úroveň EU. U jednotlivých zemí není uvedeno všech sedmnáct cílů udržitelného rozvoje, protože ne všechny údaje jsou u jednotlivých cílů dostupné.

Zdroj: Eurostat, poslední aktualizace z 28. dubna 2025. Údaje se převážně vztahují k období 2018–2023 nebo 2019–2024. Údaje o cílech udržitelného rozvoje se mohou v rámci zprávy a jejích příloh lišit v důsledku různých termínů uzávěrky.

udržitelného rozvoje týkajících se *udržitelnosti*, v případě cíle udržitelného rozvoje č. 13 (opatření v oblasti klimatu) stále zaostává za průměrem EU. Čisté emise skleníkových plynů jsou vyšší (cíl udržitelného rozvoje č. 13; 11,4 tuny na obyvatele v roce 2022) než průměr EU (7,3 tuny na obyvatele v roce 2022), zatímco podíl energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie (18,6 % v roce 2023) je stále pod průměrem EU (24,6 % v roce 2023). Míra využití oběhového materiálu (cíl udržitelného rozvoje č. 12) se zlepšila z 11,3 % materiálových vstupů pro domácí použití v roce 2022 na 12,8 % materiálových vstupů pro domácí použití v roce 2023. Průměrné emise CO_2 na km z nových osobních automobilů (cíl udržitelného rozvoje č. 12) se snížily ze 144,9 g CO_2 na km v roce 2020 na 136 g CO_2 v roce 2023, byly však stále nad průměrem EU (107,6 g CO_2 v roce 2023). Energetická produktivita (cíl udržitelného rozvoje č. 12) se mírně zlepšila z 4,81 EUR na kgoe v roce 2022 na 5,23 EUR na kgoe v roce 2023, zůstaly však pod průměrem EU (9,84 EUR na kgoe v roce 2023). Příznivější skutečností je, že Česko pokračuje v dekarbonizaci své skladby zdrojů energie, a to zvyšováním podílu obnovitelné energie (cíl udržitelného rozvoje č. 7; z 15,1 % v roce 2018 na 18,6 % v roce 2023).

Česko dosahuje velmi dobrých výsledků a nadále se zlepšuje v řadě cílů udržitelného rozvoje týkajících se *sociální spravedlnosti* (cíle udržitelného rozvoje č. 1 a 10). Zároveň je třeba zlepšit plnění cílů udržitelného rozvoje č. 3, 4 a 7 a důrazně se zaměřit na cíl udržitelného rozvoje č. 5 (rovnost mužů a žen). Obzvláště dobrých výsledků dosahuje Česko v případě cílů udržitelného rozvoje č. 1 (konec chudoby) a č. 10 (méně nerovností), přičemž v obou těchto cílech výrazně převyšuje průměr EU (cíl udržitelného rozvoje č. 1: 63,9 % a cíl udržitelného rozvoje č. 10: 64,3 %, i když tato hodnota je nižší než hodnota 71,5 % pro rok 2023). Pozitivní postoj Česka k ukončování chudoby (cíl udržitelného rozvoje č. 1) se odráží v řadě ukazatelů, jako je míra osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, míra závažné materiální a sociální deprivace a míra pracujících ohrožených chudobou, ve kterých výrazně převyšuje průměr EU. Podíl obyvatel Česka, kteří nejsou schopni udržet doma přiměřené teplo (cíl udržitelného rozvoje č.7; 2,9 % obyvatel v roce 2022) zůstává i nadále pod průměrem EU (9,3 % obyvatel v roce 2022). Stále je však co zlepšovat, především pokud jde o cíl udržitelného rozvoje č. 5 (rovnost mužů a žen), co se týče zaměstnanosti a vedoucích pozic. Došlo k určitým pozitivním trendům v odstraňování rozdílů mezi muži a ženami (cíl udržitelného rozvoje č. 5; z 21,1 % průměrného hrubého hodinového výdělku mužů v roce 2017 na 17,9 % v roce 2022). V roce 2022 zůstává nad průměrem EU, který činí 12,7 %.

Česko se nadále zlepšuje ve všech cílech udržitelného rozvoje souvisejících s *makroekonomickou stabilitou* (cíle udržitelného rozvoje č. 8, 16, 17), dosud však musí dohnat průměr EU v některých ukazatelích týkajících se cílů udržitelného rozvoje č. 16 (mír, spravedlnost a silné instituce) a č. 17 (partnerství ke splnění cílů). Česká vláda vynakládá na soudy méně celkových veřejných výdajů, než je průměr EU (cíl udržitelného rozvoje č.16; 76,8 EUR na obyvatele v roce 2022 oproti průměru EU ve výši 113,7 EUR). Česko si udržuje velmi příznivou makroekonomickou úroveň, která se odráží především v nízkém hrubém veřejném dluhu (cíl udržitelného rozvoje č. 17; 43,6 % v roce 2024), což je výrazně pod průměrem EU (81,0 % v roce 2024). Oficiální rozvojová pomoc (cíl č. 17), která v roce 2022 dosáhla 0,38 % HND kvůli rozsáhlé podpoře ukrajinských uprchlíků, se od té doby snížila na 0,24 % HND v roce 2023 – což je mnohem méně než průměr EU, který činí 0,56 % HND – a na 0,17 % v roce 2024 ([228]). Česko by mohlo udělat více, pokud jde o podíl environmentálních daní na celkových daňových příjmech (cíl udržitelného rozvoje č. 17), který v posledních letech klesl z 5,7 % celkových daňových příjmů v roce 2017 na 4,6 % v roce 2023.

Vzhledem k tomu, že cíle udržitelného rozvoje tvoří zastřešující rámec, jsou všechny vazby na příslušné cíle udržitelného rozvoje vysvětleny nebo znázorněny ikonami v ostatních přílohách.

([228]) OECD, Předběžná úroveň oficiální rozvojové pomoci v roce 2024, Paříž, 16. dubna 2025

Česko se potýká se strukturálními problémy v celé řadě oblastí politiky, jak je uvedeno v doporučeních pro jednotlivé země určených této zemi v rámci evropského semestru. Týkají se mimo jiné daňové politiky, aktivní politiky trhu práce, nabídky služeb péče o děti, vzdělávání a dovedností, podnikatelského prostředí, kvality veřejné správy, výzkumu a inovací, bydlení, energetiky a dopravy.

Komise posoudila doporučení pro jednotlivé země na období 2019–2024 s ohledem na politická opatření, která Česko doposud přijalo, a na závazky v jeho plánu pro oživení a odolnost. V této fázi dosáhlo Česko alespoň „určitého pokroku" u 63 % doporučení pro jednotlivé země ([229]) a „omezeného pokroku" u 37 % (tabulka A16.2).

Nástroje financování EU poskytují Česku značné prostředky na podporu investic a strukturálních reforem s cílem zvýšit konkurenceschopnost, environmentální udržitelnost a sociální spravedlnost a zároveň pomáhají řešit problémy identifikované v doporučeních pro jednotlivé země. Kromě finančních prostředků ve výši 9,2 miliardy EUR z Nástroje pro oživení a odolnost v letech 2021–2026 poskytují fondy politiky soudržnosti EU ([230]) Česku na období 2021–2027 21 miliard EUR (s vnitrostátním spolufinancováním ve výši 26,7 miliardy EUR) ([231]) na podporu regionální konkurenceschopnosti a růstu. Podpora z těchto nástrojů dohromady představuje přibližně 9,5 % HDP v roce 2024 ([232]). Příspěvek těchto nástrojů k různým cílům politiky je uveden v grafech A16.1 a A16.2. Tato významná podpora navazuje na financování poskytnuté Česku v rámci víceletého finančního rámce 2014–2020, z něhož byly financovány projekty až do roku 2023 a který měl pro české hospodářství a společnost významný přínos. Výběr projektů v rámci programů politiky soudržnosti na období 2021–2027 pokročil a realizace vybraných projektů rovněž nabrala na obrátkách, což umožňuje značné investice.

Český plán pro oživení a odolnost obsahuje 105 investic a 58 reforem, které mají stimulovat udržitelný růst a podpořit digitální transformaci a přechod na nízkouhlíkové hospodářství odolné vůči změně klimatu. Rok před koncem období trvání Nástroje pro oživení a odolnost je realizace na dobré cestě a bylo vyplaceno 47 % prostředků. Česko v současné době splnilo 38 % milníků a cílů svého plánu pro oživení a odolnost ([233]). Je třeba zvýšit úsilí, aby byla všechna opatření plánu pro oživení a odolnost dokončena do 31. srpna 2026. Provádění se potýká s problémy, přičemž čerpání finančních prostředků je ztíženo zejména omezenou administrativní kapacitou některých prováděcích orgánů a neoptimálním využíváním finančních nástrojů. To je patrné zejména v oblastech, jako je zelená a digitální transformace.

Česko získává finanční prostředky také z několika dalších nástrojů EU, včetně těch, které jsou uvedeny v tabulce A16.1. Především společná zemědělská politika (SZP) poskytuje Česku příspěvek EU ve výši 5,6 miliardy EUR v rámci strategického plánu SZP na období 2023–2027([234]). V rámci nástroje InvestEU podpořeného zárukou EU byly podepsány operace ve výši 258,2 milionu EUR ([235]), což zlepšilo přístup k financování rizikovějších operací v Česku.

([229])10 % doporučení pro jednotlivé země na období 2019-2024 bylo plně provedeno, 8 % bylo provedeno do značné míry a u 45 % bylo dosaženo určitého pokroku.

([230])V období 2021–2027 zahrnují fondy politiky soudržnosti Evropský fond pro regionální rozvoj, Fond soudržnosti, Evropský sociální fond plus a Fond pro spravedlivou transformaci. Informace o politice soudržnosti uvedené v této příloze vycházejí z přijatých programů s datem uzávěrky 5. května 2025.

([231])Programy Evropské územní spolupráce (EÚS) jsou z tohoto údaje vyloučeny.

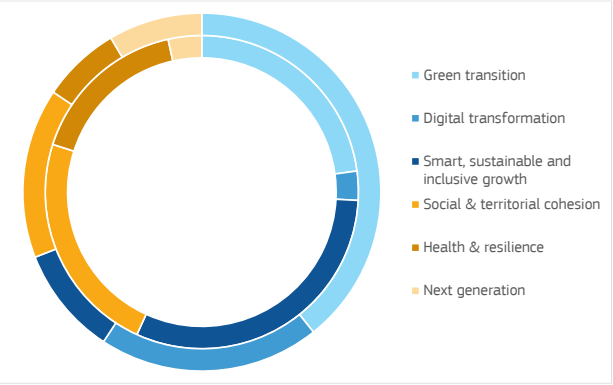
([232])Financování z Nástroje pro oživení a odolnost zahrnuje jak granty, tak případné půjčky. Údaje o HDP vycházejí z údajů Eurostatu za rok 2024.

([233])Do poloviny května 2025 předložilo Česko tři žádosti o platbu.

([234])Přehled oficiálně schválené strategie Česka pro provádění společné zemědělské politiky EU na národní úrovni naleznete na adrese: https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans/czechia_cs

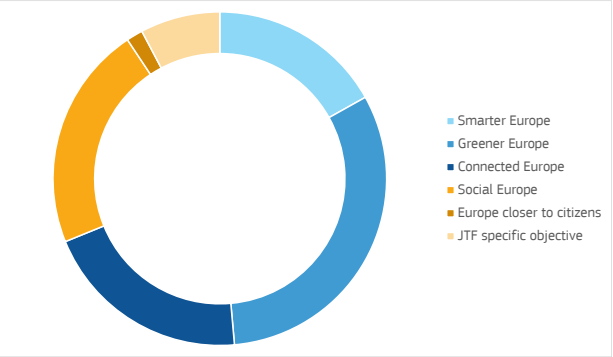
([235]) Údaje odráží situaci ke dni 31. prosince 2024.

Graf A16.1: **Rozdělení finančních prostředků z Nástroje pro oživení a odolnost v Česku podle oblastí politiky**

(1) Každé opatření plánu pro oživení a odolnost pomáhá dosáhnout cílů dvou ze šesti politických pilířů Nástroje pro oživení a odolnost. Primární příspěvek je znázorněn ve vnějším kruhu, zatímco sekundární příspěvek je znázorněn ve vnitřním kruhu. Každý kruh představuje 100 % prostředků Nástroje pro oživení a odolnost. Celkový příspěvek do všech pilířů zobrazených v tomto grafu tudíž činí 200 % přidělených prostředků z Nástroje pro oživení a odolnost.
Zdroj: Evropská komise

Graf A16.2: **Rozdělení finančních prostředků na politiku soudržnosti mezi jednotlivé cíle politiky v Česku**

Zdroj: Evropská komise

Cílem fondů politiky soudržnosti je zvýšit produktivitu a konkurenceschopnost českých firem a zlepšit podnikatelské prostředí. Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) přispěje k digitalizaci soukromého a veřejného sektoru v zemi a poskytne více než 500 podnikům, 30 000 domácnostem a téměř 180 veřejným institucím lepší přístup k širokopásmovému připojení s velmi vysokou kapacitou. Fond pro spravedlivou transformaci podpoří přes 2 200 podniků v restrukturalizaci podniků za účelem přechodu na nízkouhlíkové hospodářství, na zachování pracovních míst a na diverzifikaci hospodářství v českých regionech, které jsou nejvíce ovlivněny přechodem na klimaticky neutrální hospodářství. Evropský sociální fond plus (ESF+) investuje 180 milionů EUR na podporu transformace pracovních míst v rámci zelené a digitální transformace. Z prostředků ESF+ je podporováno vzdělávání v oblasti digitálních dovedností, podnikové programy, poradenství pro volbu povolání a partnerství mezi podniky a vzdělávacími institucemi.

Ke konkurenceschopnosti v Česku přispívají i další fondy, například prostřednictvím otevřených řízení. Nástroj pro propojení Evropy financoval strategické investice například do železniční infrastruktury, rozvoje infrastruktury pro alternativní paliva a modernizace vnitrozemských vodních cest; integrace trhu s energií, dekarbonizace energetického systému a bezpečnosti dodávek energie, zejména diverzifikace zdrojů a tras zemního plynu v Česku, a také zavádění připojení 5G podél dopravních cest, které umožní propojenou, automatizovanou přeshraniční mobilitu na úsecích koridoru 5G Mnichov–Praha nebo mezi Českem a Polskem na baltsko-jaderském koridoru 5G. Program Horizont Evropa podporuje výzkum a inovace, od vědeckých objevů až po rozšiřování inovací, přičemž hlavními prioritami jsou digitální technologie, průmysl a vesmír a klima, energetika a mobilita. Nástroj pro technickou podporu pomáhal při přípravě plánu sociálního klimatu pro Česko, při mapování reforem daňové správy a při zlepšování české správy a strategie podpory malých a středních podniků.

Český plán pro oživení a odolnost obsahuje také ambiciózní opatření na zlepšení podnikatelského prostředí a konkurenceschopnosti. V rámci opatření zahrnutých do žádostí o platbu podaných v uplynulém roce Česko zprovoznilo veřejné služby pro občany a podniky prostřednictvím jednotné digitální brány, zvýšilo počet služeb elektronické veřejné správy, posílilo digitalizaci služeb pro soudní systém a zveřejnilo výzvu k předkládání projektů na posílení kybernetické bezpečnosti kritických veřejných informačních systémů. Česko také spustilo regulační pískoviště pro testování inovativních produktů společností zaměřených na digitální inovace v oblasti finančních technologií a technologie digitální účetní knihy. Česko dále změnilo energetický zákon s cílem motivovat ke sdílení elektřiny a rozvoji energetických komunit. Reforma zjednodušila povolovací proces pro energii z obnovitelných zdrojů tím, že zrušila požadavek na udělování povolení pro malá zařízení a zefektivnila požadavky na velká zařízení.

V současném sedmiletém rozpočtu EU (víceletý finanční rámec) hrají fondy EU významnou roli při podpoře environmentální udržitelnosti a zelené transformace v Česku. Evropský fond pro regionální rozvoj a Fond soudržnosti financují dodatečné kapacity pro čištění odpadních vod, které využije více než 91 000 lidí. Stejně tak umožní financování Česku rozšířit kapacitu recyklace odpadů o téměř 175 000 tun ročně, a tím lépe využívat druhotné suroviny, které jsou klíčovým prvkem politiky EU v oblasti životního prostředí a konkurenceschopnosti. Strategický plán SZP v Česku vyčleňuje 756,4 milionu EUR (54 % finančních prostředků na rozvoj venkova) na cíle v oblasti životního prostředí a klimatu a 1,24 miliardy EUR (30 % přímých plateb) na ekologické programy, které podporují biologickou rozmanitost, ekologické zemědělství a udržitelné postupy. Pomocí plánu SZP jsou cíle udržitelnosti podporovány prosazováním ochrany biologické rozmanitosti prostřednictvím ekologických programů, jako je vyčlenění 7 % orné půdy na neproduktivní plochy a omezení používání pesticidů v blízkosti vodních útvarů nebo nová specifická podpora krajinných prvků. Kromě toho chce Česko zvýšit podíl ekologického zemědělství z 15,6 % na 21,3 %.

Český plán pro oživení a odolnost, včetně kapitoly REPowerEU, obsahuje komplexní soubor reforem a investic pro zelenou transformaci. Mezi opatření, na která se vztahují žádosti o platbu předložené v uplynulém roce, patří mimo jiné realizace 450 projektů na drobné vodní toky a vodní nádrže, dvaceti projektů na zadržování vody v lesích a přijetí národního a regionálního plánu odpadového hospodářství. Česko rovněž provedlo posouzení cesty k dekarbonizaci dálkového vytápění a trajektorií udržitelného využívání bioenergie a dodávek biomasy a předložilo konkrétní plán investic do zařízení na výrobu tepla/elektřiny, která jako zdroj tepla nevyužívají pevná fosilní paliva. Za účelem zvýšení energetické účinnosti Česko renovovalo veřejné a obytné budovy a podpořilo revitalizaci bývalých průmyslových areálů (brownfieldů). Byla také přijata opatření k modernizaci veřejné dopravy a zvýšení její udržitelnosti, včetně elektrifikace 40 km železničních tratí za účelem snížení emisí, rekonstrukce tří stávajících železničních tratí o celkové délce 26 km a renovace osmi nádražních budov za účelem zlepšení kvality služeb a energetické účinnosti.

Podpora spravedlnosti, sociální soudržnosti a zlepšení přístupu k základním službám patří mezi klíčové priority financování EU v Česku. ESF+ vyčleňuje 15 milionů EUR na podporu romských komunit prostřednictvím podpory komunitní práce, služeb pro děti v raném věku a rodičovských dovedností. Financuje nevládní organizace, které se snaží zvýšit účast Romů ve volbách, bojovat proti nenávistným projevům a řešit domácí a genderově podmíněné násilí. Kromě toho posiluje romské a proromské nevládní organizace prostřednictvím školení, organizačního rozvoje a spolupráce s veřejnými orgány. Toto úsilí přispívá ke strategii integrace Romů na období 2021–2030 a řeší strukturální problémy, jako je anticikanismus a dětská chudoba. EFRR rozšíří a zmodernizuje infrastrukturu vzdělávacího systému v zemi, což se dotkne 22 177 žáků ve třídách.

Český plán pro oživení a odolnost obsahuje několik reforem a investic týkajících se spravedlnosti a sociální politiky. Česko vytvořilo databázi kurzů zaměřených na změnu kvalifikace a prohlubování dovedností s cílem zvýšit nebo změnit kvalifikaci nejméně 65 000 osob v oblasti digitálních dovedností a dalších 65 000 v rámci Průmyslu 4.0 a vyhlásilo výzvu k předkládání projektů na podporu rozvoje zelených dovedností ve studijních programech. Česko také podpořilo 4 000 škol v organizování programů doučování pro žáky ohrožené školní neúspěšností, aby se vypořádalo s nerovnostmi mezi žáky a školami způsobenými sociálním nebo jiným znevýhodněním. V platnost vstoupil zákon o předškolní péči, který má zajistit přístup k cenově dostupné péči o děti mladší tří let, a Česko zveřejnilo výzvu k předkládání projektů na zajištění bydlení a zařízení péče o ohrožené děti. Kromě toho Česko pokračuje v rozšiřování služeb elektronického zdravotnictví pro občany a zadalo veřejné zakázky na výstavbu nových univerzitních prostor v oblasti zdravotnických věd.

Tabulka A16.1: **Vybrané fondy EU s přijatými příděly – souhrnné údaje (v milionech EUR)**

Instrument/policy	**Allocation 2021-2026**		**Disbursed since 2021 (1)**
RRF grants (including the RepowerEU allocation)	8 409.2		4 174.5
RRF loans	818.1		190.9
Instrument/policy	**Allocation 2014-2020 (2)**	**Allocation 2021-2027**	**Disbursed since 2021 (3)** (covering total payments to the Member State on commitments originating from both 2014-2020 and 2021-2027 programming periods)
Cohesion policy (total)	22 676.2	21 054.1	14 248.3
European Regional Development Fund (ERDF)	12 848.2	10 346.3	7 383.0
Cohesion Fund (CF)	6 143.9	6 635.4	4 175.2
European Social Fund (ESF, ESF+) and the Youth Employment Initiative (YEI)	3 684.0	2 430.9	2 108.3
Just Transition Fund (JTF)		1 641.5	581.8
Fisheries			
European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund (EMFAF) and the European Maritime and Fisheries Fund (EMFF)	31.1	30.0	20.2
Migration and home affairs			
Migration, border management and internal security - AMIF, BMVI and ISF (4)	85.3	153.1	70.8
The common agricultural policy under the CAP strategic plan (5)	**Allocation 2023-2027**		**Disbursements under the CAP Strategic Plan (6)**
Total under the CAP strategic plan	5 646.8		1 811.8
European Agricultural Guarantee Fund (EAGF)	4 236.1		1 582.5
European Fund for Agricultural Development (EAFRD)	1 410.6		229.3

(1) Datem uzávěrky pro údaje o čerpání v rámci Nástroje pro oživení a odolnost je 31. květen 2025.
(2) Příděly v rámci politiky soudržnosti na období 2014–2020 zahrnují prostředky REACT-EU přidělené v letech 2021–2022.
(3) Tyto částky se vztahují pouze na výplaty provedené od roku 2021 a nezahrnují platby provedené členskému státu před rokem 2021. Číselné údaje tedy nezahrnují všechny platby odpovídající alokaci na období 2014–2020. Datem uzávěrky pro údaje o čerpání v rámci fondů ENRAF a ENRF je 29. duben 2025. Datem uzávěrky pro údaje o čerpání v rámci fondů politiky soudržnosti, AMIF, NSHV a ISF je 5. květen 2025.
(4) AMIF Azylový, migrační a integrační fond, NSHV – Nástroj pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky, ISF – Fond pro vnitřní bezpečnost.
(5) Výdaje mimo strategický plán SZP nejsou zahrnuty.
(6) Datem uzávěrky pro údaje o čerpání v rámci z EZFRV je 5. květen 2025. Informace o čerpání z EZZF vycházejí z prohlášení členských států do března 2025. Výplaty přímých plateb (EZZF) začaly v roce 2024.
Zdroj: Evropská komise

Tabulka A16.2: **Souhrnná tabulka doporučení pro jednotlivé země z let 2019–2024**

Table 16.2: Summary table on 2019-2024 CSRs		
Czechia	**Assessment in May 2025**	**Relevant SDGs**
2019 CSR 1	Some progress	
Improve long-term fiscal sustainability of the pension and health-care systems.	Some progress	SDG 3, 8, 16
Adopt pending anti-corruption measures.	Some progress	SDG 16
2019 CSR 2	**Some progress**	
Foster the employment of women with young children, including by improving access to affordable childcare, and of disadvantaged groups.	Limited progress	SDG 4, 5, 8, 10
Increase the quality and inclusiveness of the education and training systems, including by fostering technical and digital skills and promoting the teaching profession.	Some progress	SDG 4, 8, 10
2019 CSR 3	Some progress	
Focus investment-related economic policy on transport, notably on its sustainability	Some progress	SDG 10, 11
, digital infrastructure	Some progress	SDG 9, 10, 11
, and low carbon and energy transition, including energy efficiency , taking into account regional disparities.	Limited progress	SDG 7, 9, 10, 11, 13
Reduce the administrative burden on investment	Limited progress	SDG 8, 9
and support more quality-based competition in public procurement.	Limited progress	SDG 9
Remove the barriers hampering the development of a fully functioning innovation ecosystem.	Some progress	SDG 9
2020 CSR 1	**Some progress**	
In line with the general escape clause, take all necessary measures to effectively address the pandemic, sustain the economy and support the ensuing recovery. When economic conditions allow, pursue fiscal policies aimed at achieving prudent medium-term fiscal positions and ensuring debt sustainability, while enhancing investment.	No longer relevant	SDG 8, 16
Ensure the resilience of the health system, strengthen the availability of health workers, primary care and the integration of care, and deployment of e-health services.	Some progress	SDG 3
2020 CSR 2	Some progress	
Support employment through active labour market policies,	Some progress	SDG 8
the provision of skills, including digital skills, and access to digital learning.	Some progress	SDG 4
2020 CSR 3	Some progress	
Support small and medium-sized enterprises by making greater use of financial instruments to ensure liquidity support,	Some progress	SDG 8, 9
reducing the administrative burden and improving e-government.	Some progress	SDG 8, 9, 16
Front-load mature public investment projects and	Substantial progress	SDG 8, 16
promote private investment to foster the economic recovery.	Substantial progress	SDG 8, 9
Focus investment on the green and digital transition, in particular on high-capacity digital infrastructure and technologies,	Limited progress	SDG 9
clean and efficient production and use of energy,	Limited progress	SDG 7, 9, 13
and sustainable transport infrastructure, including in the coal regions.	Limited progress	SDG 10, 11
Ensure access to finance for innovative firms and improve public-private cooperation in research and development.	Limited progress	SDG 8, 9

(pokračování na další straně)

Tabulka (pokračování)

2021 CSR 1	**No longer relevant**	
In 2022, maintain a supportive fiscal stance, including the impulse provided by the Recovery and Resilience Facility, and preserve nationally financed investment.	No longer relevant	SDG 8, 16
When economic conditions allow, pursue a fiscal policy aimed at achieving prudent medium-term fiscal positions and ensuring fiscal sustainability in the medium term.	No longer relevant	SDG 8, 16
At the same time, enhance investment to boost growth potential. Pay particular attention to the composition of public finances, on both the revenue and expenditure sides of the budget, and to the quality of budgetary measures in order to ensure a sustainable and inclusive recovery. Prioritise sustainable and growth-enhancing investment, in particular investment supporting the green and digital transition.	No longer relevant	SDG 8, 16
Give priority to fiscal structural reforms that will help provide financing for public policy priorities and contribute to the long-term sustainability of public finances, including, where relevant, by strengthening the coverage, adequacy and sustainability of health and social protection systems for all.	No longer relevant	SDG 8, 16
2022 CSR 1	**Substantial progress**	
In 2023, ensure that the growth of nationally financed primary current expenditure is in line with an overall neutral policy stance, taking into account continued temporary and targeted support to households and firms most vulnerable to energy price hikes and to people fleeing Ukraine. Stand ready to adjust current spending to the evolving situation.	No longer relevant	SDG 8, 16
Expand public investment for the green and digital transitions, and for energy security taking into account the REPowerEU initiative, including by making use of the Recovery and Resilience Facility and other Union funds.	No longer relevant	SDG 8, 16
For the period beyond 2023, pursue a fiscal policy aimed at achieving prudent medium-term fiscal positions.	No longer relevant	SDG 8, 16
Take measures to ensure the long-term fiscal sustainability of public finances, including the sustainability of the pension system.	Substantial progress	SDG 8
2022 CSR 2		
Proceed with the implementation of its recovery and resilience plan, in line with the milestones and targets included in the Council Implementing Decision of 8 September 2021.	RRP implementation is monitored by assessing RRP payment requests and analysing reports published twice a year on the achievement of the milestones and targets. These are to be reflected in the country reports.	
Swiftly finalise the negotiations with the Commission of the 2021-2027 cohesion policy programming documents with a view to starting their implementation.	Progress on the cohesion policy programming documents is monitored under the EU cohesion policy.	
2022 CSR 3	**Limited progress**	
Strengthen the provision of social and affordable housing, including by adopting a specific legislative framework for social housing and improved coordination between different public bodies.	Limited progress	SDG 1, 2, 10, 16
2022 CSR 4	**Some progress**	
Reduce overall reliance on fossil fuels and diversify imports of fossil fuel.	Some progress	SDG 7, 9, 13
Accelerate the deployment of renewables, streamline permit procedures and make grid access easier.	Some progress	SDG 7, 8, 9, 13
Increase the energy efficiency of district heating systems and of the building stock by incentivising deep renovations and renewable heat sources.	Some progress	SDG 7
2023 CSR 1	**Substantial progress**	
Wind down the emergency energy support measures in force, using the related savings to reduce the government deficit, as soon as possible in 2023 and 2024. Should renewed energy price increases necessitate new or continued support measures, ensure that these are targeted at protecting vulnerable households and firms, fiscally affordable and preserve incentives for energy savings.	Full implementation	SDG 8, 16
Ensure prudent fiscal policy, in particular by limiting the nominal increase in nationally financed net primary expenditure in 2024 to not more than 6.0%.	Full implementation	SDG 8, 16
Preserve nationally financed public investment and ensure the effective absorption of RRF grants and other EU funds, in particular to foster the green and digital transitions.	Some progress	SDG 8, 16
For the period beyond 2024, continue to pursue a medium-term fiscal strategy of gradual and sustainable consolidation, combined with investments and reforms conducive to higher sustainable growth, to achieve a prudent medium-term fiscal position.	Full implementation	SDG 8
Take measures to ensure the long-term fiscal sustainability of public finances, including the sustainability of the pension system.	Substantial progress	SDG 8, 16

(pokračování na další straně)

Tabulka (pokračování)

2023 CSR 2		
Accelerate the implementation of its recovery and resilience plan, also by ensuring an adequate administrative capacity, and swiftly finalise the addendum, including the REPowerEU chapter, with a view to rapidly starting its implementation. Proceed with the speedy implementation of cohesion policy programmes, in close complementarity and synergy with the recovery and resilience plan.	RRP implementation is monitored through the assessment of RRP payment requests and analysis of the bi-annual reporting on the achievement of the milestones and targets, to be reflected in the country reports. Progress with the cohesion policy is monitored in the context of the Cohesion Policy of the European Union.	
2023 CSR 3	**Limited progress**	
Strengthen the provision of social and affordable housing, including by adopting a specific legislative framework, improving coordination between different public bodies, and incentivising the construction of new housing units as well as the refurbishment of existing ones.	Limited progress	SDG 1, 2, 10, 16
2023 CSR 4	**Some progress**	
Reduce reliance on fossil fuels.	Some progress	SDG 7, 9, 13
Increase the deployment of renewables with additional investments in electricity grids and direct deployment of renewable capacity.	Some progress	SDG 7, 9, 13
Streamline permitting procedures for renewables and make the grid fit to accommodate access to renewables through additional reforms, removing restrictions for small-scale renewables and setting up a one-stop shop, boosting grid flexibility and creating conducive conditions for energy communities.	Some progress	SDG 7, 8, 9, 13
Increase the energy efficiency of district heating systems and of the building stock by incentivising deep renovations and renewable heat sources, easing administrative access to subsidies for both households and industry, and capacity building and skills in public authorities.	Some progress	SDG 7, 8, 9, 16
Promote the uptake of zero-emission vehicles and boost the availability of high-capacity charging and refuelling infrastructure through new reforms to create enabling conditions for and remove existing barriers to the deployment of vehicles and infrastructure.	Limited progress	SDG 11
Step up policy efforts aimed at the provision and acquisition of skills and competences needed for the green transition.	Limited progress	SDG 4
2024 CSR 1	**Some progress**	
Submit the medium-term fiscal-structural plan in a timely manner.	Full implementation	SDG 8, 16
In line with the requirements of the reformed Stability and Growth Pact, limit the growth in net expenditure in 2025 to a rate consistent with, inter alia, maintaining the general government deficit below the 3% of GDP Treaty reference value and keeping the general government debt at a prudent level over the medium term.	Full implementation	SDG 8, 16
Take measures to ensure the long-term fiscal sustainability of the pension system.	Substantial progress	SDG 8
Lower tax and benefit disincentives for parents to return to work to promote higher female labour market participation.	Limited progress	SDG 8
Improve incentives for people close to retirement to continue working.	Some progress	SDG 8
Take steps to increase revenue from recurrent property taxes.	Limited progress	SDG 8, 10, 12
2024 CSR 2		
Strengthen administrative capacity to manage the recovery and resilience plan, accelerate investments and maintain momentum in the implementation of reforms. Address relevant challenges to allow for continued, swift and effective implementation of the recovery and resilience plan, including the REPowerEU chapter, ensuring completion of reforms and investments by August 2026. Accelerate the implementation of cohesion policy programmes. In the context of their mid-term review, continue focusing on the agreed priorities, taking action to better mobilise private sector resources, including through the use of innovative financial instruments, while considering the opportunities provided by the Strategic Technologies for Europe Platform initiative to improve competitiveness.	RRP implementation is monitored through the assessment of RRP payment requests and analysis of the bi-annual reporting on the achievement of the milestones and targets. Progress with the cohesion policy programming is monitored in the context of the Cohesion Policy of the European Union.	
2024 CSR 3	**Limited progress**	
Strengthen the capacity of Czechia's public administration to attract, retain and develop talent, particularly those with analytical, managerial and IT skills	Some progress	SDG 4, 16
Reduce departmentalism and strengthen strategic steering capacities to improve consistency across policies.	Limited progress	SDG 16
Support cooperation among municipal administrations, including by providing support for administrative capacity building targeted to structurally affected regions	Limited progress	SDG 16
2024 CSR 4	**Limited progress**	
Boost innovation by improving technology transfer from academia to businesses,	Limited progress	SDG 9
supporting the creation of spin-offs and start-ups,	Limited progress	SDG 8, 9
and increasing participation in tertiary education.	Limited progress	SDG 4
Strengthen the competitiveness of the economy by addressing skills mismatches, simplifying the recognition of foreign qualifications,	Some progress	SDG 4
and by increasing the labour market participation of underrepresented groups.	Some progress	SDG 8, 10

Zdroj: Evropská komise

I nadále přetrvávají regionální rozdíly mezi hlavním městem Prahou a zbytkem Česka. Svědčí o tom řada ukazatelů, které mají zásadní význam pro konkurenceschopnost. Zavedení cílených regionálních pobídek společně s posílením role regionů při definování jejich specifických potřeb by mohlo umožnit konvergenci k průměru EU, pokud jde o HDP na obyvatele a regionální rozvoj. To je důležité zejména pro ty české regiony, které se nacházejí v pasti rozvoje talentů ([236]).

Česká ekonomika se již vzpamatovala po pandemii COVID-19. Toto oživení však zůstalo nižší než průměr EU a je zpomalováno vysokou mírou inflace. Zatímco v roce 2023 došlo k mírné expanzi ekonomiky o 0,1 % v reálném vyjádření, v roce 2024 činil růst reálného HDP 1,1 %.

České regiony mají řadu kompetencí v oblasti dopravy, školství, zdravotnictví, sociální péče, územního plánování, kulturního rozvoje a pomoci obcím. Vnitrostátní rozdělení daňových příjmů představuje hlavní část příjmů regionálních rozpočtů (obvykle kolem 90 %), a proto určuje rozsah jejich výdajů ([237]). V současném nastavení platí, že regionální samosprávy dále rozdělují finanční prostředky přidělené na národní úrovni. Bylo by přínosné zvážit doplnění tohoto systému o pobídky určené regionům, které by je motivovaly k podpoře větší hospodářské aktivity na vlastním území, ke strategickým investicím nebo ke zlepšování kvality a účinnosti veřejných služeb. Nejnovější zkušenosti z územního plánu spravedlivé transformace českých regionů v rámci Fondu pro spravedlivou transformaci poukazují na pozitivní roli regionálních strategií jako nástroje, který koordinuje územní dimenzi v rámci politiky soudržnosti a dalších zdrojů EU s vybranými vnitrostátními zdroji na regionální úrovni.

Zvyšování regionálního růstu vyžaduje širokou škálu politik. Jeho důležitou součástí je účinné a účelné vynakládání dostupných finančních prostředků EU včetně využívání finančních nástrojů jako vratné formy podpory. Úspěch „transformačního úvěru“ ve třech regionech podporovaných z FST poukazuje na výhody finančních nástrojů i v méně rozvinutých regionech.

Regionální rozdíly v Česku jsou víceméně beze změny, ale jsou stále významné. Region hlavního města země je vysoce rozvinutý a HDP na obyvatele v roce 2023 dosahoval 193 % průměru EU. Ve zbývající části země se nacházela skupina tří mírně rozvinutých regionů, kde se HDP na obyvatele pohybuje v rozmezí 77–85 % průměru EU, čtyři regiony, kde je nižší než 75 %, a jeden chudší region (Severozápad), kde HDP na obyvatele odpovídá 63 % průměru EU.

Většina regionů rostla rychleji než průměr EU, i když různým tempem. Výsledkem bylo, že Česko nadále rychle dohánělo průměr EU (tj. konvergence), a to z 84 % průměru HDP (standard kupní síly (PPS)) na obyvatele v EU v roce 2011 na 95 % v roce 2020. Od té doby se konvergence zastavila a v roce 2023 se HDP na obyvatele v Česku snížil na 90 % průměru EU.

Konkurenceschopnost

Vzorec rozdílů mezi regiony je obdobný i v případě produktivity práce, kde se projevuje stejný rozdíl mezi regionem hlavního města a zbytkem. V roce 2022 byla produktivita práce (HDP (procentní body) na odpracovanou hodinu) v Česku na úrovni 77 % průměru EU, což znamenalo pokles ze 79 % v roce 2021. V roce 2022 byla zdaleka nejvyšší v regionu hlavního města (121 % průměru EU), zatímco v druhém nejproduktivnějším regionu (Střední Čechy) činila 76 % a v nejméně produktivním regionu (Severozápad) pouze 58 %.

Trend produktivity práce ukazuje, že téměř všechny regiony dohánějí průměr EU, avšak různou rychlostí (graf A17.1). Reálný růst produktivity na hodinu byl nejvyšší v Praze, kde průměrné roční tempo růstu mezi lety 2013 a 2022 činilo 2,6 %, což je výrazně nad úrovní EU, která činí 0,9 %. V ostatních regionech byl růst produktivity na hodinu nižší, avšak Severovýchod, Střední Čechy a Střední Morava byly stále nad průměrem EU. V nejchudším regionu Severozápad došlo ve stejném období k zanedbatelnému poklesu produktivity o 0,09 %.

([236]) Regiony, které se nacházejí v pasti rozvoje talentů, jsou postiženy poklesem počtu obyvatel v produktivním věku a nízkým a stagnujícím podílem osob s terciárním vzděláním. Viz sdělení Evropské komise: COM(2023) 32 final „Využívání talentů v evropských regionech“, které poukazuje na Severozápad a Moravskoslezsko jako na regiony v Česku, které se octly v pasti rozvoje talentů.

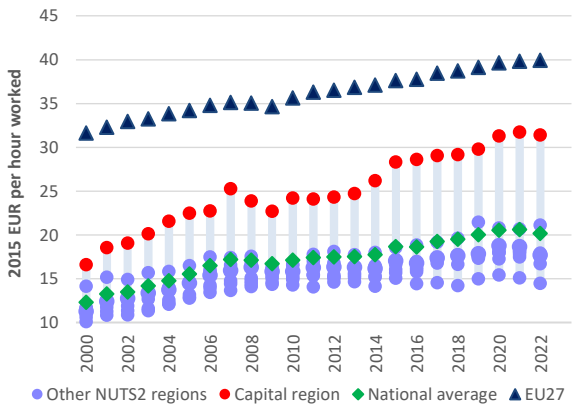
([237]) Krajské rozpočty pod drobnohledem: odkud mají příjmy, na co jdou výdaje a co přinese změna RUD.

Tabulka A17.1: **Výběr ukazatelů na regionální úrovni v Česku**

	GDP per head (PPS)	Productivity - GDP per hour worked (PPS)	Real productivity growth (per hour worked)	Working age population (20-64) growth	Unemploy-ment rate	Early leavers from education and training	Housing cost overburden	Access to healthcare	Access to alternative fuel infrastructure	Quality&account ability pillar of European Quality of Government Index (1)	Greenhouse gas emissions
	Index EU-27 = 100	Index EU-27 = 100	Average annual % change	Average annual % change	% of labour force	% of population aged 18-24	% of total population	Population within 10 minutes by car from nearest hospital (%)	Number of electric vehicles charging points within 10 km	Change 2010 - 2024, percentage points	tCO2eq. per person
	2023	2022	2013-2022	2014-2023	2024	2024	2024	2023	2022	2024	2023
European Union (27 MS)	100	100	0.9	-0.2	5.9	9.3	8.8	52	287		7.1
Czechia	90	77	1.4	-0.5	2.6	5.4	9.2	62	77		10.5
Praha	193	121	2.6	0.3	1.8	1.3	18.0	94	415	1.10	3.6
Střední Čechy	81	76	1.5	0.2	1.3	6.1	8.9	57	22	0.58	10.2
Jihozápad	77	64	0.8	-0.5	2.3	7.9	5.7	48	23	0.18	9.2
Severozápad	63	58	-0.1	-1.1	4.1	11.6	10.0	70	13	0.29	28.6
Severovýchod	73	66	1.6	-0.7	2.9	5.5	8.5	61	15	0.50	10.9
Jihovýchod	85	69	0.8	-0.5	2.4	2.7	5.4	54	64	0.48	7.9
Střední Morava	73	67	1.4	-1.0	2.6	4.3	7.9	46	16	0.32	6.7
Moravskoslezsko	71	69	0.7	-1.2	4.1	5.1	10.7	74	38	0.26	10.8

(1) Göteborská univerzita
Zdroj: Eurostat a JRC

Graf A17.1: **Produktivita práce na hodinu**

Jednotka: Reálný HDP na odpracovanou hodinu (EUR, ceny roku 2015)
Zdroj: ARDECO (JRC)

Tyto rozdíly lze vysvětlit několika faktory. Úroveň lidského kapitálu ([238]) je mimo region hlavního města výrazně nižší. Ve všech českých regionech s výjimkou hlavního města se podíl obyvatel ve věku 30–34 let s terciárním vzděláním pohybuje pod průměrem EU (44,8 %), přičemž ve čtyřech nejchudších regionech (Severovýchod, Střední Morava, Moravskoslezsko a Severozápad) dosahují méně než 30 %. Tento podíl je zdaleka nejvyšší v regionu Praha (62,8 %). Důležitým faktorem, který rovněž ovlivňuje konkurenceschopnost, je dosažené vzdělání. Vyšší úroveň vzdělání obvykle vede k vyšší míře zaměstnanosti, vyšší produktivitě a vyšším celoživotním příjmům jednotlivců.

Koncentrace kvalifikované a vzdělané pracovní síly v regionu hlavního města se odráží také v inovacích a technologiích. Výdaje na výzkum a vývoj v roce 2022 byly nejvyšší v regionu hlavního města, kde odpovídaly 2,69 % HDP (v regionu Jihovýchod byly rovněž vyšší než v EU – 2,48 %). 12,7 % pracovníků v Praze bylo zaměstnáno v odvětvích pokročilých technologií, což znamenalo více než dvojnásobek oproti EU. Na opačném konci spektra se nacházela zaměstnanost v odvětvích pokročilých technologií v ostatních regionech, která byla nižší než 6 %, a v nejméně rozvinutém regionu Severozápad činily výdaje na výzkum a vývoj pouze 0,38 % HDP.

Obyvatelstvo má zjevnou tendenci soustřeďovat se v nejbohatších regionech. Mezi lety 2014 a 2023 zaznamenaly všechny regiony s výjimkou regionů Střední Morava a Moravskoslezsko průměrný kladný přírůstek obyvatelstva. Moravskoslezsko a Severozápad jsou také považovány za regiony, které se nacházejí v pasti rozvoje talentů ([239]). Čisté vystěhovávání zejména mladého obyvatelstva prohlubuje územní rozdíly a mohlo by být řešeno konkrétními opatřeními. Jako příklad mohou sloužit aktivity

([238]) Lidský kapitál zahrnuje znalosti, dovednosti a kompetence a zdůrazňuje význam vzdělání, odborné přípravy a zkušeností při vytváření pracovní síly, která je hnací silou hospodářského růstu, inovací a produktivity.

([239]) Sdělení Evropské komise o využívání talentů v evropských regionech (COM(2023) 32 final/ *s. 5.*

regionu Moravskoslezsko, jako je například strategie řízení talentů ([240]).

Sociální spravedlnost

Podmínky na trhu práce v Česku jsou v porovnání s ostatními členskými státy EU dobré, ale v rámci země nadále existují nerovnosti mimo metriku nezaměstnanosti, tj. v oblasti chudoby a zdravotní péče. Míra nezaměstnanosti v roce 2024 byla pozoruhodně nízká (2,6 %) a v jednotlivých regionech se příliš nelišila. Všechny regiony měly míru nezaměstnanosti pod průměrem EU (5,9 %). Účast žen na trhu práce je ve srovnání s průměrem EU rovněž vysoká. Míra zaměstnanosti žen na vnitrostátní úrovni (75,8 %) je vyšší než průměr EU (70,8 %). Rozdíly mezi regiony jsou malé a pohybují se od 79,1 % v Praze do 72,8 % v regionu Severozápad.

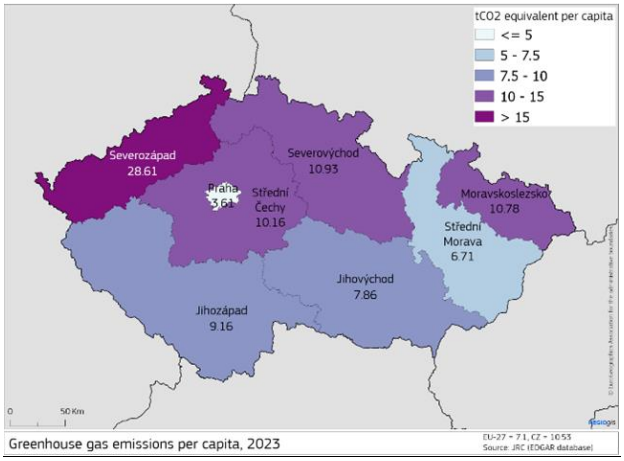
Mnoho českých domácností má problémy s přístupem k cenově dostupnému bydlení, zejména ve městech. Z hlediska cenové dostupnosti bydlení, definované jako poměr mezd a ceny nových bytů, se Česko v roce 2023 řadilo mezi země s nejnižší dostupností bydlení v Evropě ([241]). Mezi jednotlivými regiony existují rozdíly, ale nejnižší dostupnost bydlení je v Praze.

Podíl obyvatel ohrožených chudobou a sociálním vyloučením na vnitrostátní úrovni patří k nejnižším v EU (viz také příloha 11), ale v jednotlivých regionech se výrazně liší. V méně rozvinutých regionech byl tento podíl mnohem vyšší než celostátní průměr 11,3 % (i když se stále pohyboval pod průměrem EU, který dle předpokladů činí 21 %), a to 16,3 % v regionu Moravskoslezsko a 12,5 % v regionu Severozápad. Obyvatelé Severozápadu jsou také do značné míry postiženi exekucemi a osobními bankroty. Ve 3. čtvrtletí 2024 bylo v regionu Severozápad v exekuci více než 12 % osob, přičemž celostátní průměr činil 7 % ([242]).

Přístup ke zdravotní péči se značně liší mezi méně rozvinutými a přechodovými regiony na jedné straně a Prahou na straně druhé. V roce 2023 činil podíl obyvatel žijících v okruhu deseti minut jízdy autem od nejbližší nemocnice v Praze 94 %, zatímco v regionu Střední Morava to bylo 46 % a v regionu Jihozápad 48 %.

Udržitelnost

Mapa A17.1: **Emise skleníkových plynů na obyvatele, 2023**

Zdroj: Eurostat a JRC

Roční emise skleníkových plynů na osobu v Česku v roce 2023 činily v průměru 10,5 tuny ekvivalentu CO_2, což přesahovalo průměr EU ve výši 7,1 tuny ekvivalentu CO_2, přičemž existovaly značné rozdíly mezi jednotlivými regiony. Největším producentem emisí byl uhelný region Severozápad, který vyprodukoval 28,6 tuny na osobu. Nejnižší emise mělo naopak hlavní město Praha se 3,6 tunami na osobu v roce 2023. Ostatní regiony se pohybovaly v rozmezí 6,7 až 10,9 tun na osobu a více se přibližovaly celostátnímu průměru. Nízkou úroveň emisí v regionu hlavního města lze vysvětlit vysokým podílem zaměstnanosti v sektoru služeb (25 % ve finančních službách a 21 % v ostatních službách). Koncentrace tuhých znečišťujících látek ($PM_{2,5}$) se v Česku pohybovala mírně nad průměrem EU (12 oproti 10,1), přičemž maximální hodnoty (16) bylo dosaženo na Moravskoslezsku.

Pokud jde o ekologickou dopravní infrastrukturu, Česko zaostává za EU s průměrným počtem přibližně 77 dobíjecích bodů pro elektrická vozidla v okruhu deseti km, zatímco

([240])Tento region připravuje strategii „Talent management“, která zahrnuje také iniciativu „Rodáci, vítejte zpět!“.

([241])Deloitte Property Index, 13. vydání, srpen 2024.

([242])Podíl osob v exekuci po krajích (Q3 2024) / Mapa zadlužení.

průměr EU činí 287 dobíjecích bodů ([243]). Nepřekvapivě si v této kategorii nejlépe vede region Praha se 415 dobíjecími body, což však stále nedosahuje průměru ve vyspělejších regionech EU (539).

([243])Ukazatele přístupu k infrastruktuře pro alternativní paliva vycházejí z výpočtů GŘ REGIO a Společného výzkumného střediska na základě údajů Evropského střediska pro sledování alternativních paliv (EAFO), Eurostatu, společností TomTomu a Eco-Movement.